Asociaţia Naţională Cultul Eroilor "Regina Maria"
Filiala Judeţeană Constanţa

Col.(r) Remus Macovei

STAN POETAŞ
GENERALUL NEPERECHE
Cariera militară şi faptele de arme din Campania 1916 – 1919

www.ziuaconstanta.ro

Constanţa 2020

www.ziuaconstanta.ro

Col. (r) Remus Macovei

Stan Poetaș
Generalul nepereche
Cariera militară și faptele de arme din Campania 1916 - 1919

Editura NeXT book
2020

www.ziuaconstanta.ro

Tehnoredactare: Col. (r) Aurel Buciu

www.ziuaconstanta.ro

Col. (r) Remus Macovei

Stan Poetaș
Generalul nepereche
Cariera militară și faptele de arme
din Campania 1916 - 1919

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

“Voi fi sau nu în viață, ultima mea dorință asta a fost: victoria sau moartea”

Testamentul generalului Stan Poetaș

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

CUPRINS

Prefață.....9

Cuvânt înainte.....13

Mulțumiri.....17

Capitolul I. Începuturile carierei militare.....19

1.1. Primii pași.....19

1.2. Campania 1913.....22

1.3. Neutralitatea.....24

Capitolul II. Campania 1916.....28

2.1. Luptele pentru apărarea Dobrogei.....28

2.1.1. Luptele din zonele Balcic și Bazargic.....29

2.1.2. Luptele de la Caraomer (Negru Vodă).....34

2.1.3. Primele lupte de la Amzacea.....36

2.1.4. Manevra de la Flămânda. A doua bătălie de la Amzacea.....38

2.1.5. Luptele de la Topraisar.....42

2.2. Participarea la Bătălia pentru București.....48

Capitolul III. Campania 1917.....53

3.1. Refacerea și reorganizarea Brigăzii 17 Infanterie.....53

3.2. Deplasare în raionul acțiunilor de luptă.....55

3.2.1 Executarea marșului (8 - 17 iunie 1917).....55

3.2.2 Realizarea dispozitivului de luptă la nord de Siret.....57

3.3. Participarea la luptele de la Mărășești.....58

3.4. Participarea la luptele de la Muncelu.....65

3.5. Deazarmarea trupelor rusești.....69

3.6. Trecerea la apărare pe vechea frontieră.....74

Capitolul IV. Campania 1918 Acțiuni desfășurate în Basarabia.....75

4.1. Deplasarea în Basarabia.....75

4.2. Ocuparea județului Hotin.....77

www.ziuaconstanta.ro

4.3. Ultimile zile din viață ale generalului Stan Poetaș.....80
Capitolul V. Asasinarea generalului Stan Poetaș.....86
5.1. Moartea eroică a generalului Stan Poetaș..... 86
5.2. Inexplicabila surprindere realizată de bolșevici..... 90
5.3. Înăbușirea răscoalei de la Atachi.....92
5.4. Pedepsirea celor vinovați de moartea generalului Stan Poetaș..... 94
Capitolul VI. Funerariile naționale.....97
Capitolul VII. Cinstirea memoriei generalului Stan Poetaș.....103
7.1. Acțiuni desfășurate în perioada intebelică..... ...103
7.2. Acțiuni desfășurate în perioada 1940 - 1947..... ...111
7.3. Acțiuni desfășurate în perioada comunistă.....112
7.4. Acțiuni desfășurate după 1990.....112
Capitolul VIII. Personalitatea generalului Stan Poetaș.....118
Capitolul IX. Generalul nepereche..... ...121
Anexe.....126
Bibliografie.....147
Scheme.....152
Fotodocumente..... ...167
Album foto.....202

www.ziuaconstanta.ro

Prefață

Vă mărturisesc că citind lucrarea domnului col. (rtr) Remus Macovei, am realizat cât de puțin știam despre epopeea vieții și carierei generalului Stan Poetaș, asumându-mi ce poate mulți dintre cititori o vor face, culpa morală a lipsei de informații până în momentul lecturării acestei cărți de marcă în istoriografia neamului, în istoria militară a poporului nostru. Așa că de la bun început sunt încântat și onorat deopotrivă să fac ceea ce este un sincer și profund laudazio pentru munca și dăruirea prin care autorul reușește în mod magistral să ne spună povestea celui ce rămâne pentru noi, cei de azi, simbolul Santinelei de la Nistru, generalul nepereche al primului război mondial, Războiul Reîntregirii Neamului.

Să ne așezăm cu băgare de seamă în fața paginilor și cu ochii minții și inima deschisă, să ne purtăm gândurile ca și cum am fi noi înșine trăitori ai acelor zile și nopți fierbinți, ai anilor care pentru România timpului de odinioară au însemnat entuziasm și dezamăgire, speranță și deznădejde, înfrângere și victorie, vis și realitate. Să ne recunoaștem astăzi în greșelile de atunci, să ne îmbărbătăm că eroismul are perenitate, să ne aplecăm cu pioșenie în fața mormintelor celor jertfiți pe altarul propășirii de țară și granițe.

Las în seama celor ce vor răsfoi paginile cărții să primească cu bucurie informațiile deosebit de dense privind operațiile armatei române în cei trei ani de război și am să încerc să transmit din suflet mărturisirea mea față de valoarea documentară și ineditul cărții, permțându-mi în acest cuvânt înainte să port un dialog cu autorul și cu cititorii cărții sale.

Citind și recitind manuscrisul mi s-a confirmat încă o dată, că în istoria poporului român, armata și slujitorii săi, la pace și mai ales la război, au dat, dau și vor da substanța continuității și eternității noastre, credința că ființa ne este apărată și desăvârșită prin puterea sacrificiului de sânge, în nepieirea de neam, în dorita prosperitate, în afirmarea identității naționale, în măreția României Mari pe care o vrem Reîntregită.

Din perspectiva istoriei și artei militare, cartea ne pune în ipostaza de a analiza și a înțelege mai bine, care au fost cauzele reale ale unei serii lungi de bătălii și lupte pierdute, lecțiile de atunci având valabilitate și astăzi cu toate nuanțările pe care le putem face. Este greu de crezut, de admis, dar este o realitate că România intră în război după doi ani de neutralitate fără a fi în măsură să desfășoare cu succes operațiile pe cele două fronturi, menținerea frontului de sud fiind esențială în asigurarea succesului operației ofensive din Transilvania și tocmai aici regăsim valoarea primei părți a lucrării, operația de apărare a Dobrogei fiind prezentată în amănunt la nivelul tactic, nivelul regimentelor și brigăzilor de infanterie, succesul dar mai ales insuccesul luptelor acestora având determinări asupra nivelului operativ și strategic.

Surprizând lipsa unui cadru adecvat și a unor măsuri organizatorice logice și eficiente încă din etapa de mobilizare, avem imaginea condițiilor defavorabile, a

www.ziuaconstanta.ro

vulnerabilităților, a punctelor slabe, a greșelilor în procesul de comandă și control, care au determinat de la bun început ca apărarea în capetele de pod și pe frontieră să fie pierdută prematur, să creeze în mod nefiresc starea de panică și mai ales să influențeze extrem de negativ starea moralului și disciplina trupei și a corpului de comandă.

În aceste condiții extrem de nefavorabile, dar după cum se poate lesne înțelege din paginile dedicate bătăliilor din Dobrogea, în cele mai dese situații având cauze subiective, artificiale, se distinge personalitatea reamarcabilă a comandantului de regiment, ulterior de brigadă, Stan Poetaș, singurul am putea spune, sau pentru a fi consecvenți cu adevărul istoric, alături de generalul Scărișoreanu, care au înțeles și au acționat pentru limitarea dezastrului tactic, operativ și strategic, actul de comandă ferm, profesionist și dedicat al colonelului Stan Poetaș, reprezentând de departe un act de regulă, singular.

De remarcat, în termenii actuali, caracterul multinațional al grupărilor de forțe din ambele tabere, fiind dacă vreți, prima dată când pe teritoriul României, respectiv în zona de operații din Dobrogea, au fost desfășurate acest tip de acțiuni militare, atât de prezente în peisajul militar actual. Cu o subliniere, că la începutul operațiilor, numai armatele română și bulgară s-au găsit față în față pentru o bună perioadă a desfășurării luptelor.

Le rămâne cititorilor să concluzioneze asupra eficienței la acea vreme a operației multinaționale, asupra raportului de forțe, privind respectarea de către beligeranți a principiilor luptei, ducerea luptei pe aliniamente intermediare, subordonările și resubordonările pe timpul luptei și cooperarea interarme, dar paginile dedicate acestei etape pot fi foarte ușor valorificate în călătoriile de studii și pe timpul ieșirilor în teren, ale comandamentelor și unităților dislocate în zona de operații de sud-est, cum era cunoscută nu cu mult timp în urmă. Iată de ce, putem afirma că valoarea cărții este dată nu numai de calitatea sa memorialistică, dar și de calitatea instructiv-educativă pe care o are.

Și într-o curgere temporală firească, dar și potrivit planurilor oprațională, autorul reușește saltul operativ, după o etapă scurtă de refacere, de la bătălia pentru Dobrogea, la bătălia pentru București. Suntem în situația critică a manevrei de forțe și mijloace pe linii interioare, pentru pregătirea și desfășurarea celei de-a treia operații ofensive a anului 1916, după ofensiva din Transilvania și manevra de la Flămânda, bătălia pentru București. Vom vedea și putem conchide, dacă contraofensiva grupării de forțe române a fost soluția cea mai bună, cât de importantă este realizarea surprinderii operative, câștigarea și menținerea inițiativei. În acest angrenaj extrem de complex și de dificil, în condițiile specifice războiului mobil, foarte puțin uzitat în primul război mondial cunoscut ca un război pe poziții, îl regăsim pe colonelul Stan Poetaș în fruntea brigăzii sale, demonstrând cu prisosință calitățile unui ofițer temeinic pregătit, în măsură să își comande cu destoinicie subordonații nu numai în luptele de apărare pe aliniamente intermediare, sau pe timpul contraatacurilor, dar și în acțiuni ofensive, am putea spune pe timpul unor adevărate lupte de întâlnire, cărora instruirea tactică de la acea vreme le acorda puțină importanță, fiind aproape necunoscute principiile și formele de desfășurare.

www.ziuaconstanta.ro

Etapa de refacere din Moldova este aparte dezvoltată, pentru că aceasta demonstrează că în armata română au fost comandanți care nu au avut nevoie în mod expres de consilirea misiunii franceze, capacitatea acestora și prezența cu deplină probitate profesională în mijocul ostașilor, pe câmpul de instrucție dar și în zonele de campare, au ridicat nivelul de pregătire pentru luptă și de comandament, dar mai ales au redus la minim pierderile dezastruoase datorate tifosului exantematic. Și din această perspectivă comandantul Brigăzii 17 Infanterie, colonelul Stan Poetaș, a excelat.

Trecerea la apărare pe Siretul inferior, într-un punct central al menținerii apărării pe aliniamentul Focșani – Nămoloasa - Galați și participarea la bătălia de căpătâi de la Mărășești este pagina de glorie a poporului român, a armatei sale și a carierei unor comandanți de talia lui Stan Poetaș.

După Mărășești și Muncelu, vom vorbi, finalmente și cu o întârziere nemeritată, de generalul de brigadă Poetaș, leul de la Mărășești.

Un capitol care va atrage în mod sigur pe consecvenții cititori ai cărții, prin ineditul său absolut, îl reprezintă acțiunile sistematice de dezarmare a trupelor rusești o dată cu părăsirea haotică a frontului de către armata rusă și acțiunile destabilizatoare, unele chiar de natură criminală, desfășurate pe teritoriul României. Este o misiune a armatei române foarte puțin cunoscută și aproape deloc studiată, foarte asemănătoare cu misiunile militare de după cel de al doilea război mondial, de menținere sau impunere a păcii. Un tip nou de acțiune militară, o nouă misiune de care generalul Stan Poetaș se achită în mod onorabil și ferm.

Sunt consemnate admirabil acțiunile de trecere la apărare pe vechea frontieră, dar mai ales acțiunile de stabilizare și refacere a ordinii pe teritoriul Basarabiei străbune. Pentru cea mai mare parte a forțelor armate a beligeranților din primul război mondial, 1918 reprezintă și anul încheierii războiului și al demobilizării, pentru armata română, remobilizată către sfârșitul anului, participarea în vest și în est la operații militare va continua și în 1919.

Dacă în vest acțiunile militare au un caracter în general clasic, specificul acțiunilor militare din est permite catalogarea acestora ca operații, denumite mult mai târziu, de contrainsurgență, având de-a face cu acțiuni ostile ale populației din zonă dar și cu numeroase acțiuni de infiltrare peste frontiera nouă a României Mari.

Nu este cazul să relatez înainte de a citi fiecare dintre dumneavoastră, despre moartea enigmatică a generalului Stan Poetaș, dar îmi imaginez un film istoric realizat despre eroul cărții, un film pe care vi-l puteți imagina citind și reflectând asupra sorții neamului românesc și reprezentanților săi de seamă.

Gl.lt.(r) Virgil BĂLĂCEANU

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

În toamna anului 1916, imediat după terminarea bătăliei de la Topraisar, germani și-au adunat și înmormântat sutele de morți într-o movilă, situată pe locul unde feldmareșalul August von Mackensen și-a avut instalat punctul de comandă. Pe movilă a fost instalată o cruce sobră, din piatră masivă, care, în timp, va căpăta denumirea de Crucea lui Mackensen. Astăzi toți locuitorii din zonă cunosc existența și semnificația acestui monument.

În timpul acestei bătălii, aproximativ 1.500 de soldați ai Brigăzii 17 Infanterie, compusă din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* și Regimentul 9 Vânători, au rezistat eroic trei zile atacului Diviziei 271 Infanterie germană, sprijinită de toată artileria grea, germană și bulgară, din Dobrogea.

Comandantul brigăzii, tânărul colonel Stan Poetaș, de pe acoperișul unei colibe acoperite cu stuf, a condus cu o eficiență ieșită din comun focul mijloacelor de artilerie proprii și acțiunile infanteriei din lucrările de fortificații ocupate. Militari români, așa cum juraseră pe drapel înaintea începerii luptei, au părăsit poziția doar la ordinul eșalonului superior, pentru a evita încercuirea și capturarea.

Pentru militarii români, care au scris o pagină de eroism legendar nu s-a construit nici măcar o troiță care să amintească de jertfa lor.

Abia în anul 1991, din inițiativa jurnalistei Aurelia Lăpușan, a omului de afaceri Dumitru Florea și a locotenent colonelul Sandu Crintea, comandantul Regimentului 34 Infanterie, dislocat în Topraisar, a fost realizat un monument, dedicat militarilor Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*. Pe placa de marmură au fost înscrise numele ofițerilor acestei unități care au apărat cu prețul vieții poziția de pe Dealul Muratan.

Monumentul este situat la aproximativ 1 km de Crucea lui Mackensen și nimic nu amintește de colonelul Stan Poetaș, cel care a opus o atât de dârză rezistență celebrului său adversar. Astăzi monumental se află într-o avansată stare de degradare.

Imediat după 1990, autorii acestui frumos gest de recunoștință pentru înaintași, nu cunoșteau nimic despre Stan Poetaș, care imediat după 1945, alături de alți mari generali români paticipanți la Războiul de Reîntregire a României, a fost scos din manualele de istorie.

Cărțile de citire din perioada interbelică cuprindeau povestiri despre cei trei generali ai Armatei Române, jertfiți la posturile lor, pe câmpul de luptă: David Praporgescu, Ion Dragalina și Stan Poetaș. Astfel zeci de mii de tineri erau educați în spiritul respectului față de jertfa înaintașilor și al iubirii față de țară. Aceste manuale au fost înlocuite cu altele, preaslăvind eroica luptă a clasei muncitoare, condusă de comuniști, pentru realizarea unei societăți noi, profund "democratică".

Nici măcar în cursurile de artă militară din școlile militare și din Academia Militară faptele de arme ale legendarului general Stan Poetaș nu și-au mai găsit locul.

www.ziuaconstanta.ro

Sub presiunea evenimentelor politice care au marcat acest colț de lume, cele trei localități, care în perioada interbelică fuseseră onorate prin atribuirea numelui de Stan Poetaș, au revenit la denumirea inițială.

Impunătoarea statuie a eroului de la Nistru, inaugurată cu mult fast la Soroca în anul 1921, a fost, într-un final, topită de autoritățile sovietice.

Și monumentul funerar din cimitirul ortodox Soroca, va fi distrus, după 1992, de urmașii bolșevicilor.

După evenimentele din decembrie 1990, dovadă a continuității racilelor societății comuniste, nu se întâmplă nimic semnificativ din punct de vedere al revenirii la tradițiile militare românești, specifice perioadei interbelice.

La conducerea armatei, generalii cu origini sociale sănătoase sunt înlocuiți cu cei proveniți din rândul celor cu grave vinovății în perioada lui decembrie 1989, a căror principală preocupare a fost asigurarea prosperității personale, nicidecum cinstirea înaintașilor.

Abia după anul 2000 un grup de entuziaști din țară, dar și din Republica Moldova, vor demara o serie de acțiuni pentru readucerea în atenția opiniei publice a personalității generalului erou Stan Poetaș.

În țară, istoricii sau militarii, Lavinica Iacob[1], Neculai Moghior[2], Cristian Negrea[3] și Remus Macovei[4] publică o serie de studii despre cariera militară, participarea generalului Stan Poetaș la Campania 1916 - 1919 și asasinarea acestuia.

În Republica Moldova istoricii Iulian Negrilă[5] și Anatol Munteanu[6] abordează aspecte inedite referitoare la contribuția generalului Stan Poetaș la realizarea Unirii Basarabiei cu România și sfârșitul tragic al acestuia.

Istoricii Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă[7], Marin C. Stănescu[8], gl. bg. dr. Dumitru Seserman[9], Costin Scurtu[10] și Remus Macovei[11] au prezentat în lucrările lor acțiunile Brigăzii 17 Infanterie pentru paza și apărarea frontierei pe Nistru.

Istoricul Ioan I. Solcan [12] prin cele două lucrări despre participarea Regimentului 9 Vânători la Campania 1916 - 1919, oferă detalii foarte importante despre luptele pentru apărarea Dobrogei și cele din bătălia de pe Argeș/Neajlov, desfășurate sub comanda generalului Stan Poetaș.

---

[1] Considerații privind viața generalului Stan Poetaș (2003)
[2] Generalul Stan Poetaș - primul ofițer superior român ucis de bolșevici (2008)
[3] Moartea unui erou. Generalul Stan Poetaș (2016); Generalul Stan Poetaș (2017)
[4] Funeraliile naționale pentru înmormântarea generalului erou Stan Poetaș (2019)
[5] Gheorghe Eminescu: Cum a fost asasinat generalul Stan Poetaș. Un manuscris inedit, (2016)
[6] Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România. Generalul Stan Poetaș (2018)
[7] Divizia 9 "*Mărășești*". 1879 - 1999, (1999)
[8] Armata Română și Unirea Basarabiei cu România 1917 - 1919 (1999)
[9] Acțiunile Armatei Române în spațiul dintre Carpații Orientali și Nistru. 1917 - 1920 (2004)
[10] Regimentul 34 Infanterie, de la Constanța la Kandahar (2007)
[11] Regimentul *"Călugăreni"* nr. 40. Sufletul, pușca și mitraliera. Campaniile 1913, 1916 - 1919 și 1941 - 1945 (2019)
[12] Un erou din Războiul de Întregire a României: Regimentul 9 Vânători (2017) și Operațiile și istoricul Regimentului 9 Vânători în Războiul pentru Întregirea *"Neamului Românesc"* 1916 - 1919 (2018)

www.ziuaconstanta.ro

Un om extraordinar, Hornea Alexandru, născut în comunei Ulmu, localitatea natală a generalului Stan Poetaș, reușește performanța ca, pe parcursul mai multor ani, să adune date despre erou, cu scopul declarat de a determina autoritățile acestei comune să revină la denumirea de General Stan Poetaș[13].

Istoricul și scritorul Nicolae Bulat, directorul Muzeului de Istorie și Etnografie din Soroca, în baza unei cercetări științifice îndelungate, va publica o admirabilă biografie a eroului de pe Nistru.[14] În demersul său a fost ajutat de către gl.bg.dr. Vlad Gheorghiță, comandantul Diviziei 2 Infanterie "Getica" care a publicat în primul capitol al acestei lucrări studiul "Contribuția Armatei Române la realizarea unirii Basarabiei cu România", prezentând o imagine de ansamblu a contextului istoric în care s-a realizat acest ideal al poporului român.

Studiind toate aceste materiale m-am hotărât să realizez o lucrare în care să prezint în amănunt cariera militară excepțională a generalului Stan Poetaș și excepționalele fapte de arme ale acestuia din campania 1916 - 1919.

Demersul meu a fost ușurat de studierea a peste 2.500 de pagini din Arhivele Militare Române, cuprinzând date din Registrele Istorice și Jurnalele de operațiuni ale Diviziei 9 Infanterie, Brigăzii 17 Infanterie, Regimentelor 34, 36 și 40 Infanterie.

Deosebit de utile s-au dovedit a fi documentele aflate în Biblioteca Muzeului Militar Național "Regele Ferdinand I", Fond Diverse I, cuprinzând peste 120 de documente militare sau extrase din presa referitoare la asasinarea generalului Stan Poetaș.

Am fost criticat că în lucrările mele[15] am prezentat aspecte negative din activitatea unui mare număr de generali care și-au dat cinstea pe rușine, implicându-se în grave fapte de corupție, afectând capacitatea de luptă a armatei, care s-au pus în slujba unor țări străine, trădând interesele naționale ale României sau care și-au obținut gradele, funcțiile și titlurile academice pe căi nespecific militare.

Lucrarea de față, trebuie să recunosc, este lucrarea mea de suflet, reprezintând un omagiu adus generalului Stan Poetaș, generalul nepereche al campaniei 1916 - 1919, care a urcat cu demnitate treptele carierei militare, intrând cu fruntea sus în elita militară a vremii și care și-a jertfit viața apărând cu arma în mână frontiera de pe Nistru a României Mari.

---

[13] Documentar privind necesitatea actualizării reabilitării generalului Stan Poetaș, eroul comunei Ulmu, județul Brăila, ucis de bolșevici în anul 1919, (2008)

[14] În căutarea unui mare erou. Generalul Stan Poetaș (2019)

[15] Corupția și Armata Română (2004), Generalii de armată (2012), Condamnările generalilor (2012)

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

Mulțumiri

Sincerele mele mulțumiri se adresează în primul rând către personalul Centrului de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești, în mod deosebit domnului colonel Petrișor Florea, comandantul acestei instituții și domnului Iulian Boțoghină, care cu amabilitate și promptitudine mi-au pus la dispoziție documentele solicitate.

Mulțumirile mele se adresează istoricilor Cristian Scarlat, Nicolae Bulat, Alin Spânu și gl.bg.dr. Dumitru Seserman, care mi-au fost de un real folos prin documentele puse la dispoziție, ideile sugerate în abordarea diferitelor aspecte legate de tematica lucrării și încurajările adresate.

Deasemenea, mulțumesc membrilor Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria" Filiala Județeană Brăila "*General Stan Poetaș*" care mi-au pus la dispoziție materiale și informații deosebit de utile.

Nu îl pot uita nici pe camaradul meu de arme și prietenul de o viață, colonelul (r) Ilie Bâtcă, născut în localitatea General Stan Poetaș, care mi-a relatat aspecte legate de viața în această comună și modul în care consătenii săi au cinstit memoria bravului general.

Mulțumirile mele se îndreaptă și spre col.(r) Aurel Buciu care are meritul tehnoredactării acestei lucrări.

Un gând frumos se îndreaptă spre generalul Nezir Gelaledin, cel care, cu generozitatea caracteristică, a susținut financiar editarea acestei lucrări.

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL I. ÎNCEPUTURILE CARIEREI MILITARE

1.1. Primii pași

Stan Poetaș s-a născut la 5 decembrie 1870, în comuna Ulmu, plasa Balta, județul Brăila, părinții săi fiind Theodor și Stanca Poetaș.

La sfârșitul secolului XIX, pentru a se asigura o largă bază de recrutare a ofițerilor, accesul în cariera militară era asigurat tuturor cetățenilor, indiferent de apartenența socială. Un număr important de fii de țărani vor absolvi școlile militare, devenind ofițeri. Aceștia au optat pentru această carieră, în majoritatea cazurilor, pentru că școala dura doar doi ani, întreținerea și studiile erau gratuite, iar la absolvire aveau asigurată existența[16]. Evoluția în carieră depindea ulterior, în cea mai mare măsură, de valoarea individuală și de rezultatele obținute în îndeplinirea atribuțiilor militare. Un număr foarte mic din ofițerii proveniți din familii de țărani, vor fi promovați în cele mai înalte funcții, fiind avansați la gradul de general (anexa nr. 2).

De regulă, la Școala Militară de Ofițeri erau admiși absolvenții celor două Școli de fii de militari. Pentru tinerii absolvenți ai liceului cu bacalaureat sau absolvenți a 7 clase liceale, se bugetau, de regulă, un număr restrâns de locuri, în funcție de alocațiile aprobate de guvern.

Tânărul Stan Poetaș, după o vizită medicală deosebit de riguroasă, a susținut examenul la următoarele probe: compoziție în limbile română și franceză, rezolvarea unei aplicații de matematică și executarea unui desen de imitație după un model.[17] Trece cu bine aceste probe și, începând cu 8 iulie 1889, devine elev al Școlii militare de ofițeri.

Timp doi ani a urmat cursuri de artă, istorie și geografie militară, limba română și limbi străine (franceză și germană), artilerie și trageri, topografie, legislație și regulamente, igienă, morală și hipologie.[18]

La începutul anului I, Stan Poetaș va executa stagiul la trupă, ca soldat și caporal. După acest stagiu, constatându - se că elevul posedă educația, caracterul și aptitudinile militare cerute, este admis definitiv în Școala Militară.[19]

La 8 iulie 1889, la vârsta de douăzeci de ani și jumătate, a absolvit în condiții eminente Școala Militară de Ofițeri, fiind avansat în gradul de sublocotenent. Este încadrat în cadrul Regimentului de Infanterie Râmnicul Sărat nr.11.

Prima notare, întocmită de colonelul Scarlat Scheletti, la sfârșitul anului 1891, consemna:"*Ofițer din școala militară; caracter disciplinat; servește cu activitate. Promite a fi un bun ofițer*"[20]

---

[16] Dumitru Dan Crâșmaru - Elita militară românească în timpul lui Carol I (1866-1914), Ed. Militară, București, 2017, pag. 28

[17] Ibidem, pag. 31

[18] Ibidem, pag. 32

[19] Ibidem, pag. 33

[20] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - Fond Diverse I , pag. 22

www.ziuaconstanta.ro

Se distinge prin rezultatele obținute, astfel că același comandant îl apreciază pe sublocotenentul Stan Poetaș, în notarea pe anul 1893 ca fiind "*un ofițer bun în toate privințele*"[21] și propune înaintarea în gradul de locotenent "*la alegere*".

La 16 aprilie 1894, este mutat în Regimentul 34 Infanterie Constanța, notarea întocmită de colonelul Scarlat Scheletti, consemnând: "*Un foarte bun ofițer în toate privințele, regret că mi s-a mutat din regiment.*"[22]

La 10 mai 1894, Stan Poetaș este avansat locotenent.

La 1 aprilie 1902 este mutat în Regimentul Cantemir nr. 12.

Activitatea desfășurată în aceste două regimente va fi apreciată elogios de șefii săi, memoriul său calificativ cuprinzând recomandarea de a fi înaintat "*la alegere*" sau "*exceptional*" în gradul următor. Perioada aceasta foarte mare de timp după care va fi înaintat în gradul următor, în ciuda performanțelor obținute în funcțiile îndeplinite și propunerilor de avansare făcute de șefii săi, se datorează unor probleme birocratice, în principal limitării numărului funcțiilor vacante în gradul următor, de proporția înaintării la alegere/ vechime stabilită prin lege și promoția anuală până la care se puteau face propuneri de înaintare.[23]

La 10 mai 1902 este avansat căpitan.

Deși în memoriul personal nu este prevăzută admiterea și urmarea cursurilor Școlii Superioare de Război, discursul reprezentantului Diviziei 9 Infanterie, rostit pe timpul funerariilor generalului Stan Poetaș, cât și memoriile doamnei Ethel Greening Pantazzi[24], care povestește că soțul său s-a împrietenit cu Stan Poetaș pe timpul urmării cursurilor Academiei Militare (Școala Superioară de Război), dovedesc faptul că în perioada 1902-1904, căpitanul Stan Poetaș a urmat cursurile acestei instituții. Stan Poetaș s-a situat printre primii la examenul pentru admitrea în Școala Superioară de Război. Examenul a constat în trei probe - scrisă, orală și practică - referitoare la cunoștințe de limbă străină, de istorie, geografie, de organizare, administrație și legislație militară, precum și deprinderile tactice și de echitație.

La 16 decembrie 1904 a absolvit Școala Superioară de Război, fiind repartizat la Batalionul 2 Vânători "*Regina Elisabeta*", dislocat în Constanța. În cadrul batalionului activau ofițeri cu studii și stagii de pregătire în străinătate, așa numiții reformatori din armată, interesați în introducerea unor elemente de noutate în pedagogia și instrucția trupei.

Prin activitate sa excepțională în cadrul batalionului, atrage aprecieri unanime, comandantul diviziei, generalul Nicolae Cica aprecia astfel, în anul 1906, activitatea căpitanului Stan Poetaș: "*Aptiudini fizice excelente; facultăți intelectuale bine dezvoltate. Posedă o prea bună instrucțiune militară care este pusă în valoare printr-o bună judecată. Prea bune aptitudini militare; facultăți morale bine echilibrate. Servește cu zel și pricepere. La toate inspecțiile compania sa mi-a lăsat cea mai bună impresie și am considerat-o clasificată I-a*". La aceste note, alteța sa regală

---

[21] Ibidem, pag. 22

[22] Ibidem, pag. 22

[23] Dumitru - Dan Crâșmaru - Op. cit., pag. 44

[24] Ethel Greening Pantazzi - România în lumini și umbre (1909-1919), Ed. Humanitas, București, 2015, pag. 68

www.ziuaconstanta.ro

Principele Ferdinand, în calitate de commandant al Corpului 2 Armată, adaugă: *"Menţin cu plăcere bunele sale note."*[25]

La 1 octombrie 1906, căpitanul Stan Poetaş este mutat la Şcoala de tragere a infanteriei, în funcţia de ajutor al comandantului. Şcoala, cu locaţia pe câmpul regional de instrucţie al Corpului 2 Armată din garnizoana Mihai Bravu, a fost înfiinţată la 1 aprilie 1906 şi avea ca obiective *"completarea cunoştinţelor profesionale ale ofiţerilor, pregătirea acestora pentru a face recepţia armelor portative şi a muniţiei necesare, studierea aplicării regulamentelor infanteriei la cerinţele câmpului tactic, efectuarea de experienţe cu armamentul portativ, informarea ofiţerilor asupra elementelor de noutate din armatele străine pe linia pregătirii infanteriei."*[26]

Va îndeplini această funcţie până în octombrie 1909. Comandantul şcolii îl descrie pe căpitanul Stan Poetaş, astfel: *"Cu mult prestigiu, mulţumită trecutului său. Inimă deschisă şi curată. Drept demn şi neinfluenţabil. Modest. Reverenţios faţă de toată lumea. Foarte cumpătat. Lipsit de orice viţii. Bun camarad şi afabil cu toată lumea, ceia ce i-a înlesnit cucerirea simpatiei tuturor cu care a fost în contact. În orele libere citeşte mult şi e la curent cu tot ce se scrie. Este ofiţerul căruia îi lipseşte compasul timpului când este vorba de interesul serviciului. Bun gospodar. Disciplinat faţă de superiori şi atent şi veghetor faţă de subaltern fără a avea momente de slăbiciune dăunătoare. Va satisface cu succes proba de capacitate pentru gradul de maior şi va deveni un excelent ofiţer superior."*[27]

În 1907, căpitanul Stan Poetaş este admis de Comitetul inspectorilor generali să susţină examenul pentru gradul de maior. Acest examen, descris ca fiind *"o adevărată barbarie"*[28], consta doar în probe practice - probele scrisă şi orală devenind un raport, respectiv o argumentaţie asupra manevrei.[29] Cu această ocazie se verificau cunoştinţele specifice armei, cunoaşterea regulamentelor militare şi executarea comenzii unui batalion. Deşi a reuşit printre primii la acest examen şi a primit numai propuneri pentru înaintarea la alegere, căpitanul Stan Poetaş va avea de aşteptat câţiva ani, până la avansarea în gradul de maior.

În octombrie 1909 este chemat să susţină examenul la Cursul de Stat Major General, fiind mutat în Regimentul Tulcea nr. 33, pentru a îndeplini stagiu la trupă şi în serviciul de stat major.

La 10 mai 1910, este avansat maior şi absolvă cu menţiune *"bine"* examenul de obţinere a brevetului de stat major, fiind ataşat Diviziei 3 pentru stagiul de un an. Aici este notat mai mult decât elogios de către comandantul Diviziei, generalul Costescu: *"Este susceptibil de înaintare excepţională când va îndeplini stagiul în gradul ce îl are, căci are menirea să ajungă la cele mai înalte trepte ale erarhiei."*[30]

---

[25] Biblioteca Muzeului Militar Naţional *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I , pag. 23
[26] XXX - Istoria militară a poporului român, vol.V, Ed. Militară, Bucureşti, 1988, pag. 144
[27] Biblioteca Muzeului Militar Naţional *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I , pag. 24
[28] General de divizie Nicolae Mihăiescu - Amintiri şi învăţăminte din Războiul de Întregire a Neamului 1916-1919, Ed. Ziarului Universul, Bucureşti, 1936
[29] Dumitru - Dan Crâşmaru - Op. cit., pag. 48
[30] Biblioteca Muzeului Militar Naţional *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 25

www.ziuaconstanta.ro

În perioada 1911 - 1912, execută un alt stagiu la Regimentul 10 Roşiori, unde comandantul regimentului îl caracterizează: *"Aptitudini militare desăvârşite. Concepţiune superioară. Camarad excelent. Devotat carierei sale. Demn, inteligent. Pentru calităţile sale excepţionale, modul de a servi, cunoştinţele sale temeinice şi apreciate de toţi şefii săi îl propun pentru înaintarea excepţională."* [31] Aceste aprecieri sunt completate de Inspectorul General al Cavaleriei, A.S. Regală Principele Ferdinand: *"Pe baza notelor lui elogioase, se menţine propunerea făcută."* [32]

1.2. Campania 1913

La 1 octombrie 1912, maiorul Stan Poetaş este numit comandant de batalion în cadrul Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*", dislocat în garnizoana Bucureşti.

Va participa la Campania din 1913 în Bulgaria îndeplinind funcţia de comandant al batalionului 1 şi ajutor al comandantului regimentului, colonelul Nicolae Petala.

Se distinge pe timpul acestei campanii prin toate acţiunile desfăşurate. Deosebit de importantă a fost cea legată de executarea rechiziţiilor necesare aprovizionării regimentului. La 6 iulie 1913, în localitatea Senovo, comandantul Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* a emis următorul ordin:

"Se înfiinţează o comisiune de rechiziţie. Preşedinte - maior Poetaş, membrii - locotenent Melidon şi câte un fruntaş din sat, unul bulgar şi altul turc. Primarul şi notarul stau la dispoziţiunea Comisiunii spre a le da lămuriri.

Comisiunea va primi mai întâi toate reclamaţiunile oamenilor ce li s-au rechiziţionat şi se vor încredinţa că rechiziţiile apasă de-o potrivă pe populaţia bulgară, ca şi pe cea musulmană şi să nu se ia de la oamenii săraci singurele lor vite, cu care îşi fac muncile agricole." [33]

Colonel Nicolae Petala

[31] Ibidem, pag. 25
[32] Ibidem, pag. 25
[33] XXX - Adevărul asupra celor ce s-au petrecut la Regimentul 40 Călugăreni în timpul şi cu ocaziunea Campaniei din vara anului 1913 în Bulgaria, Ed. Institutului de Arte Grafice *"Biruinţa"*, Bucureşti, pag. 16 - 17

www.ziuaconstanta.ro

În notarea pe anul 1913, colonelul Nicolae Petala consemnează:

"Pe timpul campaniei, în marșuri și staționări, maiorul Poetaș s-a arătat același conducător sigur, energic, priceput și autoritar, care știe să ducă la isbândă trupa ce comandă. El a fost neadormit la datoriile sale. A asigurat bunul trai al întregului regiment, care, deși s-a depărtat de Centrul de aprovizionare al diviziei, nu a fost lipsit nicio dată de hrană.

Îl propun la înaintarea excepțională la gradul de locotenent colonel și la decorarea cu Steaua României de război."[34]

După terminarea campaniei, maiorul Stan Poetaș, la 1 octombrie 1913, prin Î.D. nr. 5860, este încadrat la Marele Stat Major, ca șef al Biroului de Informații.

În data de 3 martie 1914, a fost emis Ordinul de zi nr. 48 cu scopul de a se pune de acord organizarea Marelui Stat Major cu cerinţele participării la o viitoare campanie militară. În baza ordinului, Secţia 2 a devenit Secţia 3 Informaţii, studiul armatelor străine, operaţii, marină şi subzistenţă. În organica sa intrau: Biroul 5 Informaţii şi Studiul Armatelor Străine, Biroul 6 Operaţii, Biroul 7 Marină şi Biroul 8 Subzistenţă. Şeful secţiei era colonelul Petală Nicolae, fost ataşat militar la Sofia (1904-1910), iar ca şef al Biroului Informaţii a fost numit maiorul Stan Poetaș, el având în subordine 3 ofiţeri şi 2 subofiţeri.[35]

Într-o perioadă scurtă de timp va reuși să organizeze acest birou *"pe aceleași baze pe care funcționează în armatele vecine, atrăgându-și elogii din partea șefilor ierarhici."*[36]

La 1 aprilie 1914 este înaintat la gradul de locotenent colonel.

General Constantin Cristescu

În notarea pe anul 1914 subșeful Marelui Stat Major, generalul Constantin Cristescu, consemna: *"Locotenentul colonel Poetaș este un ofițer eminent, atât pentru*

---

[34] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"*, fond Diverse, pag. 26

[35] Col.(r.) dr. Ovidiu Corneliu Iosif - Serviciile de informații ale armatei române moderne constituirea și funcționarea acestora în perioada premergătoare marelui război, Revista - Dincolo de orizonturi • anul V/numărul 9, aprilie 2020, pag. 25

[36] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 26

www.ziuaconstanta.ro

comanda trupelor cât și pentru serviciul de stat major și care merită înaintarea excepțională."[37]

1.3. Neutralitatea

La 17 aprilie 1914, Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni" este mutat din garnizoana Turtucaia în ganizoana Bazargic, înlocuind Regimentul 35 Infanterie care este dislocat la Silistra.

La 26 iunie 1914, locotenentul colonel Stan Poetaș este mutat prin Î.D. nr. 3051, din M.St.M. în Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni", iar începând cu 26 septembrie 1914, acesta este numit comandant al acestui regiment, în urma mutării colonelului Constantin Scărișoreanu în funcția de Șef de stat major la Corpului V Armată. Comandantul Brigăzii 17 Infanterie, însoțit de locotenentul colonel Stan Poetaș, în fața întregului efectiv al regimentului, adunat pe platoul unității, face următorul anunț:

"*Ofițeri, subofițeri, caporali și soldați!*

Din ordinul M.S. Regele veți cunoaște ca comandant al corpului pe domnul locotenent colonel Stan Poetaș și-i veți da ascultare la orice vă va comanda în interesul serviciului și pentru executarea regulamentelor militare."[38]

Este momentul esențial al carierei militare a lui Stan Poetaș.

La acestă dată efectivele regimentului erau 35 ofițeri și 1346 trupă, structura organizatorică fiind următoarea: Comanda regimentului, 2 batalioane de infanterie, o companie mitraliere și o companie depozite.

La 7 noiembrie 1914, regimentul primește 760 de recruți de la Centru de Recrutare București.

La 8 noiembrie 1914, Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni" organizează cu mult fast sărbătorirea patronului regimentului. La ora 10.00, regimentul este adunat, locotenentul colonel Stan Poetaș primește raportul. Un participant la eveniment își amintește: "*L-am văzut la revista Regimentului Călugăreni, sosind în sunetul muzicii, cu tot trupul înălțat în șea, cu capul tinzând înainte, ca o ofensivă, cu ochii vulturește rotați spre copii săi. De pe atunci soldații săi înfiorați de măreața înfățișare, spuneau că e Mihai Viteazu la Călugăreni; cei mai deștepți gândeau și gândeau bine: E un general!*"[39] Confesorul garnizoanei Bazargic[40], preotul Gheorghiu Nicolae, a oficiat slujba religioasă, după care, locotenentul colonel Stan Poetaș "*într-o inimoasă cuvântare, arată trupei însemnătatea zilei, subliniind faptul că Regimentul, pentru a doua oară își serbează patronul pe pământul stăpânit odinioară de Voevodul Mircea cel Mare.*"[41] Ceremonialul se va încheia cu defilarea trupei.

---

[37] Ibidem, pag. 26 - 27

[38] Regulamentul asupra Serviciului Interior pentru toate trupele, Sibiu, 1910, pag. 138

[39] Ziarul "*Acțiunea Română*", miercuri, 16 ianuarie 1919, pag. 1

[40] Prin Decizia Ministerială nr. 193 din 18 aprilie 1914, preotul econom Gheorghiu Nicolae a fost numit confesor al garnizoanei Bazargic

[41] Arhiva Muzeul Militar Național "*Regele Ferdinand I*", filiala Constanța, Istoricul Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*", înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 2

www.ziuaconstanta.ro

La 1 decembrie 1914, prin Decizia Ministerială nr. 587, se face cunoscut faptul că M.S. Regele a binevoit să decoreze pe locotenentul colonel Stan Poetaș cu medalia "*Bărbăție și credință*" pentru "*modul cum și-a îndeplinit serviciul în Campania bulgară 1913.*"[42]

La 1 aprilie 1915, prin Î. D. Nr. 1021 din 17 martie 1915, este avansat la gradul de colonel. [43]

Colonelul Stan Poetaș organizează, la 10 mai 1915, un impresionant ceremonial. La ora 10.45, Regimentul 40 Infanterie "*Călugăreni* " s-a adunat în linie pe strada Principele Ferdinand, în fața Catedralei Sfântul Gheorghe, iar începând cu ora 11.00, confesorul garnizoanei Bazargic a oficiat Te-Deumul. În continuare colonelul Velicu Petre, comandantul Brigăzii 17 Infanterie, a trecut în revistă regimentul. Acesta a explicat trupei, în cuvinte însuflețite însemnătatea zilei, după care a primit defilarea regimentului.[44]

În cadrul încorporării din noiembrie 1915, regimentul primește 1060 recruți de la Centrele de recrutare București, Ilfov, Ialomița și Dolj.

La 29 iulie 1916, se înființează, din ordinul Marelui Stat Major, "*Detașamentul Dobrogea*", pus sub comanda comandantului Brigăzii 17 Infanterie, generalul Nicolae Arghirescu. Punctul de comandă al detașamentului era dispus la Bazargic. Acest detașament era format din:

- Grupul de acoperire - Brigada 5 Călărași, comandată de colonelul Romulus Scărișoreanu, Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni", comandat de colonelul Stan Poetaș, Regimentul 9 Vânători, comandat de locotenent colonel Velescu Ioan;
- Forțele principale - Brigada 5 Mixtă, comandată de general (r) Boureanu Gheorghe și Brigada 6 Mixtă, comandată de generalul Anastasiu Ion;

Misiunea detașamentului era de a apăra Dobrogea de est de un atac al inamicului dinspre sud.[45]

În perioada 26 septembrie 1914 - 14 august 1916, principala preocupare a colonelului Stan Poetaș a fost instruirea și educarea militarilor regimentului astfel încât aceștia să poată face față oricăror încercări, inclusiv pe timp de război. Despre rezultaul acestei activități, Registrul Istoric al Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*" consemna că tânărul comandant a *"ridicat puterea morală și pregătirea de război a regimentului până la înălțimea cea mai mare și face ca Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni" să fie unul dintre regimentele de elită ale armatei noastre.*"[46]

---

[42] Arhivele Militare Române (AMR) - dosar Stan Poetaș, Foaie matricolă, pag. 2

[43] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I , pag. 26

[44] Arhiva Muzeul Militar Național *"Regele Ferdinand I"* filiala Constanța, Istoricul Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*", înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 2

[45] Ion I. Solcanu - Un erou din Războiul de Întregire a României: Regimentul 9 Vânători, Ed. Junimea, Iași, 2018, pag.14

[46] Arhiva Muzeul Militar Național *"Regele Ferdinand I"* filiala Constanța, Istoricul Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*", înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 2

www.ziuaconstanta.ro

Regimentul avea un corp ofițeresc pe deplin pregătit și o trupă perfect instruită să facă față cerințelor câmpului de luptă. Printre cei care i-au fost ajutoare de nădejde se numără și locotenentul colonel Velescu Ioan, ajutorul comandantului de regiment și maiorul Rasoviceanu Gheorghe,[47] comandant batalion, cu care, în cadrul campaniei 1916 , va înscrie adevărate pagini de glorie pe câmpurile de luptă din Dobrogea și în bătălia de pe Argeș - Neajlov. În notarea pe anul 1914, colonelul Stan Poetaș, consemna despre maiorul Rasoviceanu:"*este foarte bine pregătit, grație inteligenței, bunului simț și mai ales cunoștințelor generale și profesionale superioare*", iar drept dovadă "*companiile batalionului său sunt prea bine instruite; în numeroasele aplicații a condus batalionul cu o dibăcie excepțională, făcând acte de inițiativă acolo unde situația tactică o cerea.*"[48]

General Nicolae Arghirescu

În ziua de 5 iulie 1916, generalul Arghirescu Nicolae, împreună cu coloneii Stan Poetaș și Romulus Scărișoreanu , se deplasează pe frontieră cu automobilul, execută recunoașterea zonei și fixează trei sectoare de acoperire: Dunekler, Bazargic și Balcic.

Colonelului Stan Poetaș îi revenea în responsabilitate sectorul Bazargic, delimitat la est de linia: Kadi- Kioi, Ieni –Mahale, Arnăut – Kuius Malko – Ciamurli și la vest de linia: Mustafa Beilir, Valea Batovei, Ciatolar, și Hamzular. Pentru îndeplinirea misiunii avea în subordine: Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*" , o baterie de 75 mm / Regimentul 20 Artilerie, Regimentul 10 Călărași și grănicerii de la pichetul nr. 14 "*Prințul Carol*" la pichetul nr. 6 "*Mircea Vodă*".[49]

Deosebit de meticulos, colonelul Stan Poetaș, în perspectiva unui foarte posibil conflict cu Bulgaria, a studiat cu mare atenție toate variantele în care regimentul său ar putea acționa în zona sa de responsabilitate. Un ziarist consemna: "*Spirit de sacrificiu și de conștiință el nu cruța timpul repausului, pentru a studia chestiunile*

---

[47] Locotenentul colonel Velescu Gheorghe și maiorul Rasoviceanu Gheorghe vor fi mutați la Batalionul 9 Vânători la data de 1 aprilie 1916

[48] Ion I. Solcanu - Op. cit., pag. 23

[49] General Romulus Scărișoreanu - Fragmente din războiul 1916 - 1918. Istorisiri documentate. Ediția a II-a, Tiparul Cavaleriei, 1934, pag. 11-13

www.ziuaconstanta.ro

cărora se dedicase.Cetățenii Bazargicului, de s-ar fi sculat la ora 5 dimineața, îl găseau pe înălțimile împrejmuitoare ale orașului studiind mereu.

- Bulgarii nu ne pot bate, nu ne pot bate - spunea el românilor din Bazargic."[50]

O problemă cu care Regimentul 40 Infanterie "*Călugăreni*", s-a confruntat în perioada 1913 - 1914, a constituit - o desele abateri disciplinare comise, în special, de militarii bucureșteni, unii dintre ei făcând parte din lumea interlopă a capitalei.

Colonelul Stan Poetaș, prin exigența de care a dat dovadă, a reușit să pună capăt acestei stări de lucruri negative. Referitor la acest aspect ziaristul Spiridon I. Pană, a relatat următoarea întâmplare, din folclorul ostășesc, legată de colonelul Poetaș:

"Într-o seară întâlnind doi soldați chefuiți colonelul Stan Poetaș i-a întrebat:

- Ce-i cu voi?

- Cu noi?

- Da, cu voi?

- Bine!

- Voi mă cunoașteți pe mine?

- Da, te cunoaștem!

- Cine sunt eu?

- Tu? Ești tatăl nostru!

După acestă convorbire camarazii s-au dus la cazarmă, nepățind nimic a doua zi."[51]

Colonelul Stan Poetaș era renumit pentru că niciodată nu condamna. Uneori, când vizita închisoarea, după un examen psihologic sumar, elibera o parte din cei arestați.[52]

În anul 1916, majoritatea preoților selecționați să devină confesori în diverse structuri militare au fost primiți cu bucurie de comandanții acestora. Una din excepții a constituit – o Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni", al cărui comandant, într – un raport înaintat eșalonului superior, raporta, referitor la rolul preotului militar, următoarele:

"*Având în vedere activitatea descrisă mai sus, care, de altfel, nu mai poate fi în altfel în timpul actual, când perfecționarea armamentului, mijloacele de luptă și cerințele războiului modern nu mai corespund cu cele ce erau acum câteva secole, găsesc că oricâtă dragoste și bunăvoință ar avea un preot nu mai poate fi la înălțimea chemării sale.*

Or, dacă împrejurările îl împiedică de a - și îndeplini datoria, cred că funcția de confesor de regiment este inutilă."[53]

Desfășurarea evenimentelor în timpul campaniei 1916 – 1919 va determina schimbarea radicală a poziției colonelului Stan Poetaș în privința rolului preoților militari în campanie.

---

[50] Ziarul "*Sfatul Țării*", 19 ianuarie 1919, Generalul Poetaș, pag. 1

[51] Spiridon I. Pană, Generalul Poetaș - Ziarul "*Universul*", anul XXXVII, nr. 75, din 18 ianuarie 1919, pag. 1

[52] Ibidem, pag. 1

[53] Constantin Claudiu Cotan - Biserica Ortodoxă Română în timpul Primului Război Mondial, Ed. Universitară, București, 2015, pag. 187

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL II. CAMPANIA 1916

La 22 iulie 1916, Batalionul 9 Vânători, împreună cu Regimentul 40 Infanterie 'Călugăreni", formează Brigada 17 Infanterie, sub comanda generalului Niculae Arghirescu.[54]

La 23 iulie 1916, se înființează Regimentul 9 Vânători, organizat pe două batalioane și se declanșează anunțarea rezerviștilor prevăzuți în planul de mobilizare. Prezentarea ultimilor rezervişti ai acestei unități se va încheia la 13 august 1916.

La declararea mobilizării generale, prin I.D. nr. 2784 din 14 august 1916, ordinea de bătaie a trupelor din Dobrogea s-a modificat esențial ducând la bulvesarea comenzilor marilor unități și unităților, care va avea consecințe nefaste în derularea acțiunilor militare pentru apărarea acestui teritoriu.

Astfel, la 15 august 1916, generalul de brigadă Nicolae Arghirescu, este numit comandant al Diviziei 19 Infanterie, care avea următoarea structură:

- 1 escadron de la Brigada 5 Călărași;
- Brigada 17 Infanterie, formată din Regimentul 9 Vânători și Regimentul 40 Infanterie;
- Brigada 5 Mixtă, formată din Regimentul 39 Infanterie și Batalioanele IV / Regimentele 33, 73, 34, 74;
- Brigada 6 Mixtă formată din Batalioanele IV din Regimentele 24, 64, 12 și Batalioanele IV din Regimentele 52,11, 54;
- Divizioanele 5 (3 baterii) și 6 (3 baterii) de 87 mm;
- 1 baterie / Regimentul 20 Artilerie, 1 baterie 53 mm, 1 baterie 57 mm.[55]

Multitudinea de activități desfășurate concomitent într-o perioadă scurtă de timp: luarea în primire a acestor unități, conducerea acțiunilor militare în curs de desfășurarea pentru acoperirea frontierei, conlucrarea cu aliatul rus, ca și necunoașterea situației și posibilităților reale ale unităților din subordine, nu au permis generalului Nicolae Arghirescu obținerea unor rezultate mulțumitoare. Ca urmare, la 28 august 1916, Marele Cartier General decide înlocuirea, la comanda Diviziei 19 Infanterie, a generalului Nicolae Arghirescu cu colonelul Constantin Scărișoreanu.[56]

2.1. Luptele pentru apărarea Dobrogei

La declararea mobilizării Brigada 17 Infanterie, întărită cu o baterie de 75 mm, comandată de locotenentul Deculescu, avea misiunea să acopere frontiera și să

---

[54] Ion Solcanu - Operațiile și Istoricul Regimentului 9 Vânători în Războiul pentru Întregirea Neamului Românesc 1916 - 1919, Ed. Enciclopedică, 2018, pag. 2

[55] Ibidem, Anexa 17

[56] Generalului Nicolae Arghirescu va fi încadrat comandant al Diviziei 6 Infanterie, în subordinea Armatei a 2 - a, funcție pe care o va îndeplini cu deosebit succes.

www.ziuaconstanta.ro

asigure concentrarea Brigăzilor 5 și 6 Mixte, din organica nou înființatei Divizii 19 Inafanterie.[57]

Colonelul Stan Poetaș, numit comandant al brigăzii se afla la comanda Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni", având majoritatea forțelor dispuse în Bazargic și 3 companii în acoperirea frontierei.

Regimentul 9 Vânători, comandat de locotenent colonelul Ioan Velescu, avea majoritatea forțelor dispuse, încă din 5 august 1916, în bivuac la Ceairlighiol și două companii în acoperirea frontierei.[58]

Colonelul Stan Poetaș nu avea nicio legătură cu regimentul 9 Vânători, această situație persistând până la 21 august 1916.

În aceste condiții acțiunile Regimentului 9 Vânători, vor fi conduse de către generalul Nicolae Arghirescu, comandantul Diviziei 19 Infanterie, iar cele ale Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni* ", de către colonelul Stan Poetaș.

2.1.1. Luptele din zonele Balcic și Bazargic

Acțiunile regimentului 9 Vânători

La 15 august 1916, ora 21:00, aviația germană a bombardat Balcicul, iar trupele bulgare, în noaptea de 15/16 august, ocupă prin surprindere pichetele grănicerești de la Ekrene, Ceatal - Cișme și Călugăreni.

Nemulțumit de ocuparea acestor pichete, generalul Nicolae Arghirescu ordonă recuperarea acestora, dar atacul din 17 august 1916, condus personal de către acesta eșuează, Regimentul 9 Vânători înregistrând, pe timpul acestei acțiuni, primele victime: 2 sergenți, 3 caporali și 4 soldați.

La 20 august 1916, din ordinul comandantului Diviziei 19 Infanterie, Batalionul 1/Regimentul 9 Vânători va ataca pozițiile inamice de pe Dealul Gheikciler, cu misiunea de a recucerii pichetele pierdute în zilele anterioare. Și acest atac eșuează, regimentul înregistrând 7 morți (1 ofițer, 1 caporal și 5 soldați) și 4 răniți (1 ofițer și 3 soldați).

Aceste acțiuni nereușite determină emiterea, la 21 august 1916, de către generalul Nicolae Arghirescu, a unui ordin extrem de dur: *"Ca român care cunosc istoria neamului din care fac parte nu m-aș fi așteptat niciodată să fac astfel de detestabile constatări în ziua când țara ne va chema să ne facem datoria. Pentru mine care mă găsesc în capul unor astfel de trupe este descurajator și umilitor și o astfel de situație este departe de a-mi face cinste.*

În astfel de condiții și fiindcă sentimentul dragostei de neam și de țară la mulți sub comanda mea este mai prejos de acel al conservării persoanei lor, chem, în mod hotărât și poruncitor pe toți la datorie.

Ordon ca nici o subunitate să nu se retragă din fața inamicului fără ordine superioare. Trupele care sunt în acoperire, posturi fixe și rezervă de sector, să nu se mai lupte retrăgându-se, ci să lupte și să moară pe poziția pe care se găsesc. Nu voi admite absolut nici o circumstanță ușurătoare care să-și justifice retragerea, iar

[57] Ion Solcanu - Op. cit., pag. 13
[58] Ibidem, pag. 6

www.ziuaconstanta.ro

ostașul de sub comanda mea care va îndrăzni să calce acest ordin, dacă va scăpa de moartea înălțătoare, frumoasă și vitejească a celui care moare pe câmpul de luptă, va muri de moartea umilitoare și meschină a lașilor și poltronilor care nu și-au făcut datoria și a căror amintire nu va putea inspira decât dezgust urmașilor noștri."[59]

În aceiași zi, ora 14:00, regimentul primește ordin, ca până în seara zilei, să se deplaseze la Velifacâ.

Se fac eforturi pentru realizarea legăturii cu Brigada 17 Infanterie, acest lucru reușind abia în ziua de 22 august 1916, când locotenentul Dumitru Chirescu primește ordin, de la locotenentul Pandele Lazăr, aghiotantul brigăzii, ca Regimentul 9 Vânători să se prezinte la Casimchioi.[60]

Acțiunile Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*

La 15 august 1916, Regimentul 40 Infanterie "Călugăreni" organizat pe 3 batalioane de infanterie și o companie mitraliere, avea un efectiv de 37 ofițeri și 3.202 trupă.[61] La aceiași dată, regimentul realiza acoperirea frontierei cu trei companii astfel: compania 7 - la Eni Mahli, compania 11 - la Opancea și compania 12 - la gara Bogdanov. Din ordinul Diviziei 19 Infanterie, compania 11 va distruge calea ferată la Novo Botievo, pe o distanță de 200 de metri, comunicația cu Bulgaria fiind astfel întreruptă.

În ziua de 17 august 1916, comandantul Diviziei 19 Infanterie ordonă Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* să ocupe poziția de apărare pregătită din timp la Nord de Bazargic. Poziția se ocupă începând cu ora 12:00, în zona cazărmilor și a taberei militare rămânând doar gărzile (schema nr. 1).

În dimineața zilei, deoarece bande de jefuitori bulgari și turci din Bazargic, aproximativ 20 - 30 de persone, au devastat gara orașului și tabăra militară, colonelul Stan Poetaș trimite, la ora 7:00, compania 10, comandată de locotenentul Ștefănescu să pună ordine. Sunt arestați 22 de indivizi, care vor fi executați, deoarece devastaseră cazărmile militare și provocaseră violențe în oraș.[62]

Autoritățile și presa bulgară descriu și amplifică așa zisele masacre executate de soldații Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* asupra bulgarilor din Dobrici (Bazargic).

Deasemenea, s-a stabilit un mare premiu aceluia care va aduce, viu sau mort, pe colonelul Stan Poetaș, comandantul regimentului.[63]

În perioada 15 - 17 august 1916, trupele bulgare atacă o parte din pichetele grănicerești, ocupă satul Balagea și podul de cale ferată Novo - Botievo.

La 18 august 1916, ora 1:30, Compania 12 încearcă să ocupe podul de cale ferată de la Novo Botievo, dar trupele bulgare resping atacul. La ora 7:00 militarii români se retrag, suferind următoarele pierderi: 12 morți sau dispăruți și 14 răniți.

---

[59] Ibidem, pag. 30 -31

[60] Ibidem, pag. 32

[61] AMR - RIJO 1 - Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911 -1930, nr. crt 3519, pag. 30

[62] Leonida Moise - Confruntări militare în Dobrogea, Ed. Paideia, București, 2002, pag. 136

[63] Lavinica Iacob - Considerații privind viața generalului Stan Poetaș, în volumul Restituiri. Studii și comunicări științifice - 26 iulie 2002, Pitești, Ed. Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003, pag. 144

www.ziuaconstanta.ro

Sunt primele pierderi ale Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* în această campanie.

9 civili bulgari din Bazargic, care au atentat la viața bucătarilor companiei din cazarma regimentului, sunt executați, alți doi fiind arestați.

La ora 15:30, un detașament format din 60 militari din Compania 11 Infanterie, a acționat împotriva trupelor bulgare care ocupaseră pichetului 11, în timpul acestei confruntări, doi militari fiind uciși. La acțiunile împotriva militarilor români au participat și locuitorii din localitatea Kadichioi, care au atacat grănicerii românii cu furci, topoare etc.

În ziua de 19 august 1916, ziua în care Bulgaria declară război României, Compania 5 Infanterie, comandată de locotenentul Popescu Gheorghe, recuperează pichetul nr. 8 și vama Kuiungiuc, dar sub presiunea unor forțe superioare este silită să se retragă în dezordine spre Balagea. Comandantul companiei și sublocotenentul Niculescu Gheorghe sunt răniți în timpul acestei acțiuni. Colonelul Stan Poetaș ordonă ca două companii, sprijinite de bateria de artilerie comandată de locotenentul Deculescu, să elibereze Balagea. După eliberare, comuna a fost incendiată, din ordinul generalului Arghirescu, pentru că locuitorii acesteia au executat focuri de armă asupra militarilor români.[64]

În ziua de 20 august 1916, au continuat confruntările în zona de frontieră. Batalionul 1 Infanterie/Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, împreună cu un escadron din Regimentul 10 Călărași, o baterie din Regimentul 20 Artilerie, în cooperare cu Brigada 5 Călărași, au acționat pentru eliberarea localităților Serdiment și Vladimirovo. La ora 17:00, Serdimentul este eliberat. Din cauza vremii nefavorabile nu s-a putut continua acțiunea și la Vladimirovo.

La 21 august 1916, la ora 12:30, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, împreună cu detașamentul comandat de maiorul Plesnilă din Regimentul 39 Infanterie și bateria locotenentului Deculescu, au început deplasarea pentru a contracara acțiunea a două coloane bulgare care se îndreptau spre Bazargic, din direcția Balagea - Opancea. Lupta s-a desfășurat între orele 15:00 și 17:00, bulgarii fiind siliți să se retragă. La ora 18:30 din ordinul Diviziei 19 Infanterie, Brigada 17 Infanterie a primit ordin să ocupe o poziție la nord de Bazargic. Trenul regimentar este trimis la Pcelarova.

În dimineața zilei de 22 august 1916, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* se va retrage și el la Pcelarova, începând cu ora 7:15.

La această dată colonelul Stan Poetaș preia comanda Brigăzii 17 Infanterie, în seara zilei, Regimentele 9 Vânători și 40 Infanterie se întrunesc în Brigada 17 Infanterie, în localitatea Casimchioi.[65]

La ora 21:00, colonelul Stan Poetaș emite ordinul de operații nr. 3 prin care se ordona ca, în noaptea de 23 august 1916, începând cu ora 2:00, regimentele din subordine să înceapă deplasarea spre Bazargic, cu misiunea de a ocupa orașul (schema nr. 2).

---

[64] Arhivele Militare Române (AMR) - RIJO I - Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911 - 1930, nr. crt. 3519, pag. 38

[65] Ion Solcanu - Un erou din Războiul de Întregire a României: Regimentul 9 Vânători, Ed. Junimea, Iași, 2018, pag. 28

www.ziuaconstanta.ro

La ora 7:00, confrom ordinului verbal al colonelului Stan Poetaș, Brigada 17 Infanterie începe atacul, reușind, până la ora 11:00, să cucerească cu Regimentul 9 Vânători gara și satul Ghelengic, iar cu Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, înălțimile de la nord Bazargic (cota 263), unde va fi oprit de puternicul baraj al artileriei inamice. La dreapta Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* a atacat Regimentul 3 lăncieri ruși, care a fost decimat de artileria și focul mitralierelor bulgare. La ora 11:00, sosește în zona acțiunilor de luptă, generalul Nicolae Arghirescu, care considerând că inamicul este prea puternic, ordonă Brigăzii 17 Infanterie să rupă lupta și să se retragă spre Caraomer. Colonelul Stan Poetaș organizează ruperea luptei și deplasarea brigăzii până în raionul cu centru la Nebi Cuius. În ziua de 23 și în noaptea 23/ 24 agust 1916, Brigada 17 Infanterie va staționa în acest raion.[66]

Conform ordinului generalului rus Zaiancikovski, comandantul Grupului Operativ de Est, Divizia 19 Infanterie, Brigada 5 Călărași, Divizia de Cavalerie rusă, Divizia 61 Infanterie rusă și Divizia 1 Voluntari Sârbi, vor acționa pentru recucerirea orașului Bazargic.

În cursul nopții, Divizia 19 Infanterie se deplasează spre Bazargic, până la ora 5:00 ajungând la marginea de nord a orașului. Brigada 17 Infanterie în rezerva diviziei este dispusă la Perifacâ.

General Andrei Zaiancikovschi

În locul unde se aflau în repaus, militarii Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, au primit vizita generalului rus Zaiancikovschi, descrisă astfel de către Al. Rațiu:

"Se apropie un automobil destul de greoi în eleganța lui. Drept, în picioare, colonelul Poetaș își privește din fuga automobilului copii, ce se uită la el cu venerație și iubire. Ce strașnic om! auzi șoptindu-se.

Mașina s-a oprit, din ea deschide colonelul și îndată după el, un bărbat pe care nu-l cunoaștem.

Îl văd și acum.

De o statură uriașă, lat și spătos, cu mantaua de culoarea cafelei cu lapte, el are mersul apăsat și solid.

---

[66] AMR - RIJO I- Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911-1930, nr. crt. 3519, pag. 43v

www.ziuaconstanta.ro

Fața-i delicată și fină de om din lumea mare, contrastează plăcut cu atitudinea lui de militar înăscut. În ochii aceia albaștri, care privesc cu o blândețe pe care n-o vom uita nicicând, citești tot sufletul poetic al neamului său.

Colonelul a făcut un semn de tăcere și cu voce tare a făcut prezentarea:

- *Domnul general Zaiancikovski, comandantul armatei de operațiuni din Dobrogea!*

Generalul s-a oprit și în jurul lui, regimentul e ca o mare de capete în jurul unei insule. Toți vor să-i vadă chipul, toți ar dori să-i afle gândul.

Generalul a dus mâna înmănușată la chipiu și a strigat cu o voce de o dulceață neașteptată pentru acei ce nu-i simțise privirea:

- *Sănătate, copii!*

Cuvântul lui de bună venire spus într-o românească stricată, sună atât de impunător în inimile noastre, încât toți se simt încătușați și subjugați de omul acesta distins. Imediat generalul a adăugat:

- *Să trăiască România Mare!*

Strigătele de ura ce acoperă aceste cuvinte, arată generalului rus, ce ecou deaosebit au avut în sufletul nostru, inimoasele cuvinte.

A spus apoi colonelului să ne explice, că marea națiune rusă va lupta până la ultimul om pentru apărarea solului nostru care le este scump și lor și pentru realizarea idealului nostru, iar el personal se simte fericit că luptă în cooperare cu o armată atât de viguroasă și de bravă, ca armata română.

Generalul și-a înălțat iar asupra noastră privirea sa dulce ca de părinte, a salutat din nou și s-a îndreptat spre automobilul ce duduia sub presiune, în timp ce îl ovaționau, făcând să se cutremure văzduhul de uralele voioase și de căciulile aruncate în sus. Generalul zâmbește, iar colonelul, refăcându-și figura-i autoritară ce trece ca un fior din tălpi până-n-creștet a strigat:

- *Dervescule,*[67] *pune regimentul sub arme!"*[68]

Se înregistrează succese notabile, fiind cucerită localitatea Ghelengic. La ora 8:00, colonelul Stan Poetaș primește ordin să se deplaseze la Chioseler, pentru a asigura flancul drept al diviziei. După începerea deplasării în vederea îndeplinirii acestei misiuni, se primește ordinul de a înceta această mișcare și de a începe deplasare spre Caraomer (Negru Vodă), pozițiile fortificate de aici trebuind ocupate până la 25 august 1916. Când trupele diviziei au ajuns la Casimchioi, se primește ordin pentru revenirea pe pozițiile ocupate anterior. Toți comandanții de brigăzi din Divizia 19 Infanterie, având în vedere oboseala extremă a militarilor hotărăsc să rămână în acest raion.

În dimineața zilei de 25 august 1916, ora 6:00, trupele Diviziei 19 Infanterie se pun în marș, Brigada 17 infanterie fiind în ariergardă. La ora 12:00 ultimele unități

---

[67] Dervescu Petre - Născut în anul 1874, a absolvit cursurile Școlii de Ofițeri Infanterie (1895 - 1897). Grade militare - sublocotenent (1897), locotenent (1900), căpitan (1907), maior (1914). Funcții îndeplinite - comandant pluton, companie, batalion, ajutor comandant regiment.

[68] Al. Rațiu, Carol Spigler - Pagini de sânge. Amintiri de pe front 1916 - 1917, ed. II-a, Iași, Institutul de Arte Grafice "Versuri și Proză", 1918, pag. 32

www.ziuaconstanta.ro

ajung la Caraomer (Negru Vodă), după un marș extenuant din cauza căldurii sufocante.[69]

Aceste ordine contradictorii au fost cauzate de panica care cuprinsese comanda Armatei a III-a ca urmare a ocupării de către inamic a capului de pod de la Turtucaia.

Referitor la aceste evenimente căpitanul Al. Rațiu, din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, relatează: *"Și când după victorie îndată a trebuit să ne retragem, din cauze străine de luptă - căci strivisem inamicul, soldații l-au putut vedea cerând unuia din ei o bucată de pâine și apă, căci nu mâncase toată ziua spre a fi în mijlocul luptei; și au văzut lacrima nestăpânită la ochiul vulturului, când le-a spus mângâindu-i: Lăsați băieți, nu-i nimic .. o să se întoarcă."*[70]

2.1.2. Luptele de la Caraomer (Negru Vodă)

În ziua de 25 august 1916, începând cu orele 12:00, Brigada 17 Infanterie trece la apărare cu regimentul 9 Vânători în dreapta șoselei Bazargic - Constanța și cu Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* în stânga șoselei. În perioada următoare se amenajează genistic această poziție, se aprovizionează cu muniție trupele, se asigură odihna efectivelor, demoralizate de marșurile executate în ultimile zile și se iau măsuri de supraveghere a căilor de acces către localitate.

În ziua de 27 august 1916, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* primește 10 mitraliere franceze.

La 28 august 1916, se primește ordinul comandantului diviziei prin care se preciza că, în cazul atacului inamicului, nu se va ceda nici un pas, poziția menținându-se cu orice preț. Comandanții sunt somați să ia cele mai severe măsuri împotriva celor care șovăie.

În această zi, generalul Arghirescu Nicolae este mutat pe frontul din Transilvania, comandant al Diviziei 19 Infanterie fiind numit colonelul Scărișoreanu Constantin.[71]

În perioada 29 - 30 august 1916, se lucrează la amenajarea și întărirea pozițiilor cu rețele de sârmă ghimpată. Se execută numeroase recunoașteri către inamic pentru a cunoaște permanent situația acestuia.

---

[69] Ibidem, pag. 4 - 5

[70] Ziarul *"Acțiunea Română"*, miercuri, 16 ianuarie 1919, pag. I

[71] Constantin Scărișoreanu - Născut în 1866, a urmat Școala de Ofițeri de Geniu (1888-1890), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1890-1892). Grade militare - sublocotenent (1890), locotenent (1893), căpitan (1897), maior (1907), locotenent colonel (1911), colonel (1914). Funcții îndeplinite - comandant pluton și companie geniu, profesor Școala de Ofieri din București, șef birou Stat Major Divizia 1 Infanterie, profesor ajutor la Școala Superioară de Război, șef Stat Major la Divizia 9 Infanterie și Divizia 3 Infanterie, comandant al Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, șef stat major al Corpului 5 Armată. În anul 1905 a fost mutat definitiv în arma infanteriei.

www.ziuaconstanta.ro

General Constantin Scărișoreanu

La 30 august 1916, Brigada 17 Infanterie este întărită cu un Divizion de artilerie 87 mm (3 baterii), comandat de maiorul Miclescu, cu o baterie de 75 mm tragere repede/Regimentul 20 Artilerie, o baterie de 87 mm cu tragere înceată/Brigada 6 Mixtă, Regimentul 19 Artilerie și 3 batalioane infanterie (33, 73 și 74) /Brigada 5 Mixtă (schema nr. 3).

În ziua de 31 august 1916, conform ordinului Brigăzii 17 Infanterie, un detașament format din 4 batalioane (2 din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* și 2 din Regimentul 9 Vânători), atacă inamicul pe direcția Caraomer - Arman, respingându-l, în jurul orei 18:30, de pe pozițiile ocupate. În plină ofensivă, regimentul primește ordin să revină în pozițiile de la Caraomer.

Din cauza agravării stării de sănătate a maiorul Dervescu Petre[72], colonelul Stan Poetaș ordonă, la 31 august 1916, preluarea comenzii Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* de către maiorul Ioan Marcovici.[73]

Brigada 17 Infanterie abia instalată în tranșeele poziției întărite de la Caraomer (Negru Vodă) va primi ordin de a se pune în mișcare în vederea participării la ofensiva generală planificată a se desfășura, de către Comandantul Armatei de Dobrogea, în dimineața zilei de 1 septembrie 1916. Divizia 19 Infanterie urma să elibereze orașul Bazargic.

Brigada 17 Infanterie va ataca între Karagaci - Arman Cuius. Acțiunea ofensivă va fi întreruptă, unitățile revenind la pozițiile de apărare inițiale.

Aceste acțini sunt descrise astfel de căpitanul Al. Rațiu:

"La Caraomer învinge hoarda năvălitoare și o țintuiește pe loc, până când îi vine ordin a se retrage în fața forțelor superioare. Dar se retrage fără luptă, căci dușmanul nu cutează.

Cât mai am un singur om, Brigada 17-a luptă! a răspuns celor ce doreau în sfârșit să dea Titanului acestuia o clipă de odihnă."[74]

---

[72] În timpul luptei din 31 august 1916 maiorul Dervescu Petre a înebunit

[73] Marcovici Ioan - Născut în anul 1874, a absolvit Școala fiilor de militari Iași, (1894 - 1897), cursurile Școlii de Ofițeri Infanterie (1897 - 1899), Școala Superioară de Război (1906 - 1908). Grade militare - sublocotenent (1899), locotenent (1904), căpitan (1908), maior (1914). Funcții îndeplinite - comandant pluton, companie, batalion.

www.ziuaconstanta.ro

Începând cu ora 12:55, trenul regimentar începe deplasarea către Topraisar.

Între orele 15:00 - 18:30, au loc atacuri ale infanteriei și cavaleriei bulgare, care sunt respinse. Datorită situației generale pe frontul din Dobrogea, se ordonă retragerea pe aliniamentul Rasova - Cobadin - Topraisar - Tuzla.

În noaptea de 2 septembrie 1916, ora 1:00, Brigada 17 Infanterie primește ordin de părăsire a pozițiilor fortificate de la Caraomer (Negru Vodă). Deplasarea spre Topraisar începe la ora 3:00, făcându-se în ritm alert, la fiecare oră de marș, ordonându-se repausuri de 10 - 15 minute. La oara 18:00 ultimile subunități ale brigăzii ajung la Topraisar. Cei 30 de kilometri s-au parcurs în condiții foarte bune, cu toată vremea excesiv de călduroasă.

În după amiaza zilei de 2 septembrie 1916, colonelul Stan Poetaș, împreună cu comandanții de regimente execută recunoașterea întăririlor de la Topraisar în vederea ocupării lor de către trupele brigăzii.

În dimineața a zilei de 3 septembrie 1916, se realizează următorul dispozitiv:

- Regimentul 9 Vânători cu 2 companii din Batalionul IV/Regimentul 33 Infanterie pe marginea de est a localității Topraisar, în dreapta șoselei Bazargic - Constanța;
- Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, cu Batalionul IV/Regimentul 74 Infanterie, se dispune în partea de vest și de sud - vest a localității, la stânga șoselei Bazargic - Constanța;
- În rezerva brigăzii, la marginea de nord Topraisar, 2 companii din Batalionul 33 și Batalionul 63.

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* va instala un post de subofițeri pe șoseaua Topraisar - Caraomer (Negru Vodă), pentru a interzice deplasarea oricărei persoane spre inamic.

În perioada 3 - 4 septembrie 1916, inamicul a ocupat Amzacea, Perveli (Moșneni) și Gherengic (Pecineaga), regimentul amplificând măsurile de siguranță.

În zilele de 5 și 6 septembrie 1916, trupele bulgare au ocupat poziții în fața frontului Diviziei 19 Inafanterie, pe care au început să le consolideze. Au loc schimburi sporadice de focuri de artilerie.

În ziua de 7 septembrie 1916, inamicul părăsește aceste poziții, trecând la amenajarea unor poziții de apărare, pe aliniamentul Enigea (Deleni) - Carabacâ (Negrești) - Cavaclar (Plopeni) - Enghez (Scărișoeanu) - Amzacea - Perveli (Moșneni).

2.1.3. Primele lupte de la Amzacea

În ziua de 8 septembrie 1916, ora 6:50, se primește ordinul Diviziei 9 Infanterie, prin care se comunica că în cursul dimineții se va trece la ofensivă pentru a respinge inamicul de pe aliniamentul Enghez (Scărișoeanu) - Amzacea - Perveli (Moșneni) și a determina valoarea și aliniamentul real de dispunere a inamicului.

---

[74] Ziarul "*Acțiunea Română*", miercuri, 16 ianuarie 1919, pag. I

www.ziuaconstanta.ro

Brigada 17 Infanterie va ataca pe direcția Topraisar - Amzacea - Mustafacâ (Comana), având la flancul drept Brigada colonelului Marin Ionescu, care va acționa pe direcția Enghez (Scărișoreanu) - Buiuc și la flancul stâng Detașamentul "*Maior Chiriacescu*" și Brigada 5 Călărași, care vor acționa pe direcția Muratan (Biruința) - Azaplar (Tătru).

La ora 8:00, Brigada 17 Infanterie începe deplasarea, până la ora 14:00, Batalionul 3/Regimentul 40 Infanterie reușind cucerirea creastei dealului Amzacea. Inamicul se retrage cu o parte din forțe spre satul Karachioi (Pelinu) și cu celelate spre Mustafacâ (Comana).

La ora 15:40, colonelul Stan Poetaș ordonă ocuparea satului Karachioi (Pelinu) de către Batalionul 3, celelalte forțe urmărind inamicul spre Mustafacâ (Comana). Până la ora 16:30 satul Karachioi (Pelinu) a fost ocupat. Pe timpul atacului satului Karachioi și a cotei 125, din cauza pierderilor mari produse de focul inamicului, parte din subunitățile Regimentului 40 Infanterie și Regimentului 9 Vânători au început să se retragă în dezordine. Locotenentul colonel Velescu Ioan, comandantul Regimentul 9 Vânători, profitând de faptul că fanfara Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*" se afla în apropierea punctului său de comandă, ordonă acesteia să intoneze "*Deșteaptă-te române.*" Însuflețiți de această melodie, ostașii se opresc din retragere, comandanții pun subunitățile în ordine și se reia atacul. La ora 18:30, cu toată rezistența opusă, inamicul a fost respins către Mustafacâ (Comana).[75] După această oră, conform ordinului primit de la Divizia 9 Infanterie, colonelul Stan Poetaș ordonă consolidarea aliniamentului atins în fața localității Mustafacâ (Comana), cu Regimentul 9 Vânători, în dreapta șoselei Caraomer (Negru Vodă) - Topraisar și Regimentul 40 Infanterie "*Călugăreni*" în stânga șoselei.

În dimineața zilei de 9 septembrie 1916, la ora 5:00 trupele Brigăzii 17 Infanterie, din ordinul Diviziei 9 Infanterie, se vor retrage la Topraisar, pe pozițiile ocupate anterior.

Pe drum, întâlnind convoiul de căruțe care transportau răniții, impresionat de vaietele acestora, Stan Poetaș, a amenințat: "*Să vă fie rușine, vă văitați, să vă fie rușine, am să vă împușc!*" *și totuși la lumina lunii, subordonații săi, au văzut lacrimile lui tata Stan picurând.*"[76]

Colonelul Stan Poetaș aduce vii mulțumiri ofițerilor și trupei "*pentru bravura cu care au luptat la Karachioi și Mustafacâ*"[77] arătând că retragrea pe vechea poziție de la Topraisar "*este datorată nu înfrângerii noastre, ci altor considerații.*"[78]

În noaptea de 9/10 septembrie 1916 s-a dezlănțuit o puternică furtună, pentru înlăturarea urmărilor acesteia, colonelul Stan Poetaș permițând subordonaților luarea oricăror măsuri de protejare a militarilor și cailor, fără a neglija măsurile de siguranță.

Pentru a îmbărbăta militarii din subordine, colonelul Constantin Scărișoreanu, emite Ordinul de Zi nr. 27 din 10 septembrie 1916:

---

[75] Ion Solcanu, Op. cit. pag. 39
[76] Spiridon I. Pană - "*Universul*", an XXXVII, nr.75, pag. 1
[77] AMR - RIJO 1- Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911 - 1930, nr. crt. 3519, pag. 53
[78] Al. Rațiu, Carol Spigler - Op. cit., pag. 106

www.ziuaconstanta.ro

"Printre încercările la care au fost supuse trupele Diviziei 19, una din cele mai grele a fost aceea ocazionată de lupta din 8 septembrie la sud de Amzacea și de la Karachioi.

În aceste împrejurări s-a putut distinge o parte din ofițeri și trupă, care prin tenacitatea, hotărârea și dorința nestrămutată de a învinge au înfrânt cu bărbăție și curaj pericolele cele mai mari și cu toate pierderile ce au suferit nu s-au clintit nici un moment de la datoria de ostaș, alungând un inamic cu mult superior în număr și înzestrat cu unelte de război mult superioare. Astfel, pentru merite bine stabilite citez pe ordin de zi ofițerii și trupa Brigăzii 17 Infanterie compusă din Regimentul 9 Vânători și Regimentul 40 Călugăreni. Le aduc viile mele mulțumiri și-i îndemn ca și pe viitor să dea aceleași probe de curaj și devotament spre a servi ca o frumoasă pildă de curaj și devotament pentru celelalte trupe."[79]

Acest ordin de zi va fi adus la cunoștința trupelor la raportul din ziua de 10 septembrie 1916 și va fi trecut în istoricul Regimentelor 9 Vânători și 40 Infanterie *"Călugăreni"*.

2.1.4. Manevra de la Flămânda. A doua bătălie de la Amzacea

Pentru eliberarea Dobrogei, generalul Averescu Alexandru a conceput o manevră ingenioasă, așa numita "*Manevră de la Flămânda.*" Armata a III-a urma să forțeze Dunărea la Flămânda, atacând în flanc și spate trupele lui Mackensen, concomitent cu desfășurarea atacului frontal executat de Armata de Dobrogea.

În cadrul Manevrei de la Flămânda, trupelor româno-ruse din Dobrogea le reveneau următoarele misiuni: Grupul român Radulian (Diviziile 2, 12 şi 15 Infanterie române) şi Divizia 115 Infanterie rusă, urma să fixeze inamicul pe aliniamentul Cernavoda - Sofular (Credinţa); Grupul rus Simanski (Divizia 61 Infanterie şi Divizia 1 Voluntari Sârbi) să cucerească aliniamentul Casicea - Enghezu (Gen. Scărişoreanu); Grupul Hartel (Diviziile 5 şi 19 Infanterie române) să rupă apărarea în raionul Amzacea - Topraisar; la flancul stâng, un regiment de cavalerie rus, va supraveghea aliniamentul Tuzla - Marea Neagră; restul cavaleriei româno-ruse era concentrat în raionul Osmanfacâ (Bărăganu) - Ebichioi (Lanurile), fiind în măsură, dacă atacul reuşea, să fie introdusă în luptă în sectorul Sofular (Credinţa) - Amzacea şi să dezvolte ofensiva în adâncimea apărării inamicului, realizând joncţiunea cu forţele Armatei a III-a, care va forţa Dunărea la Flămânda.

Inamicul aştepta sosirea Diviziei 217 Germană pentru a declanşa în perioada imediat următoare ofensiva spre Topraisar. În faţa trupelor româno-ruse se aflau Armata a III-a bulgară (Diviziile 1, 4 şi 6 Infanterie, Divizia de cavalerie) şi Corpul Turc (Divizia 25 Infanterie - Regimentele 38, 59 şi 75).

La 18 septembrie 1916, ora 7:00, ofensiva româno-rusă s-a declanşat între sud Cobadin - Marea Neagră. După o pregătire de artilerie care a durat câteva ore, trupele româno - ruse au trecut la ofensivă, dar focul artileriei bulgare le va produce mari pierderi. La flancul drept al Diviziei 9 Infanterie militarii ruşi din Divizia 61 Infanterie vor cuceri satul Sofular (Credinţa). La flancul stâng Divizia 5 Infanterie va

[79] Ion Solcanu - Op. cit., pag. 43-44

www.ziuaconstanta.ro

reuşi să cucerească localitatea Muratan (Biruinţa), ajungând la marginea de nord Perveli (Moşneni), respingând atacurile cavaleriei bulgare.

Divizia 19 Infanterie trece la ofensivă cu misiunea de a cuceri Amzacea şi înălţimile din sudul aceastei localităţi, acţionând cu Brigada 17 Infanterie, comandată de colonelul Stan Poetaş, pe axul şoselei Topraisar - Amzacea.

La ora 19:00, atacul Diviziei 19 Infanterie este oprit pentru a a se aştepta realizarea unui dispozitiv de luptă compact al trupelor româno - ruse.

Colonelul Stan Poetaş ordonă regimentelor din subordine să menţină cu tărie aliniamentele atinse, atrăgând atenţia că *"în faţa noastră avem trupe de infanterie de o proastă calitate şi ar fi o mare ruşine chiar dacă un singur om ar da înapoi"* şi că *"toată lumea trebuie să fie convinsă că pentru a învinge trebuie voinţă şi voinţă trebuie să avem toţi în folosul Patriei."*[80]

Nemulţumit de faptul că nu a fost informat la timp cu desfăşurarea acţiunilor de luptă, colonelul Stan Poetaş ordonă mărirea numărului de agenţi de legătură (călăraşi) şi atrage atenţia că cei care se sustrag de la Punctul de Comandă al brigăzii vor fi trimişi în judecata Curţii Marţiale.

La 19 septembrie 1916, urmare a sosirii întăririlor pentru trupele bulgare, nu se înregistrează succese notabile, trupele româno-ruse rămânând în faţa poziţiilor puternic întărite ale inamicului de la Amzacea şi Perveli.

În după amiaza zilei apărând o situaţie periculoasă pentru Regiemntul 40 Infanterie "*Călugăreni*", care înaintase fără a avea flancurile asigurate, colonelul Stan Poetaş se deplasează în linia I de atac, oprind acţiunea unităţii. Pentru modul defectuos în carea a condus acţiunile - dispozitivul necorespunzător, direcţia de atac greşită, neocuparea cu punctul de comandă al locului raportat, numărul mare de militari fugari - comandantul regimentului, maiorul Ioan Marcovici este foarte dur atenţionat.

O situaţie asemănătoare a existat şi la Regimentul 9 Vânători, aici acţiunea de oprire a atacului inamic şi luarea măsurilor de siguranţă, revenind colonelului Constantin Scărişoreanu, comandantul Diviziei 19 Infanterie.[81]

În noaptea de 19/20 septembrie 1916, sunt aduse pentru întărirea forţelor care vor relua ofensiva în ziua de 20 septembrie 1916, un regiment din Brigada 2/Divizia 1 Voluntari Sârbi şi Regimentul 39 din Brigada 19 Infanterie, comandată de col. N. Mihăiescu.

În dimineaţa zilei de 20 septembrie colonelul Stan Poetaş, în conformitate cu ordinul Diviziei 9 Infanterie, ordonă reluarea ofensivei, în strânsă colaborare cu trupele sârbe. Acesta mai precizează ca detaşamentele pentru strângerea şi împuşcarea fugarilor să lucreze efectiv.

La ora 10:00 se primeşte de la Grupul general Hartel, ordinul 4222:

"*Trupele Armatei a III-a au debarcat pe dreapta Dunării cu succes!*

---

[80] Arhiva Muzeului Militar Naţional "*Regele Ferdinand I*" filiala Constanţa, Istoricul Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*", înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 55

[81] Ibidem, pag. 59v

www.ziuaconstanta.ro

Cer tuturor comandanților toată energia și perseverența pentru executarea tuturor operațiunilor pentru astăzi pentru a nu se da timp dușmanului de a muta trupele sale.

Ura! Ura! Ura!"[82]

Jurnalul de operații al Brigăzii 17 Infanterie descrie astfel desfășurarea acțiunilor de luptă:

"La ora 4:30 p.m. întregul dispozitiv al brigăzii cu toată vigoarea și energia și deodată pe întreg frontul începe atacul (...). Cu un elan vrednic de admirat trupele Brigăzii 17 înaintează la atac, primele linii tranversează Valea Sânar Dere și cu tot focul puternic al artileriei inamice de toate calibrele, reușește a urca și pune stăpânire pe creasta Echi Yuk, alungând pe inamic din pozițiile întărite cu trei rânduri de tranșee. Inamicul fuge de baionetă în cea mai mare dezordine."[83]

Se remarcă în mod deosebit acțiunea Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, ai cărui militari, deși obosiți și uzi până la piele de la ploaia torențială dezlănțuită, pornesc la atac, străbătând distanța de 1.400 metri până la prima linie a inamicului, într-un singur salt și cuceresc, prin luptă corp la corp, dealul Panar Iuc. Batalionul 3, din linia a doua de atac, depășește, subunitățile din linia întâi, ajungând la pozițiile artileriei inamice. Plt. TR Popa Ieronim, comandantul Plutonului 3 din Compania 11, intră primul în aceste poziții și cucerește 7 tunuri turcești. Pierderile regimentului au fost de 1800 militari, morți și răniți.[84]

În timpul luptelor din 20 septembrie 1916, militarii Brigazii 17 Infanterie au capturat: *"7 tunuri, 9 chesoane, două drapele, un maior, 3 ofițeri inferiori, circa 300 soldați și 200 de arme."*[85]

În cursul nopții de 20/21 septembrie 1916, colonelul Stan Poetaș solicită ajutorul diviziei pentru ridicarea și îngrijirea răniților, primind în sprijin o coloană volantă de brancardieri.[86]

Referindu-se la retragerea trupelor turce, generalului bulgar Cantargiev mărturisește în memoriile sale că *"fugind în panică au distrus totul în drumul lor ca și pârâurile de munte"*. La rândul său, generalul bulgar A. Hristoff, prezintă astfel desfășurarea luptelor pentru Amzacea: *"A suferit mai ales moralul Diviziei 25 Turcă care a fost completată cu sirieni, care nu ştiau turceşte, conducerea unităţilor turce devenind foarte dificilă (...) Noaptea l-a apucat pe inamic în faţa tranşeelor Diviziei Turce. În timpul nopţii, acesta s-a năpustit la atac asupra unui sector mic, a pătruns în poziţie şi a început să se desfăşoare în lărgime. Soldaţii turci, terorizaţi de trei zile, au fost cuprinşi de panică şi au început să fugă spre satul Amzacea. Au fost capturate 2 baterii turce părăsite de servanţii lor, celelte baterii fiind coborâte repede de pe poziţii, pentru a nu cădea în mâinile inamicului. În timpul acesta, 3 companii din Regimentul 4 Marş, mergând în ajutorul Diviziei de Cavalerie, se găseau în spatele poziţiei străpunse. Comandantul de batalion îndată ce a observant panica a îndreptat companiile spre nord, drept în faţa soldaţilor care fugeau. Mulţimi*

---

[82] Ibidem, pag. 62v
[83] Ibidem, pag. 63v
[84] Ion Solcanu - Op. cit., pag. 49 - 50
[85] AMR - RIJO 1 - Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911 - 1930, nr. crt. 3519, pag. 64v
[86] Ibidem, pag. 64v

www.ziuaconstanta.ro

imense au trecut prin companiile noastre, însă ele n-au stat la îndoială, nu şi-au dezorganizat rândurile şi au ajuns în satul Amzacea unde inamicul abia se instalase. Acolo s-au aruncat la atac cu baioneta şi au alungat din sat pe inamic, ajungând până la poziţia turcă părăsită. Inamicul, neputând să se orienteze din cauza întunericului, credea că este atacat de forţe puternice. De aceea, el s-a retras de pe toată poziţia unde veneau unităţile noastre."[87]

În ziua de 21 septembrie 1916, colonelul Constantin Scărişoreanu ordonă ca Brigada 17 Infanterie, având în vedere retragerea dezordonată a inamicului, să continuie ofensiva în sectorul Amzacea, Carachioi (Pelinu), Azaplar (Tătaru).

Colonelul Stan Poetaş raportează că nu poate executa ordinul din cauză că inamicul nu numai că nu se retrage, dar a atacat violent Divizia sârbă, silită să se retragă, descoperind astfel flancul drept al brigăzii. Comandantul diviziei ordonă menţinerea poziţiilor cucerite, asigurând sprijinirea acţiunilor diviziei cu focul unui regiment de artilerie de 87 mm.

În jurul orei 9:00, Regimentul 39 Infanterie părăseşte poziţia ocupată, punând în pericol şi poziţiile ocupate de militarii Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*. Jurnalul de operaţii descrie astfel continuarea luptei: *"Comandantul Regimentului 40 Infanterie, văzând că subunităţile sale încep a părăsi poziţa Echi Iuc, cucerită cu atâtea sacrificii, desfăşură drapelul, ordonă muzicii să cânte "Deşteaptă-te române" şi cu glas puternic strigă: Comandantul regimentului şi drapelul vor rămâne aici. Ostaşii regimentului sunt datori să-şi apere drapelul!*

Toţi ostaşii Regimentului 40 Infanterie se opresc, deschid focul asupra inamicului şi îl resping cu mari pierderi. Ultima linie a atacului inamic, a fost distrusă numai la 60 m distanţă de drapel. Unităţile Regimentului 40 Infanterie, care făcuseră zid în jurul drapelului lor, pierd în această luptă 300 oameni.

Sublocotenentul Mateescu Constantin - comandantul Plutonului 1 din Compania 10 cade mort, iar următorii ofiţeri sunt răniţi: locotenentul Ştefănescu Ştefan - comandantul Companiei 10, locotenentul Săndulescu Constantin - comandantul Companiei 3, sublocotenentul Moldoveanu Aurel - comandantul Companiei 9, sublocotenentul Stănculescu Pandele - comandantul plutonului 2 din Compania 11, plutonierul major Predescu Păun din Compania 5.

În aceste lupte s-au distins în mod cu totul deosebit Compania 9, comandată de sublocotenentul Moldoveanu Aurel şi Compania Mitraliere, de sub comanda locotenentului Velescu Nicolae.

Sergenţii Niculescu Nicolae şi Marinescu Ioan, comandanţi mitraliere, au fost avansaţi pe loc la gradul de plutonieri, iar caporalul Micu, trăgător, la gradul de sergent şi decoraţi de excelenţa sa generalul rus Zaioncikovschi, cu "Crucea de război rusă".

Drapelul regimentului, ciuruit de gloanţe, cu acvila retezată de 2 gloanţe, este propus a fi decorat cu ordinul "Mihai Viteazu".

Şeful Muzicii, locotenentul Sava Radu, este decorat cu Legiunea de onoare franceză."[88]

---

[87] Luminiţa Giurgiu - Asaltul bulgar asupra Dobrogei (1916), Revista Document nr.75/ 2017, pag. 31
[88] AMR -RIJO 1 - Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1011 - 1930, nr. crt. 3519, pag. 59-60

www.ziuaconstanta.ro

Pe timpul retragerii Regimentului 9 Vânători, colonelul Stan Poetaș a observat doi ofițeri care fugeau de pe câmpul de luptă și a executat foc de revolver pentru oprirea acestora, fără succes însă. Îi va ordona locotenent colonelului Velescu să îi identifice și să îi trimită la punctul de comandă al brigăzii. Jurnalul de operații nu mai cuprinde nicio referire la urmările acestui incident.

În următoarele trei zile s-au dat lupte locale, cu succese alternative. Având în vedere insuccesul forțării de la Flămânda, trupele româno-ruse din Dobrogea încetează acțiunile ofensive și trec la defensivă pe aliniamentul Rasova - Cobadin - Topraisar - Tuzla. Nemaifiind de nici un folos poziția de la Amzacea, Divizia 1 Voluntari Sârbi și Divizia 19 Infanterie, se retrag pe aliniamentul Cobadin -Topraisar, pe pozițiile de apărare pregătite din timp.

Referitor la această confruntare, colonelul Constantin Scărișoreanu, în Ordinul de Zi nr. 31 din 23 septembrie 1916, consemnează:

"În ziua de 20 septembrie 1916, în lupta de la Amzacea, Brigada 17 Infanterie, comandată de colonelul Stan Poetaș și compusă din vitezele Regimente 40 "Călugăreni" și 9 Vânători au bătut pe inamic, punându-l pe goană. Au cucerit 7 tunuri și au făcut 300 prizonieri. Numai întunericul l-a scăpat pe inamic de un dezastru cumplit. Vitejii ofițeri, subofițeri, caporali și soldați ai Regimentelor 40 "Călugăreni", 9 Vânători și Batalionului 4 din Regimentul 11 "Siret", vouă care v-ați luptat ca niște lei, vă mulțumesc din tot sufletul pentru eroismul vostru!"[89]

2.1.5. Luptele de la Topraisar

În perioada 23 septembrie - 6 octombrie 1916, în Dobrogea a fost liniște. Fiecare dintre combatanți și-au restructurat forțele în vederea pregătirii viitoarelor acțiuni militare.

Forțele germano-bulgaro-turce, conduse de către Mackensen, aveau ca obiectiv imediat străpungerea liniei fortificate de apărare Rasova - Cobadin - Topraisar - Tuzla și capturarea căii ferate strategice Cernavoda - Medgidia - Constanța.

Spre nemulțumirea generalilor bulgari, Mackensen și statul său major au elaborat un plan conform căruia lovitura principală trebuia să se dea la flancul stâng al apărării inamicului pe direcția principală Topraisar. Mackensen va ordona realizarea următorul dispozitiv de atac:

- Grupul de est, sub comanda generalului Cantargiev, era format din: Divizia Mixtă, un regiment din Divizia 4 Infanterie, Divizia 217 Infanterie germană, Brigada Bode, Divizia de cavalerie, întărită cu un regiment de infanterie din Divizia 1 Infanterie și cu un batalion din Divizia 4 Infanterie, Brigada de Marș și Regimentele 1 și 2 Artilerie Grea. Misiunea acestei grupări consta în cucerirea raionului fortificat Topraisar;

---

[89] Arhiva Muzeul Militar Național *"Regele Ferdinand I"* filiala Constanța, Istoricul Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 3

www.ziuaconstanta.ro

- Grupul de vest, sub comanda generalului Toşev avea în componenţă: un regiment german de cavalerie, Divizia 1 Infanterie, Corpul turc, Divizia 4 Infanterie şi câteva baterii grele. Această grupare avea misiunea de a angaja în luptă, prin demonstraţii, cât mai multe forţe inamice.

Conform planului de atac german regruparea forţelor şi mijloacelor urma să se încheie la 1 octombrie 1916, dar activitatea s-a prelungit până la 3 octombrie 1916.

La această dată toate trupele bulgaro - germano - turce se aflau pe poziţia de plecare la atac, iar bateriile de artilerie grea şi de câmp îşi ocupaseră noile poziţii de tragere.

Ruperea apărării în raionul Topraisar urma să se execute în următoarea succesiune:

- În ziua de 6 octombrie 1916, între 6:30 şi 8:00, se va executa pregătirea de foc;
- In acest timp, infanteria va înainta, încât să poată ajunge la o distanţă de un salt faţă de poziţia inamică;
- Artileria îşi va muta focul pentru a interzice apropierea rezervelor inamicului;
- Infanteria va ataca la baionetă şi va ajunge până la poziţiile artileriei inamice;
- În prima zi, Grupul de vest să atace şi să cucerească poziţiile din faţa Diviziei 1 Infanterie.

Trupele româno - ruso - sârbe au realizat pentru apărarea liniei fortificate Rasova - Cobadin - Topraisar - Tuzla următorul dispozitiv de luptă: Grupul Radian, compus din Diviziile 2 şi 5 Infanterie; Divizia 61 Infanterie rusă; Divizia 1 Voluntari Sârbi; Grupul generalului Raşcu, compus din Diviziile 9 şi 19 Infanterie. Comandantul acestor forţe era generalul rus Zaioncikovschi, al cărui comandament era dispus la Medgidia.

Raionul fortificat Topraisar era apărat de Brigada 17 Infanterie, comandată de colonelul Stan Poetaş, formată din Regimentele 9 Vânători şi 40 Infanterie, care aveau în componenţă militari care se comportaseră foarte bine în luptele de la Bazargic şi Amzacea. Fiecare avea efective de aproximativ 700 - 1000 militari, urmare a pierderilor suferite în luptele anterioare.

În perioada 23 septembrie - 6 octombrie 1916, Brigada 17 Infanterie va lua măsuri pentru restructurarea unităților. Astfel, la Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, cel mai greu încercat, vor fi organizate 2 batalioane, în care vor fi încadrați militar recuperați din rândul răniților, ordonanțelor ofițerilor, bicicliștilor și celor încadrați la trenul regimentar.

Pentru ridicarea moralului acestui regiment colonelul Stan Poetaș propune avansarea la excepțional a căpitanului Turceanu, pentru comportarea avută pe timpul luptelor de la Amzacea și adresează prin comandantul regimentului, maiorul Ioan Marcovici, următorul mesaj militarilor acestui regiment: *"Aștept de la toți vitejii care au mai rămas din R.40 I. o deosebită grijă pentru reconstituirea acestui corp de viteji, care în toate luptele au dat probă de devotament și de curaj nemaipomenit și care în lupta de la Amzacea a antrenat toate trupele la atacul înălțimilor Amzacea.*

www.ziuaconstanta.ro

Vă mulțumesc dumneavoastră personal și vă rog să transmiteți mulțumirile mele ofițerilor și trupei Regimentului Călugăreni 40 pentru vitejeasca atitudine în fața vrăjmașului, ceea ce constituie fala mea și renumele capitalei țării care a dat acest corp de viteji."[90]

La 25 septembrie 1916, generalul Zaioncicovschi, comandantul Armatei de Dobrogea, ordonă comandantului Diviziei 19 Infanterie ca poziția de la Topraisar să fie păstrată cu orice preț. Mai mult, la 1 octombrie 1916, același general revine, comunicând că cedarea oricărei palme de teren, de către orice șef reprezintă o crimă, chiar în cazul unui atac al unor forțe inamice superioare, pentru care vinovații vor suporta rigorile regulamentelor.[91]

Colonelul Stan Poetaș, încă de la 27 august 1916, intuiește că atacul principal al inamicului se va executa în sectorul Topraisar, având în vedere convoaiele numeroase observate în adâncimea apărării inamicului, desele mișcări de trupe în tranșeele inamicului și intensa cercetare executată de aviația inamicului deasupra Topraisarului.

Colonelul Stan Poetaș va coordona îmbunătățirea lucrările de fortificații existente, o atenție deosebită acordându-se blindajelor împotriva focului artileriei și realizării unor obstacole artificiale.

Începând cu 29 septembrie 1916, în sprijinul Brigăzii 17 Infanterie, va acționa căpitanul rus Putnicof, cu un detașament de 75 de pionieri ruși pentru realizarea rețelelor de sârmă ghimpată pe trei rânduri de pari. Acesta va fi sprijinit de aproximativ 125 de militari români asigurați de unitățile în sectorul cărora se realizau aceste lucrări.[92]

Poziția de la Topraisar cuprindea următoarele lucrări: tranșee pentru trăgători și adăposturi individuale pentru observatori; rețeaua de sârmă ghimpată pe patru rânduri; poziția principală de rezistență formată din șiruri sinuoase de tranșee, săpate pentru a adăposti trăgători în picioare, legate între ele și comunicând cu spatele prin lungi coridoare subterane; poziția adăposturilor pentru rezerve, bine protejate prin acoperișuri de grinzi și pământ.

Colonelul Stan Poetaș, ordonă o serie de măsuri pentru asigurare sănătății militarilor aflați în tranșee: primenirea paielor, cele vechi fiind arse; săparea unor latrine noi, cele vechi fiind astupate și locurile dezinfectate cu var; înlocuirea periodică a subunităților, astfel ca oamenii cu păduchi să poată fi rași, tunși și unși cu insecticid, iar rufele să poată fi spălate; sterilizarea și fierberea periodică a apei; îmbunătățirea calității hranei și distribuirea acesteia cu respectarea strictă a regulilor de igienă.

S-a acordat o mare atenție pentru împrospătarea rezervei de muniție pe om și piese (mitraliere și tunuri).

În dimineața zilei de 6 octombrie 1916, Mackensen, secondat de șeful său de stat major, generalul Tappen, se instalează pe o movilă de pe Dealul Muratan, de unde va conduce desfășurarea acțiunilor de luptă (schema nr. 4).

---

[90] AMR - RIJO 1 - Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911 - 1930, nr. crt. 3519, pag. 84
[91] Ibidem, pag. 105v
[92] Ibidem, pag. 96

www.ziuaconstanta.ro

Pregătirea de foc a fost executată de tunuri de toate calibrele - 75, 105, 150 şi 210 mm, iar focul a fost corectat cu ajutorul a cinci aeroplane. Era pentru prima oară în Dobrogea când o enormă masă de artilerie grea era utilizată şi se sconta pe un succes rapid, prin distrugerea artileriei române şi demoralizarea infanteriei.

În dimineaţa zilei de 6 octombrie 1916, ofiţerii Regimentul 40 Infanterie "*Călugăreni*" au solicitat să li se aducă în tranşee drapelul de luptă al regimentului. Cerinţa a fost satisfăcută imediat, militarii din garda drapelului "*l-au desfăşurat şi l-au trecut fâlfâind cu vulturul scânteind printre soldaţi şi toţi, cu arma în stânga, au întins dreapta spre stema patriei şi au jurat că nimic nu-i va face să dea un pas înapoi - nici artilerie grea a nemţilor, nici potopul atacului.*"[93]

Când infanteria germană a pornit la atac, a avut surpriza să fie întâmpinată de tragerile artileriei române, care, fiind bine adăpostită şi camuflată, a produs pierderi importante militarilor germani. Până seara trupele germane au ajuns doar până în marginea de sud a localităţii Topraisar.

Divizia 19 Infanterie şi Brigada 17 Infanterie ordonă permanent să se reziste pe poziţii cu orice preţ, Topraisarul fiind cheia apărării Dobrogei.

Nu toţi militarii au o comportare exemplară. Soldaţii Spânu S., Neag V. şi Moldovschi V., simulând că sunt răniţi, au părăsit poziţiile, dar după ce le-a fost aplicată o corecţie binemeritată, au fost retrimişi pe poziţii.[94]

La ora 22:00, colonelul Stan Poetaş ordonă să fie trimise grade de încredere pentru a strânge din toate locurile oamenii care s-au retras fără a fi răniţi.

Sub presiunea inamicului, trupele Brigăzii 17 Infanterie se retrag în noaptea de 6/7 octombrie 1916, pe poziţiile de la sud Topraisar, asigurându-se legătura la dreapta, cu Divizia 1 Voluntari Sârbi, de către Regimentul 9 Vânători şi la stânga, cu Divizia 9 Infanterie, de către Regimentul 40 Infanterie "*Călugăreni*".

Locotenentul colonel Ioan Velescu, fiind rănit, în cursul nopţii, predă comanda Regimentului 9 Vânători maiorului Gheorghe Rasoviceanu.

Legăturile telefonice sunt întrerupte din cauza tragerilor artileriei, pentru transmiterea ordinelor la toate eşaloanele fiind folosiţi agenţi de legătură. Majoritatea militarilor Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*" sunt răniţi, fiind blocaţi în tranşee. Şanţurile de comunicaţie sunt distruse de bombardamentul advers.

La 7 august 1916, ora 16:00, urmare a retragerii Diviziei 9 Infanterie, colonelul Stan Poetaş, ordonă maiorului Ioan Marcovici, ca Regimentul 40 Infanterie "*Călugăreni*" să îşi menţină poziţiile, cei ce le vor părăsi "*vor fi împuşcaţi*".[95]

Pe tot parcursul zilei colonelul Stan Poetaş conduce lupta de la punctul de comandă aflat într-o colibă de lângă şosea: "*De pe acoperişul colibei de pe şosea,*

---

[93] Arhiva Muzeul Militar Naţional "*Regele Ferdinand I*" filiala Constanţa, Istoricul Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*", înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 3
Înaltul Decret nr. 868 din 11 aprilie 1918, prin care drapelul Regimentului 40 Infanterie este decorat cu Ordinul "*Mihai Viteazu*", clasa a III-a , face referire la acest moment: "*În timpul omorâtorului bombardament din 6 până la 8 octombrie 1916, ofiţerii şi trupa regimentului au cerut să li se aducă Drapelul în tranşeele de la Topraisar, jurând pe el că nu vor părăsi poziţia ce le era încredinţată decât la ordin.*"

[94] Ibidem, pag. 96

[95] AMR - RIJO I - Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911 - 1930, nr. crt. 3519, pag. 133

www.ziuaconstanta.ro

colonelul proiectându-și gigantic statură pe cer, privea drăcește cu un zâmbet straniu, la zvârcolirile neputncioase ale fiarei, ce-și sfărâmă un batalion de zidul de piatră al flăcăilor Călugărenilor."[96]

În seara zilei de 7 octombrie 1916, ora 19:00, comandantul Diviziei 19 Infanterie ordonă ca trupele să rămână pe poziție. *"În cazul că sunt atacate, să reziste până la ultima extremitate. Comandamentul cunoaște starea de oboseală în care se află trupele și le mulțumește pentru bravura și rezistența lor. Situația în care ne găsim cere însă ca astă noapte mai mult ca întotdeauna toți să fie gata a-și face datoria în orice moment."*[97]

Între orele 20:00 și 22:00, inamicul atacă sectorul Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*. El dă trei atacuri care sunt respinse cu mari pierderi pentru inamic. Toate încercările de tăiere a sârmelor rămân fără rezultat și în zorii zilei, mormane de cadavre germane zăceau în fața sârmelor noastre. Jurnalul de operații al Brigăzii 17 Infanterie consemna: *"Mijlocul de apărare al Regimentului 40 a fost sufletul, pușca și mitraliera."*[98]

La ora 21:00, colonelul Stan Poetaș, emite următorul ordin:

"În urma eroicei rezistențe a trupelor Diviziei 19 inamicul nu a putut să înainteze în tot cursul zilei.

Trupele rămân în această noapte pe pozițiile pe care le ocupă. În caz că sunt atacate trebuie să reziste pe poziție până la ultima extremitate. Comandantul cunoaște starea de oboseală în care se află trupele și le mulțumește pentru rezistența și bravura lor.

Situațiunea în care ne găsim cere însă ca astă noapte mai mult ca întotdeauna toți să fie gata să-și facă datoria în orice moment (...).

Să se pună toată râvna pentru ca punctul de sprijin Topraisar să se păstreze cu orice preț fiind cheia liniei de apărare a aripii stângi a Armatei de Dobrogea. (...).

Apelez la toți și la toate trupele de sub comanda mea să se jertfească spre a-l păstra cu orice preț."[99] (schema nr. 5).

În dimineața zilei de 8 octombrie 1916, trupele de la flancul stăng al Regimentului 40 Infanterei "*Călugăreni*" încep să se retragă, fiind într-o situație critică, provocată de părăsirea pozițiilor de către militarii din Divizia 9 Infanterie. Colonelul Stan Poetaș îl atenționează, pentru ultima dată pe comandantul Batalionului, căpitanul Ionescu, că poartă întreaga răspundere dacă militarii săi vor mai părăsi pozițiile ocupate și ordonă: *"Cei ce vor încerca, dați ordin să fie împușcați imediat în fața frontului, fie ofițeri, fie soldați!"*[100] La ora 12:00, căpitanul Ionescu va raporta că batalionul său, din 400 de oameni, a rămas cu 3 ofițeri și 50 de soldați.

---

[96] Ziarul "*Acțiunea Română*", miercuri, 16 ianuarie 1919, pag. 1
[97] AMR - RIJO 1- Regimentul 40 Infanterie, inventar 5395, anii 1911 -1930, nr. crt. 3519, pag. 62-63
[98] Ibidem, pag. 76
[99] Ibidem, pag. 135v - 136
[100] Ibidem, pag. 142

www.ziuaconstanta.ro

La 8 octombrie, orele 13:00, colonelul Stan Poetaș, înțelegând că orice sacrificii sunt zadarnice, după ce obține aprobarea de la Divizia 19 Infanterie, emite următorul ordin:

"Începeți retragerea cum veți putea și retrăgeți-vă în direcția răsărit Osmanfacâ. Retragerea să se facă, pe cât posibil, rezistând diferite eșaloane pe direcția ordonată. Pe măsură ce veți ieși din focul artileriei trupa se va constitui pe grupe și secții acoperite de linii de trăgători."[101]

Despre modul cum s-a executat această retragere Jurnalul de operații al Brigăzii 17 Infanterie consemnează:

"La 13:40 a început mișcarea generală de retragere. Regimentul 40 se retrage sub protecția Regimentului 9 Vânători.

La ieșirea trupelor din Regimentul 40 din tranșee, năvălitorii care erau ținuți prin foc înaintea sârmelor, se reped asupra bravilor soldați și se încinge un măcel grozav, care dacă a rămas de partea nemților prin numărul lor mare, față de apărători, totuși pagini de sânge va citi posteritatea, căci scump a plătit această biruință."[102]

Timp de două zile şi două nopţi militarii din subordinea colonelului Stan Poetaş, cel numit de subordonaţii săi "tata Stan", au rezistat pe poziţii. Despre comportarea militarilor români la Topraisar, generalul bulgar A. Hristof are numai cuvinte de laudă: *"Infanteria inamică râmânea neatinsă în tranşeele sale adânci; soldaţii români stăteau liniştiţi în fundul tranşeelor, fără a fi atinşi de focul bateriilor grele, iar îndată ce observau înaintarea infanteriei ieşeau din adăposturi şi întâmpinau cu foc vijelios."*[103]

La flancul stâng, Divizia 9 Infanterie, nefiind sprijinită cu focul artileriei Flotei ruse, se va retrage sub presiunea Diviziei de Cavalerie bulgare, care reuşeşte ocuparea localităţilor Techirghiol şi Agigea.

La Cobadin, trupele ruse opun o slabă rezistenţă trupelor bulgare şi turce, doar Divizia 1 Voluntari Sârbi, vecinul din dreapta al Brigăzii 17 Infanterie, opunând o rezistenţă eroică. Fiind aproape decimată, această mare unitate va fi silită şi ea să părăsească poziţiile.

În aceste condiţii, existând pericolul încercuirii, vitejii apărători ai Topraisarului vor fi siliţi, să se retragă.

Ordinul de Zi al armatei de Dobrogea din 8 octombrie 1916 consemna: *"Trupele române au opus atacatorului o rezistență îndârjită pe poziții succesive. Trupele Diviziei 19 Infanterie, în special, au înscris în apărarea Topraisarului una din cele mai frumoase pagini de glorie, rezistând cu tenacitate și eroism încă mult timp după ce aripile poziției fuseseră aproape învăluite de coloanele inamice, prin înaintarea acestora câțiva kilometri la nord de linia frontului întărită."*[104]

---

[101] Ibidem, pag. 143v
[102] Ibidem, pag. 144
[103] Luminița Giurgiu - Op. cit. pag. 31
[104] Istoricul Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, existent la Muzeul Militar Național *"Regele Ferdinand I"* filiala Constanța, înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 3

www.ziuaconstanta.ro

2.2. Participarea la Bătălia pentru București

La 13 octombrie 1916, prin ordinul Marelui Cartier General, din rămășițele Diviziilor 9 și 19 Infanterie, care suferiseră mari pierderi în luptele pentru apărarea Dobrogei, s-a constituit Divizia 9/19, comandată de generalul de brigadă Constantin Scărișoreanu.[105] Organizarea acesteia s-a executat în raionul Traian - Mircea Vodă - Cerna, în perioada 13 octombrie - 7 noiembrie 1916.

Divizia 9/19 Infanterie avea în compunere: Brigada 17 Infanterie - comandant colonel Stan Poetaș, Brigada 19/40 Infanterie - comandant colonel Mihăiescu Nicolae și Brigada 10 Artilerie - comandant colonel Condeescu Nicolae.

Brigada 17 Infanterie avea în subordine Regimentul 9 Vânători - comandant maior Gheorghe Rasoviceanu, Regimentul 39 Infanterie - comandant colonel Vlădescu Mihai și Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* - comandant maior Ioan Marcovici.[106]

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* avea în subordine un batalion format din subunitățile regimentului, salvate după luptele pentru apărarea Dobrogei și un batalion format prin comasarea efectivelor Batalioanelor 4 ale Regimentelor 34 și 74 Infanterie.

S-a urmărit ca la terminarea procesului de constituire, fiecare companie să aibă un efectiv de 250 oameni, militarii în vârstă fiind înlocuiți cu cei recuperați din rândul răniților și cei asigurați de Centrul de împrospătare și instrucție Brăila. Infanteriștii au fost dotați cu arme Waterly. În perioada celor 14 de zile avute la dispoziție s-au organizat subunitățile, s-a executat completarea cu armament, tehnică militară și materiale, s-a întreținut armamentul. S-a acordat o atenție deosebită îngrijirii și recuperării răniților și bolnavilor.[107] Instrucția intensivă a efectivelor s-a executat după următorul program: zilnic, între orele 7:30 - 11:00 instrucția trupei; după amiaza se organiza școala gradaților și a ofițerilor, teorii educative.[108]

Duminică, 29 octombrie 1916, preoții Regimentelor 9 Vânători, 39 și 40 Infanterie, au oficiat o slujbă, în prezența tuturor efectivelor, pentru pomenirea și odihna sufletelor eroilor diviziei căzuți pe câmpurile de luptă din Dobrogea, luptând pentru Țară și Tron.[109]

Despre situația Diviziei 9/19 Infanterie, la terminarea perioadei de constituire, generalul G.A. Dabila nu are o părere prea bună: *"Calitatea Diviziei 9/19 slabă, nu toți oamenii știau a trage cu arma nouă ce li se dase la 4 noiembrie 1916."*[110]

Deoarece situația pe frontul de sud - vest devenise critică, Marele Cartier General a hotărât să constituie, până la 11 noiembrie 1916 o grupare de manevră

---

[105] Constantin Scărișoreanu a fost înaintat la gradul de general de brigadă prin Înaltul Decret nr. 3024 din 14 octombrie 1916

[106] Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Divizia 9 Mărășești. 1879 - 1999, Ed. Punk, București, 1999, pag. 220 - 221

[107] Ibidem, pag. 51

[108] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Brigăzii 17 Infanteriei, perioada 23.08.1916 - 09.12.1917, dosar nr. 5395, nr. crt. 977, pag. 173

[109] Ibidem, pag. 174

[110] Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Op. cit., pag. 53

www.ziuaconstanta.ro

formată din Diviziile 8, 2/5, 9/19, 10 și 21 Infanterie, în cadrul Grupului de armate Prezan, care avea misiunea să distrugă cele trei grupări inamice (Kraft, Kuhne și Koch) care amenințau Bucureștiul.

Divizia 9/19 Infanterie se deplasează pe calea ferată, începând cu 9 noiembrie 1916, concentrându-se, până la 14 noiembrie 1916, în raionul Găiești, Titu, Corbii Mari.

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* a început deplasarea cu primul batalion la data de 11 noiembrie 1916, ora 17:00, iar cu al doilea la ora 21:00. Va ajunge cu toate forțele în Găiești în data de 13 noiembrie 1916, la ora 16:00.

Până în seara zilei de 14 noiembrie 1916, unitățile diviziei 9/19 se vor dispune în raionul Glogoveanu, Adunații Șerbeni, Grația.

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* s-a deplasat pe itinerarul Udeni - Grația, pe raza acestei localități cantonând. Serviciul de siguranță a fost organizat pe aliniamentul Cartojani - Grația, Fărcășanca.

Pentru ziua de 15 noiembrie 1916, Divizia 9/19 Infanterie primește ordin să se deplaseze în zona Cartojanca - Tămășești - Cartierul Cartojanca, marșul executându-se în condițiile posibilei întâlniri cu inamicul. Pe timpul deplasării Brigada 17 Infanterie este supusă unui foc de artilerie inamic din zona Vida - Cartojani. După o scurtă confruntare cu trupele inamice, divizia se va dispune în zona ordonată. Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* se va dispune în cursul nopții la Valea Lungă, în fața satului Vida - Cartojani (schema nr. 6).

În dimineața zilei de 16 noiembrie 1916, la ora 8:30, Brigada 17 Infanterie a atacat inamicul cu Regimentul 39 Infanterie pe direcția Uești - Vida, cu Regimentul 9 Vânători pe direcția Blegești - Neamțu și cu Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* spre localitatea Parisești.[111]

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* ocupă cu o companie pădurea Uești, cu alte două companii pădurea Zăvesteni - Ghimpeni. În după amiaza zilei, între orele 16:00 - 17:00, forțe inamice, de aproximativ 2-3 escadroane, atacă poziția de la Ghimpeni, dar sunt respinse.

Deoarece Divizia 2/5 Infanterie nu sosise încă pe câmpul de luptă, ofensiva este oprită. În noaptea de 16 - 17 noiembrie 1916, Brigada 17 Infanterie s-a aflat în contact cu inamicul, iar Brigada 19/40 s-a aflat dispusă în raionul Goleasca - Obedeni.

În ziua de 17 noiembrie 1916, s-a declanșat faza decisivă a bătăliei de pe Neajlov și Argeș. Conform planului, Grupul de manevră trebuia să treacă la ofensivă împotriva inamicului care acționa pe direcția Alexandria - București. Comandantul Diviziei 9/19 Infanterie, generalul Constantin Scărișoreanu ordonă să se treacă la ofensivă, începând cu ora 6:00, pe direcția generală Drăgănești. Atacul va fi declanșat abia la ora 14:00, de către militarii Brigăzii 17 Infanterie, care vor reuși să forțeze inamicul să părăsească în dezordine pozițiile de la Vida - Cartojani și Fotăchești. În

---

[111] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 32-33

www.ziuaconstanta.ro

noaptea de 17 - 18 noiembrie 1916, Divizia 9/19 Infanterie își va consolida pozițiile ocupate.[112]

Pentru ziua de 18 noiembrie 1916, Divizia 9/19 trebuia să continue ofensiva pe direcția Ghimpați - Drăgănești, iar Divizia 2/5 Infanterie pe direcția Asan - Aga Mereni. Deplasarea pe aliniamentul de atac urma să se facă pe coloane de brigadă.

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, începând cu ora 3:00, se dispune la Ciuperceni, constituind rezerva diviziei. La ora 11:00 se deplasează în pădurea Clejani, iar la ora 16:00 se dispune la colțul sudic al Pădurii Nebuna.

Până la ora 13:00, Brigada 17 Infanterie va ajunge pe aliniamentul 2 km Nord Merenii de Sus, după confruntări de scurtă durată cu germanii din Divizia 6 și Divizia de cavalerie Goltz.

În după amiaza acestei zile Grupul de armate Prezan emite un ordin prin care se preciza ca Divizia 9/19 Infanterie să grăbească înaintarea spre Copaciul, Bălăria, Stâlpu. În seara zilei este cucerită localitatea Letca Nouă, și se duc lupte grele pentru ocuparea localității Bulbucata.

La ora 17:00, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* este înlocuit în rezerva diviziei de către Regimentul 9 Vânători și primește ordin ca, sprijinit de Regimentul 3 Artilerie și întărit cu un batalion de la Regimentul 39 Infanterie, să cucerească satul Bălăria.

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, începe atacul la ora 18:30, realizând următorul dispozitiv: linia 1 - Batalionul maiorului Slăvescu, în eșalonul 2 - Batalionul maiorului Popescu din Regimentul 39 Infanterie, în rezervă - Batalionul maiorului Dobrovici. Din cauza întunericului artileria nu a putut sprijini acțiunile infanteriei. Apropierea de pozițiile inamicului s-a făcut în liniște, pentru a se realiza surprinderea acestuia. În urma unui atac impetuos, până la ora 23:00, localitatea Bălăria a fost cucerită, cu toate încercările inamicului de a rezista pe ulițele satului. Un martor ocular descrie astfel acțiunea: *"Din trei părți inamicul fu surpins. Înspăimântați de uraganul mâniei noastre și goi se zvârcoleau în neorânduială."*[113] Batalionul maiorului Slăvescu va decima cu baioneta ultimile rânduri ale Regimentului 115 german. Sublocotenentul Solomon, aflat mereu în fruntea subordonaților cade lovit de gloanțele dușmane. Regimentul va ocupa crestele dinspre Ghimpați, cu două batalioane, consolidând acest aliniament. Jurnalul de operațiuni al regimentului consemnează următoarele, referitor la rezultatul acestei lupte: *"În urma acestei lupte s-au luat inamicului 3 tunuri grele, 3 care de baterii, 6 chesoane, două trăsuri stație telegrafie, o trăsură popotă, 1500 proiectile de artilerie grea, 30 cai, 120 prizonieri."*[114] Toate aceste capturi aparțineau Diviziei 217 germană, cea cu care militarii regimentului se confruntaseră pe timpul bătăliei de la Topraisar.

În cursul nopții se primește ordinul pentru continuarea ofensivei, efortul îndreptându-se pe direcția Drăgănescu - Popești. Prin ordinul de operații nr. 28, generalul Constantin Scărișoreanu cerea: *"Atacul trebuie condus cu cea mai mare*

---

[112] Ibidem, pag. 39

[113] Arhiva Muzeul Militar Național *"Regele Ferdinand I"* filiala Constanța, Istoricul Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, înregistrat cu nr. 0634 / 24.05.1959, pag. 5

[114] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 40

www.ziuaconstanta.ro

vigoare și hotărâre din partea tuturor, pentru că asupra noastră se va răsfrânge rușinea de a fi lăsat pe dușman nu numai să intre în țară, dar să-l oprim de a ajunge la porțile capitalei țării noastre."[115]

Până în seara zilei de 19 noiembrie 1916, militarii Diviziei 9/19 Infanterie vor cuceri zona Bălăria, Stâlpu, Bulbucata, Gorneni, Bănești, luând 2.000 prizonieri germani.

În cadrul acestor acțiuni, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* cucerește localitatea Epurești, trece podul peste Neajlov și a încercat, prin trei atacuri să cucerească creasta de pe malul stâng al Neajlovului. Nu va reuși acest lucru, trecând la consolidarea aliniamentului atins. În noaptea de 19 - 20 noiembrie 1916, inamicul părăsește pozițiile fără luptă, întregul platou fiind ocupat de trupele române.

Pentru ziua de 20 noiembrie 1916, Divizia 9/19 Infanterie a primit ordin să urmărească inamicul pe direcția Epurești, Strâmba, Călugăreni. Divizia 2/5 Infanterie ar fi trebuit să ocupe, cu detașamente mixte, sectorul Bălăria, Ghimpați, pentru a împiedica cavaleria inamicului să atace coloanele Diviziei 9/19 infanterie. În momentul trecerii la ofensivă, din cauza neîndeplinirii misiunii de către Divizia 2/5 Infanterie, care în urma atacului inamic a părăsit pozițiile în debandadă, o parte din forțele Diviziei 9/19 Infanterie se vor retrage. Batalioanele Dobrovici și Popescu, din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, care au încercat să opună rezistență inamicului, sunt încercuite în localitatea Gorneni, fiind capturate.[116]

Comandantul Diviziei 9/19 Infanterie a ordonat retragerea la nord de râul Neajlov, luând măsuri ca sub acoperirea unei ariergărzi, să fie salvate majoritatea forțelor și artileria. Pierderile au fost deosebit de mari, în seara zilei de 20 noiembrie 1916, la Bragadiru, adunându-se doar 107 ofițeri, 4.332 trupă, 38 tunuri.

La 21 noiembrie 1916, colonelul Stan Poetaș raportează situația Brigăzii 17 Infanterie, care se prezenta astfel:

- Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* - 61 militari (1 ofițer superior, 1 ofițer inferior, 7 sergenți, 9 caporali, 43 soldați);
- Regimentul 9 Vânători - 801 militari (2 ofițeri superiori, 21 ofițeri inferiori, 3 plutonieri, 33 sergenți, 75 caporali, 667 soldați);
- Regimentul 39 Infanterie - 359 militari (2 ofițeri superiori, 12 ofițeri inferiori, 6 plutonieri, 32 sergenți, 28 caporali, 259 soldați).[117]

Din acea perioadă presa evocă următoarea întâmplare: *"Vă mai aduceți aminte atunci când din peste trei mii cinsute de ostași eram în viață în drumul spre Moldova vreo șaizeci, atunci când la o cotitură de pământ în noaptea aceea întunecoasă, colonelul Poetaș a întrebat - Cine sunteți voi?[2] și auzind că e patruzeci a izbucnit în lacrimi și a strigat - O! eroii mei!"*[118]

La 22 noiembrie 1916, ora 14:00, colonelul Stan Poetaș primește ordinul de desființare a Brigăzii 17 Infanterie și copie după următoarea notă telefonică: *"Colonelul Stan Poetaș va pleca imediat la Cartierul Armatei I (Crivina) pentru a*

---

[115] Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Op. cit., pag. 57

[116] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 42

[117] Ibidem - pag. 208

[118] Ziarul "*Universul*" din 18 ianuarie 1919 - Spiridon I. Pană, Generalul Poetaș, pag. 1

www.ziuaconstanta.ro

lua comanda Diviziei 10 Infanterie."[119] Nota telefonică era semnată de către generalul Constantin Prezan.

Colonelul Stan Poetaș, ordonă ca locotenentul Chirescu, adjutantul Regimentului 9 Vânători să se prezinte la punctual de comandă al Brigăzii 17 Infanterie pentru a prelua arhiva și cartierul brigăzii, care vor trece la Regimentul 9 Vânători, până la reorganizarea diviziei.

În cursul nopții de 22/23 noiembrie 1916, colonelul Stan Poetaș se deplasează la Crivina în vederea executării ordinului primit.

În dimineața zilei de 23 noiembrie 1916, toate trupele vor părăsii Bucureștiul, care va fi ocupat de inamic.[120]

Pentru perioada 23 noiembrie - 16 decembrie 1916 pe timpul documentării nu am putut identifica nicio referire la activitatea desfășurată de colonelul Stan Poetaș. Probabil, o perioadă, a fost la dispoziția Armatei 1.

La începutul lunii decembrie (cel mai probabil 7 decembrie) se ordonă ca fracțiunile de unitate, să revină la unitățile care le-au mobilizat. Acesta este momentul care marchează reînființarea Brigăzii 17 Infanterie, la comanda căreia va fi numit colonelul Stan Poetaș.

Cu certitudine, prima referire la colonelul Stan Poetaș, în această calitate, o întâlnim la 16 decembrie 1916, în Jurnalul de operațiuni al Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* care consemnează: *"Toată trupa este trecută în revistă de domnul comandant al Brigăzii 17 Infanterie, colonel Poetaș."*[121]

---

[119] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 208v

[120] Ibidem, pag. 208 - 209

[121] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. 5395, nr. crt. 3519, pag. 70

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL III. CAMPANIA 1917

3.1. Refacerea și reorganizarea Brigăzii 17 Infanterie

Timp de o lună de zile trupele Diviziei 9/19 Infanterie nemâncate, dezbrăcate, sleite de puteri, s-au retras pe drumuri desfundate, prin noroaie, pe un timp ploios, concentrându-se în Moldova, între Siret și Prut.

Prin noua organizare a armatei, divizile 16 - 20 inclusiv, sunt desființate, iar trupele trec la divizia din care făceau parte înainte de mobilizare.

Diviziei 9 Infanterie, comandant generalul Constantin Scărișoreanu, prin ordinul nr.1014 din 27 decembrie 1916, i s-a stabilit să se reorganizeze în zona Vaslui (schema nr. 7).

La rândul ei, Brigada 17 Infanterie, comandant colonelul Stan Poetaș, având în compunere Regimentele 34 Infanterie, comandat de colonelul Virgil Dumbravă și Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, comandant maior Ioan Marcovici,[122] era dispusă astfel:

- Regimentul 34 Infanterie - satele Oprișița, Lingurari, Pușcași, Putincu;
- Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* - satele Poenești, Străjești, Broșteni, Vârșoveni;
- Punctul de Comandă al Brigăzii 17 Infanterie - Valea Mare.

Brigada 17 Infanterie va staționa în acest raion de refacere și reorganizare în perioada 20 decembrie 1916 - 7 iunie 1917.

În perioada 10 ianuarie - 25 martie 1917, s-a executat completarea efectivelor, armamentului și tehnicii militare. O problemă, dificil de rezolvat, a constituit-o echiparea trupei, din cauza mijloacelor foarte reduse avute la dispoziție.

Se începe instrucția, care se execută zilnic.

Datorită faptului că ofițerii au fost permanent în mijlocul trupei, luând măsuri pentru respectarea unor minime reguli de igienă individuală și colectivă, militarii Brigăzii 17 Infanterie nu au suferit pierderi semnificative din cauza epidemiei de tifos exantematic. Este și meritul maiorului medic Andreescu, care a îngrijit pe bolnavi zi și noapte, epidemia stingându-se repede. Maiorul medic Andreescu, va muri răpus de tifos, la 9 martie 1917, *"plans de toți ostașii, pe care i-a îngrijit ca pe proprii copii, atât pe câmpul de luptă cât și în refacere."*[123]

În perioada ianuarie - martie 1917, comandanții de batalioane și regimente raportau cu lux de amănunte situația militarilor bolnavi de tifos exantematic și măsurile luate pentru ținerea sub control a epidemiei.

Concomitent cu desfășurarea acestor activități, o preocupare majoră a comenzii Brigăzii 17 Infanterie a constituit-o realizarea taberei pentru timp de iarnă, conform normelor stabilite de Divizia 9 Infanterie.

---

[122] Începând cu 1 februarie 1917 va fi numit comandant al regimentului locotenent colonelul Nicolae Georgescu

[123] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. Nr. 5395, nr. crt. 3519, pag. 71

www.ziuaconstanta.ro

Tabăra brigăzii era fixată la Bradoc, la vest orașul Vaslui, având avantajul existenței în apropiere a unei păduri, de unde s-a procurat materialul lemnos necesar amenajării barăcilor.

La sfârșitul lunii martie erau construite câte 20 de barăci pentru trupă la fiecare regiment (câte două de fiecare companie, una pentru cancelariile companiilor, alta pentru aprovizionare și una pentru infirmierie), alte două pentru ofițeri, bucătărie, popota ofițerilor, biroul comandanților. Fiecare baracă era prevăzută cu sobă de cărămidă.[124]

Începând cu 25 martie 1917, trupele Brigăzii 17 Infanterie își schimbă cantonamentul, dispunundu-se în barăcile și bordeiele de la Bardoc, pe care singuri și le-au construit. Înaintea ocupării barăcilor se executa îmbăierea militarilor și despăduchierea efectelor.

Divizia 9 Infanterie, conform ordinului Marelui Cartier General, trebuia să termine reorganizarea la 24 aprilie 1917, după această dată fiind în măsură să participle la acțiuni militare.

La 30 aprilie 1917, în cantonamentul de la Bardoc, se va desfășura o slujbă, oficiată de preotul I. Popescu, confesorul Regimentului 40 Infanterie "*Călugăreni*" prin care au fost trecuți la ortodoxism un număr de 12 soldați (11 evrei și un musulman) din această unitate. Nași au fost 10 ofițeri, un subofițer și un elelv plutonier din cadrul Brigăzii 17 Infanterie. Colonelul Stan Poetaș i-a fost naș soldatului evreu Perlizveig Moritz, din București. Tuturor acestor militari le-au fost eliberate certificate care dovedeau trecerea la ortodoxism[125] (fotodocument nr.4).

Până la 6 iunie 1917, toate trupele profitând de vremea favorabilă, au executat instrucție intensivă. Colonelul Stan Poetaș supraveghează cu strășnicie modul în care tinerii recruți se instruiesc. Programul era strict și obligatoriu: *"dimineața instrucție pentru toată suflarea, iar după amiaza același program numai cu recruții, în timp ce veteranii lucrau la ridicarea barăcilor sau la diferite corvezi."*[126]

La instrucția recruților se punea accent pe tactica de luptă, pe cunoașterea noilor arme - puști și mitraliere - intrate în dotarea unităților, folosirea grenadelor.

În același timp se insista pe instruirea diferitelor specialități, pe desfășurarea unor exerciții și aplicații tactice, conduse de membri ai misiunii militare franceze, pe timpul cărora se exersau forme și procedee de luptă care și-au dovedit eficiența pe frontul de vest.

Memorabilă este organizarea și desfășurarea ceremonialului depunerii jurământului către rege și țară, de către tinerii recruți ai Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*. Pe platoul acoperit de zăpadă militarii s-au dispus într-un patrulater, trei laturi fiind acoperite de militarii vechi și o latură de recruți. La mijlocul patrulaterului, în dreptul laturii ocupate de recruți, a fost dispus un altar și un preot, ce săvârșește, sfânta slujbă. După săvârșirea sfintei slujbe, recruții, rând pe rând, s-au

---

[124] Ion I. Solcanu - Un erou din Războiul de Întregire a României: Regimentul 9 Vânători, Ed. Junimea, Iași, 2018, pag. 101

[125] Constantin Nazarie - Activitatea preoților de armată în campania 1916 - 1918, Ed. Imprimeria Ministerului Cultelor și Artelor, București, 1920, pag. 23-24 și 105-108

[126] Ibidem, pag. 103.

www.ziuaconstanta.ro

apropiat de drapel, dispus la 5 metri în fața altarului, s-au descoperit și au repetat cu glas tare, după preot, formula jurământului, după care au sărutat crucea.

După terminarea depunerii jurământului, colonelul Stan Poetaș va susține o impresionantă cuvântare:

"Cu smerenie mă închin în fața steagului vostru, în fața tricolorului viteaz al țării, în fața steagului care sub cutele sale fâlfâie unde a adumbrit victoriile crâncene de la Balagea și Opancea, de la Semizali și Caraomer, de la Topraisar și Amzacea, de la Karachioi și Meragi - Bair, în fața drapelului sub cutele căruia am reputat triumful de la Bălăria și Stâlpu, victoria de pe apa Neajlovului. Steagul acesta e viteaz ca și soldații, care azi nu mai sunt între noi."

Și torente de elocință pornesc din sufletul acesta din alte timpuri; plecate de la inimă, vorbele acestea la inimă se duc. Momente de beție ale victoriei, durerea țării năpădite, sunt cu simțire evocate, încât nimeni nu se miră de lacrima cutărui rezervist, care plânge într-un colț, domol și îndesat; și vorbele curg ca o ploaie binecuvântată, pe sufletele dogorite și setoase de răcorire. Și sfârșește:

"Și acum testamentul meu: voi fi sau nu în viață, să știți că ultima mea voință asta a fost: Victoria sau moartea.

Și acum termin: Voi fi acolo unde veți fi și voi, să fiți întotdeauna unde voi fie eu!"[127]

În perioada 16-23 aprilie 1917, companiile de infanterie și mitraliere au executat zilnic trageri cu muniție.

Modul de desfășurare a instrucției era urmărit cu mare atenție de comandantul Brigăzii 17 Infanterie.

În această perioadă, colonelul Stan Poetaș își completează pregătirea persoanlă: *"Noaptea când toată lumea dormea numai fereastra colonelului mai pregeta încă luminând pregătirile și planurile măreț e care ne-au făcut fala Mărășeștilor și au ilustrat pentru vecie glorioasele arme ale Brigăzii a 17 - a."*[128]

Periodic brigada va fi inspectată de comandanții Diviziei 9 Infanterie și Corpului V Armată sau de generalul Constantin Prezan, șeful Marelui Cartier General.

La 2 iunie 1917, Divizia 9 Infanterie este vizitată, pe platoul de lângă Deleni, de Regele Ferdinand și generalul H. Berthelot. Aceștia au fost plăcut impresionați de aplicația cu trageri reale prezentată de militarii diviziei și de defilarea efectivelor.

3.2. Deplasare în raionul acțiunilor de luptă. Realizarea dispozitivului de luptă la nord de Siret

3.2.1. Executarea marșului (8 - 17 iunie 1917)

Instrucțiunile operative ale Marelui Cartier General român nr. 29 din 19 mai 1917, stabileau că operațiunile ofensive vor fi reluate, în scopul *"completei*

---

[127] Al. Rațiu, Cornel Springher - Pagini de sânge (Amintiri de pe front 1916 - 1917), Iași, Institutul de Arte Grafice *"Versuri și Proză"*, 1918, pag. 109-110

[128] Ziarul *"Universul"* din 18 ianuarie 1919 - Spiridon I. Pană, Generalul Poetaș, pag. 1

www.ziuaconstanta.ro

imobilizări a tuturor forțelor inamice și distrugerii forțelor acestuia care operează pe frontul Focșani - Nămoloasa."[129]

Find destinată să acționeze în zona Nămoloasa, la 7 iunie 1917, Divizia 9 Infantererie a început deplasarea din zona Vaslui spre zona viitoarelor acțiuni militare.

Deplasându-se zilnic în fruntea coloanei Brigăzii 17 Infanterie, colonelul Stan Poetaș a luat măsuri pentru executarea întocmai a ordinului secret nr. 89, emis de către Divizia 9 Infanterie la 7 iunie 1917, care prevedea următoarele:

- respectarea tabelei de mișcare întocmită de către divizie;
- executarea deplasărilor în intervalul orar 19 - 4, restul timpului fiind folosit pentru odihna trupei;
- staționarea trupelor numai în bivuac, fiind interzisă rămânerea în localități;
- executarea marșului pe o singură coloană, fiecare unitate având și trenul regimentar;
- păstrarea unei severe discipline pe timpul marșului și staționării;
- interzicerea rămâneri militarilor în urma coloanei brigăzii;
- constituirea în ariergarda brigăzii a unei gărzi de valoare pluton, întărită cu jandarmi, comandată de un ofițer, cu misiunea de a aresta pe cei rămași în urmă sau care încercau să fugă.

Colonelul Stan Poetaș va ordona ca pe timpul marșului, ofițerii să fie permanent în cadrul subunităților, cartușele distribuite pe oameni să nu se desfacă din cutii, iar grenadele să se transporte cu trăsurile. Fiecare soldat va avea asupra lui bidonașul cu ceai, care va fi utilizat doar la ordin, iar rațiile de rezervă să nu fie folosite, cei care încălcau aceste reguli urmând a fi pedepsiți exemplar.[130]

La 10 iunie 1917, un număr de 4 soldați din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* vor fi pedepsiți, pentru încălcarea acestor reguli, din ordinul comandantului brigăzii, cu 10 lovituri, în fața întregului regiment.

Colonelul Stan Poetaș atrage atenția comandanților din subordine că: *"marșul trebuie să se execute în desăvârșită ordine, cunoscând că pe lângă nemulțumirea mea, în caz contrariu, voi aplica și pedepse aspre comandanților la care se va constata dezordine."*[131]

În perioada 8 - 17 iunie 1917, Brigada 17 Infanterie s-a deplasat, respectând graficul transmis de Divizia 9 Infanterie, pe itinerarul: Pd Bulboaca - Roșiești (9 iunie) - Zorleni (10 iunie) - repaus (11 iunie) - Grivița (12 iunie) - Schitul Zimbrului (13 iunie) - Drăgușeni (14 iunie) - Mândrești (15 iunie) - Grivița (16 iunie) - Odaia Berca (17 iunie).

O etapă zilnică de marș a variat între 12 și 22 km.

---

[129] Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Divizia 9 Mărășești 1879 - 1999, Ed. Punct, București, 1999, pag. 64

[130] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. Nr. 5395, nr. crt. 3519, pag. 71, pag. 214v – 215v

[131] Ibidem, pag. 216

www.ziuaconstanta.ro

Ziua de 11 iunie 1917, a fost destinată repausului, spălării rufelor și îngrijirii harnașamentelor.[132]

3.2.2. Realizarea dispozitivului de luptă la nord de Siret

În nopțile de 18/19 și 19/20 iunie 1917, trupele Diviziei 9 înlocuiesc trupele ruse dispuse în trei sectoare pe aliniamentul Odaia Preotului Ștefan, Fundeni. Forțele diviziei se împart în două : o parte sub ordinele directe ale comandanților de sectoare și o parte, la dispoziția diviziei, cu care să se poată manevra și schimba trupele (schema nr. 8).

Zona defensivă se va organiza pe trei sectoare astfel:

- Sector dreapta, comandant locotenent colonel Gheorghe Rasoviceanu, ocupat de Regimentul 9 Vânători, între Odaia Preotului Ștefan, confluența râului Bârlad cu Siretul. Punct de comandă - biserica din Șerbești;
- Sector centru, comandant colonel Gheorghe Scărlătescu, ocupat de Regimentul 36 Infanterie, întărit cu un batalion din Regimentul 35 Infanterie, între confluența râului Bârlad cu Siretul și podul Lungoci. Punct comandă - Pădurea Lungoci;
- Sector stânga, comandant colonel Stan Poetaș, ocupat de Regimentul 34 Infanterie, întărit cu un batalion din Regimentul 40 Infanterie, între podul Lungoci, confluența râului Râmnic cu Siretul, inclusiv satul Fundeni . Punctul de Comandă - Pădurea de la est lacul Negru.

La dispoziția Diviziei 9 Infanterie - Regimentul 35 Infanterie (minus un batalion) și Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* (minus un batalion), dispuse în Pădurea Șerbești, respectiv în Pădurea Odaia Berca Mireasca.[133]

Comandantul Brigăzii 17 Infanterie, colonelul Stan Poetaș, având în vedere că lucrările genistice executate de ruși sunt incomplete sau inexistente în unele porțiuni, ordonă ca trupele din subordine să treacă la amenajarea corespunzătoare a acestora, până la data de 21 iunie 1917.

În ziua de 21 iunie 1917, trupele sunt inspectate de comandantul Corpului VI Armată, generalul Eremia Grigorescu, iar la 29 iunie 1917, Batalionul 1 din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* și Batalionul I din regimentul 34 Infanterie au fost trecute în revistă de către generalul H. Betrhelot, generalul Eremia Grigorescu și generalul Constantin Scărișoreanu.[134]

Până la 1 iulie 1917, se dezvoltă lucrările genistice proprii și ale regimentelor de artilerie.

---

[132] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 44-45

[133] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. Nr. 5395, nr. crt. 3519, pag. 232

[134] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 45

www.ziuaconstanta.ro

În noaptea de 30 iunie/1 iulie 1917, din ordinul Diviziei 9 Infanterie, se execută în cadrul sectorului înlocuirea Regimentului 34 Infanterie cu Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*.

În această perioadă unitățile din subordinea Brigăzii 17 Infanterie suferă următoarele pierderi:

Regimentul 34 Infanterie - 2 caporali răniți, din imprudență de o grenadă rusă, 2 soldați răniți de focurile de mitralieră inamice, la ieșirea din satul Fundeni (19 iunie); 1 rănit prin imprudență de o bombă rusă, doi de mitralierele inamicului și 1 de o bombă inamică (20 iunie); schijele unui proiectil de artilerie rănește pe soldatul Șerban Dobran; un soldat rănit ușor de focul artileriei inamice; 2 soldați morți, unul grav rănit, 2 răniți ușor în timpul unui bombardament de artilerie (16 iulie); un soldat mort în urma bombardamentului de artilerie (21 iulie).

Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* - soldatul Arvate Meltiade, ucis de artileria proprie, pe timpul reglării tirului (26 iunie 1917); un caporal și 3 soldați sunt răniți prin imprudență de o grenadă rusă (27 iunie); soldatul Paraschiv Tudor care se afla pe câmp este rănit de schijele unui proiectil de artilerie (29 iunie): un obuz de mortiere ucide 2 militari din Compania 10, iar artileria inamică rănește un pușcaș mitralior aflat pe poziție (1 iulie 1917); artileira inamică a ucis un caporal și a rănit alți doi soldați (4 iulie 1917); trei obuze inamice lovesc poziția Companiei 11, rănind doi soldați; trei soldați sunt răniți de proiectilele artileriei grele a inamicului, la Fundeni (12 iulie 1917); un caporal și 7 soldați sunt răniți grav, fiind necesară evacuarea lor, iar alți 4 soldați au fost răniți ușor, de un proiectil care a lovit bivuacul în care aceștia dormeau (13 iulie).[135]

În toată această perioadă *"nu odată colonelul Poetaș a fost văzut noaptea, între orele 1 - 2, inspectând până și posturile cele mai înaintate de observatori, disprețuind astfel moartea în interesul suprem al funcționării serviciului."*[136]

3.3. Participarea la luptele de la Mărășești

În ziua de 11 iulie 1916, ora 20:00, colonelul Stan Poetaș adună Regimentul 34 Infanterie și Batalionul 1/Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* la colțul de sud est al pădurii de lângă Lacul Negru unde *"le înalță sufletul și le oțelește inima pentru lupta înverșunată cu care vor trebui să lupte pentru recâștigarea pământului nostru românesc, cu părinții și rudele noastre, cu pământurile noastre jefuite de dușman, cu câmpurile pline de bogății în grâne și că pământul moldovenesc și sfânt al marelui Ștefan cel Mare dacă până acuma a putut să ne dea zile, de aici înainte, decând și el nu ne va mai putea ține."*[137]

La 13 iulie 1917, dispozitivul Brigăzii 17 Infanterie era următorul: Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* în linia I, cu rezerva de subsector Batalionul 1, rezerva de

---

[135] Ibidem, pag. 45-51

[136] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Feradinand I"* - fond Diverse 1 , pag. 10-11

[137] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. Nr. 5395, nr. crt. 3519, pag. 296

www.ziuaconstanta.ro

sector un batalion din Regimentul 34 Infanterie. Regimentul 34 Infanterie (minus un batalion), în rezerva Diviziei 9 Infanterie.

În noaptea de 14/15 iulie 1917, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* schimbă Regimentul 34 Infanterie aflat în linia I.

Conform ordinului Diviziei 9 Infanterie nr. 484/17 iulie 1917, ora 16:00, Brigada 17 Infanterie va trece la apărare între 400 m nord podul Lungoci - confluența Râmnicului cu Siretul, exclusiv, cu Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, un batalion din Regimentul 34 Infanterie, 3 plutoane pionieri, 3 baterii de 75 mm, o baterie de 127 mm și o secție de 53 mm. Punctual de comandă la cota 22, colțul de sud vest al pădurii Hanu Conachi.

Regimentul 34 Infanterie (minus un batalion) în rezerva diviziei fiind dispusă în pădurea Șerbești.

În noaptea de 22/23 iulie 1917, Divizia 9 Infanterie va fi înlocuită cu Divizia 30 rusă. După înlocuire Brigada 17 Infanterie (Regimentul 34 Infanterie și Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*) se va regrupa la Diecheni.

În ziua de 23 iulie 1917, ora 18:00, Brigada 17 Infanterie primește ordin să se deplaseze, începând cu ora 20:00, pe direcția: Diecheni, Vultureni, Ivești, Barcea Nouă și să se dispună în raionul cu centru la Barcea Nouă. După executarea unui marș de 14 km, la ora 24:00, trupele s-au dispus în raionul ordonat.

În vederea schimbării Diviziei 34 ruse, între Ciușlea și Bisirghești, comandantul Diviziei 9 Infanterie, prin Ordinul 535/24 iulie 1917, dispune adunarea trupelor din subordine, pe malul stâng al Siretului, înapoia diviziei ruse.

Brigada 17 Infanterie, la ora 18:00, începe deplasarea pe itinerarul: Dorăști, Drăgănești, Tecuci, Satu Nou.

La ora 19:00, deoarece inamicul a ocupat cele trei linii de apărare ale Diviziei 34 rusă, Divizia 9 Infanterie primește ordin să treacă la apărare pe aliniamentul: Bălțărețu – cota 76 (vest Movilenii de sus), cu misiunea de a interzice trecerea inamicului pe malul stâng al Siretului.

Sectorul de apărare al diviziei va fi împărțit astfel:

- sectorul din dreapta - între Bălțărețu și cota 69, va fi ocupat de Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* și un batalion din Regimentul 36 Infanterie, comandant - colonelul Stan Poetaș. Punctul de comandă - liziera est Furceni;
- Sectorul din stânga - cota 69 – cota 76 (vest Movilenii de sus), va fi ocupat de Regimentul 35 Infanterie și 2 batalioane din Regimentul 36 Infanterie, comandant - colonel Gheorghe Scărlătescu.

Regimentul 9 vânători va forma rezerva Diviziei 9 Infanterie, iar Regimentul 34 Infanterie va fi la dispoziția Corpului de Armată.

De la liziera de vest a Tecuciului, colonel Stan Poetaș dirijează deplasarea în ascuns a trupelor din subordine, care, începând cu ora 23:00, își vor ocupa sectoarele stabilite, trecând imediat la îmbunătățirea lucrărilor genistice părăsite de trupele ruse.

În dimineața zilei de 25 iulie 1917, Divizia 5 Infanterie, comandată de generalul Aristide Razu, în cooperare cu Divizia 34 rusă ocupa un aliniament pe malul drept al Siretului, între nord Străjescu - Moara Albă - Bizigheși. În cursul zilei urma să atace

www.ziuaconstanta.ro

cu flancul drept al diviziei pentru nimicirea inamicului pătruns între Străjescu și Ciușlea.

Divizia 9 Infanterie avea misiunea de a menține frontul, pe malul stâng al Siretului între cota 46 și Băltărețu și de a alimenta, la ordin, atacul Diviziei 5 Infanterie.

Brigada 17 Infanterie avea misiunea de a sprijini atacul Diviziei 5 Infanterie, fiind în măsură, ca la ordin să treacă Siretul pe podurile de la Cosmești și Furceni, cu 5 batalioane.

Colonelul Stan Poetaș primește ordine contradictorii privind acțiunea brigăzii. La ora 11:45, comandantul Diviziei 9 Infanterie, conform ordinului comandantului Corpului 6 Armată, interzice trecerea batalioanelor pe malul drept al Siretului.

La ora 13:15, comandantul Diviziei 5 Infanterie comunică aprobarea comandantului Corpului 6 Armată, pentru ca două batalioane din Brigada 17 Infanterie să treacă imediat Siretul și să vină în sprijinul atacului executat de Brigăzile 9 și 10 Infanterie. Vor trece Siretul 2 batalioane din Regimentul 34 Infanterie, care vor fi luate în primire de colonelul Liscu.

Generalul Constantin Scărișoreanu, comandantul Diviziei 9 Infanterie, în seara zilei, transmite următorul ordin, care va fi adus la cunoștința întregului personal al brigăzii:

"Situația creată pe acest front dă oștirii noastre încă un moment critic.

Se cere de la toată lumea, de la general până la soldat, să pună toată râvna și energia de care Divizia 9 a știut și știe să dea dovadă.

Prin acest devotament nu numai că se va restabili situația, dar se va acoperi flancul Armatei a 2 - a care în ziua de 11 iulie 1917, a bătut și respins pe inamic și a-și păstra pozițiunile cucerite.

Se va recunoaște munca ofițerilor și soldaților demni de laudă în situațiile cele mai grele, punând viața lor în serviciul patriei.

Acest ordin se va aduce la cunoștința tuturor ofițerilor și soldaților de șefii de corp, așa încât moralul trupei și ofițerilor să fie cât mai înălțat, pentru a putea face față situației de azi."[138]

În cursul nopții, inamicul execută un puternic atac spre podul Cosmești, respins cu mari pierderi de către Divizia 5 Infanterie. La contraatac a participat și Batalionul 2 / Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, care a luat 8 prizonieri germani.[139]

Brigada 17 Infanterie (Regimentele 34 și 40 Infanterie), fiind în subordinea Diviziei 5 infanterie, în noaptea de 25/26 iulie 1917, are trupele intercalate în dispozitivul acestei divizii.

La ora 10:45, colonelul Stan Poetaș primește ordinul Diviziei 9 Infanterie, prin care i se comunica că în noaptea de 26/27 iulie 1917 va înlocui trupele Diviziei 71 rusă. În acest scop urma să regrupeze Regimentul 34 Infanterie și batalionul din Regimentul 40 Infanterie pe Valea Grecilor (nord est Mărășești). Până la ora 15:00, Regimentul 34 Infanterie se regrupează în raionul ordonat, dar Divizia 5 Infanterie

---

[138] Ibidem, pag. 336v

[139] Ibidem, pag. 336v

www.ziuaconstanta.ro

reține în continuare, spre nemulțumirea colonelului Stan Poetaș, batalionul din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*.

Cu această ocazie, colonelul Stan Poetaș înflăcărează și oțelește sufletul ostașilor din subordine, printr-o splendidă cuvântare: *"Dacă munții cu crestele lor înalte și stâncoase n-au putut opri furioasa năvălire a dușmanului, apoi, voi ostași ai Brigadei 17-a Infanterie, cu piepturile voastre să faceți un zid de neînvins peste care dușmani noștri să nu poată trece. Să scrieți, cu vârful baionetelor voastre, cea mai frumoasă pagină a istoriei neamului nostrum."*[140]

Brigada 17 Infanterie va primi 2 batalioane din Regimentul 36 Infanterie și, începând cu ora 22:00, va trece la înlocuirea trupelor ruse.

Colonelul Stan Poetaș va ordona, ca pe aliniamentul km 35 pe calea ferată Mărășești - Focșani, cotul căii ferate care merge spre Fabrica de Parchete, să se realizeze următorul dispozitiv:

- câte un batalion din Regimentele 34 și 36 Infanterie;
- trei batalioane în linia a doua;
- un batalion din Regimentul 34 Infanterie - rezerva brigăzii, dispusă la Fabrica de Parchete;
- Punctul de comandă al Brigăzii 17 Infanterie va fi dispus la Fabrica de Parchete.

Înlocuirea trupelor ruse se va termina la ora 3:30, întârzierea fiind provocată de un violent atac al inamicului.

Militarii Brigăzii 17 Infanterie, obosiți de marșurile executate în ultimile zile, vor depune eforturi deosebite pentru amenajarea genistică a pozițiilor luate în primire de la trupele ruse.

În dimineața zilei, Brigada 17 Infanterie are realizat următorul dispozitiv:

- Subsectorul din dreapta - în linia I Batalionul 2/Regimentul 34 Infanterie, comandant maiorul Mihail, în linia de rezistență Batalionul 2/Regimentul 34 Infanterie, comandat de maiorul Gheorghiu;
- Subsectorul din stânga - în linia I - Batalionul 1/Regimentul 36 Infanterie, comandant maiorul Barozzi, în linia de rezistență un batalion din Regimentul 36 Infanterie;
- În rezerva Brigăzii - Batalionul 3/Regimentul 34 Infanterie, comandant căpitanul Ștefănescu.[141]

Colonelul Stan Poetaș, raportează că nu poate executa ordinul primit de la Divizia 9 Infanterie, la ora 4:35 de a mai plasa un batalion în Linia I, din cauza că terenul descoperit nu permite o astfel de manevră.

La ora 8:00 se primește ordin ca trupele din subordinea colonelului Stan Poetaș să fie în măsură să treacă, la ordin, la ofensivă în cadrul Diviziei 9 Infanterie. Acțiunea urma să fie sprijinită de o baterie de 53 mm.

La ora 15:00, lt.col. Pestrițu, șeful de stat major al Diviziei 9 Infanterie, transmite următoarea scrisoare de mulțumire:

---

[140] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 30

[141] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. nr. 5395, nr. crt. 3519, pag. 344

www.ziuaconstanta.ro

"Domnul general Scărișoreanu m-a autorizat să vă comunic că domnul general Cristescu venind pe la divizie, ne-a comunicat că a mai amânat puțin atacul general, pentru ca artileria grea care va dezlănțui tragerea cu începere de după amiază, să menținem terenul azi și parte din mâine.

Ne asigură despre curățarea terenului, însă ne roagă să menținem până mâine la 12, cu orice preț, să se facă șanțuri pentru adăpostirea contra bombardamentului, căci inamicul cu siguranță va răspunde.

Domnul general Cristescu ne-a asigurat că ne va reda Regimentul 40 Infanterie spre a vă reface vitejia brigăzii, astfel că astă seară mai mult ca sigur îl veți avea și ne veți înapoia Regimentul 36.

Dar mai dorește, ca pe timpul bombardamentului ce-l va face artileria noastră grea de 17 baterii, să se ridice moralul soldaților, arătându-le că avem și noi mijloace.

Totodată generalul Scărișoreanu mi-a ordonat să vă comunic că este foarte mulțumit de viteazul Regiment 40 care, cu tot bombardamentul inamicului, n-a suferit pierderi pentru că a înțeles cum trebuie să se adăpostească.

Domnul general vă roagă să arătați Regimentului 34 conduita lui 40 pentru ca ambele regimente să fie la înălțime."[142]

La ora 17:45, colonelul Stan Poetaș, transmite către trupele subordonate, ca imbold pentru o comportare vitejească în viitor, aprecierile comandantului armatei:

"Binevoiți a cunoaște că domnul Comandant al Armatei I a apreciat în mod cu totul deosebit trupele Brigăzii 17 Infanterie (R. 34 I + R. 36 I) și de aceia le trimite mulțumirile sale. Este știut că mai bine este omul în avutul și în stăpânirea bunurilor decât în starea de azi.

Trebuie să ne facem datoria, cine va îndrăzni să atace frontul nostru va trebui să piară cu orice preț, liftele spurcate care ne-au smuls bunurile, care ne-au jefuit avutul, care ne-au necinstit casele și femeile și copii noștri. Sunt sigur că vitejii noștri nu vor lăsa din mână poziția ce aveți cu orice preț spre cinstea neamului. Și ofițerii și trupa trebuie să dea probe de cea mai mare vitejie și abnegație pentru Patrie.

Sunt al vostru și în mijlocul vostru când va fi cazul."[143] (schema nr. 9).

La ora 15:00, începe un bombardament metodic al inamicului asupra pozițiilor ocupate de Brigada 17 Infanterie, iar la ora 17:00 infanteria inamică trece la atac între șoseaua Focșani - Mărășești și cota 59, dar atacul este respins.

La ora 18:00, după o intensă pregătire de artilerie, atacul se reia numai în sectorul Regimentului 36 Infanterie, fiind respins și acesta.

La ora 18:40, se produce al treilea atac pe întreg frontul ocupat de militarii brigăzii. Inamicul reușește să pătrundă între cele două regimente, batalionul Regimentului 36 Infanterie retrăgându-se în dezordine. Rezerva subsectorului, sub comanda locotenent colonelului Georgescu, contraatacă reușind să restabilească situația.

În aceste momente critice, iese în evidență personalitatea colonelului Stan Poetaș, care prin puterea exemplului personal își mobilizează subordonații.

---

[142] Ibidem, pag. 349 v

[143] Ibidem, pag. 350

www.ziuaconstanta.ro

Constantin Kirițescu descrie activitatea acestuia astfel: *"Călare pe un cal uriaș, ca și el însuși, comandantul e mereu în mijlocul trupelor, trecând de la un grup la altul, împărțind ordinele cu sânge rece. Prezența și curajul lui îmbărbătează pe ofițeri și trupă. Batalioanele atacate rezistă cu eroism; ele stau ca doi stâlpi neclintiți sub loviturile puternice. Iar prin golurile vecine, trupe din rezerve, așezate în rânduri în adâncime, sunt azvârlite la contraatac fulgerător împotriva dușmanului care înainta triumfător. Comandanții unităților care contraatacă sânt la locul de cinste și primejdie, în fruntea trupelor."*[144]

La rândul său, locotentul colonel Tănăsescu Ioan, din Divizia 9 Infanterie, descrie astfel activitatea colonelului Stan Poetaș:

"În această memorabilă bătălie, făptura colonelului Poetaș s-a întipărit ca o icoană vie în mintea și sufletul ostașilor săi, prin aceia că, în momentul unei ezitări a aripii drepte a trupelor sale covârșite de forțele numeroase ale dușmanului ce vroiau să-și facă drum prin acel punct, colonelul Poetaș le apare de odată, ostașilor săi, călare pe calul său Elefant, prin ploaia de gloanțe și obuze, îndemnându-i la contraatac, dându-le el însăși, pilda de dispreț de moarte, prin sacrificiul persoanei sale expusă în plin morții ucigătoare.

Ostașii ce daseră înapoi, se aruncă din nou cu ultima disperare asupra dușmanului ce pentru moment se părea că a învins și cu furia celui mai vijelios contraatac, resping pe inamic care lasă pe teren mii de cadavre și materiale."[145]

Pentru comportarea eroică din aceste moment colonelul Stan Poetaș va fi numit "**leul de la Mărășești**"

În seara zilei de 27 iulie 1917, trupele Brigăzii 17 Infanterie, după executarea contraatacurilor, în timpul cărora s-a pătruns până în pozițiile I și a II germane, vor reocupa pozițiile de apărare inițiale. Situația pierderilor era următoarea: Regimentul 34 Infanterie - 35 ofițeri (8 morți, 27 răniți), trupă - 1551 (309 morți, 1242 răniți); Regimentul 36 Infanterie - 36 ofițeri (10 morți, 26 răniți), trupă - 954 (214 morți, 740 răniți). În aceste condiții colonelul Stan Poetaș solicită Diviziei 9 Infanterie: *"Trimiteți imediat trupe de schimb pentru întărirea frontului acestui sector, altfel nu mai garantez de situație."*[146]

În cursul nopții de 27/28 iulie 1917, colonelul Stan Poetaș a fost de două ori în poziția ocupată de maiorul Cociaș, ordonându-i să acopere golul spre batalionul maiorului Mihail, dar acesta nu a executat ordinul. Colonelul Stan Poetaș va înainta Diviziei 9 Infanterie solicitarea ca acest maior fricos să fie judecat de Curtea Marțială pentru neexecutare de ordin și minciună.

În cursul aceleiași nopți, Brigada 17 Infanterie este întărită cu un batalion din Regimentul 40 Infanterie *"Colugăreni"*, un batalion din Regimentul 9 Vânători, pentru întărirea liniei I, iar resturile Regimentului 36 Infanterie și Regimentul 9 Vânători se vor constitui în rezerva brigăzii.

---

[144] Constantin Kirițescu - Op. cit., pag. 97 - 98

[145] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 11 - 12

[146] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. Nr. 5395, nr. crt. 3519, pag. 352

www.ziuaconstanta.ro

În ziua de 28 iulie 1917, ora 10:15, după ce ordonă, conform ordinului Armatei I, pregătirea trupelor din subordine pentru trecerea la ofensivă, colonelul Stan Poetaș, simțindu-se bolnav, solicită telefonic înlocuirea la comandă.

La ora 16:45, se primește de la Divizia 9 Infanterie ordinul 54 cu următorul conținut: *"Deoarece, după cum mi-ați raportat verbal, sunteți bolnav, am încredințat comanda trupelor de atac colonelului Scărlătescu, până la restabilirea dumneavoastră."*[147] (schema nr. 10).

În perioada 29 iulie - 7 august 1917, colonelul Stan Poetaș va asigura comanda rezervei Diviziei 9 Infanterie care va avea o componență variabilă, funcție de modul de desfășurare a acțiunilor în fâșia de apărare a marii unități. Despre starea de sănătate aflăm din Raportul nr. 207, înaintat generalului Scrișoreanu, la 30 iulie 1917, ora 11:00: *"Am onoarea să vă raportez că nefiind încă restabilit nu pot relua serviciul. Rog a ordona medicului diviziei a mă consulta și a hotărî asupra situației mele sanitare. Mă găsesc lângă rezerva diviziei unde aștept medicul diviziei."*[148]

La 2 august 1917, ora 19:00, colonelul Stan Poetaș este numit comandant al rezervei diviziei, compusă din R. 35 + 36 I, dispusă la cantonul de pe șoseaua Rateșul lui Haret - Pădurea Lunca Grecilor.[149]

La 3 august 1917, acesta ordonă unui batalion din Regimentul 35 Infanterie să se dispună la colțul de nord est satul Mărășești, pentru a putea interveni rapid în sprijinul trupelor din linia I.

În zilele de 4 și 5 august 1917, rezerva nu va interveni, fiind liniște pe întreg frontul Diviziei 9 Infanterie.

În ziua de 6 iulie 1917, colonelul Stan Poetaș, conform ordinului comandantului diviziei, ordonă ca întreg Regimentul 35 Infanterie să se alăture contraatacului diviziei, care a început la ora 16:30. Din cauza insuccesului contraaatacului, care s-a soldat cu mari pierderi pentru Regimentele 34 și 40 Infanterie, acest ordin va fi anulat.

În cursul nopții de 6/7 august 1917, Regimentul 35 Infanterie va înlocui, în linia I, resturile Regimentelor 34 și 40 Infanterie, care împreună cu resturile Regimentului 36 Infanterie se vor constitui în rezerva diviziei.

Conform ordinului Armatei I, în noaptea de 7/8 august 1917, începând cu ora 21:30, Divizia 9 Infanterie va fi înlocuită cu Divizia 13 Infanterie și se va deplasa în raionul Pădureni, Călimănești, Ciorani.

În această noapte, colonelul Stan Poetaș, din nou în calitate de comandant al Brigăzii 17 Infanterie, emite ordinul de deplasare a militarilor din Regimentele 34 și 40 Infanterie în raionul cu centrul pe localitatea Călimănești.[150]

---

[147] Ibidem, pag. 356
[148] Ibidem, pag. 357
[149] Ibidem, pag. 362
[150] Ibidem, pag. 366v

www.ziuaconstanta.ro

Presa relatează despre bravura colonelului Stan Poetaș: *"În zilele de la Mărășești acest ofițer care totdeauna a fost pe front și în locurile de primejdie, era văzut călare sub focul obuzelor."*[151]

Nicolae Iorga, este scandalizat de faptul că Agenția de știri germană *"Nauen"*, după încheierea bătăliei de la Mărășești, a prezentat următoarea știre: *"Colonelul Stan Poetaș a poruncit să nu se facă prizonieri și, dacă totuși vreunul ar fi cruțat, să se despice pielea de pe fruntea germanului și să se puie sare pe rană."*[152]

Marele istoric român remarcă lipsa de deontologie a ziariștilor germani, care nu au prezentat numărul ordinului colonelului Stan Poetaș și nici un singur caz de militar german care să fi fost supus unui astfel de tratament. În finalul articolului, Nicolae Iorga consemnează că, în fața unor astfel de metode utilizate de marii noștri adversari, nu putem decât să *"simțim mulțumirea unui popor mic, contra căruia unul așa de mare, nu găsește alte arme, decât, una după alta, tehnica asasinatului și a clevetirii."*[153]

3.4. Participarea la luptele de la Muncel

În ziua de 8 august 1917, are loc completarea efectivelor, ofițeri și trupă, din cadrul Regimentului 2 Marș.

În ziua de 10 august 1917, Brigada 17 Infanterie și Regimentul 9 Vânători, sunt trecute în revistă de către prințul Carol al II-lea și colonelul Găvănescu, secretarul general al Ministerului de Război. Activitatea se desfășoară pe platoul de la est satul Călimănești. După ce are loc defilarea, trupele, adunate în careu, ascultă cuvintele pline de hotărâre ale prințului Carol al II-lea: *"Este trimis de Rege în mijlocul acestor trupe care au oprit năvala inamicului întreit în număr spre a le mulțumi pentru vitejeasca lor luptă. Și regele și țara cunosc greutățile întâmpinate de voi și lupta înverșunată dusă și toți sunt recunoscători. Să ne oțelim și de aici înainte și când țara va fi gata și ne va chema să alungăm pe dușman din țară să luptăm cu aceiași vitejie de care ați dat dovadă acum."*[154] Apoi alteța sa și-a luat rămas bun și a părăsit adunarea în uralele continui pornite din piepturile de oțel ale soldaților.

În ziua de 11 august 1917, Brigada 17 Infanterie își schimbă raionul de dispunere la Pufești. Pe timpul deplasării, colonelul Stan Poetaș atrage atenția să nu se atingă nimeni de culturile oamenilor, eventualele nevoi de nutrețuri să se aprovizioneze legal prin organele regimentelor. În raionul de dispunere ordonă luarea

---

[151] Ziarul *"Epoca"*, miercuri 16 ianuarie 1919, Generalul Poetaș, pag. 1

[152] Nicolae Iorga - Învinuirile lor - Ziarul *"Neamul Românesc"*, anul XI, nr. 257, marți, 19 septembrie 1917, pag. 1

[153] Ibidem

[154] AMR - Fond RIJO1, Regimentul 40 Călugăreni, Registrul istoric 1911 - 1930, inv. Nr. 5395, nr. crt. 3519, pag. 367v - 368

www.ziuaconstanta.ro

măsurilor pentru a se asigura o curățenie perfectă în interesul păstrării sănătății militarilor.

În ziua de 12 august 1917, generalul Constantin Scărișoreanu, plecând în permisie, lasă comandant temporar al diviziei pe colonelul Gheorghe Scărlătescu.

În cantonament se continuă completarea efectivelor și instrucția, iar comandantul diviziei recomandă: *"Nu se va neglija partea morală. În acest scop toți comandanții vor profita de toate ocaziunile pentru a vorbi oamenilor zilnic și chiar de mai multe ori pe zi pentru a le ridica cât mai mult moralul și a le arăta înfrângerea suferită de armata germană, care nu și-a putut atinge ținta pe care și-o propusese. Se va insista foarte mult asupra moralului deoarece o trupă oricât de bine ar fi instruită, însă fără moral nu are nicio valoare."*[155]

La 15 august 1917, ora 10:30 s-a desfășurat parastasul pentru odihna ostașilor Brigăzii 17 Infanterie căzuți în primul an de război. Cu această ocazie colonelul Stan Poetaș reamintește ostașilor *"despre jurământul celor care au rămas în viață pentru răzbunarea eroilor noștri și păstrarea pământului sfânt moldovenesc ce azi îl avem numai prin sacrificial strămoșilor noștri."*[156]

La 15 august 1917, ora 13:00, trupele Diviziei 9 Infanterie se pun în marș, pentru a intra în acțiune în sectorul Corpului 8 Armată rus, al cărui front fusese rupt de trupele germane.

Până în seara zilei, după un marș forțat, Brigada 17 Infanterie se dispune la est Podeni. Colonelul Stan Poetaș comunică diviziei că trupele sale sunt epuizate de marșul executat în teren accidentat și împădurit, pe o căldură excesivă și solicită un timp pentru odihna acestora. Mai informează că efectivele primite sunt neinstruite și echipate necorespunzător, cel puțin 10 % nefiind dotați cu măști contra gazelor și căști.

În ziua de 16 iulie 1917, Divizia 9 Infanterie acționând în subordinea Corpului 8 Armată rus, a avut misiunea ca împreună cu trupele ruse să recucerească pozițiile pierdute în ziua anterioară. Divizia va acționa între Dealul Cucuieți (cota 221) - Muncelu - cota 357 (est Muncelu), având în eșalonul I Brigada 18 Infanterie și Regimentul 9 Vânători.

Brigada 17 Infanterie (Regimentele 34 și 40 Infanterie) se va deplasa înapoia flancului drept al diviziei.

Atacul, început la ora 7:45, nu are succes militarii diviziei fiind opriți de focul artileriei și mitralierelor germane. La flancul drept, inacțiunea Regimentului 18 Infanterie Gorj, îl determină pe colonelul Stan Poetaș, ca din proprie inițiativă să ordone sprijinirea acestui regiment de către Regimentul 34 Infanterie.

La ora 17:00 se ordonă ca Brigada 17 Infanterie să cucerească Dealul Secul, pentru a asigura flancul drept al diviziei. Misiunea nu s-a putut îndeplini din cauza barajului de artilerie extrem de eficient executat de inamic. Acțiunile au încetat la lăsarea întunericului.

---

[155] Ibidem, pag. 371 - 371v
[156] Ibidem, pag. 371 v

www.ziuaconstanta.ro

În noaptea de 16/17 august 1917, Divizia 9 Infanterie a primit ordin să ocupe un aliniament pe Valea Zăbrăuțului, realizând următorul dispozitiv:

- Sectorul din dreapta - 4 batalioane (Regimentele 34 și 36 Infanterie), comandant - colonelul Stan Poetaș;
- Sectorul din stânga - 3 batalionae (Regimentele 35 și 40 Infanterie), comandant - colonelul Constantinescu;
- Rezerva diviziei - 2 batalioane din Regimentul 9 Vânători.

În cursul acestei nopți colonelul Stan Poetaș execută în condiții foarte bune o acțiune extrem de dificilă, deplasându-și trupele din subordine paralel cu linia frontului, chiar înapoia frontului, în imediata apropiere a inamicului. O astfel de manevră era interzisă categoric pe timp de pace. (schema nr. 11)

În cursul zilei de 17 august 1917, colonelul Stan Poetaș primește o serie de ordine contradictorii de la Corpul 2 Armată, comandat de generalul Văleanu și de la Divizia 9 Infanterie, privind dispunerea trupelor. În final va acționa cu două batalioane de infanterie din Regimentul 34 în sprijinul Regimentului 18 Infanterie *"Gorj"*.

Începând cu ora 17:00, conform ordinului Diviziei 9 Infanterie, întreaga infanterie a marii unități intră în subordinea colonelului Stan Poetaș, ocupând poziții la Poenile Popii și Dealul Odoarelor. Punctul de comandă a fost instalat inițial la Poenile Popei (cota 407). Deoarece proiectile grele de artilerie ale inamicului au explodat la 20 de metri de casa unde acesta era dispus, punctul de comandă va fi mutat, în seara zilei de 17 agust 1917, ora 21:00, la Dealul Glodului (cota 439).

În seara zilei de 17 august 1917, după un puternic foc de artilerie, sectorul Regimentului 18 Infanterie este atacat de infanteria inamicului, dar atacul este respins.

Colonelul Stan Poetaș solicită prezența unui ofițer rus de artilerie la punctul de comandă al brigăzii pentru a coordona focul de baraj și focul pentru distrugerea pozițiilor întărite ale inamicului.

Ofițerii francezi ai Regimentelor 18, 35 și 40 Infanterie contribuie prin rapoartele lor la cunoașterea reală a situației.

Colonelul Stan Poetaș comunică comandantului Diviziei 9 Infanterie că, în urma observării făcute la fața locului, inamicul a consolidat puternic zona Budiu Calciului, unde dispune de case pregătite pentru apărare, numeroase puncte de mitraliere și poziții de artilerie foarte bine amenajate geniștic. Poziția aceasta dominantă va fi foarte greu de cucerit dacă nu se va executa un puternic bombardament al artileriei române și ruse din zonă.

Pentru ziua de 18 august este planificată trecerea la ofensivă a Diviziei 9 Infanterie, în cadrul grupului general Popescu, aceasta urmând să atace între Budiul Calciului (cota 461) și Dealul Pietrișul (cota 440). Infanterie comandată de colonelul Stan Poetaș va realiza următorul dispozitiv:

- Sectorul din dreapta - 2 batalioane din Regimentul 34 Infanterie și un batalion din Regimentul 9 Vânători, comandant - colonelul Virgil Dumbravă;
- Sectorul din stânga - 2 batalioane din Regimentul 35 și un batalion din Regimentul 40 Infanterie, comandant - colonelul Constantinescu;

www.ziuaconstanta.ro

- Rezerva diviziei - un batalion din Regimentul 9 Vânători, - comandant locotenent colonel Rasoviceanu Gheorghe.

Atacul început la ora 10:00, eșuează din cauza terenului devenit impracticabil din cauza ploii torențiale și pentru că focul artileriei ruse și române a fost total ineficient.

Pentru ziua de 19 august 1917, Divizia 9 Infanterie, întărită cu 2 batalioane de infanterie și o baterie de artilerie 53 mm ale Diviziei 11 Infanterie, reia atacul.

La ora 7:30, se petrece următorul incident, consemnat în Jurnalul de operații: *"din cauza unui proiectil tras scurt de către o baterie amică de 75 mm din Regimentul 25 mm, în poziție la 150 m în spatele casei în care se afla Punctul de Comandă al Brigăzii 17 Infanterie, proiectilul lovind acoperișul de scândură al casei și explodând la 50 cm deasuprea capetelor ofițerilor brigăzii, omoară 3 telefoniști și rănește grav pe lt.col. Paștiu, comandantul grupului de artilerie, cu încă 5 grade inferioare, fapt pentru care am schimbat P.C. la vestul șoselei Dealul Mare."*[157]

Deși afectat de acest incident, colonelul Stan Poetaș asigură conducerea acțiunilor trupelor din subordine. Și atacul din această zi nu va fi încununat de succes din cauza epuizării oamenilor și pentru că focul artileriei a fost ineficient din cauza lipsei de coordonare între focul artileriei și acțiunile din teren ale infanteriei, posturile de observare ale artileriei nefiind dispuse în apropierea pozițiilor ocupate de infanterie.[158]

În dimineața zilei de 20 august 1917, ora 8:00, colonelul Stan Poetaș înaintează diviziei următorul raport: *"Ieri, 19.08, pe când mă aflam la postul meu de comandă într-o casă din Poenele Popei, un proiectil tras greșit de una din bateriile noastre, a lovit spărgându-se în casa aceasta, omorând și rănind mai mulți soldați și ofițeri, iar pe mine o grindă asvârlită de puterea proiectilului m-a lovit în mijlocul corpului, și, deși nu mi-a făcut nicio rană, totuși durerile ce simt mă pun în imposibilitatea de a mai putea continua serviciul, pentru care cu onoare vă rog a binevoi a mă înlocui în comanda unităților cu lt.col. Rasoviceanu până la restabilirea mea."*[159]

La ora 10:00, urmare a raportului colonelului Stan Poetaș, locotenentul colonel Rasoviceanu este numit provizoriu ca locțiitor al Brigăzii 17 Infanterie, preluînd comanda infanteriei Diviziei 9 Infanterie.[160]

În perioada 20 - 22 august 1917, are loc stabilizarea frontului pe Valea Zăbrăuțului, acțiunile militare scăzând în intensitate.

La 23 august 1917, colonel Stan Poetaș, restabilindu-și starea de sănătate, reia comanda brigăzii.[161]

La 24 august 1917, ora 9:00, colonelul Stan Poetaș, prin ordinul de zi nr. 55 al Diviziei 9 Infanterie, preia comanda marii unități, urmare a mutării colonelului Gheorghe Scărlătescu la comandamentul Armatei I.[162] Predă comanda provizorie a

---

[157] Ibidem, pag. 403v
[158] Ibidem, pag. 404v
[159] Ibidem, pag. 423 - 424
[160] Ibidem, pag. 424
[161] Ibidem, pag. 433
[162] Ibidem, pag. 433
[162] Ibidem, pag. 433

www.ziuaconstanta.ro

Brigăzii 17 Infanterie, colonelului Virgil Dumbravă, comandantul Regimentului 34 Infanterie.

Colonelul Stan Poetaș coordonează în noaptea de 25/26 august 1917, înlocuirea Diviziei 9 Infanterie de către Divizia 11 Infanterie.

În perioada 26 - 29 august 1917, trupele Diviziei 9 Infanterie se regrupează în raionul Ungureni, Munteni, Negrilești, Tălpigi, Ghidigeni.

Începând cu 1 septembrie 1917, Divizia 9 Infanterie, prin Ordinul Marelui Cartier General nr. 3483 intră direct în subordinea acestui organ de conducere, urmând ca în 20 de zile să fie complet refăcută.[163]

La 3 septembrie 1917, colonelul Stan Poetaș predă comanda diviziei generalului Nicolae Rujinschi[164], revenind la comanda Brigăzii 17 Infanteriei.

La 10 septembrie 1917, în Pădurea Cercel, s-a efectuat un Te Deum, iar la 15 septembrie 1917, în fața frontului Brigăzii 17 Infanterie, sunt decorați 39 de militari, grade inferioare, cu medaliile *"Bărbăție și Credință"* și *"Virtutea Militară"* clasa I și a II- a. Medaliile au fost înmânate de generalul Nicolae Rujinschi.[165]

Ca o recompensă a comportării excepționale pe câmpul de luptă, la 1 septembrie 1917, colonelul Stan Poetaș a fost avansat la grdaul de general de brigadă, prin Î.D. nr.1405/1 septembrie 1917.

La 10.11.1917, colonelul Stan Poetaș, comandantul Brigăzii 17 Infanterie, a fost decorat cu Ordinul *"Steaua României"* în grad de comandor pentru *"bravura și destoinicia cu care a comandat trupele unui sector de la Mărășești în aprigile lupte ce s-au dezlănțuit în zilele de 27 și 28 iulie 1917, în prima zi văzând că situația este zdruncinată într-o parte a sectorului din cauza violenței bombardamentului și atacului infanteriei germane, a mers pe front pentru a restabili situația."*[166]

3.5. Deazarmarea trupelor rusești

În perioada de refacere, trupele Diviziei 9 Infanterie s-au ocupat cu completarea instrucției, după ordinele primite de la comandamentele superioare; curățirea oamenilor, materialelor și efectelor, construirea de bărăci, bordee, completarea lipsurilor în oameni, armament, echipament.[167]

---

[163] Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Op. cit., pag. 72

[164] Nicolae Rujinschi - Născut la 16 iulie 1864. Și-a început cariera militară ca soldat în Regimentul 15 Dorobanți, iar cea de ofițer după ce a absolvit Școala de subofițeri, de la Mânăstirea Bistrița, la 16 august 1886. Grade militare: sublocotenent (1886), locotenent (1891), căpitan (1896), maior (1907), locotenent colonel (1911), colonel (1914), general de brigadă (1917). A absolvit Școala Superioară de Război. A urmat un stagiu de pregătire de 4 luni în armata austro - ungară. Funcții îndeplinite: Șef Birou II în M.St. M. (1909-1914), comandant al Regimentelor 36 (1914) și 15 Infanterie (1915), al Brigăzii 38 Infanterie (15 august - 26 decembrie 1916), comandant al Diviziei 7 Infanterie (26 decembrie 1916 - 1 septembrie 1917).

[165] Col.(r) Remus Macovei – Regimentul "Călugăreni" nr. 40. Sufletul, pușca și mitraliera. Campaniile 1913,1916-1919, 1941-1945, decembrie 1989, Ed. Celebris 2008, Constanța, 2019, pag. 40

[166] Monitorul Oficial din 10.11.1917

[167] Jipa Rotaru, Leonidas Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Op. cit. pag. 75

www.ziuaconstanta.ro

La 7 octombrie 1917, ora 17:00, Brigada 17 Infanterie este trecută în revistă de generalul Eremia Grigorescu, pe platoul de lângă localitatea Slobozia Corni.[168]

La 26 noiembrie 1917, România semnează armistițiul de la Focșani. Având în vedere faptul că trupele ruse părăsesc în dezordine frontul și produc dezordini în spațiul dintre Carpați și Prut, Marele Cartier General a împărțit acest teritoriu în opt zone. Fiecare zonă era dată în responsabilitatea unei divizii, care trebuia să supravegheze trupele ruse, deplasarea acestora spre Basarabia și să apere de jaful rușilor averea, viața și onoarea cetățenilor români din zona sa. Divizia 9 Infanterie a primit în responsabilitate județele Botoșani și Dorohoi.

Brigada 17 Infanterie, comandată de generalul Stan Poetaș era formată din Regimentele 34 și 40 Infanterie.

În perioada 6 - 22 decembrie 1917, Regimentul 40 Infanterrie *"Călugăreni"* se deplasează pe calea ferată și se dispune în noua zonă de responsabilitate astfel:

- Batalionul 1 - în raionul Dărăbani, Rădăuți, cu misiunea de a apăra sectorul Crasna - Leanca, Horodiștea - Pajura, punctul de comandă la Hăvârna;
- Batalionul 2 - în Dorohoi, asigurând paza orașului, a sediilor autorităților publice și a depozitelor de muniții și subzistențe;
- Batalionul 3 la Săveni, cu misiunea de a apăra sectorul Ripiceni - Crasna Leanca;
- Comanda Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"* la Dorohoi. Colonelul Georgescu Nicolae asigură comanda militară a județului Dorohoi, luând în subordine un batalion din regimentul 36 Infanterie și un batalion din Regimentul 5 Vânători.[169]

Regimentul 34 Infanterie se dispune pe frontul Marmonița - Terebleşti - Siret, cu Batalioanele 2 și 3 în linia I și cu Batalionul 1 în rezervă, dispus la Gherbăuți.[170]

Pe timpul executării unei inspecții la Regimentul 34 Infanterie, într-o zi de dumunică, generalul Stan Poetaș a dojenit aspru ofițerii unității pentru că erau prea gătiți, în comparație cu cerințele situației concrete din zonă, temându-se că aceștia vor uita de soldați în atmosfera plăcută din Terebleşti.[171]

În zona de responsabilitate a Brigăzii 17 Infanterie au acționat și Batalioanele 2 și 3/Regimentul 36 Infanterie. Acestea, din ordinul generalului Stan Poetaș, s-au deplasat, în ziua de 13 decembrie 1918, către satele Vlădeni și Brebuinești, trecând la dezarmarea soldaților ruși din Divizia a 7 -a. Aceștia au ripostat cu focuri de armă, dar printr-o acțiune rapidă, rușii vor fi dezarmați. În acest incident și-au pierdut viața 4 militari ai Regimentului 36 Infanterie, alți 2 fiind răniți.[172]

---

[168] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 64

[169] Ibidem, pag. 64

[170] Costin Scurtu, Remus Macovei - Regimentul 34 Infanterie de la Constanța la Kandahar, Ed. Companiei Naționale Administrația Porturilor Maritime SA Constanța, 2007, pag. 77

[171] Ziarul "*Dacia*", an I, nr. 37, pag. 1

[172] Jipa Rotaru, Leonida Moise, Spiridon Huchiu - Sacrificiu pentru țară. Regimentul 36 Infanterie *"Vasile Lupu"*, 90 de ani de la înființare. 1909 - 1999, Ed. Europolis, Constanța, 1999, pag. 61

www.ziuaconstanta.ro

Alt incident cu trupele ruse va avea loc la 25 decembrie 1917, Batalionul 2/ Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* acționând pentru potolirea soldaților ruși care trăgeau focuri de armă și detonau grenade sub motivul că acesta este un obicei al lor de sărbătoare a Crăciunului.

La ora 24:00, 2 plutoane din Compania a 5 -a, sub comanda sublocotenentului Tutuneanu, acționează pentru dezarmarea soldaților ruși din Broscăuți, care au dat foc școlii din localitate.[173]

La 2 ianuarie 1918, Brigada 17 Infanterie, încearcă să dezarmeze Regimentul 665 Infanterie rus, care nu avea autorizație să treacă în Basarabia, militarii ruși trecând în Basarabia, pe Prutul înghețat.

În perioada 3 - 7 ianuarie 1918, militarii Brigăzii 17 Infanterie dirijează trecerea în Basarabia a unor trupe care aveau autorizație de trecere.

La Rădăuți, în ziua de 4 ianuarie 1918, un escadron de cavalerie rus, încearcă să ia cu forța 50 de vite, deschizând foc împotriva unei companii române. La riposta militarilor români, ruși se retrag, iar vitele sunt predate la depozitul din Dorohoi.[174]

În zilele de 9 și 10 ianuarie 1918, militarii români continuă acțiunea de coordonare a trecerii trupelor ruse care aveau aprobare să părăsească frontul.

În ziua de 10 ianuarie 1918, s-a primit ordinul Marelui Cartier General prin care se ordona *"ca până la lămurirea situației din Basarbia să se oprească orice trupă rusă, fie armată sau dezarmată, fie cu permis de a intra în Basarabia, fiind oprite pe loc."*[175]

La 12 ianuarie 1918, se primește ordinul Marelui Cartier General nr. 6962, semnat de generalul Lupescu, care precizează în amănunt comportarea trupelor române în raport cu trupele ruse (anexa nr. 3).

La 13 ianuarie 1918, are loc incidentul de la Mihoreni, descris astfel de către comandantul Batalionului 3, căpitanul Mihail Vasile:

"La orele 16:00 batalionul se pune în marș spre Poieni. Pe drum este întâlnit de o coloană rusă (1 brigadă), ce se retrăgea, fiind armată. Se fac parlamentări pentru predarea armelor. Rușii sub formă că primesc, înșeală buna credință a comandantului de batalion și venind tot puhoiul înconjoară batalionul, îl dezarmează și-l iau prizonier, cu toți ofițerii. La ora 19:00 alte trupe trecând în retragere prin Buda Mare, surprinde și înconjoară 3 plutoane din Compania 6/Regimentul 34 Infanterie, pe care le dezarmează și le ia prizonieri."[176]

Cu ocazia acestor acțiuni rușii au luat prizonieri 8 ofițeri (în frunte cu căpitanul Mihail Vasile), 281 militari, 49 cai, 6 mitraliere, 3 puști mitralieră și 337 arme.[177]

În ziua de 14 ianuarie 1918, militarii ruși din Regimentele 169 și 173 se retrag pe itinerarul Puieni - Mihoreni reușind să ajungă în Basarabia.

---

[173] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 65

[174] Ibidem, pag. 148

[175] Costin Scurtu, Remus Macovei - Op. cit., pag. 78

[176] Ibidem, pag. 78

[177] AMR - Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 150v

www.ziuaconstanta.ro

Generalul Stan Poetaș raportează că nu ia putut urmării: *"trupele sale fiind foarte obosite și mai ales greu de aprovizionat, din cauza ploilor și drumurilor grele."*[178]

În cursul zilei de 19 ianuarie 1918, două plutoane din Compania a 2/Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, comandate de doi ofițeri și sprijinite de călăuze basarabene devotate, s-au strecurat în Noua Sulița, eliberând cei 8 ofițeri români, din Regimentul 34 Infanterie, luați prizonieri de trupele ruse, în ziua de 13 ianuarie 1918.[179]

Generalul Nicolae Rujinschi

Comandantul Diviziei 9 Infanterie, generalul Nicolae Rujinschi, după executarea unui control, a ordonat luarea următoarelor măsuri:

- Pedepsirea cu 15 zile de închisoare[180] a colonelului Nicolae Georgescu pentru că a dat dovadă de prea mult tact, pentru a nu da operației de dezarmare caracterul unei ostilități;
- Pedepsirea căpitanului Mihail Vasile, pentru greșeala de a se lăsa dezarmat, cu 10 zile de închisoare;
- Generalul Stan Poetaș este observat în scris[181] pentru că nu a condus personal și de aproape operațiunile de dezarmare, căci *"numai prezența sa la detașamentul colonelului Georgescu, acesta ar fi procedat mai energic."*[182]

---

[178] Ibidem, pag. 167

[179] A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 67

[180] Comandantul divizieii avea dreptul să sancționeze ofițerii din subordinea sa cu până la 20 zile de închisoare. Închisoarea se executa de regulă în arestul pieții, iar în absența acestuia în cazarmă. Ofițerului pedepsit cu închisoare i se reține ½ din soldă pentru fiecare zi de închisoare.

[181] Observația scrisă nu era prevăzută în sistemul pedepselor militare, care cuprindea: mustrarea, serviciul peste rând, arestul și închisoarea.

[182] Ion I. Solcanu - Un erou din Războiul de Întregire a României: Regimentul 9 Vânători, Ed. Junimea, Iași, 2018, pag. 190

www.ziuaconstanta.ro

Aceste sancțiuni nu s-au acordat respectând prevederile art. 356 din Regulamentul asupra Serviciului Interior, care prevedea: *"pedepsele trebuie să fie proporționale nu numai cu greșelile, dar încă și cu obișnuita purtare a fiecăruia, cu timpul de când se află în serviciu și cu cunoștința pe care o are despre regulele disciplinei."*[183]

Incidentul cel mai grav are loc în zilele de 15 și 16 ianuarie 1918, când trupe ruse din Corpurile 18 și 40 Infanterie au încercat să forțeze trecerea spre nord prin localitatea Siret, dar s-au lovit în zona Mihăileni - Terebleşti de opoziția Regimentului 34 Infanterie și Regimentului 9 Vânători. Sprijiniți de focul a două baterii (de obuziere și una de tunuri), infanteriștii români, în dimineața zilei de 16 ianuarie 1918, orele 10:30, obligă forțele ruse să se retragă. Ca urmare a acestor acțiuni Corpul 18, comandat de generalul Sytin, s-a predat austriecilor, iar trupele Corpului 40 au fost dezarmate de trupele române.[184] Pierderile Brigăzii 17 Inafanterie au fost: 2 ofițeri răniți, 15 soldați morți și 49 soldați răniți.[185]

În urma acestor incidente, militarii ruși au prins o *"frică incredibilă de regimentele românești."*[186] Trupele române, net inferioare numeric, lăsau regimentele rusești să se apropie, apoi puneau în funcțiune câteva baterii de artilerie. Era suficient pentru a pune pe fugă și a reduce la ascultare trupele rusești cuprinse de panică. Soldații ruși se predau necondiționat *"depunându-și pe loc armele și dând înapoi tot ce furaseră."*[187]

În ziua de 19 ianuarie 1918, un detașament, compus din Companiile 6, 7, 8 și 9, un pluton mitraliere și o bateria de artilerie, din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, dezarmează 2 regimente de infanterie ruse și Brigada 31 Artilerie, aflate în satul Văculești.

Începând cu 23 ianuarie 1918, trenuri întregi cu mii de ruși sosesc în zona Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, din direcția Pașcani, Iași. Aceștia sunt dezarmați și demobilizați și trec pe jos în Basarabia, prin punctele Molnița și Lunca.

La 29 ianuarie 1918, în urma informațiilor că maximaliștii ucrainieni intenționau să atace cu trei regimente în sectorul Lipcani - Rădăuți Prut, generalul Stan Poetaș este numit la comanda unui detașament, format din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, 3 baterii de artilerie și un divizion de cavalerie al Diviziei 9 Infanterie, cu misiunea de a ocupa Lipcanii și împrejurimile și a dezarma bateria de mortiere care se organiza la Krivna.

Până la 31 ianuarie 1918, detașamentul se deplasează pe itinerarul Rădăuți - Hudești Mici - Isnovăț, fără a trece dincolo de Prut. În ziua de 1 februarie 1918, generalul Stan Poetaș, trimite peste Prut *"oameni deghizați"* care au constatat că la Krivna nu există nicio baterie de artilerie.

---

[183] Regulamentul asupra serviciului Interior pentru trupele de toate armele, Sibiu, 1910, pag. 149
[184] Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Op.cit., pag.76
[185] AMR Fond Jurnal operații (Registrul istoric) al Diviziei 9 Infanterie, an 1909, nr. crt. 72, pag. 146
[186] XXX - Aliatul inamic. Descompunerea armatei ruse și pericolul bolșevizării României - 1917-1918, Ed. Humanitas, București, 2019, pag. 115
[187] Ibidem, pag. 117

www.ziuaconstanta.ro

La 3 februarie 1918, deoarece în sectorul Lipcani - Rădăuți nu s-au produs incidente, generalul Stan Poetaș va preda comanda detașamentului colonelului Georgescu și se va înapoia în sectorul Brigăzii 17 Infanterie.

Despre activitatea generalului Stan Poetaș din această perioadă complicată ziarul *"Steagul"* consemnează: *"Când unitățile rusești în completă neascultare se retrăgeau în debandadă, omorând și prădând, generalul Poetaș a avut sarcina să le supuie și, nu odată, era să fie ucis, pentru că, cu un curaj extraordinar, pătrundea până în mijlocul lor ca să le vorbească."*[188]

Generalul locotenent Scerbacef, comandantul trupelor ruse din România, aduce cele mai calde mulțumiri generalului Stan Poetaș pentru ajutorul acordat în lupta împotriva elementelor anarhice și asigurarea ordinii și liniștii în zona sa de responsabilitate. (fotodocument nr. 1)

3.6. Trecerea la apărarea pe vechea frontieră

Deoarece la 21 februarie 1918, începând cu ora 22:00, armistițiul a fost prelungit și s-a stabilit ca trupele române să evacueze Bucovina, revenind pe vechea frontieră, generalul Stan Poetaș, comandantul Brigăzii 17 Infanterie, ordonă ca, până la 22 februarie 1917, ora 8:00, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* să treacă la apărare între Prut și Movila Borțoasă, inclusiv, iar Regimentul 34 Infanterie între Movila Borțoasă și Talpa (schema nr. 12).

La 25 februarie 1918, conform ordinului Marelui Cartier General nr. 9144, pentru a se putea asigura paza frontierei, în condițiile demobilizării, se ordonă:

- Paza frontierei repartizată Diviziei 9 Infanterie va fi asigurată de Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, împreună cu Divizionul de 75 mm/Regimentul 13 Artilerie, Cavaleria divizionară și un pluton de poliție al Brigăzii 17 Infanterie;
- Sectorul de pază al Diviziei 9 Infanterie era de la cota 483 (2 km sud - vest Poiana), pe frontieră până la Mamornița, în continuare pe Prut până la Mitoc/Viișoara;
- Toate unitățile vor realiza dispozitivul ordonat până în seara zilei de 25 februarie;
- Postul de comandă al Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, inițial la Tarnoaca, ulterior la Sunhav.[189]

Până în luna aprilie 1918, militarii Brigăzii 17 Infanterie vor executa *"program de instrucție și pregătirea trupelor și cadrelor, întreținerea cantonamentelor, personalului și cailor, participarea la munci agricole."*[190]

Periodic, militarii ai Brigăzii 17 Infanterie vor participa la cercetarea localităților din zona de responsabilitate și confiscarea de la populație a armelor rămase de la trupele ruse.

---

[188] Ziarul *"Steagul"*, anul V, nr. 260, 18 ianuarie 1919, pag. 1
[189] Ibidem, pag. 70-71
[190] Jipa Rotaru, Leonidas Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Op. cit. pag. 77

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL IV. CAMPANIA 1918. ACȚIUNI DESFĂȘURATE ÎN BASARABIA

4.1. Deplasarea în Basarabia

La data de 9 martie 1918, prin ordinul nr. 2443, comandantul Diviziei 9 Infanterie, generalul Nicolae Rujinschi, face cunoscut *"că în curând trupele Diviziei 9 vor fi deplasate în Basarabia călare pe Prut în zona Ștefănești - Mitoc, Codinești, Sedinți, Parcov, Brătușeni, Stolniceni, Sturzeni, Bălan, Cuban și Ștefănești."*[191]

Misiunea trupelor care vor fi deplasate în Basarabia, era, în primul rând, de a obține o strânsă legătură și înfrățire cu poporul basarabean.

În acest scop unitățile vor fi instalate în zona arătată pe unități mici, poate chiar pe companii și, pentru a se ajunge la scopul urmărit, se recomandau următoarele:

- *"Comandanții de batalioane vor face conferințe ofițerilor, iar comandanții de companii și ofițerii vor face teorie trupei asupra modului de procedare și de purtare cu locuitorii basarabeni. În aceste conferințe și teorii li se va arăta că această chestiune are o mare importanță pentru țara noastră în vederea viitorului, căci este absolut necesar să se câștige încredere în inima acestor oameni, astfel ca pe nesimțite să se închine către noi.*
- *Oamenii de trupă vor fi astfel instruiți din timp ca fiecare dintre ei să-și cunoască bine misiunea ce are de îndeplinit.*
- *Toți ofițerii și trupa vor avea cea mai mare solicitudine și bunăvoință față de locuitori. Nu se va lua nimic, dar absolut nimic, cu forța, ci totul cu bunăvoie, căci se știe că toate aprovizionările în Basarabia sunt la locuitori, iar nu la proprietari, așa că dacă li se vor da acestora ajutoare pentru munca câmpului, gospodăriei, etc. se obține de la ei hrana pentru trupă și animale.*
- *Ofițerii se vor interesa de aproape de nevoile lor și îi vor ajuta în orice împrejurare.*
- *Cu modul acesta se vor evita orice conflicte și neînțelegeri și înfrățirea se va obține ușor și în scurt timp.*
- *Se atrage atenția tuturor ofițerilor și trupei că bruscheța, jaful, devastările, furturile și orice nereguli vor fi pedepsite cu cea mai mare severitate."*[192]

La 27 martie 1918, la ora 10:00, s-a oficiat un Te Deum, atât la Catedrala din Dorohoi, cât și la toate bisericile din regiune, unde s-a mulțumit lui Dumnezeu pentru unirea Basarabiei cu România.[193]

---

[191] Arhivele Militare Române - Fond RIJO 1, Dosar Jurnalul de operații al Diviziei 9, Regimentul 40 Infanterie, dosar nr. 3523, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, pag. 73

[192] Ibidem, pag. 73

[193] Ibidem, pag. 74

www.ziuaconstanta.ro

După încheierea Păcii de la București, la 24 aprilie 1918, Marele Cartier General Român a luat măsuri pentru demobilizarea trupelor din Basarabia și înlocuirea acestora cu Diviziile 9 și 10 Infanterie.

În ziua de 2 mai 1918, toți comandanții de regimente, batalioane și câte un ofițer activ din fiecare companie a Diviziei 9 Infanterie se adună la comandamentul diviziei la Botoșani, unde, comandantul Corpului I Armată, generalul Nicolae Petala, le aduce la cunoștință că Divizia 9 Infanterie iese din subordinea sa, trecând în subordinea corpului V Armată, comandat de generalul Ion Istrate.[194] După ce le dă sfaturi privind îndeplinirea misiunii în Basarabia, solicită să se întâlnească cu trupa Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*. La ora 15:00, însoțit de generalii Rujinschi și Stan Poetaș, generalul Nicolae Petala se întâlnește cu foștii săi subordonați, din perioada când a fost comandant al acestui regiment. Strânge mâna puținilor soldați rămași în viață *"cu cea mai caldă iubire și bucurie"*, plecând din mijlocul regimentului în uralele de bucurie ale trupei.[195]

Divizia 9 Infanterie se va deplasa în Basarabia, prin marș pe jos, în perioda 5 - 15 mai 1918, fără incidente majore.

În noua zonă de responsabilitate Divizia 9 Infanterie va păzi *"porțiunea din Nistru cuprinsă între Vârtejani și Coșerniță."*[196]

Sectorul de pază al diviziei a fost împărțit astfel:

„Sectorul I - ocupat de Brigada 17 Infanterie, comandant generalul Stan Poetaș,cuprins între Vârtejani și Biciușca, având în responsabilitate și realizarea legăturii cu Divizia 1 Cavalerie, aflată la nord.

Sectorul II - ocupat de Brigada 18 Infanterie, comandant generalul Dabija, cuprins între Biciușca și Vadul lui Vodă, având în responsabilitate asigurarea legăturii cu forțele din detașamentul General Rașcu."[197]

Generalul Stan Poetaș va asigura îndeplinirea următoarelor misiuni: *"paza frontierei, împiedicarea contrabandelor, restabilirea ordinii, patrularea drumurilor și localităților neocupate de trupe, împiedicarea jafurilor și crimelor, risipirea tulburărilor, împiedicarea de introducere a manifestelor și ziarelor rusești, împiedicarea practicării spionajului."*[198]

Brigada va destina un regiment pentru pază, în timp ce al doilea, aflat în adâncime, continua instrucția și îndeplinea alte diverse misiuni.

La 27 mai 1918, generalul Constantin Scărișoreanu revine la comanda Diviziei 9 Infanterie, dar la 3 iunie 1918, acesta demisionează din armată, în locul său fiind numit la comanda diviziei generalul Atanasiu Alexe.[199]

---

[194] Ibidem, pag. 74

[195] Ibidem, pag. 76

[196] Jipa Rotaru, Leonidas Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Op. cit., pag. 79

[197] Ibidem, pag. 79

[198] Ibidem, pag. 79

[199] Alexandru Anastasiu - Născut la 4 octombrie 1865. A absolvit Școala Militară în 1890. Grade: sublocotenent (1890), locotenent (1894), căpitan (1900), maior (1908), locotenent-colonel (1912), colonel (1914), general de brigadă (1917). Funcții îndeplinite: comandant al Regimentelor 15, 36 și 9 Infanterie, șef de stat major al Diviziei 5 Infanterie, comandant al Brigăzii 19 Infanterie, comandant al Brigăzii 21 Infanterie

www.ziuaconstanta.ro

Generalul Alexandru Atanasiu

La 23 iunie 1918, începe demobilizarea trupei și ofițerilor în rezervă. Demobilizații din contigentele mai vechi de 1898, grupați în detașamente de câte 3 - 400 de oameni, sunt trimiși în teritoriul ocupat.

Concomitent sunt primiți 1.600 de recruți care fuseseră instruiți în diferite centre de instrucție.

Conform instrucțiunii de mobilizare nr. 2620/1918, demobilizarea ofițerilor și trupei s-a încheiat la 30 iunie 1918, iar începând cu 1 iulie 1918, Armata Română a trecut pe picior de pace.

Brigada 17 Infanterie are în continuare supravegherea zonei sale de pază, însărcinarea principală fiind asigurarea ordinii publice și supravegherea respectării tarifelor la alimentele prohibite.

4.2. Ocuparea județelor Hotin și Soroca

La începutul anului 1918, trupele române nu au luat sub control întregul teritoriu al Basarabiei, partea de nord rămânând sub ocupația armatei austro - ungare, ca urmare a înaintării trupelor germane în Ucraina.[200]

Urmare a desfășurării nefavorabile a acțiunilor militare, trupele austro-ungare, aflate pe frontieră, cât și cele aflate în raionul Moghilev, Iampol, Kamenea și-au părăsit în dezordine sectoarele, deplasându-se spre vest. Austriecii au abandonat o mare cantitate de armament și muniție, care au fost luate de populația din zonă.

Diviziilor 9 Infanterie și 1 Cavalerie le-a revenit misiunea să ocupe și să asigure ordinea și liniștea publică în județele Hotin și Soroca.

În ziua de 23 octombrie 1918, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, primește, la ora 22:45, ordinul nr. 375 al Diviziei 9 Infanterie, prin care i se preciza că, până la 24 octombrie 1918, ora 20:00, să fie în măsură să se deplaseze pentru îndeplinirea unei noi misiuni. Deoarece marea majoritate a efectivelor se găseau la munca câmpului, abia în ziua de 25 octombrie 1918, orele 14:30, regimentul s-a putut aduna în localitatea Mandac, cu întreg efectiv, armamentul, muniția și trăsurile,

[200] Gl.bg. dr. Dumitru Seserman - Acțiunile armatei române în spațiul dintre Carpații Orientali și Nistru (1917 -1920), Ed. Universității Naționale de Apărare, București, 2004, pag. 173.

www.ziuaconstanta.ro

conform statului de organizare.[201] La această dată, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* avea următoarele efective: 70 de ofițeri, 2257 trupă, 761 cai și 133 trăsuri.[202]

Divizia 9 Infanterie comunică telefonic că regimentul va intra în subordinea Diviziei 1 Cavalerie, comandată de generalul Schina Mihail, având misiunea să ocupe județul Hotin, să alunge resturile trupelor austro-ungare, care erau în debandadă și să restabilească ordinea în această regiune.

Regimentul începe deplasarea în seara zilei de 25 octombrie 1918, realizând până la 30 octombrie 1918, următorul dispozitiv, conform ordinului Diviziei 1 Cavalerie:

- Batalionul 1 Infanterie - dispus la Secureni;
- Batalionul 2 Infanterie - dispus la Brinceni;
- Batalionul 3 Infanterie - dispus la Larga.[203]

În aceiași zi, la ora 12:30, Batalionul 3 Infanterie primește ordin să se deplaseze la Hotin.

Concomitent cu deplasarea și realizarea dispozitivului ordonat, în conformitate cu Ordinul de mobilizare nr. 1504 din 28 octombrie 1918, regimentul se mobilizează, primind militari contigentele 1916-1912, numai din Moldova.

Urmare a acestei activități, Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* va avea următoarea structură: Comandamentul, Compania Stat Major, 3 batalioane, fiecare cu 3 companii de pușcași și o companie mitraliere, Tren de luptă, Tren regimentar și o Companie Depozit dispusă la Mandac.[204] Fiecare companie are un număr de 80 - 100 de militari, fiecare pluton fiind organizat pe 2 - 3 grupe.

La declanșarea mobilizării trupele Diviziei 9 Infanterie, mai puțin Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, se aflau în următoarea situație:

- *La Bălți - Cartierul Diviziei 9 Infanterie, Brigada 9 Artilerie (Regimentul 18 Obuziere), Ambulanța diviziei, Centru de subzistențe, Brutăria diviziei, Compania de jandarmi rurali, Divizionul 3/Regimentul 13 Artilerie;*
- *La Soroca - Brigada 17 Infanterie, cu Regimentele 34 și 36 Infanterie;*
- *La Comănești - Detașamentul coloană de muniții al Diviziei 9 Infanterie.*[205]

La 1 noiembrie 1918, Divizia 9 Infanterie emite Ordinul de operații nr. 1, privitor la organizarea apărării Nistrului care prevedea:

"Bande inamice în dezordine mișună pe stânga Nistrului. Pentru a preîntâmpina o încălcare a teritoriului de către aceste bande, Divizia 9 -a este însărcinată cu supravegherea zonei Soroca - Molovata, inclusiv ambele localități."[206]

---

[201] Arhivele Militare Române - Dosar Jurnalul de operații al Diviziei 9, Regimentul 40 Infanterie, dosar nr. 3523, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, pag. 79
[202] Ibidem, pag. 80
[203] Ibidem, pag. 81
[204] Ibidem, pag. 80
[205] Costin Scurtu, Remus Macovei - Op. cit., pag. 89
[206] Ibidem, pag. 91

www.ziuaconstanta.ro

La 4 noiembrie 1919, Corpului 5 Armată a dispus ca unitățile din subordine să treacă la acoperire pe Nistru, realizând următorul dispozitiv:

- În nordul Basarabiei, între Prut și Nistru până la Atachi - Divizia 1 Cavalerie, întărită cu Regimentul 40 Infanterie;
- Între Atachi și Coșernița - Divizia 9 Infanterie, întărită cu Brigada 3 Roșiori;
- Divizia 10 Infanterie - pe Nistru de la Coșernița până la Marea Neagră.[207] (schema nr. 13)

Generalul Alexandru Anastasiu, va împărți sectorul Diviziei 9 Infanterie astfel:

- Subsectorul Brigăzii 17 Infanterie, sub comanda generalului Stan Poetaș, de la Atachi, exclusiv, până la pichetul de grăniceri Vadul Roșcov, inclusiv;
- Subsectorul Brigăzii 18 Infanterie, sub comanda generalului Gheorghe Dabija, de la pichetul Vadul Roșcov, exclusiv, până la Coșernița, inclusiv.

Brigada 17 Infanterie va realiza următorul dispozitiv:

- Regimentul 5 Roșiori - de la Atachi, exclusiv, până la Căsăuții, inclusiv;
- Regimentul 10 Roșiori - de la Căsăuții, exclusiv, până la Vadul Roșcov, inclusiv;
- Trupele de grăniceri și plutoanele de cavalerie de pe linia Nistrului vor forma linia de supraveghere, iar plutoanele și secțiile de mitralieră de la Iarva și Cuhurești, vor forma linia a II-a;
- Rezerva subsectorului brigăzii era formată din Batalioanele I și 2/Regimentul 34 Infanterie, fiind dispuse la Soroca.[208]

Punctul de comandă al Brigăzii 17 Infanteriei era dispus la Soroca, iar generalul Stan Poetaș era și comandantul acestei garnizoane.

La 20 noiembrie 1918, ofițerii și resturile armatei lui Denikin sunt nevoiți să treacă la Ataki, unde sunt dezarmați de militarii din subordinea generalului Stan Poetaș, ulterior fiind înaintați Diviziei 9 Infanterie.[209]

Pe lângă îndeplinirea atribuțiunilor militare carc îi reveneau, generalul Stan Poetaș își făcea timp pentru cunoașterea orașului Soroca, a oamenilor și problemelor cu care aceștia se confruntau.

La desele întâlniri cu prefectul județului Soroca, domnul Rădulescu Dobrogeanu, generalul Stan Poetaș îi arăta că pe timpul deplasărilor în județ: *"am întâlnit doi țărani cu nevoia cutare, am vorbit cu țăranii din satul cutare și aveau dreptate"*, arătând că autoritățile trebuie să facă mai mult pentru țărani, pentru femeile și copii acestora.[210]

Pe timpul vizitării Școlii Normale *"Petre Maior"*, la care majoritatea elevilor erau copii de țărani, rămâne impresionat de rezultatele obținute de trei frați Vatamanu

---

[207] Gl.bg. dr. Dumitru Seserman - Op. cit., pag. 175
[208] Costin Scurtu, Remus Macovei - Op. cit., pag. 92-93
[209] AMR, Fond RIJO 1, Copie după jurnalul de operații al Brigăzii 17 Infanterie de la 15 octombrie 1918 la 25 ianuarie 1920, pag. 1
[210] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"*, Fond Diverse, Dosar nr. 174, pag. 23

www.ziuaconstanta.ro

- Paul, Andrei și Nicolae. *"Cu respect și laudă pentru succesele la învățătură, generalul Stan Poetaș le-a făcut cadou fraților Vatamanu un sul de postav pentru uniforme."*[211]

Conform însemnărilor confesorului militar al garnizoanei Soroca, preotul Meletie Răuț, printre ultimile cărți citite de generalul Stan Poetaș, s-au aflat cele aparținând patriotului moldovean Dumitru C. Moruzi - *"Înstrăinații neamului"* și *"Strein în țara lui"*. Aceste cărți au fost citite de către toți ofițerii din garnizoana Soroca, permițând o mai bună cunoaștere a dramei locuitorilor din Basarabia.[212]

4.3. Ultimile zile de viață ale generalului Stan Poetaș

Pentru asigurarea în condiții optime a pazei Nistrului, comandantul Diviziei 9 Infanterie ordonă, la 8 decembrie 1919, constituirea Detașamentului Atachi (Moghilev), având în compunere:

- Batalionul 1/Regimentul 34 Infanterie - comandat de maiorul Ion Niculescu, dispus la Atachi;
- Batalionul 2/Regimentul 34 Infanterie - comandat de maiorul Popeia, dispus la Calarașofca;
- Batalionul 1/Regimentul 35 Infanterie - comandat de maiorul Antonescu, dispus în Volocinet;
- Bateria 3/Regimentul 13 Artilerie, dispusă la Sanca;
- Baterie 6 Artilerie / Regimentul 13 artilerie - dispusă la Brinceni.
- Acțiunile detașamentului erau sprijinite de un escadron /Regimentul 5 Roșiori, comandat de maiorul Vernescu, dispus la Arionești.
- Comandant al detașamentului era generalul Stan Poetaș.[213]

Începând cu 12 decembrie 1918, punctul de comandă al Detașamentului Atachi (Moghilev) se va instala în Atachi.

De la comandantul Batalionului 1/Regimentul 34 Infanterie, maiorul Ion Niculescu, aflăm programul zilnic pe care îl desfășura generalul Poetaș.

Dimineața la 7:00 primea rapoartele referitoare la evenimentele petrecute în timpul nopții. Generalul primea știrile cu sânge rece, adresând celor care raportau cuvinte de încurajare.

O parte din zi se ocupa cu redactarea și transmiterea ordinelor. Aproape în fiecare zi, maiorul Ion Niculescu, al cărui batalion avea în responsabilitate zona Atachi, discuta în cabinetul generalului Stan Poetaș, diferite variante de acțiune pentru contracararea unor posibile variante de acțiune ale bolșevicilor, deduse din informațiile primite de la agenții de peste Nistru sau de la posturile de observare.

Marea majoritate a timpul și-o petrecea pe front, încurajând soldații *"spunându-le să nu aibă teamă de cei de peste Nistru."*[214] Observa personal mișcările de trupe

---

[211] Nicolae Bulat - Op. cit. pag. 119
[212] Ibidem, pag. 119 - 120
[213] AMN - Fond 3831, MCG, inventar S - 125 / 17.11.1972, nr. crt. 2663, pag. 12
[214] Lavinica Iacob, Op. cit., pag. 145

www.ziuaconstanta.ro

bolșevice pe malul stâng al Nistrului, ordonând luarea unor măsuri operative pentru combaterea acestora.

Pe timpurile cele mai rele, mergea de la post la post, dând soldaților indicații precise privind îndeplinirea misiunilor și atrăgea atenția acestora asupra raportării imediate a tuturor datelor descoperite la inamic.

La orice oră din noapte, lampa din camera sa de lucru era aprinsă, generalul studiind pe hartă diferite variante de acțiune în zona sa de responsabilitate.

În ziua de 23 decembrie 1918, maiorul Ion Niculescu arătă că, urmare a tragerilor intense executate de bolșevici, trupa a fost scoasă pe locurile stabilite din timp, iar pe *"generalul Stan Poetaș l-am găsit cu carabina în mână în mijlocul a 5 soldați."*[215]

Imediat după instalarea la Atachi, generalul Stan Poetaș a început să viziteze satele din zona sa de responsabilitate, aducând la cunoștința locuitorilor Proclamația regelui Ferdinand, prin care anunța expropierea moșiilor și împărțirea pământului la țărani. Conform memoriilor lui Gheorghe Eminescu, generalul Stan Poetaș *"fusese peste tot purtat în triumf."*[216]

În ajunul Crăciunului generalu Stan Poetaș a solicitat concediu 20 de zile, dar nu i s-au aprobat decât 10 zile.[217]

A plecat cu trăsura de la Atachi în ziua de 23 decembrie 1918.

Crăciunul și sărbătorile de iarnă le petrece alături de soția sa Geta în locuința din centrul localității Soroca. Uneori, seara, familia Poetaș primea oaspeți dintre oficialitățile orașului. Atmosfera caldă a unei astfel de întâlniri, la care au participat prefectul județului Soroca, domnul N. Rădulescu Dobrogea și comandantul Diviziei 9 Infanterie, generalul Alexandru Anastaiu cu soția, este descrisă astfel:

"Doamna Felicia, soția generalului Anastasiu a cântat cu glasul fermecător un cântec ce știa că plăcea generalului și a mai cântat un cântec ce știa că place scumpei lui soții. Melodia "O, rămâi!" a plăcut tuturor celor prezenți, dar în mod deosebit generalului Stan Poetaș, căruia ochii i s-au umplut de lacrimi."[218]

S-a înapoiat cu o căruță trasă de 6 cai, pe 2 ianuarie 1919, exact la data expirării concediului, dând o din nou probă de conștiință în îndeplinirea îndatoririlor, generalul neconcepând ca vremea nefavorabilă, să îl pună în situația de a se prezenta cu întârziere la unitate.[219]

Într-o discuție avută cu colonelul Ion Petrescu, în seara zilei de 4 ianuarie 1919, generalul Stan Poetaș îl atenționa pe acesta asupra importanței apărării cu fermitate a Nistrului:

---

[215] Ibidem, pag. 145

[216] Iulian Negrilă - Gheorghe Eminescu: Cum a fost asasinat generalul Stan Poetaș. Un manuscris inedit, Arhivele Statului Iași, Fondul Al. Husar, Documentul nr. 174, filele 1-12

[217] Conform art. 327 din Regulamentul asupra Serviciului Interior pentru toate armele, ediția 1910, concediul nu constituie un drept absolut, pentru cei care îl solicită, el fiind aprobat astfel ca serviciul să nu sufere.

[218] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"*, Fond Diverse, Dosar nr. 174, pag. 11

[219] Articolul 330 din Regulamentul asupra Serviciului Interior pentru toate armele, ediția 1910, prevedea că nimeni nu poate cere prelungirea peste voia aprobată decât pentru cazuri bine justificate, numai după obținerea aprobării comandantului care aprobase concediul.

www.ziuaconstanta.ro

"La primul semnal toți oamenii trebuie să fie la Nistru. Nu trebuie să părăsim Nistru! De suntem învinși, el să ne fie mormântul!"[220]

În perioada imediat următoare se pune la punct cu ultimile evenimente petrecute în zona sa de responsabilitate și, îngrijorat de situația găsită, la 5 ianuarie 1919, generalul Stan Poetaș, emite ordinul de luptă nr. 82, în calitatea sa de comandant al *"Detașamentului Moghilev"*. **Va fi ultimul ordin de luptă emis de generalul Stan Poetaș**. Ordinul adresat Regimentelor 34 și 35 Infanterie, avea următorul conținut:

"1. Forțe inamice sunt în Moghilău și pe tot malul stâng al Nistrului de la Naslavcea la Bronica.

2. Misiunea Detașamentului Moghilev este a supraveghea trecerea Nistrului, împiedicând indivizii suspecți, bandele bolșevice și orice trupă armată a se strecura pe teritoriul nostru; a supraveghea populațiunea în cantonamentele ce ocupă, precum și în satele din apropierea acestor cantonamente prin patrulări făcute de ofițeri și reangajați destoinici și cinstiți.

3. Serviciul de supraveghere a Nistrului se va face în prima linie de către grăniceri, a căror principală grijă este de a se semnala la timp orice fel de trecere, opunându-se cu arma în mână în caz de forțare.

Serviciul de supraveghere al grănicerilor, se complectează în sectorul afectat Detașamentului prin posturile de observație date de trupele de infanterie, în care scop sectorul detașamentului se împarte pe batalioane astfel:

a) Subsectorul Batalionului II/34 de la sud estul satului Calarașovca până la intersecția acestui sat cu orașul Atachi. Acest sector se va lega la dreapta cu sectorul escadronului din Arionești, care are un post la Mânăstirea Calarașovca.

b) Subsectorul Batalionului I/34 ocupă sectorul la stânga Batalionului II/34 până la gara Volocineț, exclusiv, legându-se la dreapta cu Batalionul II/34, iar la stânga cu Batalionul I/35. Acest batalion are și paza specială a podului de Cale Ferată.

c) Subsectorul Batlionului I /35 - de la gara Volocineț inclusiv, până la satul Lincani, inclusiv, legându-se la stânga cu Batalionul I/34 la satul Verezani.

În fiecare subsector de batalion o companie este de gardă cu toată trupa și cu toți ofițerii companiei pe timp de 24 de ore. Ea dă posturile de observație, reduse la strictul necesar în subsectorul fiecărui batalion. Locurile acestor posturi să fie cu îngrijire recunoscute și instalate, mai ales la coturile râului, de unde să se poate bate Nistrul în lung. Aceste posturi vor fi înzestrate cu puști mitraliere și chiar mitraliere, iar poziționea postului va fi întărită cu șanțuri de adăpost și comunicație înapoi. Atrag în mod deosebit atenția asupra instalării acestor posturi în condițiunile de mai sus, întrucât ele vor forma mici puncte de sprijin pe malul apei și rezistența acestor puncte de sprijin pe malul apei și de la instalarea lor și pregătirea poziționei de tragere. Ofițerii companiilor de gardă sunt întrebuințați ziua și noaptea pentru

---

[220] Publicația *"Ilustrațiunea Armatei"*, anul II, nr. 4, 15 martie 1920, pag. 4

www.ziuaconstanta.ro

recunoașteri și ronduri. Restul oamenilor din compania de gardă, care nu sunt în posturi, formează pichetul de alarmă, care intervine în caz de nevoie în punctul atacat din subsectorul batalionului respectiv.

În acest scop în spatele liniei de supraveghere, în fiecare subsector de batalion, se va găsi o locuință sau sau mai multe în care se va instala compania gardă. Restul companiilor din batalion vor fi strânse în cantonamente de alarmă, care se vor amenaja cât mai bine și vor constitui rezerva. Aceste companii când nu sunt în gardă vor face exerciții și teorii, după un program stabilit de regiment, în care se va prevedea cu multă îngrijire și timpul necesar curățatului oamenilor și materialelor.

Comandanții de batalioane vor recunoaște sectorul batalionului stabilind o pozițiune de rezistență pe malul apei (adică pe linia de supraveghere) care să fie ocupată de o companie în grupe de pluton situate la distanțe astfel, ca aproape întregul subsector să fie ocupat. Poziținea grupurilor de plutoane va fi întărită și în așa condițiuni încât grupurile de pluton să se poată susține reciproc. Această poziținne este cea principală de rezistență, la care va veni rezerva batalioanelor spre a da lovitura în punctul unde inamicul ar voi să treacă râul. Înapoia pozițiunilor pe malul râului se va studia și organizarea o a doua poziținne pe creasta care se vede în spatele nostru, stând cu fața spre Moghilău. Aceste pozițiuni vor fi studiate cu toată atențiunea și în cele mai mici detalii.

O deosebită atenție se va da apărării podului de batalionul în sectorul căruia cade podul. În situația în care ne găsm trei ipoteze sunt mai probabile:

1. *Să fim atacați ziua sau noaptea, frontul pe pod, puțin mai sus sau mai jos de pod.*
2. *Să fim înșelați de front și să fim întorși pe la Lincani în sus de Moghilău, sau pe la Mânăstirea Calarașofca, în jos de Moghilău.*
3. *Să fim înșelați de front și să fim întorși simultan pe la Lincani și Mânăstirea Calarașofca.*

În prima ipoteză cu dispozitivul pe care l-am descris în acest ordin putem face față pericolului.

În a doua ipoteză, plecând de la dispozitivul din ipoteza nr. I, putem înainta cu rezervele batalionului spre Lincani sau Calarașofca spre a face față în acea parte, rămânând pe front în sectorul fiecărui batalion câte o companie a cărei poziție de rezistență am spus că trebuie să se studieze cu mare atențiune.

În ipoteza a treia se poate face față în sus sau în jos de Moghilău cu rezerva Batalionului II/34 și I/35, iar rezerva Batalionului I/34 se va duce într-o parte sau alta după cazuri. După cum se vede manevra în toate ipotezele este bazată pe repeziciune în mișcare și de aceia ordon a se studia și recunoaște nu numai pozițiunile de rezistență dar și drumurile care duc de la Atachi spre Lincani și Mânăstirea Calarașofca, precum și posibilitatea de a scoate din Atachi, trăsurile și materialele la câmp deschis.

În toate aceste ipoteze, artileria trebuie să fie în măsură de a face față repede și sigur și de aceia comandanții celor două baterii de artilerie de comun acord vor face o nouă recunoaștere întocmind planul de acțiune corespunzător celor trei ipoteze de mai sus. Socotesc că artileria poate face față în cele trei ipoteze, dacă găsește pozițiuni pe linia satelor Mereșofca, Codreni, Calarașofca.

www.ziuaconstanta.ro

Cavaleria va studia și ea prin ce mijloace ar putea împiedica a trece în sectorul Mânăstirea Calarașofca - satul Rudi. La primirea acestui ordin, care se dă în copie și păstrat secret de toți, comandanților de batalioane, companii, baterii și escadroan. Se va începe studiul prealabil al celor ordonate aci până în ziua de 9 ianuarie la ora 12, când trebuie să am la comandament următoarele rapoarte și schițe:

a) Infanteria:

I. Posturile de supravehere în care va intra și pichetele de grăniceri din sectorul fiecărui batalion;

II. Poziținea de rezistență a posturilor de observație și întăririle făcute;

III. Poziținea de rezistență a companiei orânduită a păzi sectorul batalionului respectiv, în caz când rezerva va trebui să manevreze în altă parte;

IV. Poziținea a doua de rezistență de pe înălțimile din spatele liniei de supraveghere;

V. Drumurile ce le va urma rezervele de batalion în direcțiunea Lincani sau Mânăstirea Calarașofca.

b) Artileria:

I. Planurile de acțiune cu toate detaliile în cele trei ipoteze de mai sus.

c) Cavaleria:

I. Studiul de modul cum va împiedica trecerea inamicului în sectorul Mânăstrirea Calaracofca și satul Rudi.

d) Grănicerii în toate ipotezele rămân la posturile lor și intră în luptă cu infanteria care se va găsi în apropierea lor. Fiecare pichet trebuie să aibă poziținne de luptă întărită unde să reziste în caz de atac.

Pentru a fi informat la timp, cu începere de mâine, 6 ianuarie, se va raporta în timp de 24 de ore astfel:

La orele 12 noaptea, la orele 7 dimineața, la orele 12 din zi, telefonic, iar la orele 6 seara să am primit la comandament un raport informativ și operativ scris, în care să se arate evenimentele și știrile primite în timp de 24 de ore, precum și spiritul populațiunii din satele ce ocupă și din satele din apropiere.

Se va pune o deosebită grijă în stabilirea legăturilor telefonice care lasă foarte mult de dorit și asupra căruia doresc să nu mai revin niciodată.

Se va raporta de primirea acestor instrucțiuni."[221]

Ziua de 6 ianuarie 1919, ar fi trebuit să fie dedicată integral luării măsurilor ordonate de generalul Stan Poetaș. Din păcate nu a fost așa, majoritatea efectivelor au fost implicate în sărbătorirea Bobotezei.

Conform ziarului *"Presa liberă"*, la 6 ianuarie 1919, Boboteaza s-a serbat cu mare fast atât la Atachi, cât și la Soroca. Era o zi geroasă, uscată. Cu toate acestea Nistrul nu era înghețat. În toate părțile domnea o liniște completă și nimic nu făcea să se prevadă sângeroasele evenimente de a doua zi.

"Boboteaza a fost sărbătorită apoi, în toate familiile ortodoxe, ca după obiceiul strămoșesc. Ofițerii din garnizoane, inclusiv generalul Stan Poetaș, căutau să fie cât

---

[221] A.M.N. - Fond RIJO 1, dosar 809, pag. 221- 226

www.ziuaconstanta.ro

mai prevenitori față de populație, participând voios la această mare sărbătoare creștină."[222]

Ziarul *"Îndreptarea"* arată că atacul bolșevicilor *"a surprins ofițerii și trupa în timpul unei mici serbări organizată de ofițerii diviziei pentru camarazii care-și serbau patronul în ziua de Sf. Ioan."*[223]

[222] Ziarul *"Presa liberă"* - luni, 10 ianuarie 1920 - Cum a fost ucis generalul Stan Poetaş. Adevărul asupra asasinării generalului Poetaş, pag. 1

[223] Neculai Moghior - Op. cit., pag. 113

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL V. ASASINAREA GENERALULUI STAN POETAȘ

5.1. Moartea eroică a generalului Stan Poetaș

Împrejurările în care generalul Stan Poetaș și-a pierdut viața au fost prezentate, în majoritatea cazurilor, de persoane care nu au participat la evenimente, neavând la bază observații directe sau documente oficiale. Pe timpul documentării am descoperit 7 variante privind desfășurarea acetor evenimente dramatice. (anexa nr. 5)

Cronologia desfășurării evenimentelor din dimineața zilei de 7 ianuarie 1919, pe care o prezint în continuare, este realizată luând în considerare următoarele documente oficiale existente în Arhivele Militare Române: *"Memoriul asupra împrejurărilor cum a fost omorât generalul Poetaș, întocmit și înaintat Diviziei 9 Infanterie de colonelul Botescu Ioan, la data de 19 ianuarie 1919"*, *"Raportul nr. 142 din 29 ianuarie 1919 înaintat Diviziei 9 Infanterie de către colonelul Botescu Ioan"* și *"Darea de seamă asupra operațiunior Diviziei 9 Infanterie de la 7 la 10 ianuarie 1919, întocmit de serviciul de Stat major al diviziei"*.

În noaptea de 6/7 ianuarie 1919, generalul Stan Poetaș a dormit în locuința sa.

La cancelaria *"Detașamentului Atachi (Moghilev)"* s-au aflat sublocotenentul Diaconescu, adjutantul detașamentului și sergentul Andronic Benoni, secretarul detașamentului.

În dimineața zilei de 7 ianuarie 1919, la ora 4:30, bolșevicii trec Nistrul cu bărcile, pe la Ungri.

Primele știri despre atacul bolșevic ajung la punctul de Comandă al Regimentului 34 Infanterie. La cancelaria detașamentului ajung la ora 7:00. Sergentul Andronic Benoni se deplasează la locuința generalului Stan Poetaș, îl trezește și îi comunică informațiile primite. Acesta îi ordonă să se deplaseze la cancelarie și să verifice telefonic *"dacă bolșevicii trecuți peste Nistru în acel punct sunt mulți, sau cei care au raportat sunt prea puțin curajoși și produc doar panică pentru un lucru de nimic."*

Între timp, la cancelarie a sosit o informare, conform căreia postul de la Mânăstârkaia raporta că bolșevicii sunt mulți și au reușit să-i încercuiască pe ai noștri. Sergentul Andronic Benone se întoarce la locuința domnului general și îi comunică aceste noi informații. Domnia sa ordonă imediat sergentului să dea telefon comandantului Batalionului 2/Regimentul 34 Infanterie de la Calarașofca, să trimită o companie în sprijinul trupelor de la Mânăstârcaia.

Ajuns la cancelarie generalul Stan Poetaș încearcă să ia legătura cu comandantul Batalionului 2/Regimentul 34 Infanterie, nu reușește acest lucru și se deplasează la punctul de Comandă al Regimentului 34 Infanterie, de unde ordonă întărirea acestui batalion cu compania a 3-a din Batalionul 1. Comandantul batalionului, maiorul Popeia, ordonă să ocupe cu orice chip Mânăstârcaia și Ungri.

www.ziuaconstanta.ro

Conform declarației colonelului Petrescu Ion, generalul Stan Poetaș a ordonat ca sectorul detașamentului *"Atachi (Moghilev)"* să fie împărțit în două, lui revenindu-i conducerea acțiunilor în sectorul din stânga.[224] (fotodocument nr. 6)

Maiorul Vernescu, comandantul escadronului din Regimentul 5 Roșiori, raportează și el despre atacul bolșevicilor și comunică că a început deplasarea din Arionești spre Mânăstârcaia și Ungri, în ajutorul celor atacați.

În același timp se primește informația că bolșevicii au trecut și pe la Naslavcea, înaintând spre Verizani și Lincăuți.

Generalul Poetaș ordonă ca Batalionul 1/Regimentul 35 Infanterie să lase posturi reduse pe malul Nistrului și să iasă înaintea bolșevicilor la Merișofca.

În același timp Batalionul 2/34 Infanterie, cu sprijinul Batalionului 1/Regimentul 34 Infanterie reușesc să elibereze satele Ungri și Mânăstârcaia.

La ora 10:15, generalul Stan Poetaș transmite comandantului Diviziei 9 Infanterie o telegramă, prin sublocotenentul Diaconescu, cu următorul conținut: *"Forțe inamice au trecut Nistrul pe la Naslavcea și Ungri, înaintând spre Atachi. Atachi nu se poate menține."*

Raportul a ajuns la Divizia 9 Infanterie la ora 10:30, fiind înaintat, cu telegrama nr. 6, Corpului 5 Armată, unde va fi recepționat la ora 13:30.

Generalul Stan Poetaș ordonă să i se aducă calul, dar aflând că acesta nu este potcovit, solicită aducerea trăsurii brigăzii. Până la sosirea trăsurii, sergentul Andronic Benone ordonă celor doi călăreți - soldații Pantazi Vasile și Dumitru Ion - de la Regimentul 5 Roșiori, care erau agenți de legătură pentru acest regiment, să pună șeile pe cai și să însoțească, ca escortă, trăsura cu domnul general.

În jurul orei 10:.20, sosește trăsura, condusă de soldatul Selim Memet, din Bazargic, care îl însoțise pe general pe timpul întregii campanii.

Deși inițial ordonase ca și sublocotenentul Diaconescu să îl însoțească, generalul Stan Poetaș, revine și îi ordonă acestuia să rămână la cancelarie, având misiunea de a transmite toate informațiile care soseau de la trupe, la Batalionul 2/ Regimentul 34 Infanterie, către care se va îndrepta generalul.

La un moment dat, deoarece caii nu trăgeau bine, domnul general a coborât din trăsură, iar cei trei soldați, cu mari eforturi, reușesc să o urce un deal. Aici se întâlnește cu coloana Batalionului 2/Regimentul 34 Infanterie, de la care află că satul Calarașovca este ocupat de bolșevici, iar șoseaua *"este plină de foarte mulți civili, foarte mulțumiți de venirea bolșevicilor, strigând Ura! și trăgând focuri de armă în toate direcțiile unde se zăreau militari români."*

Generalul Stan Poetaș ordonă, prin sublocotenentul Ahmet Aca Memet, maiorului Popeia să retragă soldații din satele Ungri și Calarașovca, care urmau să fie bombardate de artilerie.

Generalul Stan Poetaș înmânează soldatului Dumitru Ion un plic, cu un ordin pentru comandantul escadronului din Regimentul 5 Roșiori, maiorul Vernescu.

---

[224] AMR - fond RIJO 1, Brigada 17 Infanterie, dosar 92/1919, dosar cuprinzând dări de seamă, rapoarte, memorii, declarații etc., 7 ianuarie - 24 decmbrie 1919, pag. 69

www.ziuaconstanta.ro

După plecarea acestui soldat, generalul Stan Poetaș hotărăște să se întoarcă spre Atachi, fiind însoțit doar de vizitiu și soldatul Pantazi Vasile.

Pe drum se întâlnește cu coloana de trăsuri a Regimentului 34 Infanterie, care din ordinul căpitanului Sandu, se îndreptau către Sanca. Generalul ordonă revenirea acestei subunități la Atachi.

Modul în care a fost ucis generalul Stan Poetaș este descris de către sergentul Benone Andronic, care prezintă două versiuni. Prima versiune este susținută și de declarația soldatului Pantazi Vasile (fotodocument nr. 10).

La intrarea în localitatea Calarașofca, trăsura este întâmpinată de patru indivizi cu focuri de armă. Deoarece vizitiul nu mai poate stăpânii trăsura, generalul coboară, fiind urmat de soldatul Selim Memet. Soldatul Pantazi Vasile, descalecă și îl roagă pe generalul Stan Poetaș să ia calul său și să se retragă. Generalul refuză, cere carabina acestui soldat, dar ea nu era funcțională. Atunci ia arma vizitiului și începe să execute foc asupra bolșevicilor. (fotodocument nr. 11)

Încă de la începutul schimbului de focuri, generalul a fost rănit la mâna dreaptă. Soldatul Selim Memet îl ajută, încărcându-i arma. Doi din indivizi sunt omorâți de general, dar în ajutorul lor vine un grup de alți 12 - 15 indivizi.

Soldatul Selim Memet îi propune să se retragă printr-o râpă din apropiere, dar generalul nu vrea sau nu mai poate să facă acest lucru. Cei doi soldați vor fugi, salvându-și astfel viața.

În jurul orei 10:45, generalul Stan Poetaș, rămas singur, va fi ucis de bolșevii din banda lui G. Bărbuță.

În ziua de 11 ianuarie 1919, după revenirea detașamentului pe pozițiile de la Atachi, sergentul Andronic Benone a aflat de la o femeie și un copil din zonă că generalul Stan Poetaș a fost ucis imediat ce soldatul Selim Memet a sărit în râpă, fiind împușcat de doi indivizi, iar un al treilea l-a jefuit. Corpul a fost lăsat acolo până noaptea, ulterior fiind îngropat nu se știe unde. Bazându-se pe aceste date, ghidându-se după urmele de sânge care se mai cunoșteau, sergentul Andronic Benone, soldatul Zanca Vasile, ordonanța generalului[225] și primarul din Atachi, au descoperit, într-o groapă, de unde se scotea nisip, acoperit cu puțin pământ, cadavrul generalului Stan Poetaș. Era îmbrăcat doar *"în pantaloni și izmene trase de pe un picior, iar cămașa dată peste cap, având mâinile înaintea feței."* Avea patru răni produse de gloanțe: una în mâna dreaptă, una în frunte, lateral stânga și două în abdomen.

În cea de a doua versiune sergentul Andonic Benone susține că soldatul Selim Memet ia povestit următoarele: *"La o cotitură dintr-o casă au ieșit 4 indivizi care au început să tragă focuri în trăsură. Atunci domnul general s-a ridicat în picioare, mi-a luat arma și a început să tragă în cei patru bolșevici. Eu încărcam arma și domnul general trăgea; a omorât 2 din cei patru, dar au apărut de pe ambele maluri ale drumului ca la 20 - 30 de bolșevici, care au început să tragă în domnul general. Văzând că voi fi împușcat în curând și neavând nicio armă m-am dat jos și am fugit. Domnul general s-a dat și domnia sa jos și a fugit, însă nu a mers nici 20 de pași și a*

[225] Conform articolului 479 din regulamentul asupra Serviciului Interior pentru toate trupele, generalul comandant de brigadă avea dreptul la o ordonanță, militar în termen, neștiutor de carte, dar cu o comportare bună, spre a fi ajutat în traiul vieții.

www.ziuaconstanta.ro

căzut, fiind împușcat de bolșevici. Eu am fugit printr-o râpă fiind urmărit cu focuri. "[226]

Sergent Andronic Benone, într-o altă declarație, arăta că, din informațiile obținute, în ziua de 11 ianuarie 1919, după eliberarea localității Atachi, de la o femeie care locuia într-o casă din apropierea locului unde a fost ucis generalul Stan Poetaș, a aflat următoarele: *"Domnul general a căzut jos, bolșevicii începând să îl lovească cu securi și ciomege. După aceia l-au dezbrăcat complet de haine și l-au lăsat în pielea goală. Corpul a fost lăsat despuiat până seara în drum.* "[227]

În cursul aceleiași zile, sergentul Andronic Benone, împreună cu primarul localității și ordonanța generalului, au descoperit locul unde era îngropat acesta: *"Am găsit corpul la vreo 30 de metri de locul unde fusese omorât, băgat cu capul în jos într-o groapă de unde înainte se scotea nisip, acoperit cu niște bolovani. Era în pielea goală, mâinile în poziție de apărare la cap. Avea leziuni la cap și multe urme de gloanțe prin mâini, piept și stomac.* "[228]

Descoperirea cadavrului generalului Stan Poetaș a fost raportată colonelului Petrescu Ion, care va ordona trimiterea unei cămăși, a unei perechi de izmene și unui cearceaf, pentru acoperirea acestuia.

Conform extractului din registrul actelor de morți pe anul 1919 ai Corpului 5 Armată la numărul 386 , a fost consemnat, de către sublocotenentul Ștefan Bălșeanu, ofițerul de stare civilă al Regimentului 34 Infanterie, că generalul Stan Poetaș *"a încetat din viață pe câmpul de luptă în luptele cu bolșevicii la Atachi/Basarabia, fiind împușcat de bandele bolșevice.* "[229] (fotodocumentul nr. 7)

Corpul generalului a fost transportat cu o căruță la biserica din satul Sanca, ulterior fiind depus la Biserica Soborului din Soroca.

Colonelul Botescu Ion, în urma cercetărilor efectuate, a stabilit că despăgubirile care se cuvin familiei generalului Stan Poetaș, pentru efectele și averea pierdută în timpul evenimentelor de la Atachi, însumează 8.678 lei, propunându-se acordarea acestora prin grija Ministerului de Război.[230]

La 11 ianuarie 1919, comandantul Diviziei 9 Infanterie, generalul Alexandru Atanasiu, a trimis doamnei Eugenia Poetaș următoarea telegramă:

"Am durerea de a vă confirma că distinsul meu prieten și iubitul dumneavoastră soț, generalul Poetaș, în lupta de la 7 ianuarie a.c., fiind atacat mișelește de o bandă de bolșevici la Calarașofca, a căzut victimă împlinirii datoriei către Patrie.

A căzut cu arma în mână, străpuns de trei gloanțe, fiindcă a preferat să fie ucis ca un erou, decât să fugă mișelește de teama unor banditi.

---

[226] AMR- Fond Brigada 17 Infanterie, dosar nr. 92, dosar cuprinzând dări de seamă, rapoarte, memorii, declarații, etc, 7 ianuarie - 24 decmbrie 1919, pag. 64

[227] Ibidem, pag. 64

[228] Ibidem, pag. 94

[229] Ibidem pag. 120

[230] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"*, fond Diverse, dosar nr. 174, pag. 88

www.ziuaconstanta.ro

Plângem dureroasa lui pierdere și rugăm pe Dumnezeu să vă întărească sufletul cu sentimentele de înaltă onoare ce se răsfrâng din eroica jertfă a iubitului și neuitatului comandant al Brigăzii 17 Infanterie, care a fost generalul Poetaș."[231]

Comunicatul oficial al guvernului, publicat la 13 ianuarie 1919, anunța sec:

"În nordul Basarabiei continuă cu succes luptele cu bolșevicii. Sunt căzuți la posturile lor generalul Poetaș, sublocotenenții Magearu[232] *și Farcaș*[233] *precum și 75 de soldați. Trupele noastre continuă să îi răzbune."*[234]

5.2. Inexplicabila surprindere realizată de bolșevici

În sectorul Atachi - Hotin, apărat de Diviziile 1 Cavalerie și 9 Infanterie, acolo unde a avut loc atacul detașamentelor de bolșevici, ar fi trebuit să existe și să funcționeze un sistem de informații bine pus la punct.

Biroul de Informații al Diviziei 9 Infanterie, în ianuarie 1919, înaintea declanșării ostilităților de către elementele bolșevice, era structurat pe trei secții: informații, propagandă și poliție militară secretă.[235]

Secția informațiilor, compusă din 2 ofițeri și un interpret avea sarcina principală să descopere situația și intențiile trupelor din stânga Nistrului. Culegerea informațiilor se făcea de către agenții permanenți din Ucraina, agenții ambulanți, trimiși săptămânal în Ucraina pe diverse itinerarii și agenții speciali, români de încredere, care trebuiau să verifice informațiile culese de agenți.

Această secție primea datele descoperite de cele 34 de posturi de observare pe malul Nistrului, compuse dintr-un gradat și trei soldați, instalate de către trupele de la contact. Informațiile erau adunate de către un ofițer din fiecare batalion și transmise rapid la comandamentul diviziei.

Secția de informații beneficia și de rezultatele zborurilor de recunoaștere executate de un avion LVG, aflat la dispoziția Diviziei 9 Infanterie.

Secția de propagandă avea ca scop distribuirea ordonanțelor și manifestelor comandamentului, care se făcea prin patrule de propagandă, compuse din 7 ofițeri, fiecare având atribuită o zonă de responsabilitae, în care aceștia țineau cuvântări cu

---

[231] Ibidem, pag. 33

[232] Trupul său va fi descoperit în ziua de 23 ianuarie, într-o groapă comună, pe malul Nistrului, lângă Volocineț. În prezența colonelului Gheorghe Cornescu, se va organiza un ceremonial militar, în gara Ocnița, la plecarea trenului cu trupul său spre Bălți, la care a participat o companie de infanterie și o baterie de artilerie. În gara din Bălți s-a organizat un ceremonial religios la care au participat colonelul Anastasiu Alexandru, comandantul Diviziei 9 Infanterie, colonelul Victor Bacaloglu, comandantul Regimentului 35 Infanterie, ofițeri și soldați din garnizoană, săteni din localitățile apropiate. Apoi trupul a fost transportat la Focșani, unde va fi înhumat de membrii familiei. Sursa - Alexandru Madgearu - Note din războiul de reîntregire a neamului, Ed. Militară, București, 2017, pag. 249-250.

[233] Bolșevicii au tăiat în bucăți pe sublocotenentul Fărcaș și pe ordonanța sa, aruncându-i în Nistru. Trupul acestuia a fost descoperit în ziua de 23 ianuarie 1919, fiind înmormântat cu onoruri militare la Secureni.

[234] 13 ianuarie, Ziarul *"L'independace Roumaine"*, an 43, nr. 13158, din 13 ianuarie 1919, pag. 1

[235] Alin Spânu - Op. cit., pag. 285

www.ziuaconstanta.ro

caracter patriotic, antibolșevic, pentru a liniști populația și a anihila propaganda bolșevică.

În fiecare sat în care existau trupe românești, fiecare unitate, avea din rândul populației selecționați cetățeni care să semnaleze aspecte care puteau afecta securitatea trupelor române.

În celelalte localități s-au înființat comitete de siguranță, compuse din fruntașii satului, care aveau în principal misiunea să denunțe agitatorii, propagandiștii sau suspecții apăruți în zonă.

Secția de Poliție Secretă Militară, avea misiunea de a executa contraspionajul în tot sectorul diviziei, urmărirea și prinderea propagandiștilor și a persoanelor suspecte. Secția era formată din 2 ofițeri și 30 de agenți informatori (care au urmat o școală de 20 de zile la comandamentul diviziei). Aceștia erau împărțiți în două brigăzi - Brigada 1 a frontului și Brigada 2 - în spatele frontului.[236]

Acest sistem s-a dovedit complet ineficient, în fața acțiunilor desfășurate de bolșevici, permițând acestora să desfășoare în voie următoarele activități:

- concentrarea forțelor pe malul stâng al Nistrului - mii de oameni, artilerie, un tren blindat, cai, căruțe etc.;
- aprovizionarea și transportarea în ascuns în zonele prevăzute pentru forțarea Nistrului a sute de bărci/lotci;[237]
- desfășurarea unei intense și deosebit de eficiente activități de propagandă în rândul populației civile din zonă și organizarea răscoalei acesteia împotriva autorităților române, concomitent cu atacul detașamentelor bolșevice;
- bolșevicii cunoșteau în amănunt, de la populația din zonă, dispunerea trupelor românești și capacitatea de luptă a acestora;
- deosebit de importantă s-a dovedit cunoașterea sistemului de legături fir între elementele dispozitivului trupelor române și organizarea distrugerii acestuia de către civili, după declanșarea atacului bolșevic.

Bolșevicii au stabilit data atacului în ziua de Bobotează, una din marile sărbători ortodoxe, cunoscând faptul că, după slujba religioasă, se vor organiza mari petreceri la care vor participa și militarii români, rezultând astfel o scădere a vigilenței acestora.

Deasemena, bolșevicii cunoșteau faptul că 1/3 din cei mai buni militarii români, se aflau în permisii pentru petrecerea sărbătorilor de iarnă, recompensați pentru modul în care își îndepliniseră atribuțiunile funcționale.

Bolșevicii s-au înșelet doar în privința informației că soldații români sunt sătuli de război și că nu vor să lupte.

---

[236] Ibidem, pag. 285 - 286

[237] Autoritățile românești, înaintea retragerii trupelor aliate (franceze, poloneze și grecești) din Ucraina, au luat măsuri pentru transportul tuturor mijloacelor de navigație pe Nistrul la Cetatea Albă sau pe Dunăre. Cele care nu au putut fi transportate au fost distruse.

www.ziuaconstanta.ro

5.3. Înăbușirea răscoalei de la Atachi

După dispariția generalului Stan Poetaș, comanda Detașamentului *"Atachi (Moghilev)"* a fost preluată de colonelul Ion Petrescu, comandantul Regimentului 34 Infanterie, chiar dacă acesta era bolnav.

Sub presiunea numărului mare de bolșevici și de localnici care s-au alăturat acestora, la ora14:20, colonelul Ion Petrescu ordonă retragerea detașamentului pe aliniamentul comunei Sanca. Pierderile suferite de trupele române au constat în: 13 morți (locotenenții Magiaru și Farcaș, 11 soldați), 10 răniți și 144 de dispăruți. (schema nr. 14)

În ziua de 8 ianuarie 1919, începând cu ora 14:00, urmare a atacului concentric ale bolșevicilor, detașamentul părăsește satul Sanca și se repliază pe aliniamentul cu centru la Brinceni.

Batalionul 1/Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* menține cu fermitate sectorul Secureni.

La ora 12:00, colonelul Georgescu Nicolae, comandantul Regimentului 40 Infanterie *"Călugăreni"*, a fost numit comandant al Detașamentului - *"Secureni - Ocnița"*, având misiunea de a curăța zona de bandele bolșevice. Detașamentul era format din Batalionul 1/Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, comandant căpitanul Chițulescu și Batalionul 3/Regiemntul 35 Infanterie, comandant maiorul Lascăr Mihail.

La ora 20:00, cu ordinul nr. 922, comandantul Diviziei 1 Cavalerie, generalul Mihail Schina, ordonă *"distrugerea completă a satelor aliate cu bolșevicii."*[238]

Pe timpul represaliilor militarii români au acționat fără milă, având în vedere tratamentul bestial pe care bolșevicii, dar și răsculații din zona Atachi - Hotin, l-au aplicat prizonierilor români - scoaterea ochilor, tăierea limbii, spânzurarea de stâlpii sau pomii de pe marginea drumurilor, tăierea mânilor și picioarelor, ciopârțirea trupurilor cu topoare sau securi.

La Secureni s-au executat 14 indivizi care au fraternizat cu bolșevicii, iar la Romăncăuți alți doi care au tras asupra militarilor români.

În ziua de 9 ianuarie 1919, inamicul atacă satul Brinceni, iar la ora 14:00, în urma atacului executat de trupele din subordinea colonelului Ion Petrescu, este silit să se retragă în debandadă. Din cauza oboselii trupelor urmărirea bolșevicilor este oprită.

În aceiași zi, la ora 13:30, căpitanul Chiculescu reușește eliberarea satului Naslavcea. 4-500 de bolșevici și aproximativ 1.000 de locuitori au fugit peste Nistru. În sat au fost descoperite trupurile a 40 de soldați români tocați cu toporul.[239]

Comandantul Diviziei 9 Infanterie, colonelul Alexandru Anastasiu, emite ordinul 41, cu următorul conținut: *"Veți distruge și captura prin acțiune concentrică orice trupă bolșevică organizată; veți lua măsuri severe contra populațiunii, care a*

---

[238] AMR - RIJO 1, nr. crt. 978, Jurnalul de operații al Brigăzii 17 Infanterie, 1918, Copie după Jurnalul de Operațiial Brigăzii 17 Infanterie, pag. 2

[239] AMR - RIJO 1, Regisatrul Istoric al Regimentului 40 Călugăreni, dosar nr. 3519, perioada 1911 - 1930, pag. 104

www.ziuaconstanta.ro

făcut cauză comună cu ei; veți restabili ordinea deplină peste tot."[240] În seara aceleiași zile, prin ordinul nr. 51, comandantul Diviziei 9 Infanterie, transmite că *"Domnul Comandant al Corpului 5 Armată,*[241] *nu vrea să audă de prizonieri sau de retragere a bolșevicilor peste Nistru, ci de distrugere completă."*[242]

Comandantul Corpul 5 Armată, prin ordinul nr. 34, transmis detașamentului *"Atachi (Moghilev)"* prin Diviziei 9 Infanterie, face următoarele precizări: *"Bandele cu care luptăm neființd considerate ca trupe regulate, nu se bucură de legile care se aplică în război trupelor regulate, ci vor fi fără milă și complet exterminate. Contra populației care a făcut cauză comună cu bandele, atacând cu focuri trupele noastre, se va proceda cu ultima energie și extremă severitate. Nu se vor cruța satele rusești de pe malul opus pe unde s-a efectuat trecerea bandelor."*[243]

În ziua de 10 ianuarie 1919, Detașamentul *"Secureni - Ocnița"* a ocupat până la ora 13:30, Naslavcea, gara Bârnova, Verezani, Mereșofca.

Detașamentul Ion Petrescu a cucerit până la ora 14:30 localitățile Volocinet, Atachi, Calarașofca, ajungând pe malul Nistrului.

Pe timpul desfășurării acestor acțiuni, la ora 9:30, comandantul Diviziei 9 Infanterie numește la comanda Detașamentului *"Atachi – Ocnița"* un ofițer extrem de dur, colonelul Gheorghe Cornescu, în locul colonelului Ion Petrescu.[244]

În cursul zilei de 11 ianuarie 1919, sunt eliberate și satele Ungri și Arionești, bolșevicii fiind alungați peste Nistru. În cursul zilei se curăță întreaga zonă astfel:

- Satul Șerbiceni, unde localnicii au ucis 4 militari români, este distrus;
- Sunt executați, pentru că au tras asupra unor militari români, 7 locuitori din Brinceni, 6 din Lincăuți și câte 5 din Ianăuți și Romăncăuți.

Batalionul 3/Regimentul 35 Infanterie[245], comandat de maiorul Lascăr Mihail se va remarca în mod deosebit în aplicarea represaliilor. Cel mai dur a fost căpitanul Leonard Mociulschi, comandantul companiei 10 Infanterie, *"un formidabil om de război"*, cum îl caracteriza colegul său, căpitanul Gheorghe Eminescu, peste ani, în memoriile sale. Acesta după eliberarea gării Ocnița, a executat personal, cu revolverul, 87 de bolșevici capturați în zonă.[246]

În perioada 7 - 11 ianuarie 1919, trupele subsectoarelor Ocnița și Soroca, conform raportului nr. 157 din 28 august 1918, transmis de comandantul Corpului 5

---

[240] AMR - RIJO 1, dosar nr. 809, pag. 233

[241] Corpul 5 Armată a fost înființat la 9 noiembrie 1918, conform Instrucțiunilor secrete privind mobilizarea armatei pe timpul ocupației Munteniei și Olteniei de către Puterile Centrale, emise de către Marele Cartier General. Acesta avea în compunere Diviziile 9 și 10 Infanterie, având în responsabilitate teritoriul Basarabiei. Comanada Corpului 5 Armată aparținea generalului Ion Pătrașcu

[242] AMR - RIJO 1, dosar nr. 809, pag. 235

[243] AMR - RIJO 1, crt. 978, Jurnalul de operații al Brigăzii 17 Infanterie, 1918, Copie după Jurnalul de Operații al Brigăzii 17 Infanterie, pag. 3

[244] La 13 ianuarie 1919, colonelul Cornescu Gheorghe va fi numit comandant al Brigăzii 17 Infanterie.

[245] Ca o curiozitate istorică, comandantul batalionului maiorul Lascăr Mihail și comandanții de companii - căpitanul Alexandru Batcu, căpitanul Leonard Mociulschi și locotenentul Gheorghe Eminescu vor avea cariere militare de succes, încununate cu gradul de general

[246] Iulian Negrilă - Op.cit., pag. 5

www.ziuaconstanta.ro

Armată către Marele Cartier General, se arată că în urma asasinării generalului Stan Poetaș s-au executat următoarele represalii:

- Artileria a bombardat 14 localități, satele nu au fost complet distruse, aproximativ 100 de case fiind incendiate;
- Au fost executați 152 de răzvrătiți, în afara celor uciși pe timpul luptelor. (fotodocument nr. 9)

La 28 ianuarie 1919, pentru încetarea represaliilor, comandantul Corpului 5 Armată, a emis ordinul nr. 333, care avea următorul conținut:

"Domnul comandant al C 5 a văzut în raportul operativ din ziua de 28 ianuarie 1919, ora 9, că sublocotenentul Cioică Ioan a executat la Edințe, 6 locuitori care ar fost vinovați ca complici la asasinarea jandarmilor din acea localitate. Deasemenea, a mai observant că în raportul nr. 729 se spune locuitorilor din satele raportate care au luat parte la mișcarea bolșevică și care s-au înapoiat în comunele lor, că vor fi anchetați și executați.

Față de cele arătate mai sus cu onoare vă aduce la cunoștință următoarele:

Pe viitor se va ține seama de ordinul dat în această privință, în care se spune că toate cazurile să fie judecate de curtea marțială și care se poate transporta oriunde nevoia va cere.

Deci, de acum înainte, întotdeauna după încetarea luptelor, oamenii care s-ar fi făcut vinovați că au ajutat pe bolșevici contra noastră, atât cu vorba cât și cu fapta, toți cei care s-ar dovedi că au sentimente ostile statului român, vor fi dați în judecata curții marțiale. Curtea marțială cu un număr restrâns de membri îi va judeca imediat și se va executa numai hotărârile ei în acest scop. Curtea marțială[247] *se poate transporta la Ocnița, unde vor fi aduși cei de prin împrejurimi. Toți cei care vor fi găsiți vinovați și după o judecată sumară, se va executa sentința curții marțiale.*

Dacă se va continua tot ca până acum, de a se executa fără sentință, se dă naștere la erori regretabile.

Aceasta nu înseamnă însă că toți cei care vor fi prinși cu arma în mână, că au luptat și tras contra trupelor noastre, acei care se vor prinde trecând Nistrul și toți cei care luptă contra noastră, să nu fie executați pe loc, contra acestora se va proceda cu aceiași mare energie și severitate, executându-i fără nicio judecare și, deasemena, a se extermina cu desăvârșire bandele de bolșevici și de răsculați care ar lupta alături cu ei, contra noastră."[248]

5.4. Pedepsirea celor vinovați de moartea generalului Stan Poetaș

Asasinii generalului Stan Poetaș au fost răsculați basarabeni, constituiți în banda condusă de G. Bărbuță, majoritatea fiind locuitori ai satului Calarașofca.

După 11 ianuarie 1919, autoritățile militare au depus eforturi deosebite pentru identificarea și sancționarea acestora.

---

[247] Curtea marțială a Diviziei 9 Infanterie își desfășura activitatea în orașul Bălți

[248] AMR, fond Divizia 9 Infanterie, Regimentul 40 Infanterie, Dosarul operativ nr. 3 (Categoria A), Ordine operative, rapoarte, dări de seamă, directive, în perioada 26 ianuarie - 10 noiembrie 1919, în sectorul Brinceni, organizarea sectorului, amenajarea pazei Nistrului, razii pentru dezarmarea satelor, zona de operații în stare de asediu., pag. 173 - 175

www.ziuaconstanta.ro

Toți cei care au participat la asasinarea generalului se vor retrage peste Nistrul. G. Bărbuță, Gheorghe Devirda și Alexe Gherasim, vor fi asasinați în Ucraina, pe timpul confruntărilor cu bandele lui Petliura.

Maiorul Ion Niculescu, cu ajutorul a doi tineri de 16 - 17 ani, din Calarașofca, va identifica alți trei vinovați de asasinarea generalului: Ștefan Placside, Nichita Ștefan Placside și Iancu Băjenaru care și ei erau fugiți în Ucraina.

Deoarece cei fugiți peste Nistrul, erau într-o situație foarte dificilă, fiind în pericol să moară de foame, marea lor majoritate se vor întoarce acasă, având în vedere faptul că generalul Alexandru Atanasiu, comandantul Diviziei 9 Infanterie, la rugămințile soțiilor fugarilor, a promis că îi va ierta pe cei care au participat la răscoală. O comisie format din trei ofițeri verifica și primea zilnic un lot de 100 de personae refugiate în Ucraina. În al treilea lot se aflau și Ștefan Placside, Nichita Ștefan Placside și Iancu Băjenaru. Maiorul Ion Niculescu a luat măsuri pentru reținerea acestora, punerea lor în lanțuri și trimiterea la Bălți, pentru a fi judecați.[249]

Procesul acestor asasini[250] a durat 20 de zile, acuzații bucurându-se de toate drepturile de apărare. Curtea Marțială a Diviziei 9 Infanterie, îi va condamna pe asasini la moarte. Întrucât cererea lor de grațiere a fost respinsă, s-a trecut la aplicarea sentinței judecătorești.

Autoritățile, pentru a da un exemplu, au hotărât ca execuția să fie publică, să se desfășoare pe câmpul de lângă Cimitirul evereiesc din Bălți, în prezența a peste 2.000 de oameni.

Căpitanul Gheorghe Eminescu, participant la această execuție, descrie astfel desfășurarea evenimentului: *"După citirea sentinței de către locotenentul Liviu Coman, comisar regal, unul singur dintre cei patru condamnați a cerut, în rusește: "Scumpi ofițeri, iertați-ne! Au căzut secerați din prima salvă. Cadavrele au fost așezate pe patru brancarde, un preot a făcut slujba religioasă, apoi au fost aruncați într-o groapă comună, pe care s-a așezat a doua zi o cruce, pe care era scris - Asasinii generalului Stan Poetaș, executați în ziua de ..."*[251]

Soldatul Pantazi Vasile, militarul cavalerist din escorta generalului, care a fugit de pe câmpul de luptă, părăsindu-l pe generalul Stan Poetaș, a fost condamnat, în cadrul aceluiași proces, de Curtea Marțială a Diviziei 9 Infanterie, la 10 ani de închisoare. El va fi grațiat în anul 1922, cu ocazia încoronării de la Alba Iulia.

Soldatul Selim Memet, vizitiul generalului Stan Poetaș, care și el și-a părăsit comandantul, nu va mai ajunge să fie judecat, deoarece moare într-un accident foarte ciudat. În ziua de 11 ianuarie 1919, după eliberarea localității Atachi, sergentul Andronic Benone, este trimis de către colonelul Ion Petrescu, să elibereze niște prizonieri români, închiși de către bolșevici într-o pivniță. Acesta, împreună cu mai mulți soldați, printre care se afla și Selim Memet, se deplasează la locuința unde erau încuiați prizonierii și, din cauză că pivnița era închisă cu un lacăt, lovește acest lacăt

---

[249] Lavinica Ioacob - Op. cit., pag. 146

[250] Gheorghe Eminescu, în amintirile sale vorbește de patru asasini care au fost judecați, fără a le da numele.

[251] Iulian Negrilă - Gheorghe Eminescu: Cum a fost asasinat generalul Stan Poetaș. Un manuscris inedit, Arhivele Statului Iași, Fondul Al. Husar, Documentul nr. 174, fila. 8

www.ziuaconstanta.ro

cu arma sa. Arma fiind încărcată, se descarcă, glonțul lovindu-l în frunte pe soldatul Selim Memet, care a murit pe loc.[252]

[252] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"*, fond diverse, dosar nr. 174, pag. 87

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL VI. FUNERARIILE NAȚIONALE

Sicriul cu corpul neînsuflețit al generalului a fost transportat în ziua de 12 ianuarie 1919, la Soroca, fiind depus în biserica Soborului. Timp de trei zile garda de onoare la catafalc a fost asigurată de militarii Regimentului 34 Infanterie.

La 13 ianuarie 1919, generalul de divizie Pătrașcu, comandantul Corpului 5 Armată, va emite ordinul de zi nr. 104:

"Camarazi! Cu durere în suflet aduc la cunoștința voastră că generalul Poetaș, comandantul Brigăzii 17 Infanterie, a fost omorât mișelește de către bolșevici, împreună cu țărani revoltați și aruncat într-o râpă la Calarașofca.

Generalul Poetaș a murit ca un erou făcându-și datoria către Țară, el fiind păzitorul jurământului strămoșesc care ne-a revenit prin vitejia românească, ce a făcut faima numelui de român și prin ajutorul Domnului care a făcut să se adune la olaltă toată suflarea românească. Onoare lui și familiei lui!

Deasemeni au mai fost omorâți tot mișelește sublocotenentul Madgearu din regimentul 35 Infanterie la Volocineț și sublocotenentul Farcaș din Regimentul 40 Infanterie la Naslavcea; acest ofițer a fost găsit cu mâinile și picioarele tăiate și aruncat în Nistru.

Pentru felul cum și-au jertfit viața pentru Țară și Neam, acești eroi, îndeplinindu-și cu dispreț de moarte datoria de ostași ai României, ordon ca numele lor să fie înscrise în cartea de aur a fiecărui corp spre a rămâne deapururea ca pildă veșnică fiilor Țării și Neamului românesc.

Cu această ocazie ordon ca să se arate soldaților cine sunt acești bolșevici, ce sentimente au și care este dorința lor față de noi românii. Trebuie să se arate soldaților că după ce pieptul lor de oțel a înfrânt trupa teutonă și mișelia rusă făurind România Mare, au datoria de a o apăra de bolșevism care acum este dușmanul cel mai mare al Țării. Bolșevism ce este impus contra noastră din invidie și dorința de a ne vedea desbinați și supuși altor națiuni.

Camarazi! Voi care ați avut puterea și vitejia să țineți piept la Mărășești și Oituz, arătați acum acestor mișei că românii, care după atâtea jertfe sângeroase au avut fericirea să vadă visul lor de secole înfăptuit, știu să păstreze cu prețul vieții lor moșia strămoșească și mai știu să fie mândri de numele ce-l poartă.

Scumpa noastră Țară trebuie să se fălească cu asemenea fii.

Trăiască România Mare și bravii ei ostași!"[253](fotodocument nr. 8)

Tot în ziua de 13 ianuarie 1919, populația este anunțată despre înhumarea generalului Stan Poetaș prin următoarea înștiințare:

"Făcându-și datoria în chip înălțător așa cum era deprins să și-o facă în fața vrășmașului, a căzut ucis mișelește de o mână criminală, generalul Stan Poetaș.

Se stinge o inimă caldă, un suflet entuziast, o credință închinată Patriei.

Toți vor plânge sufletul antic de ostaș în care soldații lui iubiți își pierd un părinte adevărat, locuitorii un ocrotitor, țara un stâlp și o nădejde puternică.

---

[253] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 22-23

www.ziuaconstanta.ro

Înhumarea (înmormântarea) rămășițelor sale pământești, va avea loc în ziua de 14 ianuarie, ora 2 p.m.

Eternă-i fie memoria!"[254]

Pentru înmormântarea generalului Stan Poetaș au fost organizate funerarii naționale, în ziua de 14 ianuarie 1919, de către prefectul județului Soroca, N. Rădulescu Dobrogea și de către comandantul garnizoanei Soroca, colonelul Fărcășanu. (fotodocumentul nr. 12)

Acestea s-au desfășurta astfel:

- Începând cu ora 14:00, în biserică au ținut cuvântări: domnul N. Rădulescu Dobrogea, prefectul județului Soroca; locotenent colonelul Tănăsescu Ioan, reprezentantul Diviziei 9 Infanterie; domnul I. Stinghe, președintele Tribunalului Soroca. Ultimul care a luat cuvântul a fost preotul militar Răuț Meletie, din Râmnicul Vâlcea, care în ianuarie 1919, îndeplinea funcția de confesor al Brigăzii 3 Roșiori și al garnizoanei Soroca.[255] Acesta a adresat celor veniți să îl însoțească pe generalul Stan Poetaș pe ultimul drum următoarele cuvinte:

"Mult întristată adunare

I. Mai cu dreptate de cât oricine dintre muritori venerabilul răposat are dreptul să spună tuturor următoarele cuvinte din cărțile sfințite și anume din slujba înmormântării." Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor la limanul tău cel lin alergând strig către Tine - scoate din stricăciune viața mea, mult milostive"

După toate datinele strămoșești și după toate rânduielile creștinești, rostul meu de preot, m-ar fi îndreptățit și obligat chiar, ca să deschid rostul gurii mele la treptele Sfântului Altar sau cel mult pe treptele bisericii; dar se vede că Dumnezeu prin aleșii săi, a rânduit ca, în loc de treptele Dumnezeiescului locaș, să rostesc câteva cuvinte în fața fostei locuințe și tocmai pe aceste trepte ale scării pe care venerabilul răposat le-a pogorât pentru ultima oară, acum 14 zile, lăsând o parte din ființa sa în urmă și plecând la îndeplinirea datoriei așa cum o întreagă viață și-a îndeplinit cu toată sfințenia.

Această neprevăzută împrejurare mă face să pricep că prin moartea martirică ce i-a curmat în chip atât de năpraznic zilele, a și fost trecut în rândul martirilor naționali și deci însuși treptele scării pe care am fost rânduit să vorbesc sunt

---

[254] Ibidem, pag. 64

[255] Preotul Meletie Răuț, în perioada august 1916 - decembrie 1918, a fost încadrat la Spitalul de contagioși nr. 1. Pe timpul *"retragerii a însoțit această formație, înfruntând cu liniște și bărbăție toate privațiunile și toate stricăciunile fizice și morale, cu toată vârsta de 59 de ani. În toate împrejurările anevoioase a găsit întotdeauna cuvinte de încurajare, deșteptând în toți simțul datoriei spre sacrificiu."* A servit gratuit Spitalelor 213 și 472 din Bârlad, asigurând serviciul religios pentru îngroparea morților, deplasându-se la distanțe enorme, *"pe timp de ploaie ca și pe viscole, pe noroi sau pe troiene, de multe ori pe jos, alteori având drept vehicol furgonul dric și drept scaun sicriul celor morți de tot felul de boli contagioase."* Șeful său, dr. Bruchner îi aprecia foarte mult calitățile sufletești: *"bland și afabil cu toți inferiorii, prietenos și îndatoritor cu egalii, de o modestie exemplară."* La sfârșitul anului 1918 a cerut să fie trimis în Basarabia, aducând și aici excelente servicii pastorale și naționale.

www.ziuaconstanta.ro

consfințite chiar de acum a purta pecetea unor trepte mausoleu în care pururi va trăi umbra răposatului.

II. Noi slujitorii sfintelor lui Dumnezeu biserici, dinpreună cu toți adevărații creștini din această cetate a liniștii, Soroca, care de un an de zile aducem dese rugăciuni de mulțumire și de laudă celui ce rânduiește, cu părintească dreptate, soarta popoarelor, care prin trimișii săi legitimi ne-au izbăvit de osânda celui străin și de toate legăturile celui potrivnic; Totdeauna ne înălțăm sufletește și ne încălzim duhovnicește, ori de câte ori avem fericitul prilej ca să vedem și să simțim lângă noi pe cel ce cu sufletul pururea înălțat și cald, pe acel ce cu toată liniștea creștinului convins, patronând serbările naționale, de mărire patriotică și de glorie națională, ascultă atent și veșnic radios sfintele rugăciuni ce le rosteau, urmărind pios toate slujbele ce săvârșeam pentru oaste, pentru Rege și pentru lege.

Și astfel înălțați sufletește, ne rugăm cu toată căldura sufletelor noastre totdeauna când simțem între noi și lângă noi pe alesul lui Dumnezeu, pe marele suflet curat și patriotic, pe înțeleptul, blândul, pe viteazul între viteji și învățatul între învățați, pe mult regretatul general Stan Poetaș, fala neamului și gloria armatei.

III. Astăzi, însă când cu toată setea nerăbdării, ne așteptam la alte noi sărbători, am fi dorit să-l revedem iarăși între noi măreț, impunător și totuși bun, blând, radiind, veșnic vesel de acel Dumnezeiesc transport și încălzit de același înfocat patriotism, pe care, cu capul descoperit, cu chipul înălțat sus, tot mai sus, să-l vedem și să-l ascultăm atenți, cum vorbește frumos, cum în acele mărețe culori făcea tabloul cel mai înălțător atunci, când în fața dragilor lui ostași și camarazi, cum îi plăcea lui să-i numească, evoca sufletele marilor noștri voievozi și înaintași, alături de care, niciodată nu uita să glorifice pe mult iubiții noștri suverani.

Am fi poftit să-l auzim iarăși vorbind și povestind, în chip măiestru, tuturor celor de față și prin ei întreg neamului românesc, despre originea noastră de neam mare, despre suferințele noastre din trecut, ca și despre timpurile de glorie măreață, ale strămoșilor noștri ca și ale glorioasei noastre oaste de acum, din care o bună parte a comandat-o el însăși și a împins-o la izbânda desăvârșită, veșnic înainte, cu sabia scoasă și pururi fluturată, până la cele înaintate linii de foc și de moarte, cum mărturisesc toți cei care au avut norocul să slujească Țării, sub mult priceputele sale ordine.

IV. Văzut lucru este că noi cei rămași vremelnic, legați de acest pământ, n-am fost vrednici de el, de acest suflet rar, căci astăzi, tot în mijlocul biserici Soboru, tot între noi și tot lângă noi l-am văzut și l-am simțit, dar în loc să-l vedem ca altă dată și să-l privim ca mai înainte, ca pe un comandant superior destins, plin de viață ostășească, de credință în Dumnezeu și de nădejde deplină în Steua Nemului Nostru, acum , Durere! Îl privim înduioșați și cu nespusă zdrobire de inimă.

Îl privim cu nedumerire și ne întrebăm în intimitatea sufletelor noastre, cum acel stejar neclintit stă nemișcat, nepăsător și rece, așteptând, parcă, nerăbdător sfârșitul smeritelor noastre rugăciuni, ce, cu toată cuvenita evlavie creștină, înălțăm către cel Atot puternic pentru veșnica odihnă a marelui său suflet.

V. Știm cu toții și mărturisim curat în fața lui Dumnezeu și a tot poporul, că răposatul general Stan Poetaș, pe care astăzi, cu creștinească evlavie îl petrecem către locul liniștei și al veșnicei odihne, a avut un sufet nobil și ales. Știm, iarăși, că a

www.ziuaconstanta.ro

fost bun, blând, viteaz și drept cu toată lumea, în care dânsul nu vedea nicio deosebire de treaptă socială.

Mai știm deasemenea că răposatul general Stan Poetaș de la înălțimea poziției sale, atât în lumea civilă, ca om cu multă carte, ca și în lumea ostășească, ca ostaș desăvârșit, nu cunoștea ce-i mândria, iar păcatul degradator al fuduliei deșarte, niciodată nu ia întinat curățenia sufletului său ales, curat și nevinovat, căci pleca părintește urechea la rugăciunile celui mai de jos, se bucura ca un copil nevinovat de ori cine se apropia de el, dar se tulbura grozav și mustra chiar cu asprime, pe acei ce i se părea că se depărtează de el.

VI. A trăt liniștit sufletește, a muncit destul pentru țară, neam și lege și ar fi meritat un sfârșit mai dulce, mai conform cu marile sale însușiri.

Soarta crudă însă i-a rezervat o moarte îngrozitoare, aproape părăsit, de acei pe care-i iubea atât de mult și pentru a căror bunăstare a acționat atât de dezinteresat, atât de părintește, o întreagă viață de: cinste, de muncă și de sacrificii. I-a rezervat, zic, o moarte săvârșită în chip mișelesc de mâini păgâne, pângărite și sălbatice, detestate și condamnate de toată lumea.

Iar acum descătușat de lanțurile grele ale acestei vieți, falsă și ingrată, zburând vesel, ca un vrednic ostaș al Împăratului Ceresc, plin de toată încrederea către cel ce la chemat să-l numere cu cei aleși ai săi, cu toată dreptatea răposatului poate exclama cu cuvintele pruncilor răposați "Acum m-am odihnit și am aflat ușurare multă, că m-am încetat din stricăciune și m-am dus la viață, Doamne, slavă ție!"

VII. De viață, de faptele cum și de toate marile însușiri ale răposatului, cu mai mult nu mă pot atinge, aceasta rămânând pe seama celor mai de aproape ai săi, celor mai competenți decât mine și nu voi mai adăuga decât cuvintele scoase din Sfintele cărți, pe care noi, toți creștinii, va trebui să le rostim, cu legitimă îngrijorare și cu nespus cutremur când vom fi chemați să plătim tribute firii, cum răposatul pare că zice acum.

Fraților!

"De părinți, de soție, de rude și cunoscuți mă despart și mă duc, dar încotro și unde, eu nu știu și nici cum va fi acolo eu nu știu, ci numai singur Dumnezeu, cel ce m-a chemat știe."

"Poftesc să știu unde merg sufletele, cum petrec ele acolo și dacă își mai amintesc ele de noi, cum noi ne amintim de ele, dar nimeni nimic nu îmi spune."

"Cumplită este calea pe care acum mă duc, pe care niciodată n-am călătorit."

"Cetatea în care merg îmi este necunoscută, unde nimeni nu mă cunoaște, decât Dumnezeu care m-a făcut și m-a zidit."

"În fricoșat lucru este a vedea pe cei ce merg acolo."

"Strașnic este Cel ce m-a chemat, stăpânul vieții și al morții, Cel ce ne cheamă nu când noi voim, ci când și cum el rânduiește."

"Iată acum zac în mijlocul voastru, lipsit de toate simțurile firești, nesimțitor la tot ce se mișcă în jurul meu. Nimic nu mă mai impresionează decât dragostea cu care mă înconjurați și singura care niciodată nu piere. Pentru aceasta vă rog pe toți, pe toți cei mai de aproape ai mei, faceți pomenire pentru mine fraților, ca în ziua judecății de apoi, să aflu ușurare deplină Sufletului meu."

www.ziuaconstanta.ro

Și acum fraților mei mult nu voi rămâne între voi. Rămâneți sănătoși, dragii mei. Mântuiți-vă cunoscuților, mântuiți-vă prietenilor.

"Încetați plânsul, opriți bocetele și jăluirile zadarnice. Acum la ceasul cel mai înfricoșat, am nevoie de liniște adâncă, ca liniștea neantului spre care mă îndrept. Tăceți, vă rog!"

Nimic nu mai adăugiți, decât rugăciuni făcute pentru liniștea lungii călătorii, spre acel Sfânt loc de veșnică odihnă "unde nu este durere, nici întristare, nici suspin", unde, nu după multă vreme, cu mulți dintre voi, care vă simțiți legați de trup și de pământ, ne vom revedea, sus de tot, de unde am și venit și acolo împreună vom da laude lui Dumnezeu cu cântarea fiecăruia.

VIII. Iară noi, preoții Bisericii, care împreună cu dumneavoastră nemângâiați creștini, cunoscând deplin grozavele împrejurări, cum și mijloacele nespus de sălbatice, cu care nelegiuiții au răpus viața celui pe care avem durerea de a-l petrece astăzi la veșnicele locașuri de cinste și de odihnă, nu ne vom permite a cere milă și îndurare creștinească pentru cei ce au lucrat păgânește, căci însăși Sfânta Scriptură poruncește categoric "Nu răspunde nebunului după nebunia lui", "Cine are urechi de auzit să audă." În alt loc, iarăși zice "Cu cel înțelept, înțelept voi fi, cu cel îndărătnic te vei îndărătnici." "Milă voesc nu jertfă, zice mântuitorul lumii, iar slujitorii bisericii, nu avem dreptul acum a cere nici jertfă, dar nici milă."

Totuși în numele și pentru liniștea neturburată a sufletului celui răposat, îndreptăm rugăciunea noastră către toate înaltele stăpâniri judecătorești, politicești și ostășești, ca urmărind pe cei cu adevărat vinovați, dintre care mulți își vor fi luat răsplata ticăloșiei lor, dar și mai mulți vor fi scăpați, prin fuga mișelească, nu cumva să cadă victime mulți dintre cei nevinovați, mai ales cunoscând că perversitatea celor nelegiuiți, căci însăși făptuitorii criminali fiind, găsesc bun prilej, ca pe deoparte să scape ei, iar pe dealtă parte să facă a fi suprimați tocmai cei cinstiți, care altă dată îi împiedica de la săvârșirea tuturor hoțiilor și a crimelor, știut fiind tuturor că criminalul, întotdeauna caută a ascunde o crimă chiar prin mai multe crime.

IX. Nu pot încheia cele ce am avut de spus fără să-mi îndrept privirea la câțiva pași, colea spre răsărit și zic copleșit de amărăciune "Jură tu Nistrule prielnic, cu mersul tău bătrânesc, domol, îndeamnăți unda ta cuminte ca să-și grăbească, de astă dată cursul spre Liman și de acolo scăpând în larga Mare, să-și îndrepte curgerea zorit spre apus. Acolo, la gurile bâtrânului fluviu întâlnind pe fățarnicul Prut și pe neînvinsul Siret, întâlnind pe năpraznicul Olt și pe greu încercatul Argeș și Jiu, să le spui povestea groazei tale. Apoi mai întâlnind pe Crișurile tulburi și pe sora ta din poetica profeție, Tisa, spunele tuturor, că aproape de obârșia ta, mai trăiește un popor sălbatic fără milă, fără suflet, o rămășiță de canibali, la care lumina Evangheliei, după 1030 de ani de la data creștinării lui, încă n-a pătruns de ajuns, încă nu a luminat, nici încălzit simțirile.

Spune-le apăsat că pe malurile tale mai trăiește un popor, abrutizat de alcool, veșnic setos de jaf și de sânge.

Apoi duceți vestea în lumea largă, peste mări și peste fluvii, peste țări, peste oceane că acel popor sălbatic, refractor la lumina și căldura Sfintei Evanghelii, nu se poate îmblânzi decât cu teroarea și că nu se mai poate civiliza decât cu tunul.

www.ziuaconstanta.ro

Preot Meletie Răuț, confesor Brigada 3-a Roșiori."[256]

Apoi cortegiul funerar s-a deplasat pe străzile principale ale orașului, unde regretatul general a fost atât de mult iubit de oamenii cu cugetul cinstit, îndreptându-se în final la cimitirul orașului

- Ordinea de ceremonie a fost următoarea:
  1. Una secție cavalerie a deschis cortegiul;
  2. Capetele, odăjdile sfinte;
  3. Preoții orașului;
  4. Corul Catedralei;
  5. Ordinele și decorațiile defunctului așezate pe 2 perne au fost purtate de maiorul Simionescu, asistat de căpitanul Bârsănescu și locotenentul Bănică și de maiorul Dobrovici asistat de căpitanul Enescu și de locotenentul Caloenescu;
  6. Carul funebru cu panglicile purtate de: domnul Prefect al județului, domnul Președinte al Tribunalului Soroca, domnul Primar al orașului, domnul Comandant al Regimentului 34 Infanterie;
  7. Familia defunctului. Calul defunctului;
  8. Ofițerii garnizoanei și delegații Diviziei 9 Infanterie, cu autoritățile locale;
  9. Delegațiunile corporațiilor și societăților locale;
  10. Delegațiunile sătești din județ;
  11. Școlile locale cu muzica poloneză în frunte;
  12. Armata în ordinea următoare: O companie din Regimentul 34 Infanterie cu muzica și corniștii; un pluton din Regimentul 74 Infanterie cu drapel și cu corniști; un pluton de grăniceri; un escadron din Regimentul 5 Roșiori, pe jos, cu stindard și trompeți; una secție de artilerie;
  13. Cortegiul funerar a fost încheiat de o secție de cavalerie călare;
  14. Parada a fost comandată de locotenent colonelul Pascu Aurel.

Ziarul *"Sfatul Țării"*, din 18 ianuarie 1919 relata că la funeraliile generalului Stan Poetaș a participat o mulțime imensă de locuitori ai orașului Soroca, precum și delegați din toate satele județului, reprezentând toate naționalitățile.[257]

Generalul Stan Poetaș va fi înmormântat pe aleea eroilor din Cimitirul de lângă biserica Sf. Teodor Stratilat.

La 16 ianuarie 1919, doamna Getta general Poetaș adresează o scrisoare de mulțumire celor care au participat la funeraliile soțului său:

"Societății doamnelor și domnilor și poporului oraș și județ Soroca

Aduc viile mele mulțumiri tuturor acelora care au luat parte - fie ca prezență la înmormântarea mult regretatului și neuitatului meu soț ce a fost Stănică Poetaș - ce a avut loc în ziua de luni 14 ianuarie a.c. - fie cu trimiteri de coroane, fie cu orice atențiune - alinându-mi această mare durere și rămânându-le veșnic recunoscătoare."[258] (vezi fotodocument nr. 13)

---

[256] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 41- 45

[257] Ziarul *"Sfatul Țării"*, anul 4, nr. 231, miercuri, 23 ianuarie 1919, Înmormântarea generalului Poetaș, pag. 1

[258] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 66

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL VII. CINSTIREA MEMORIEI GENERALULUI STAN POETAȘ

Moartea generalului Stan Poetaș a luat prin surprindere întreaga societate românească. Toți, de la conducătorii țării la oamenii simpli, apreciau că România a pierdut unul dintre cei mai valoroși generali.

Printr-o telegramă, președintele Congresului țărănesc din județul Soroca, domnul Pan Halippa, promitea doamnei Getta General Poetaș *"asigurarea unei eterne recunoștințe și păstrarea pentru veșnicie a memoriei acestui brav ostaș General, ce va fi de noi, la timp așa cum se cuvine glorificat și de-a pururea pomenit."*[259]

Pe parcursul timpului această promisiune a politicianului s-a dovedit, din varii motive, a rămâne doar un simplu deziderat.

7.1. Acțiuni desfășurate în perioada interbelică

În perioada interbelică, era încă vie jertfa celor peste 320.000 de militari căzuți pe câmpurile de luptă ale Războiului Întregirii Naționale. O sfântă datorie de recunoștință față de acești morți glorioși a făcut posibilă o acțiune comună a conducătorilor politici, conducătorilor militari, autorităților locale, diferitelor instituții și, în mod deosebit, a simplilor cetățeni, pentru desfășurarea unor multitudini de acțiuni pentru cinstirea memoriei acestora.

Pe parcursul întregii aceste perioade, în România, dar în mod deosebit în Basarabia, pământul sfânt pentru apărarea căruia bravul generalul Stan Poetaș și-a jertfit viața, se vor organiza acțiuni pentru eternizarea figurii și faptelor sale de arme.

❖ **Atribuirea denumirii de general Stan Poetaș unor străzi**

Pe timpul desfășurării funerariilor generalului Stan Poetaș, prefectul județului Soroca, domnul N. Rădulescu Dobrogeanu a comunicat intenția Dumei orașului Soroca de a atribui denumirea de *"General Stan Poetaș"* străzii *"Bulevarnaia"*, care începe de la liceul de fete până la malul Nistrului.

La 16 ianuarie 1919, doamna Getta Poetaș adresează o scrisoare în care își arată că va purta o *"veșnica recunoștință"* Dumei orașului Soroca și transmite membrilor acestei instituții cele mai calde mulțumiri.[260] (fotodocument nr. 15)

În ședința Dumei orașului Soroca din 3 februarie 1919, primarul N. Șoltuz propune și membrii Dumei vor aproba în unanimitate, atribuirea denumirii *"General Stan Poetaș"* acestei străzi centrale din oraș.[261] (vezi fotodocument nr.17)

---

[259] Ibidem, pag. 67
[260] Ibidem, pag. 65
[261] Ibidem, pag. 62-63

www.ziuaconstanta.ro

❖ **Realizarea unui Monument Funerar la mormântul generalului Stan Poetaș**

Din inițiativa unui comitet format din personalități locale s-au strâns, prin subscripție publică, la care au participat cetățeni din orașul și județul Soroca, suma necesară realizării unui monument funerar la mormântul generalului Stan Poetaș.

Acesta va fi ianugurat la 7 iulie 1919, în forma inițială monumentul având următoarele înscrisuri:

- Pe prima față:

"Eroului
General Stan Poetaș
Născut la 5 decembrie 1870
în Comuna Ulmu, județul Brăila
Mort pentru Patrie
în apropierea comunei Calarașovca, județul Soroca la 7 ianuarie 1919
Nu vă întristați - Eroii nu se plâng - ci se slăvesc"

- Pe fața a doua:

"MEMENTO
Generalul Stan Poetaș inspectând posturile de pază rânduite în largul Nistrului, front de război, a fost atacat în ziua de Sfântul Ioan Botezătorul 1919 (7 ianuarie) între satele Calarașovca și Unguri de bolșevici, contra cărora s-a luptat cu arma în mână până în ultima clipă, când răpus de 4 gloanțe, dintre care unul drept în inimă, a căzut pentru patrie, murind ca un erou.
Mândrie Neamului și Țării.
Slavă memoriei lui"

- Pe fața a treia

Acest monument s-a ridicat prin subscripția publică a norodului din orașul și județul Soroca
La 7 iulie 1919
Din inițiativa și cu stăruința unui comitet format din:
N. Rădulescu Dobrogea, Prefect al județului Soroca - Președinte
I. Stinghe, Președinte Tribunal Soroca - vicepreședinte
B. Boutrny, Președintele Zemstvei Soroca - vicepreședinte
C. Mihăileanu, Administrator financiar județul Soroca - casier
C. Dumitrescu, Polițaiul orașului Soroca - secretar
C. Sternalis, Șef secție financiară Soroca - secretar
Membri în comitet fiind:
Colonel A. Iliescu, locotenent colonel D. Anastasiu, I. Coșciug, Victor Heliad, I. Pommer, C. Hârjeu, N. Șoltuz, S. Bejan, I. Axentovici, M. Arenstein, F. Dolghi, Sergiu Neshadovschi, deacon Vladimir Grosssu.

www.ziuaconstanta.ro

- Pe fața a patra:

"CUVÂNT URMAȘILOR NOȘTRI

Prinos de recunoștință de-a pururi sfântă aducem viteazului general Stan Poetaș, fiul născut din părinți săteni, care în luptele strașnice la Topraisar, în Dobrogea și Mărășești a făcut stâncă din pieptul său, luptând de-a valma și în același rând cu soldații, iar la Calarașovca, în ținutul Sorocii, străjuind meleagurile bătrânului Nistru, a căzut mort, apărându-ne pe noi și pământul nostrum strămoșesc de hoardele ce veneau din răsărit și miazănoapte ca să ne strice rânduiala și buna înțelegere.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Urmașilor noștri lăsăm cuvânt să-I împodobească cu flori și să-i cinstească în veci memoria acestui erou, Santinelă a României la Nistru"[262]

❖ **Organizarea unui ceremonial militar și religios cu ocazia comemorării unui an de la asasinarea generalului Stan Poetaș**

La 7 ianuarie 1920, pentru a marca un an de la moartea generalului Stan Poetaș, Prefectura și garnizoana militară Soroca au organizat un ceremonial militar și religios la care au participat N. Rădulescu Dobrogea, prefectul județului Soroca, familia Poetaș, toți ofițerii garnizoanei, o companie din Regimentul 2 Romanați nr. 19, o secție de artilerie, o secție de jandarmi, autoritățile orășenești și județene, un numerous public. (fotodocument nr. 18)

Parastasul a fost oficiat, la biserica Alenicov din Soroca, în fața mormântului generalului Stan Poetaș, de 6 preoți din localitate.

Prefectul N. Rădulescu Dobrogeanu, a citit telegrama domnului Pan Halipa, ministrul delegat al Basarabiei, care neputând participa la comemorarea unui an de la moartea generalului Stan Poetaș, roagă pe prefectul județului Soroca să reprezinte guvernul României și să prezinte condoleanțe familiei.

În continuare domnul prefect, într-o frumoasă cuvântare, a evocat personalitatea și moartea eroică a generalului.

În numele armatei generalul Bădescu Bucur, comandantul Brigăzii 4 Infanterie, a mulțumit domnului prefect pentru omagiul adus generalului Stan Poetaș și pentru faptul că a reușit, într-un timp atât de scurt, să strângă fondurile necesare și să ridice un monument funerar la mormântul eroului. În continuare acesta a spus:

"Așa cum a arătat și domnul Prefect, astăzi, se împlinește un an de la moartea vitejească a distinsului nostru ostaș, generalul Stan Poetaș. Era o zi limpede și frumoasă când a plecat el de aicea, din Soroca la Atachi să înfrângă grosul bolșevist, care îndrăznise să treacă în scumpa noastră Basarabie, unde Patria Mumă îl trimisese să o apere până la ultima extremitate.

S-a dus, a ajuns, a văzut pericolul și, când să ia decizia a fost atacat și ucis mișelește de bolșevici, astăzi considerați jefuitorii Rusiei și care dezonorează Europa și neamul pământesc!

---

[262] Ibidem, pag. 97 - 101

www.ziuaconstanta.ro

Distinsă adunare!

Generalul Poetaș face onoare Neamului Românesc, căci el a murit ca un erou, apărându-și Patria și Neamul ca un brav!

Dormi în pace scumpul meu camarad, eu am venit astăzi pe ploaie și pe drumuri grele de departe, aici la Nistru, unde tu ai servit de strajă Neamului, astăzi un an. Am venit acuma să-ți zic Bună ziua, eroule! Dormi în pace, căci soldatul român stăpânește cu demnitate hotarele întregirii Neamului Românesc! Scoală-te un moment! Privește cum stă cu ochii mari și limpezi, să se arunce acolo unde Țara și Neamul îi va porunci! El este astăzi disciplinatul Europei!

Odihnește-te deci în pacea Domnului! Eroule, Neamul Românesc este brav și este întregit de la Nistru până la Tisa!

Iar domnia voastră, soție nemângâiată, Dumnezeu să vă protejeze și să fiți mândră de numele Eroului General Poetaș!

Iar voi scumpii fii ai Basarabiei, să păstrați și să respectați cu mândrie acest scump mormânt al Eroului General Poetaș, care a murit pentru Basarabia, fica pierdută, regăsită și întoarsă la sânul mamei ei, pe vecii vecilor! Amin!"

Apoi generalul a trecut în revistă garda de onoare spunând:

"Scumpi ostași! Să strigați cu toții la scumpul mormânt al bravului:

- Să trăiască memoria eroului General Poetaș! Ura!

- Să trăiască România Marea! Ura!"[263]

Domnul Petre Codreanul, vicepreședinte al Zemstvei județene Soroca, în numele românilor basarabeni a arătat cât de mult a făcut generalul Stan Poetaș pentru Basarabia și, drept recunoștință, locuitorii orașului și județului Soroca au ridicat acest monument *"care să spună din generație în generație cine a fost acest erou și astfel numele și amintirea lui să fie veșnic slăvită de aceia pe care el i-a apărat și pentru care și-a jertfit viața."*[264]

După parastas a avut loc o masă, după obiceiurile creștinești, iar unui număr de 400 de săraci le-au fost împărțiți bani și oferite pachete de alimente.

❖ **Realizarea unui monument dedicat generalului Stan Poetaș**

Prima încercare de realizare a unui monument dedicat generalului Stan Poetaș a aparținut căpitanului Alexandru Rațiu și avocatului Carol Spiegler, care au publicat, în ziarul *"Acțiunea Română"*, din București, un apel pentru înălțarea unui monument dedicat generalului Stan Poetaș, în capitala țării. Cei doi anunță începerea unei subscripții publice, la care ei vor participa cu suma pe care o vor obține din vânzrea a 10.000 de exemplare a lucrării *"Pagini de sânge"*, care descrie acțiunile pe care generalul Stan Poetaș le-a condus în campania 1916 - 1917. Din păcat această acțiune nu a avut succesul scontat, proiectul fiind abandonat.[265]

A doua încercare de realizare a unui monument dedicat generalului Stan Poetaș a debutat la 22 ianuarie 1919, odată cu înființarea Comitetului pentru realizarea unui

---

[263] Ibidem, pag. 107

[264] Ziarul *"Sfatul Țării"*, anul III, nr. 548, miercuri 10 februarie 1920, pag. 1 - 2

[265] Ziarul *"Acțiunea Română"*, anul III, nr. 621, joi, 31 ianuarie 1919, pag. 1

www.ziuaconstanta.ro

monument de bronz, dedicat generalului Stan Poetaș. Acesta avea următoarea componență:

"Președinte - Locotenent colonel D. Poenar, comandant al sectorului Soroca;

Vice președinți - N. Rădulescu Dobrogea, prefectul județului Soroca și Boris Boutrny, președintele Zemstvei județene Soroca;

Cenzori - Victor Eliad, mare proprietar și Marcus Arestein, proprietar vapoare;

Secretar - D. Dumitrescu, Polițaiul orașului Soroca;

Membri - Ion Stinghie, Președintele Tribunalului Soroca, preot econom stavrofor Meletie Răuț, locotenent colonel Pascu Aurel, ajutor comandant regimentul 5 Roșiori, locotenent colonelul D. Anastasiu, comandantul garnizoanei Soroca, N. Șoltuz, primar al orașului Soroca, S. Bejan, ajutor al primarului din Soroca, Constantin Hârjeu, vice președinte Zemstvei județului Soroca, I. Pommer, președinte Aociației proprietarilor, Iosef Axentovici, mare proprietar și Camil Stematis, șef secție administrația financiară.

Casier - C. Mihăilescu, administrator financiar."[266] (fotodocument nr. 19)

În ziua de 2 februarie 1919, Comitetul înaintează primarului orașului Soroca o scrisoare prin care se solicită ridicarea unei statui a generalului Stan Poetaș, în colțul grădinii publice din fața teatrului "Palas".

În ședința Dumei din ziua de 3 februarie 1919, a fost analizată această solicitare și s-a aprobat, cu unanimitate de voturi, construirea statuii în locația solicitată, precum și acordarea unei sume de 2.000 lei pentru realizarea acestui obiectiv.

A demarat acțiunea de strangere a sumelor necesare, reușindu-se, într-o perioadă relativ scurtă de timp, adunarea unei sume impresionante. Sursele principale au fost: subscripții publice - au fost lansate peste 400 liste de subscripți; donații ale militarilor din întreaga armată română; organizarea unor serbări și concerte. (fotodocument nr. 21)

La 12 septembrie 1919, Comitetul de inițiativă semnează un contract pentru realizarea monumentului cu sculptorul bucureștean George Dimitriu, care prevedea:

- Costul monumentului va fi 100.000 lei;
- Monumentul va fi realizat până cel târziu 1 septembrie 1920;
- Monumentul va avea o înălțime de 7 metri - statuia 3 metri și piedestalul, realizat din marmură de Câmpulung, 4 metri;
- Fundația va fi din beton;
- Statuia îl va prezenta pe general în picioare, în ținuta de campanie, cu chipiu, cu mâna dreaptă îndreptată înainte și piciorul drept pe o sfărâmătură de tun (pentru a sugera că generalul este într-o operație de luptă);
- Pe fețele laterale se vor realiza două basoreliefuri, cu dimensiunile de 1,20 x 0,60 m, prezentând scene de luptă, unul cu germanii și turcii, iar celălalt cu bolșevicii;

[266] Biblioteca Muzeului Militar Național *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I, pag. 68

www.ziuaconstanta.ro

- La cele patru colțuri ale piedestalului vor fi amplasate obuze, care vor fi asigurate de Ministerul de Război.[267] (fotodocumentul nr. 20);

La 2 iunie 1920, are loc solemnitatea punerii pietrei de temelie la fundamentul monumentului care urma să fie realizat. La eveniment a participat și generalul Iacob Zadâk, comandantul Corpului IV Armată.

Ziua de 30 octombrie 1921 a fost o zi de neuitat pentru locuitorii orașului Soroca.

Dimineața, un sobor de preoți a oficiat un parastas la mormântul eroului.

A urmat, începând cu ora 10:00, dezvelirea monumentului ridicat în memoria generalului Stan Poetaș, care, la vremea respectivă, era cel mai mare monument ridicat pentru eternizarea gloriei și eroismului românesc.

Comitetul de inițiativă pentru realizarea monumentului

Comitetul de inițiativă a mobilizat întreaga populație, răspândind următorul manifest:

"Cinstiți gospodari,

Vă aduceți aminte cum s-a sfârșit viața aceluia ce a fost generalul Stan Poetaș, care a murit luptând cu arma în mână, apărându-ne pe noi toți și pământul scump al Basarabiei noastre.

Cu mare durere l-am dus noi mult norod la locașul unde odihnește somnul dulce și frumos al morții, pentru patrie și neam.

Din aiastă durere, au ieșit un dor și un gând, că vitejii neamului nu se jelesc, ci se slăvesc.

Mai multe fețe ne-am adunat acum doi ani și mai bine și am hotărât să aducem la împlinire acest dor și anume să-l slăvim, așa cum se cuvine pe Generalul Stan Poetaș, fiu născut din părinți țărani din comuna Ulmu, județul Brăila.

---

[267] Ibidem, pag. 97 - 99

www.ziuaconstanta.ro

Mulțumită Bunului Dumnezeu și al cinstitului norod al ținutului și orașului Soroca, dorul ni s-a împlinit.

Generalul Stan Poetaș, întruchipat în bronz, stă în picioare așezat falnic în Piața Unirii în orașul Soroca.

Duminică, 30 octombrie 1921, la ora 10:00 dimineața, am hotărât să-l descoperim.

Cinstiți gospodari,

În numele comitetului vă poftesc cu rugăciune, cine, cum puteți, bătrâni și tineri, mame și copile, să veniți în ziua mai sus pomenită, cât mai mulți din toate satele și colțurile ținutului, îmbrăcați în straie de sărbătoare, așa cum le mai aveți, cu fluor și răsade de care și câte găsiți și să slăvim cu toată cinstea și închinăciunea pe cel ce a fost, Viteazul General Stan Poetaș

Președintele Comitetului

Nicolae Rădulescu Dobrogea

Fost Prefect al Ținutului Soroca".[268]

Mii de țărani din întregul județ Soroca vor da curs chemării și vor participa la inaugurarea monumentului. Alături de ei a stat și o delegație de țărani din satul Ulmu, județul Brăila, din care făcea parte și un nepot al generalului.

Dintre oficialități au fost prezenți: domnul Dumitru Iov, prefectul județului Soroca, generalul Anton Gherescu, comandantul Diviziei 7 Infanterie, George Lungulescu, secretar general al Societății Mormintele Eroilor Căzuți în Război, profesorul Vulcan, reprezentant al Uniunii Naționale a foștilor luptători, protopopul Colan.

Un sobor de preoți ortodocși și reprezentanți ai cultului ebraic au oficiat serviciul divin.

Impresionant a fost gestul țăranilor prezenți, care, în ciuda ploii, pe timpul servicului divin au rămas descoperiți.

Oficialitățile au ținut cuvântări care au scos în evidență personalitatea generalului Stan Poetaș și semnificația jertfei sale.

A urmat dezvelirea monumentului, perioadă în care elevii celor șapte școli secundare din Soroca au cântat imnuri patriotice.

Ceremonialul s-a încheiat cu defilarea elevilor și a trupelor din garnizoana Soroca.

Următorul eveniment al zilei a constat în banchetul care s-a desfășurat în sala mare a Zemstvei, la care au participat reprezentanți ai oficialităților, delegați din București și din Basarabia, delegația țăranilor din Ulmu, precum și un număr mare de țărani din comunele județului Soroca.

După masă, la Liceul de fete, s-a desfășurat ultimul eveniment al zilei, serbarea organizată de corpul profesoral și elevele acestei instituți. Corul a interpretat mai

[268] Nicolae Bulat - În căutarea unui mare erou. Generalul Stan Poetaș, Ed. Editgraph, Buzău, 2019, pag. 149

www.ziuaconstanta.ro

multe piese ale compozitorilor Chiriac, Vidu, Brediceanu și Dima, iar elevele liceului au recitat poezii patriotice în cel mai frumos grai românesc.[269]

Piața nu era prea bine îngrijită, în zonă fiind amplasate niște gherete murdare ale negustorilor evrei și o roată mare de leagăne pentru copii. Abia în anul 1937, urmare a unei întâmpinări a doamnei Getta general Poetaș, adresate Ministerului Cultelor și Artelor și Ministerului de Interne, Primăria din Soroca va lua măsuri de asigurare a unui ambient corespunzător în zona de dispunere a monumentului.

În perioada interbelică la acest monument se vor desfășura ceremoniale organizate cu ocazia sărbătoriri Zilei Eroilor.

Un ceremonial deosebit se va desfășura la 1 decembrie 1938, cu ocazia aniversării a 20 de ani de la realizarea Marii Uniri. După oficierea Te Deumului la Catedrala orașului, procesiunea formată din autorități locale, cadrele didactice și elevii școlilor, mii de locuitori și militari din garnizoana Soroca, s-au deplasat la statuia generalului Stan Poetaș. După pomenirea eroilor a avut loc defilarea străjerilor și a militarilor din Soroca.[270]

❖ **Atribuirea denumirii de general Stan Poetaș unor localități**

Cererea adresată de o delegație din **satul Cureșnița**, județul Soroca, Ministrului de Interne pentru atribuirea denumirii de *"General Poetaș"* acestei localități, a fost aprobată la 26 martie 1919.

În ziua de 27 august 1919, s-a executat botezul comunei Cureșnița în comuna General Poetaș, la această solemnitate participând Prefectul județului Soroca, N. Rădulescu Dobrogeanu, familia generalului Poetaș, un batalion din Regiemntul 36 Infanterie și întreaga populație.

Nae E. Vasilescu, în lucrarea *"Brăila - Proilavia - Proilabum - Brailova - Ibraila Schițe - documente și însemnări din orașul și județul Brăila 1828-1929"*, arată că, la 1 ianuarie 1929, comuna **Ulmu**, județul Brăila a căpătat numele de *"General Poetaș."*[271]

Veteranii români din Primul Război Mondial, împropietăriți în Cadrilater, vor înființa localiatatea **Veterani**, care ulterior va primi denumirea de *"General Poetaș"*. Era o localitate care avea aproximativ 2 - 3.000 de locuitori. În anul 1938 această localitate era integrată în plasa Casim, județul Caliacra.[272]

❖ **Înscrierea numelui generalului Stan Poetaș pe monumentele dedicate eroilor**

În anul 1938, cu sprijinul doamnei Getta general Poetaș, a fost inaugurat monumentul Eroilor din localitatea Ianca, județul Brăila. Pe placa de bornz, la loc de cinste se află numele generalului Stan Poetaș.

---

[269] Ibidem, pag. 150 - 153

[270] Ibidem, pag. 162-163

[271] Nae E. Vasilescu - "Brăila - Proilavia - Proilabum - Brailova - Ibraila Schițe - documente și însemnări din orașul și județul Brăila 1828-1929", Atelierele Tipografice ale Ziarului *"Curierul"*, Brăila, 1929, pag. 98

[272] xxx - Enciclopedia României, vol. 2, Județul Caliacra, București, 1938, pag. 113

www.ziuaconstanta.ro

Tot în anul 1938, la Constanța, sublocotenentul Zoanel Gheorghiu, realizează Monumentul Eroilor Regimentului 34 Infanterie, care va fi amplasat la intrarea în cazarma unității. Pe monument sunt înscrise 486 de nume de militari ai acestei unități, care și-au jertfit viața în Campania 1916 - 1919. Listă de onoare este deschisă de generalul Stan Poetaș.

7. 2. Acțiuni desfășurate în perioada 1940 - 1947

Aceast interval de timp, plin de evenimente dramatice pentru România, va marca începutul unei lungi perioade în care, urmare a orientăriilor politice ale noilor conducători, asupra personalității generalului Stan Poetaș se va așterne uitarea.

❖ **Situația monumentului generalului Stan Poetaș din Soroca**

După cedarea Basarabiei, în urma ultimatumului URSS de la 28 iunie 1944, monumentul va fi demontat și transportat în România, unde la 18.09.1940, este predat Muzeului Militar din București. Monumentul va fi amplasat în parcul muzeului, în porțiunea dedicată marilor voievozi și generali.[273]

În octombrie 1941, după eliberarea Basarabiei de către trupele române, la solicitarea primăriei Soroca, Muzeul Militar din București predă monumentul, care va fi reamplasat în centrul orașului, în fața Catedralei "Sf. Cuvioasă Parascheva", aflată în construcție.

În perioada următoare la acest monument se desfășoară o serie de activități, la care participă numeroși localnici, subunități militare din Soroca, cadrele didactice și elevii școlilor primare și secundare, formațiuni premilitare și preoți:

- 27 martie 1943 - aniversarea a 25 ani de la Unirea Basarabiei cu România;
- 11 aprilie 1943 - depunere coroană de flori, cu ocazia premierii celor mai buni agricultori din județul Soroca;
- 10 mai 1943 - depuneri de flori și defilare cu ocazia zilei Casei Regale;
- 25 octombrie 1943 – depuneri de flori și defilare cu ocazia zilei de naștere a Regelui Mihai.[274]

După reocuparea Basarabiei de către trupele rusești, statuia generalului Stan Poetaș este distrusă prin topire într-o mică intreprindere metalurgică din Soroca.[275]

❖ **Situația localităților care purtau denumirea de General Poetaș**

În anul 1940, După reocuparea Basarabiei, comuna ***"General Poetaș"***, revine la denumirea de **Cureșnița.**

În octombrie 1941, după eliberarea Basarabiei de către trupele române, localitatea își recapătă denumirea de ***General Poetaș.***

În vara anului 1944, odată cu ocuparea Basarbiei de trupele sovietice, localitatea revine la denumirea de **Cureșnița.**

---

[273] Nicolaae Bulat - Op. cit., pag. 164
[274] Ibidem, pag.167
[275] Ibidem, pag. 167

www.ziuaconstanta.ro

După cedarea Cadrilaterului Bulgariei, la 7 septembrie 1940, la 27 iunie 1942, prin ordinul Ministrului de Interne nr. 2168, comunei ***"General Poetas"*** i se va schimbat denumirea în ***"Iordan Iofcov"***, un cunoscut scriitor bulgar. Astăzi localitatea este încorporată în municipiul Bazargic.

❖ **Situația Monumentului Funerar al generalului Stan Poetaș din Cimitirul Soroca**

Monumentul funerar al Generalului Stan Poetaș, a scăpat de la distrugere, în anul 1941, printr-o întâmplare fericită, deoarece bolșevicii, în retragere, au aruncat în aer, din greșeală, un alt mormânt învecinat.[276]

7.3. Acțiuni în perioada comunistă 1947 - 1990

Este perioada cea mai nefastă în ceea ce privește evocarea personalităților și cinstirea memoriei eroilor care întregiseră România. În perioada "stalinizării" istoriografiei românești, realizată de către Mihail Roller și echipa sa de "academicieni", România fiind considerată un stat imperialist care a ocupat Basarbia, nici măcar pomenirea numelui acestora nu era posibilă.

Surprinzător, nici după 1964, când a început procesul de revenire la tradițiile militare românești, situația nu s –a îmbunătățit. Acum are loc un eveniment extrem de dureros, schimbarea denumirii localității natale a eroului.

În conformitate cu Decretul Consiliului de Stat nr. 799, din 17 decembrie 1964, pentru îmbunătățirea împărțirii administrative a teritoriului Republicii Populare Române, comuna General Poetaș, din Raionul Făurei, își schimbă denumirea, începând cu 1 ianuarie 1965, în comuna Ulmu[277](vezi anexa nr.9)

7. 4. Acțiuni desfășurate după 1990

O bună perioadă de timp, schimbările politice care au avut loc în România, ca urmare a evenimentelor din decembrie 1989, ca și evenimentele memorabile care au fost declanșate în urma obținerii independenței Republicii Moldova, nu au adus schimbări majore în atitudinea autorităților față de reabilitarea memoriei generalului Stan Poetaș.

Imediat după anul 2000, în Republica Moldova, în special, se declanșază o serie de acțiuni destinate aducerii în atenția opiniei publice a personalității lui Stan Poetaș. Cetățenii republicii Moldova au încă vii în memorie imaginile a doi generali români, implicați în realizarea și apărarea Moldovei, în perioada 1918 - 1919 – Ernest Broșteanu și Stan Poetaș.

Patrioți români, de pe ambele maluri ale Prutului, au început să desfășoare o serie de activități de redescoperire a celor care cu vorba, dar în mod deosebit cu arma în mână, au realizat România Mare.

---

[276] Ibidem, pag. 165.

[277] Monitorul oficial nr. 20 din 17 decembrie 1964

www.ziuaconstanta.ro

❖ **Reabilitarea monumentului Funerar al generalui Stan Poetaș**

În perioada 1990 - 1992, monumentul funerar al generlului Stan Poetaș a fost vandalizat, ajungând într-un stadiu avansat de distrugere.

În anul 2015, domnul Iulian Rusanovschi, președintele Asociației Obștești *"Cultul Eroilor"* din Chișinău, demarează acțiunea de reabilitare a Monumentului Funerar al generalului Stan Poetaș. Au fost identificate, pe parcursul a doi ani, trei fragmente de marmură ale monumentului. În atelierul sculptorului V. Jiglițki s-a reconstituit basorelieful în bronz al generalului Poetaș și crucea monumentului funerar, iar fragmentele de marmură au fost întreținute corespunzător.

Monumentul reabilitat a fost amplasat, după proiectul arhitectului Mihail Andrieș, pe o platform de beton placată cu piatră, în curtea Muzeului de Istorie și Etnografie Soroca. Monumentul a fost încadrat jur - împrejur cu 10 obuze antitanc.

Sfințirea monumentului a avut loc la 13 martie 2018, în ziua centenarului zilei, în care cei 220 de delegați ai orașului și județului Soroca, au solicitat Sfatului Țării, votarea Unirii Basarabiei cu România.

La eveniment au participat: IPS Petru, Mitropolitul Basarabiei și Exarhul Plaiurilor; ambasadorul României în Republica Moldova, domnul Daniel Ioniță; Ghenadie Muntean, președintele Raionului Soroca; Victor Său, primarul orașului Soroca; colonelul Eduard Ohladciuc, director M.St. M. al Armatei Naționale a Republicii Moldova; Cristian Scarlat, președintele Asociației *"Stindard"* din București; delegația Asocieției Naționale Cultul Eroilor *"Stan Poetaș"* Filiala Județeană Brăila; domnul Daniel Bejgu, secretarul comunei Ulmu/județul Brăila și delegația satului Cureșnița.

TeDeum a fost oficiat de un sobor de preoți de pe ambele maluri ale Prutului, în frunte cu IPS Petru.

Au susținut alocuțiuni oficialitățile prezente, remarcabilă fiind constatarea colonelului Cristian Scarlat: *"Astăzi încă odată susțin că este un moment istoric, pentru că aici, la Soroca, învie amintirea bravului ostaș Stan Poetaș și, poate în perioada următoare, alte măsuri, poate în România, cât și aici în Republica Moldova vor reînvia cultul pentru acest erou mare și viteaz ostaș."*[278]

❖ **O inițiativă remarcabilă**

"Asociația Stindard" din București, *"Asociației Monumentum"* din Chișinău și Primăria orașului Soroca, au convenit să acționeze pentru realizarea unui proiect, constând în reconstituirea statuii generalului Stan Poetaș, la Soroca, astfel încât urmașii celor care au realizat unirea Basarabiei cu România, să aibă unde depune o floare în memoria Santinelei României la Nistru.

❖ **Realizarea unui bust al generaluului Stan Poetaș**

La 12 noiembrie 2018, în municipiul Brăila, a fost inaugurat un Ansamblul Comemorativ al Eroilor Neamului, unic în țară, care găzduiește busturile turnate în bronz ale mai multor militari români căzuți pentru patrie în timpul Războiului de Independență, al Primului Război Mondial sau al Celui De-al Doilea Război Mondial.

[278] Nicolae Bulat - Op. cit. pag. 174-175

www.ziuaconstanta.ro

Obiectivul, aflat în proprietatea privată a Ministerului Apărării Naţionale, administrarea efectivă fiind asigurată, de Batalionul 110 Sprijin Logistic "Mareşal Constantin Prezan".[279]

Ansamblul a fost realizat la propunerea şi cu sprijinul financiar al Oficiului Naţional pentru Cultul Eroilor, cu sprijinul efectiv al Garnizoanei Brăila şi al autorităţilor locale.

În Ansamblul dedicat Războiului de Independenţă se află busturile căpitanului Valter Mărăcineanu, maiorului Gheorghe Şonţu, locotenentului Constantin Dumitrescu şi sublocotenentului Vasile Verbiceanu. Dintre eroii Primului Război Mondial au fost realizate în bronz busturile generalului-maior Alexandru Popovici, generalului Stan Poetaş, locotenentului Mihail Naum şi al sublocotenentului Nicolae Ţiripa. Dintre eroii din al Doilea Război Mondial, au fost imortalizaţi în bronz generalul de armată Gheorghe Avramescu, maiorul Ioan Teodosiu, sublocotenent Ştefan-Eduard Stănescu şi sublocotenent Mircea Lipan. Pe soclul fiecărui monument se află o placă de aramă în care este gravat un text ce descrie meritele eroului respectiv.

Inaugurarea acestui complex a avut loc în prezenţa oficialităţilor civile şi militare brăilene, iar slujba religioasă a fost oficiată de un sobor de preoţi în frunte cu Înalt Prea Sfinţitul Casian Crăciun, arhiepiscopul Arhiepiscopiei Dunării de Jos.

Edificiul constituie un loc de exprimare a recunoştinţei faţă de jertfa înaintaşilor noştri pentru credinţă, libertate, dreptate, apărarea patriei şi reîntregirea neamului.

❖ **Atribuirea numelui de Stan Poetaș unor străzi, școli sau asociații**

La propunerea domnului Nicolae Bulat, directorul Muzeului de Istorie și Etnografie Soroca, primăria acestui oraș, prin Decizia nr.3 din 19 martie 1993, a hotărât schimbarea numelui străzii Celiuschințev în General Stan Poetaș.[280]

La data de 15 decembrie 2016, Biroul Executiv al Asociației Naționale Cultul Eroilor *"Regia Maria"* Filiala Județeană Brăila hotărăște ca filiala să poarte denumirea *"General Stan Poetaș"*. Această hotărâre a fost aprobată de Biroul Executiv Central al Asociației Naționale Cultul Eroilor *"Regia Maria"*. (fotodocument nr. 23)

În conformitate cu prevederile Statului Asociației Naționale Cultul Eroilor *"Regia Maria"*, președintele Filialei Județene Brăila, a solicitat Primăriei comunei Ulmu, prin adresa nr. 29 din 31 mai 2018, atribuirea școlii Gimnaziale din această comună, a denumirii de *"General Stan Poetaș"*. Propunerea este aprobată de Consiliul Local Ulmu, astfel încât, începând cu anul școlar 2019/2020, elevii din această comună învață în școala cu numele acestui erou legendar al Armatei Române.

❖ **Organizarea unor simpozioane dedicate memoriei generalului Stan Poetaș**

La 29 octombrie 2014, pentru prima dat după cel de Al Doilea Război Mondial, generalul Stan Poetaș a fost omagiat în cadrul unui simpozion organizat de

[279] Ziarul *"Obiectiv - Vocea Brăilei"*, 13 noiembrie 2018
[280] Nicolae Bulat - Op. cit., pag. 179

www.ziuaconstanta.ro

Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina, cu sprijinul Asociației Europene de Studii Geopolitice și Strategice "Gheorghe F. Brătianu", Institutului Frații Golescu și Asociației Tradiția Militară și având ca parteneri media România Breaking News și Revista Tactica și Strategia.

Au prezentat aspecte inedite din viața și cariera militară a generalului Stan Poetaș istoricii dr. Constantin Corneanu și dr. Ion Constantin, jurnalistul Dacian Dumitrescu și col. (r) dr. Cristian Scarlat. (fotodocument nr. 25)

La 4 ianuarie 2019, Asociațaia Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" Filiala Județeană Constanța și Asociația "Stindard" au organizat în garnizoana Medgidia un simpozion dedicat generalului Stan Poetaș. Activitatea a fost susținută de Asociația Veteranilor Militari și Veteranilor cu Dizabilități, filiala Constanța și Asociația Cadrelor în rezervă și retragere "General Roland Pârlogeanu" din Medgidia. (fotodocument nr. 24)

La ora 9:00, în sala de adunări a Batalionului 911 Infanterie "Capidava", col. (r) Remus Macovei a prezentat cariera militară și faptele de arme ale generalului Stan Poetaș, iar col. (r) Cristian Scarlat, președintele Asociației "Stindard" a prezenta modul în care a fost cinstită memoria acestuia. Menționez că în perioada 1914-1916, colonelul Stan Poetaș a fost comandantul Regimentului 40 Infanterie "Călugăreni", iar Batalionul 911 Infanterie "Capidava" este continuatorul tradițiilor acestui brav regiment.

Începând cu ora 11:00, în sala de conferințe a Bibliotecii Municipale "I. N. Roman" activitatea s-a repetat în fața militarilor activi și în rezervă din garnizoana Medgidia, dar și a unor elevi, care, deși aflați în vacanță, au ținut neapărat să participe la acest eveniment.

❖ **Realizarea unei biografii a generalului Stan Poetaș**

- În anul 1918, căpitanul Alexandru Rațiu și avocatul Carol Spiegler, publică lucrarea *"Pagini de sânge"*, care descrie acțiunile pe care militarii din subordinea generalul Stan Poetaș le-au desfășurat în perioada 1916 - 1917. În prefața lucrării, generalul Stan Poetaș, consemnează: *"Am prețuit povestea voastră de vitejie ca un frumos omagiu adus oștenilor umili care știu să moară în tăcere, vărsând cu dărnicia unor risipitori sângele lor atât de scump celor de acasă și nației noastre."*[281] Ultimul capitol al lucrării, intitulat *"Colonelul"* este dedicat lui Stan Poetaș, prezentând elogios faptele de arme ale eroului.
- Generalul Nicolae Rujinschi, a adunat date pentru a realiza o biografie a generalului dar, din păcate, generoasa sa intenție nu s-a materializat.
- Alexandru Hondrea, un fiu al comunei Ulmu, realizează un excelent *"Documentar privind necesitatea actualizării și reabilitării generalului Stan Poetaș, eroul comunei Ulmul, județul Brăila, ucis de bolșevici în anul 1919"*, după ani îndelungați în care s-a luptat cu birocrația și indiferența autorităților sau a unor funcționari care au u

[281] Al. Rațiu, Carol Spiegler - Op. cit., pag. 5

www.ziuaconstanta.ro

trebuit să îi pună la dispoziție datele solicitate. Va pune acest documentar la dispoziția Primăriei comunei Ulmu, cu speranța că va putea convinge autoritățile ca localitatea să recapete denumirea din perioada interbelică. Demersul său a rămas zadarnic, dar documentarul, pus la dispoziția domnului Nicolae Bulat a contribuit la realizarea biografiei eroului.

- În anul 2019, istoricul și scritorul Nicolae Bulat, directorul Muzeului de Istorie și Etnografie din orașul Soroca, are meritul de a fi primul care a realizat o biografie a generalului Stan Poetaș. Lucrarea, realizată cu sprijinul generalului maior Vlad Gheorghiță, intitulată *"În căutarea unui mare erou - Generalul Stan Poetaș"* a fost publicată la Editura Editgraph, din Buzău, efortul financiar fiind asigurat de consiliul Județean Buzău.
-

❖ **Moștenirea inedită**

Pe timpul documentării am descoperit, în dosarele Brigăzii 17 Infanterie, un document semnat de sublocotentul Moanță Andrei, prin care acesta declară că în acest fond se găsește o lucrare neterminată elaborată de generalul Stan Poetaș, asupra campaniei din Dobrogea 1916. În lucrare se descrie amănunțit desfășurarea luptelor din Dobrogea până la inclusiv Topraisar.

Sublocotentul prezintă în continuare câteva aspecte reținute din această lucrare.

"Prefață

- *A sosit și pacea care cu timpul ne va calma durerile și ne va vindeca rănile adânci lăsate de greul război, pe car noi l-am dus, prin voința noastră a tuturor;*
- *Înainte de a păși mai departe în cuprinsul acestei lucrări, un sfat adresez tinerilor mei camarazi: de a învța ei însuși să urască cu toată puterea judecății și a sufletului lor, pe acest popor ingrat care a fost atras la viața de stat prin voința și sângele nostru românesc, vărsat cu atâta abundență în 1877, pe câmpiile acestei țări, numită Bulgaria. Urâți și în mormânt pe acești barbari și propăvăduiți ura contra lor în familie, în școală, în biserică, în cazarmă și pretutindeni unde puteți, în pustii chiar. Ascultați sfatul acesta și urmați-l căci ascultând sfatul bătrânilor, mintea se luminează, sporește înțelepciunea, în judecata și lumina ochilor voștri zărește cărările pe care trebuie să le urmați pentru a atrage răzbunarea voastră;*
- *O, dar dacă este adevărat că inamicul răpitor ne-a produs rana de care am vorbit mai sus, nu este mai puțin adevărat că la marea rană, am contribuit noi înșine prin puțina noastră prevedere în ale războiului și, mai ales, prin ușurința cu care l-am pregătit și condus.*

Alte aspect din lucrare

- *Din descrierea operațiunilor ce am făcut până la căderea Turtucaiei, prima constatare ce se poate face, este aceia că noi nu am avut un plan precis al apărării Dobrogei;*
- *Bătălia a 3-a de la Topraisar a fost o bătălie absolut defensivă pasivă, în care după trei zile de rezistență neîntreruptă Armata de Dobrogea a fost respinsă*

www.ziuaconstanta.ro

și nevoită a se retrage. În toate timpurile și de toate celebrităţile militare defensiva pasivă a fost condamnată ca fiind o formă de luptă care întotdeauna a dat rezultate negative. Și cu toate acestea, și azi, când știu rezultatul la care ne duce apărarea pasivă, și azi zic, se găsesc șefi militari care o întrebuințează precum a întrebuințat-o generalul Zaiancikovschi în bătălia a 3-a de la Topraisar. "[282]

Din păcate, această lucrare a generalului Stan Poetaș, nu a fost descoperită de istorici și cercetători, pierzându-se astfel o sursă de informare veridică, care ar fi adus multe aspecte inedite despre luptele desfășurate pentru apărarrea Dobrogei, în anul 1916.

[282] AMR, Brigada 17 Infanterie, dosar 92, cuprinzând dări de seamă, rapoarte, memorii, declarații etc, 7 ianuarie - 24 decembrie 1919, pag. 64v și 70

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL VIII. PERSONALITATEA GENERALULUI STAN POETAȘ

Stan Poetaș a intrat în istorie ca fiind ultimul general român care și-a pierdut viața în Campania 1916 - 1919.

Legenda sa, bazată pe calitățile personale și pe faptele de arme, l-au impus ca fiind unul dintre generalii care nu s-au remarcat prin vorbe meșteșugite, ci prin fapte de arme mărețe.

Stan Poetaș avea un fizic impunător, era înalt, solid, amintind de un stejar, după cum îl caracteriza soția unui coleg de la Școala Superioară de Război. Era roșu în obraji, avea ochii mici și sclipitori ca două picături de păcură, iar râsul său puternic era molipsitor.

Avea o prestanță deosebită, persoana sa netrecând neobservată la diferitele ceremoniale pe care le organiza sau la care participa. Lucrul acesta fiind dovedit și de faptul că preotul militar Dumitru Filiuță, confesorul Regimentului 14 Roman, a înscris pe Evanghelia sa, participarea la slujbă, în toamna anului 1918, în Capela Militară din Bălți, a IPS Gurie și a generalului Stan Poetaș. (fotodocument nr. 3)

La o vreme când unii dintre ofițerii de cel mai înalt rang își făcuseră obiceiul de a-și petrece timpul cu doamne/domnișoare de moravuri ușoare, uneori chiar cu soții ale unor subordonați, Stan Poetaș era recunoscut ca un soț model și un foarte bun gospodar.

Pe timpul urmării cursurilor Școlii Militare, Școlii Superioare de Război și ulterior pe parcursul întregii cariere militare, se remacă prin faptul că citește enorm, încercând să fie la curent cu toate problemele nou apărute în domeneiul militar.

Pe timp de pace, în perioadele de refacere a capacității de luptă a unităților pe care le-a comandat, sau în perioadele de acalmie din Moldova sau nordul Basarabiei, va lua măsuri ca militarii din subordinea sa să execute un program de pregătire intens. Deviza sa era: *"Măi băieți, înainte la muncă și cu cinste, că nu-i altă protecție mai bună decât asta!"* Toate exercițiile erau organizate și conduse în scopul pregătirii militarilor pentru îndeplinirea misiunilor la război, punând un accent deosebit pe instrucția tragerii. Era deosebit de exigent în ceea ce privește instrucția ofițerilor și funcționarea școlilor regimentare, care trebuiau să asigure grade inferioare capabile să-și îndeplinească misiunile ce le revin la pace dar și în situații de luptă.

Pe timpul documentării nu am descoperit niciun indiciu că Stan Poetaș ar fi bătut vreun soldat. Aceasta într-o vreme în care bătaia soldaților era un lucru la modă în armată, lucru criticat aspru de ofițerii francezi, membri ai misiunii militare din România.

În condițiile în care în Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, practicile disciplinare inumane aplicate soldaților de către unii ofițeri, au generat un imens scandal în presa vremii, Stan Poetaș reușește, după luarea comenzii unității, să instaureze o ordine și disciplină militară exemplară, respectând și impunând subordonaților săi să aplice întocmai prevederile regulamentare. Acestă realizare a fost posibilă în primul rând prin exemplul personal al comandantului, care disciplinat

www.ziuaconstanta.ro

față de superiori, va fi și foarte atent față de subalterni, fără a avea momente de slăbiciune dăunătoare. Și-a pedepsit subordonații la timp, cu dreptate și numai în interesul serviciului, nicidecum din porniri personale, fără a le atinge demnitatea.

Toate ordinele pe care le-a dat Stan Poetaș, la pace sau la război, au urmărit apărarea intereselor unității/marii unități comandate, a Armatei Române și neproducerea de pierderi inutile de vieți omenești.

Permanent, la pace dar și pe timpul războiului, s-a afirmat ca un militar extrem de activ, energic, plin de inițiativă.

La declararea mobilizării, când a fost numit comandant al Brigăzii 17 Infanterie, mare unitate nou înființată, a fost într-o situație extreme de dificilă. Nu cunoștea încadrarea, înzestrarea, posibilitățile reale și dispunerea Regimentului 9 Vânători și nu avea nicio legătură cu acesta. Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"* acționa cu o parte din subunități pentru acoperirea frontierei, celelate forțe fiind dispuse central, în apropierea Bazargicului, în măsură să acționeze în funcție de acțiunile inamicului. În plus, în această perioadă a avut de făcut față ordinelor contradictorii primite de la comandantul Diviziei 19 Infanterie, depășit complet de evenimente. Într-un timp relativ scurt, după reunirea unităților, reușește performanța ca Brigada 17 Infanterie să fie singura mare unitate românească din Cadrilater care a acționat cu success în fața trupelor bulgare. Față de colegii săi a avut avantajul că, pe timp de pace, a studiat în amănunt, pe hartă și în teren, diverse variante de acțiune, în situația unui foarte probabil atac bulgăresc.

Pe parcursul campaniei, compunerea Brigăzii 17 Infanterie s-a modificat mereu (anexa nr. 8), etern rămânând doar comandantul. Indiferent de compunerea de moment, indiferent de caracterul acțiunilor desfășurate, pe teritoriul național sau în Basarabia, această mare unitate și-a îndeplinit cu cinste misiunile încredințate.

Nu de puține ori, în situații critice, Stan Poetaș a fost numit la comanda unor detașamente alcătuite din trupe reunite temporar pentru îndeplinirea unor misiuni specifice zonei respective. În toate aceste situații critice, cu energie și inventivitate, a găsit soluțiile optime.

Curajul său legendar este însă trăsătura care îl individualizează în mod deosebit pe Stan Poetaș în raport cu ceilalți comandanți români participanți la Campania 1916 - 1919.

Nicolae Iorga a exprimat cel mai bine această trăsătură de caracter a marelui erou: *"Generalul Poetaș a luptat cu o vitejie fără seamăn în Dobrogea și în lupta de pe Neajlov, ca și, pe urmă, în ceasul răzbunării noastre, la Mărășești. Oriunde era primejdie, nu îngăduia nimănui să între în foc înaintea lui. Feciorul acesta de țăran avea în sufletul lui puteri de să înfrunte o lume întreagă."*[283]

Dacă căpitanul francez Marcel Fontaine, a constatat cu stupoare că majoritatea ofițerilor români, comandanți de regimente. brigăzi sau divizii, evitau să se deplaseze în linia întâi, cu totul alta este situația în cazul lui Stan Poetaș.[284] Cu automobilul, cu trăsura arhicunoscută de militarii brigăzii, călare pe enormul său cal, *"Elefant"*, Stan

---

[283] Nicolae Iorga - Nenorocirea din Basarabia, Ziarul *"Neamul Românesc"*, nr. 12, 16 ianuarie 1919, pag. 1

[284] Marcel Fontaine - Jurnal de Război. Misiune în România. Noiembrie 1916 - aprilie 1918, Ed. Humanitas, București, 2016, pag. 217 - 225

www.ziuaconstanta.ro

Poetaș a fost mereu în sau în apropierea liniei I, alături de subordonații săi, încurajându-i sau impulsionându-i în luptă în momentele de cumpănă. La Amzacea a fost pus chiar în situația de a trage cu revolverul împotriva a doi ofițeri din Regimentul 9 Vânători, care fugeau de pe câmpul de luptă.

Mergea în linia I și pentru a completa informațiile primite de la subordonați sau de la eșalonul superior, prin observarea directă, acest lucru permițându-i o planificare judicioasă a luptei, spiritul său de prevedere fiind unul din factorii decisivi în obținerea atâtor succese.

Stan Poetaș cunoscând psihicul militarilor, a încercat și, în majoritatea situațiilor, a reușit, să le transmită încrederea în forțele proprii, alimentându-i cu energia psihică pozitivă necesară obținerii victoriei în confruntările cu inamicul, întotdeauna mai numeros și mai bine înzestrat.

Pentru toate acestea Stan Poetaș a fost unul dintre cei mai iubiți comandanți din Armata Română.

A fost recunoscut ca un adversar de temut de inamici care nu au pregetat să pună un premiu pe capul său sau să îl denigreze.

Încă de la începutul campaniei Stan Poetaș a afirmat că nu îi este frică de moarte. A dovedit acest lucru la Balagea, în Cadrilater, unde schijele proiectilelor artileriei bulgare au fost la un pas să-l doboare. În crâncenele confruntări de la Topraisar, Stâlpu, Bălăria și, în mod deosebit, la Mărășești, proiectilele și gloanțele germanilor nu l-au atins. A fost la un pas de moarte la Muncelul, unde niște artileriști români, nu prea bine instruiți, au lovit accidental punctul de comandă în care se afla Stan Poetaș.

El fiul de țăran din Ulmu, a avut parte de o moarte martirică, provocată de niște țărani basarbeni, români din comuna Calarașofca, pe care soldații români abia îi eliberaseră de sub stăpânirea rusească. Aceștia fuseseră îndoctrinați de bolșevici că viitorul Basarabiei va fi mult mai bun în cadrul Rusiei, în regatul României. L-au ucis pe bravul general cu ciomege și topoare.

Mult mai dureros pentru generalul Stan Poetaș a fost faptul că în momentul de grea cumpănă, a fost părăsit de "copii săi" care au uitat de ceea ce *"tata Stan"* îi învățase, că în lupta cea mai crâncenă soldatul este dator a apăra pe șefi. Cei doi soldați și-au salvat viața, dar în loc să fi pătruns în rândul martirilor neamului românesc, au înscris una din cele mai rușinoase pagini ale acestei campanii.

Să ne închipuim că genralul Stan Poetaș ar fi fost asasinat alături de cei doi soldați, care și-ar fi apărat comandantul până la ultimile limite posibile. Cartea de aur a neamului ar fi consemnat faptul că un general și doi soldați, dintre care unul musulman, s-au jertfit luptând eroic pentru apărarea noii frontiere a României, cea de pe Nistru.

Nu a fost să fie, astfel că doar bravul general Stan Poetaș a rămas în istorie ca *"Santinela României pe Nistru"*.

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL IX. GENERALUL NEPERECHE

Stan Poetaș a absolvit Școala de Ofițeri de Infanterie în condiții eminente, fiind avansat, la 3 iulie 1891, sublocotenent.

A urcat treptele ierarhiei militare, pe timp de pace, grație meritelor personale și rezultatelor obținute la conducerea diferitelor structruri militare. (anexa nr. 1)

În primii 25 de ani ai carierei militare a fost avansat în grad astfel: sublocotenet - 8 iulie 1891; locotenent - 10 mai 1894; căpitan - 10 mai 1902; maior - 10 mai 1910; locotenent colonel - 1 aprilie 1914; colonel - 1 aprilie 1916.

După o carieră excepțională, la 1 aprilie 1916, la doar 46 de ani, este avansat colonel, iar la 15 august 1916, odată cu decretarea mobilizării Armatei Române, a fost numit comandant al Brigăzii 17 Infanterie.

La intrarea României în război în organica Armatei Române existau 42 brigăzi de infanterie și 6 Mixte, la comanda cărora se aflau 16 generali de brigadă și 32 de colonei. (vezi anexa nr. 7). Aceștia, împreună cu generalii din structura Marelui Cartier General, comandanții de armate, corpuri de armate și divizii, formau elita militară românească.

Dintre cei 32 de colonei numiți la comanda unor brigăzi, Stan Poetaș era cel mai tânăr.

În perioada septembrie - decembrie 1916, un număr de 10 comandanți de brigăzi sunt promovați comandanți de divizii - generalii de brigadă Aristide Razu (D. 5 și 21I), Gheorghe Sănătescu (D. 13 I.), Dumitru Cristu (D. 1 I.), Dimitrie Lambru (D. 21 I.), Gheorghe Burghele (D. 4 I.), Constantin Petala (D. 5 I.) și coloneii Grigore Bunescu (D. 14 I.), Nicolae Rujinschi (D. 7 I.), Dumitru Colori (D. 14 I.), Dumitru Cocorăscu (D. 11 I.). Un șir de promovări spectaculoase va avea Nicolae Petala - comandant al Diviziei 9 Infanterie (în perioada 30 august - 30 septembrie 1916); comandant al Corpului I Armată (în perioada 30 septembrie - 12 octombrie 1916); comandant al Armatei 1 (în perioada 12 - 21 octombrie 1916).

În aceiași perioadă, un singur colonel comandant de brigadă, Dumitru Cocorăscu, va fi avansat în gradul de general de brigadă.

Colonelul Stan Poetaș, tânărul comandant al Brigăzii 17 Infanterie, se remarcă pe timpul luptelor pentru apărarea Dobrogei (Bazargic, Caraomer, Amzacea, Topraisar) și al celor de pe Argeș și Neajlov (Stâlpu și Bălăria). Nicolae Iorga, impresionat de aceste performanțe, consemna: *"O faimă de legendă îl înconjura. În zilele grele din Decembre 1916, când era vorba de cine va putea opri pe dușman, răsplătindu-i răul pe care ni-l făcuse, între cele dintâi nume pe care le-am auzit rostite din gura Regelui, care-și cunoaște vitejii, a fost acela al colonelului Poetaș."*[285] Totuși, după o tentativă de a fi numit comandant al Diviziei 10 Infanterie, acesta va fi menținut în aceiași funcție și nu va fi avansat în grad.

---

[285] Nicolae Iorga - Nenorocirea din Basarabia, Ziarul *"Neamul Românesc"*, nr. 12, ianuarie 1919, pag.1

www.ziuaconstanta.ro

Despre comportarea în luptă a unora dintre comandanții de brigăzi ar mai fi de menționat următoarele aspecte:

- Pe timpul luptelor pentru apărarea Dobrogei un număr de 3 comandanți de brigadă vor fi luați prizonieri - Nicolae Mărășescu, Dumitru Darăgotescu și Ioan Tarnovschii;
- Pentru lașitate sau incompetența dovedită pe câmpul de luptă, următorii comandanți de brigadă au fost trecuți direct în retragere fără niciun drept, conform "legii nefastului țării": generalul Emanoil Manolescu Mladin, coloneii Velicu Petre, Popovici Dumitru, Fotescu Petre, Cratero Alexandru, Georgescu Cristodulu. Aceeași soartă o vor avea și proaspăt promovații în funcțiile de comandanți de divizii generalii Constantin Petala și Dumitru Cocorăscu.

Înaintea începerii bătăliilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz, Armata Română avea în organică 30 de brigăzi, toate comandate de colonei. Dintre comandanții de brigăzi de la începutul campaniei mai erau în funcție doar patru; Stan Poetaș și Mihăiescu Nicolae (la comanda acelorași brigăzi), Dumitru Sava și Scărlătescu Gheorghe, la comanda altor brigăzi.

Pentru bravura și destoinicia cu care a comandat Brigada 17 Infanterie în timpul bătăliei de la Mărășești, Stan Poetaș a fost avansat, la 1 septembrie 1917, la gradul de general de brigadă și decorat, la 10 noiembrie 1917, cu Ordinul *Coroana României de război* în grad de Comandor cu panglică de *Virtute Militară*. Avea doar 47 de ani.

După demobilizare, la 1 iulie 1918, Armata Română va avea în organică 36 de brigăzi, comandate de 20 de generali de brigadă și 16 colonei. Dintre comandanții de brigăzi de la începutul campaniei mai erau în funcție doar doi, ambii generali; Stan Poetaș și Dumitru Sava.

După declararea mobilizării din noiembrie 1918, Armata Română va avea în organică 40 de brigăzi, comandate de 20 de generali de brigadă și de 20 de colonei. Generalul de brigadă Stan Poetaș este singurul dintre comandanții de brigăzi de la începutul campaniei care va mai ocupa această funcție.

Generalul erou Stan Poetaș este unic prin faptul că a început Campania la comanda Brigăzii 17 Infanterie și a încheiat-o, la 7 ianuarie 1919, tot la comanda acesteia. Faptele sale de arme l-ar fi recomandat pentru promovarea în funcție, dar alte criterii, extraprofesionale, nu au făcut posibil acest lucru. În cartea de istorie militară a neamului românesc va rămâne ca eternul comandant al Brigăzii 17 Infanterie.

Într-o discuție avută cu o doamnă din înalta societate, pe timpul unei vizite la spitalul din Vaslui pe care aceasta îl conducea, în care se aflau internați foști subordonați răniți pe timpul luptelor de la Mărășești, conștient de greutățile pe care le are de înfruntat din cauza originii sale modeste, Stan Poetaș, remarca cu sarcasm că avansarea sa nu este sigură deoarece *"nu are rude la Ierusalim."*[286]

Alți doi comandanți de brigadă, în memoriile lor, fac referiri la modul incorect în care s-au făcut promovări în funcții. Nicolae Mihăiescu, fost comandant al Brigăzii

---

[286] Ziarul *"Dacia"*, anul I, nr. 37, miercuri, 16 ianuarie 1919, pag. 1

www.ziuaconstanta.ro

19 Infanterie, consemna: *"La comenzile de divizii se prevăzuse foarte mulți din acei care nu comandase niciodată în viața lor nici brigăzi, nici chiar regimente și care fusese totuși consacrați, de către aeropagul din vârful piramidei noaste militare, deadreptul comandanți de divizii."*[287]

La rândul său, Romulus Scărișoreanu, fost comandant al Brigăzii 5 Călărași, arată că din acest punct de vedere s-au făcut chiar nedreptăți *"care au atins în bună parte pe unii ofițeri, care în timpul războiului, au fost la trupă, luând parte la lupte, și totuși, au fost depășiți la înaintare de colegi și chiar inferiori lor, camuflați în spatele frontului."*[288]

Presa bulgară a vremii dezvăluie un respect nedisimulat pentru modul în care Stan Poetaș a condus acțiunile de luptă ale Brigăzii 17 Infanterie pe timpul luptelor din Dobrogea. Stabilirea unei recompense, pentru prinderea acestuia, viu sau mort, reprezintă o recunoaștere a calităților deosebite ale acestuia. Niciun alt comandant de brigadă român nu a mai avut parte de o astfel de onoare.

Numele lui Stan Poetaș, cel care în fruntea Brigăzii 17 Infanterie, a umilit în repetate rânduri trupele germane la Topraisar, Stâlpu, Bălăria și în mod deosebit la Mărășești, producea derută în rândul acestora. Din acest motiv germanii, încearcă să-l demitizeze, inventând tot felul de povești despre cruzimea ieșită din comun a acestuia. Erau simple zvonuri, neconfirmate, făcând parte din arsenalul de propagandă al inamicului, prin care se încerca denigrarea unui militar tenace, care în repetate rânduri a obținut succese răsunătoare în confruntarea cu un inamic cu o înzestrare net superioară. Niciun alt general român nu a mai avut parte de un astfel de tratament.

În timpul campaniei 1916 - 1919, din cei 101 generali care s-au aflat la comanda marilor unități din Armata Română, doar trei generali de brigadă au murit pe câmpul de luptă: generalii de brigadă Ioan Dragalina, David Preporgescu și Stan Poetaș.

Generalul **David Praporgescu**, în vârstă de 60 de ani, a murit la 30 septembrie 1916. Proaspăt numit la comanda Corpului I Armată, generalul s-a deplasat în zona muntelui Coți pentru a cunoaște situația reală a trupelor subordonate. În jurul orei 13:00, a fost rănit mortal de schijele unui proiectil inamic rătăcit. I s-au organizat funerarii naționale, iar în anul 1927 i s-a acordat post mortem Ordinul Militar *"Mihai Viteazu"* clasa a III-a.

Generalul **Ioan Dragalin**, în vârstă de 56 de ani, a murit la 24 octombrie 1916. Pe timpul deplasării cu automobilul de la Lainici la Bumbești, în ziua de 12 octombrie 1916, după terminarea unei recunoașteri executate în sectorul Diviziei 11 Infanterie, este rănit la umărul și brațul drept. Tratat necorespunzător la Târgu Jiu și Craiova, generalul va fi transportat la Spitalul Militar din București, unde i se va amputa brațul drept. Din cauza septicemiei care s-a declanșat, va muri în ziua de 24 octombrie 1916. În timpul cât se afla pe patul de suferință, generalul Ioan Dragalina a fost decorat cu Ordinul Militar *"Mihai Viteazul"* clasa a III-a. Va fi înmormântat cu

---

[287] Nicolae Mihăiescu - Op.cit., pag. 98-99
[288] Romulus Scărișoreanu - Op. cit., pag. 191

www.ziuaconstanta.ro

funerarii naționale la care vor participa regale Ferdinand, majoritatea membrilor guvernului României, generali și ofițeri din conducerea Ministerului de Război.

Generalul **Stan Poetaș**, în vârstă de 49 de ani, a murit la 7 ianuarie 1919.

Spre deosebire de generalii Ion Dragalina și David Praporgescu, care au căzut la datorie pe câmpul de luptă, la începutul campaniei, generalul Stan Poetaș a participat la întraga campanie, acționând numai în linia I, pe parcursul a 875 de zile și nopți, aducându-și din plin contribuția la Reântregierea României. Va muri, cu arma în mână, refuzând să se retragă din fața bolșevicilor, apărând noua frontieră a Românaiei Mari, cea de pe Nistrul,

Va fi înmormântat cu funerarii naționale, în ziua de 14 ianuarie 1919, organizate de către Prefectura Județului Soroca și Divizia 9 Infanterie.

Din păcate, generalul Stan Poetaș nu va fi decorat, nici măcar post mortem, cu Ordinul Militar *"Mihai Viteazul"* clasa a III-a.

În schimb, pentru că s-a jertfit, apârând pământul scump al Basarabiei, va intra în istorie ca *"Santinela României de la Nistru"*.

Destinul postum al celor trei generali este și el diferit. Ca o recunoaștere a meritelor celor trei generali în lupta pentru Reîntregirea României, autoritățile din perioada interbelică au acționat pentru cinstirea în veci a memoriei acestora.

Numele generalului **Ion Dragalina** a fost atribuit unei comune din județul Călărași, localitatea păstrându-și această denumire și astăzi.

Au fost realizate mai multe opere comemorative: o statuie, dezvelită în 1927, la intrarea în Valea Jiului; o statuie și o placă comemorativă la Caransebeș; 3 busturi de bronz la Mărășești, Lugoj și în comuna Dragalina, județul Călărași. Toate există și astăzi, fiind bine îngrijite.

Un liceu din Oravița poartă numele generalului.

La Editura Militară, în anul 2009, a apărut lucrarea fiului lui Ion Dragalina, Virgil Alexandru Dragalina - *"Viața tatălui meu, generalul Ion Dragalina"*.

În amintirea generalului **David Praporgescu** o localitate din Județul Tulcea poartă numele generalului. În perioada interbelică, Regimentului 3 Călărași, a primit denumirea onorifică de *"General David Praporgescu"*. O unitate de învățământ din Turnu Măgurele îi poartă numele - *Colegiul Tehnic "General David Praporgescu"*. În mai multe orașe există străzi cu numele său (Arad, București, Brăila, Râmnicu Vâlcea, Oradea, Turnu Măgurele).

În anul 2017, la Editura Militară, a fost publicată lucrarea lui Ionuț Constantin Petcu - *"General David Praporgescu: o biografie (1865 - 1916)"*.

Soarta postumă a generalului **Stan Poetaș** este total diferită, eroul de la Nistru intrând nemeritat într-un con de umbră.

În perioada interbelică numele generalului a fost atribuit simbolic la trei localități, aparținând regiunilor istorice în care generalul Stan Poetaș a luptat eroic în fruntea trupelor Brigăzii 17 Infanterie, pe timpul Campaniei 1916 - 1919:

- În Muntenia, comunei Ulmu, județul Brăila, localitatea unde s-a născut eroul;
- În Dobrogea/Cadrilater, comunei Veterani, înființată de foștii luptători în Războiul Reîntregirii României;

www.ziuaconstanta.ro

- În Moldova/Basarabia, comunei Cureșnița, în apropierea locului unde eroul a fost asasinat.

Contextual istoric nefavorabil în care s-a desfășurat evoluția României după 1940 și instaurarea conducerii comuniste au avut drept consecință faptul că toate cele trei localități și-au schimbat denumirea.

Dacă generalii Ioan Dragalina și David Praporgescu sunt înhumați în București, în Cimitirul Bellu, generalul Stan Poetaș a fost înmormântat pe Aleea Eroilor în cimitirul de lângă biserica Sf. Teodor Stratila din Soroca. Prin grija autorităților locale și a camarazilor de arme la mormânt a fost realizat un impresionant monument funerar. Pe parcursul timpului acesta a fost distrus, despre rămășițele pământești ale generalului neexistând niciun fel de informații. Abia în anul 2018, după eforturi deosebite, depuse pe parcursul a trei ani de către reprezentanții Asociației obștești "Cultul Eroilor" din Chișinău, piatra funerară a fost reabilitată și amplasată pe o platformă betonată, placată cu piatră, în curtea Muzeului de Istorie și Etnografie din orașul Soroca.

La 30 octombrie 1921, a fost inaugurată, la Soroca, statuia generalului erou Stan Poetaș, care la vremea respectivă era cel mai mare monument dedicat memoriei eroilor Războiului de Reântregire a României. În anul 1944, statuia nu a mai putut fi salvată, ea fiind distrusă ulterior. Remarcabile sunt și demersurile Asociației *"Stindard"* din București, Asociației *"Monumentum"* din Chișinău și Primăriei din Soroca, care au convenit să acționeze pentru ridicarea unei noi statui a generalului Stan Poetaș, la Soroca.

Dacă dosarele personale ale generalilor Ioan Dragalina și David Praporgescu s-au păstrat intacte în Arhivele Militare Române, dosarul generalului Stan Poetaș s-a *"pierdut"*, din el păstrându-se doar foaia matricolă.

❖

Generalul erou Stan Poetașu cu siguranță nu merita uitarea care s-a abătut asupra sa. În ultima perioadă au apărut o serie de semnale că, dorința înscrisă de cei care au realizat monumentul funerar al generalului *"Urmașilor noștri lăsăm cuvânt să-i împodobească mormântul cu flori și să-i cinstească în veci memoria acestui erou, santinelă a României la Nistru"*, va deveni realitate, iar generalul erou Stan Poetaș își va ocupa locul binemeritat între eroii neamului românesc.

www.ziuaconstanta.ro

A N E X E

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 1

Cariera militară a generalului de brigadă Stan Poetaș

- 8 iulie 1889 - 8 iulie 1891 - Elev al Școlii militare de Ofițeri;
- 8 iulie 1891 - **Avansat sublocotenent;**
- 8 iulie 1891 - 16 aprilie 1894 - Comandant pluton în Regimentul Covurlui nr. 11;
- 16 aprilie 1894 - Mutat în Regimentul 34 Constanța;
- 10 mai 1894 - **Avansat locotenent;**
- 1 aprilie 1902 - Mutat în Regimentul Cantemir nr. 12;
- 10 mai 1902 - **Avansat Căpitan;**
- Octombrie 1902 - decembrie 1904 - Urmează cursurile Școlii Superioare de Război;
- 16 decembrie 1904 - Mutat în Batalionul 2 Vânători;
- 1 octombrie 1906 - Mutat la Școala de Trageri a Infanteriei;
- Octombrie 1907 - Susține și promovează examenul de maior;
- 1 octombrie 1909 - Susține examenul pentru Cursul Stat Major, fiind mutat în Regimentul Tulcea nr. 33, pentru a îndeplini stagiu la trupă și în serviciul de stat major;
- 10 mai 1910 - **Avansat maior** și absolvă cu mențiunea *"bine"* examenul de obținere a brevetului de stat major, fiind atașat Diviziei 3 pentru stagiul de un an;
- 1911 - 1912 - Execută un alt stagiu la Regimentul 10 Roșiori;
- 1911 - Decorat cu ordinul *"Coroana României"* clasa a 5-a;
- 1 octombrie 1912 - Mutat în Regimentul Călugăreni nr. 40, fiind încadrat comandant batalion;
- 20 iunie/3 iulie - 28 iulie/10 august 1913 - Participă la campania din Bulgaria, fiind încadrat comandant al Batalionului 1 și ajutor al comandantului de regiment;
- 1 octombrie 1913 - Este încadrat la Marele Stat Major, ca șef al Biroului de informații;
- 1 aprilie 1914 - **Avansat locotenent colonel;**
- 15 august 1914 - Numit comandant al Regimentului Călugăreni nr. 40;
- 1 decembrie 1914 - decorat cu *"Bărbăție și credință"* pentru modul cum și-a îndeplinit serviciul în Campania bulgară - 1913;
- 1 aprilie 1916 - **Avansat colonel;**
- 15 august 1916 - Este numit comandant al Brigăzii 17 Infanterie;
- 15 - 22 august 1916 - Conduce acțiunile Regimentul Călugăreni nr. 40 pentru acoperirea frontierei;
- 22 august - Preia comanda Brigăzii 17 Infanterie;
- 22 august - 13 octombrie 1916 - Conduce acțiunile Brigăzii 17 Infanterie în luptele pentru apărarea Dobrogei (Bazargic, Caraomer, Amzacea, Topraisar);

www.ziuaconstanta.ro

- 13 - 29 octombrie 1916 - Refacerea capacității de luptă a Brigăzii 17 Infanterie în zona Măcin - Brăila;
- 9 - 20 noiembrie 1916 - Conduce acțiunile Brigăzii 17 Infanterie pe timpul luptelor de pe Argeș - Neajlov;
- 22 noiembrie 1916 - Brigada 17 Infanterie este desființată. Colonelul Stan Poetaș este pus la dispoziția Armatei l;
- 2 - 6 decembrie 1916 - Brigada 17 Infanterie este reînființată, colonelul Stan Poetaș preluînd comanda acesteia;
- Ianuarie - iunie 1917 - Conduce reorganizarea și refacerea capacității de luptă a Brigăzii 17 Infanterie;
- 8 - 17 iunie 1917 - coordonează deplasarea Brigăzii 17 Infanterie spre frontul de pe Siret;
- 17 iunie - 25 iulie 1917 - Conduce acțiunile brigăzii pentru apărarea malului stâng la Siretului;
- 25 iulie 1917 - Brigada 17 trece pe malul drept a Siretului, trecând în subordinea Diviziei 5 Infanterie;
- În noapteade 26/27 iulie 1917 - Conduce înlocuirea trupelor ruse. Începe participrea la bătălia de la Mărășești;
- În ziua de 27 iulie 1917 - Conduce cu un curaj deosebit acțiunile brigăzii, urmare a acestui comportamet fiind denumit ***"Leul de la Mărășești"***;
- 28 iulie 1917 - Fiind bolnav, predă comanda brigăzii colonelului Scărlătescu Gheorghe;
- 28 iulie - 7 august 1917 - În convalescență fiind, va conduce acțiunile rezervei Diviziei 9 Infanterie;
- La 7 august 1917 - Preia comanda Brigăzii 9 Infanterie;
- 8 - 15 august 1917 - Conduce refacerea capacității de luptă a brigăzi;
- 15 - 17 august1917 - Conduce acțiunile Brigăzii 17 Infanterie în luptele de la Muncelul;
- 17 august 1917 - Este numit comandant al infanteriei Diviziei 9 Infanterie;
- 17 - 19 august 1917 - Conduce acțiunile infanteriei diviziei;
- 19 august 1917 - Din cauza unui incident produs de un proiectil tras de artileria proprie, colonelul Stan Poetaș este accidentat, fiind pus în imposibilitatea de a mai comanda infanteria diviziei. Este înlocuit de locotenent colonelul Gheorghe Rasoviceanu;
- La 23 august 1917 - Restabilindu-și starea de sănătate preia comanda brigăzii;
- 24 august 1917 - Este numit comandant interimar al Diviziei 9 Infanterie;
- 24 august - 3 septembrie 1917 - Conduce activitatea de refacere a capacității de luptă a Diviziei 9 Infanterie;
- 1 septembrie 1917 - **Avansat general de brigadă;**
- 3 septembrie 1917 - Predă comanda Diviziei 9 Infanterie generalului Nicolae Rujinsch;
- 11 noiembrie 1917 - Este decorat cu Ordinul *"Steaua României"* în grad de comandor pentru baravura de care a dat dovadă la Mărășești;

www.ziuaconstanta.ro

- 22 decembrie 1917 - Începe misiunea de supraveghere a trupelor ruse și asigurarea ordinii în județul Dorohoi;
- 28 decembrie 1917 - 29 ianuarie 1918 - Conduce acțiunile pentru dezarmarea trupelor ruse - luptele de la Mihoreni și Mihăileni;
- 29 ianuarie - 3 februarie 1918 - este numit comandant al unui detașament format din Regimentul 40 Infanterie *"Călugăreni"*, 3 baterii de artilerie și un divizionul de cavalerie al Diviziei 9 Infanterie, cu misiunea de a ocupa Lipcanii și împrejurimile și a dezarma bateria de mortiere care se organiza la Kriva;
- 3 februarie 1918 - Preia comanda Brigăzii 17 Infanterie;
- 25 februarie - 5 mai 1918 - Apără frontiera de stat a României;
- 15 mai - 28 octombrie 1918 - Trece la apărare pe Nistru în sectorul cuprins între Vârtejani și Biciușca;
- 8 decembrie 1918 - 6 ianuarie 1919 - Comandă detașamentul Ataki (Moghilev), compus din Batalionul 1 și 2/Regimentul 34 Infanterie, Batalionul 1/Regimentul 35 Infanterie, Bateria 2/Regimentul 13 Artilerie, care avea misiunea de a trece la apărare pe Nistrul, între Verezani, sud Calarașofca;
- 7 ianuarie 1919 - Generalul Stan Poetaș este asasinat pe timpul rebeliunii de la Ataki.
- 11 ianuarie 1919 - Este descoperit cadavrul generalului Stan Poetaș;
- 14 ianuarie 1919 - Desfășurarea funerariilor naționele pentru generalul Stan Poetaș.

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 2

Carierele militare ale unor ofițeri (fii de țărani) avansați în gradul de general

Nr. Crt.	Nume și prenume	Data și locul nașterii	Studii militare	An avasare slt. Arma	An avansare general de brigadă
1	Basarabescu Ion	1861, Topliceni, jud. R. Sărat	Școală ofițeri	1880 Infanterie	1912
2	Basarabescu Grigre	1863, Topliceni, jud. R. Sărat	Școală ofițeri	1864 Cavalerie	1914
3	Cristescu Constantin	1866 Pădureți, jud. Argeș	Școală fiilor de militari Școală ofițeri	1887 Artilerie	1914
4	Cocorăscu Dimitrie	1861, Preasna Nouă, jud. Ilfov	Școală ofițeri	1881	1916
5	Constantinide Alexandru	1867 Tămășești, jud. Vlașca	Școală fiilor de militari Școală ofițeri	1888 Cavalerie	1917
6	Cotescu Dumitru	1859 Cotești, jud. Vrancea	Școală ofițeri	1878 Infanterie	1901
7	Frunză Petre	1860 Nicorești, jud. Tecuci	Școală ofițeri	1880 Artilerie	1912
8	Găiseanu Traian	1862Vădeni, jud. Brăila	Școală fiilor de militari Școală ofițeri	1884 Artilerie	1914
9	Iancovescu Constantin	1862 Horezu, jud. Vâlcea	Voluntar Școală subofițeri	1882 Infanterie	1915
10	Jitianu Ioan	1867 Pătârlageleț Jud. Buzău	Școală ofițeri	1887 Artilerie	1917
11	Marin E. Ionescu	1866 Balaci, jud. Teleorman	Voluntar Școală subofițeri	1890 Infanterie	1919

www.ziuaconstanta.ro

Nr. Crt.	Nume și prenume	Data și locul nașterii	Studii militare	An avasare slt. Arma	An avansare general de brigadă
12	Lișcu Toma	1866 Islaz, jud. Romanați	Voluntar Școală subofițer	1891 Infanterie	1917
13	Neculcea Constantin	1873 Dumbrăveni, jud. Suceava	Școală ofițeri	1893 Infanterie	1917
14	Poetaș Stan	1870 Ulmu, jud. Brăila	Școală ofițeri	1891 Infanterie	1917
15	Praporgescu David	1865 T. Măgurele	Voluntar Școală subofițeri	1890 Cavalerie	1916
16	Prezan Constantin	1861 Butimanu, jud. Ilfov	Școală fiilor de militari Școală ofițeri	1880 Geniu	1907
17	Vlădescu Ioan	1870 Comani, Drăgănești - Olt	Școală ofițeri	1891 Artilerie	1917
18	Zadâc Iacob	1867 Brătulești, jud. Roman	Școală fiilor de militari Școală ofițeri	1888 Artilerie	1917

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 3

Ordinul Marelui Cartier General nr. 6962 din 12 ianuarie 1918

"Pentru a se evita neînțelegerile ce s-ar putea ivi în urma interpretării ordinelor date în mai multe ocaziuni de comandamentul trupelor ruse și pentru a stabili în mod precis modul de conduită al trupelor române, cu onoare se transmite spre cunoștință dispozițiunile luate de comandamentul frontului în această privință.

1. *La 10 decembrie 1918, a început demobilizarea a trei contigente ruse - 1900, 1901, 1902; această demobilizare se face cu calea ferată, socotindu-se 1.500 de soldați de armată pe zi (ordinul generalului Scerbacef nr. 111839)*
2. *Celelalte trupe trebuie să aștepte în liniște rândul lor la demobilizare cu calea ferată (ordinul Generalului Scerbacef nr.1911)*
3. *Din cauza dificultăților de transport a furajelor pentru cai, s-a aprobat ca parte din unitățile și formațiunile ruse, care nu sunt necesare pentru moment, precum și parcurile și convoaiele, să fie retrase în regiunea dinapoia Armatei (Ordinul generalului Scerbacef nr. 1980), lăsându-se pe front gărzi puternice în primele linii de tranșee și în imediata apropiere (Ordinul generalului Scerbacef nr. 1797)*

   Retragerea acestor unități se va face după următoarele norme (Ordinul generalului Scerbacef nr. 2311):

a) *Unitățile de infanterie și artilerie de câmp, împreună cu coloanele lor, pot să se retragă până vest de linia - Kiszla, Salijeva, Arbore, Cordoreni, Botoșani, Turtureni, Lespezi, Boureni, Munteni, Bogzești, Letcana - toate aceste localități exclusiv.*

   La Armata a 6-a unitățile se pot retrage până la Prut.

   Generalul Zabolotin, comandantul Armatei a 9-a, poate să aprobe cu permisiuni speciale ca unitățile de artilerie de câmp și coloanele lor, să treacă și la est de linia mai sus menționată. Unitățile aceste vor fi însă dezarmate în cazul în care vor încerca să treacă în Basarabia.

b) *Artileria grea și mortierele, împreună cu coloanele lor, pot fi retrase până la Prut, iar la Armata a 6-a până la Gagilnic.*

   Armata a 9-a a stabilit prin ordinul nr. 1/7531 amănuntele acestei retrageri, hotărând linia unde se vor retrage artileria grea și mortierele - Cepleniță, Ulmi Vechi, Albești, Sinești, Palanca, Țibănești, Todirești, toate acestea exclusiv.

c) *Detașamentele sanitare, spitalele, parcurile de geniu, batalioanele de pontonieri (aceste din urmă unități după ce vor fi dezarmate), coloanele de rezervă care au aprobarea comandanților de armată, au dreptul să treacă liber în Basarabia.*

   Dacă aceste unități nu au aprobarea armatei, ele trebuiesc oprite pe loc fără a li se lua materialul.

d) *Toate unitățile de infanterie și artilerie, precum și celelalte formațiuni, care pleacă fără a se conforma acestor dispoziții, trebuie să fie dezarmate,*

www.ziuaconstanta.ro

oprindu-se armele albe, armele de foc, proiectilele, precum și automobilele cu accesoriile lor; se vor lăsa unităților chesoanele, caii și vitele de povară, precum și orice alte materiale care le aparțin.

e) Armele de toate categoriile și proiectilele vor fi adunate și depozitate sub pază în fiecare zonă în locurile ce vor fi anume hotărâte de comandamentele de zonă, până ce se vor primi noi ordine de la M.C.G.
Comandamentele de zonă vor înainta în fiecare sâmbătă un tabel în care se vor arăta numeric pe categorii armele și muniținnile depozitate în cursul săptămânii.

f) Automobilele de turism, cu accesoriile lor, vor fi oprite la comandamentul zonei și se va raporta imediat la M.C.G. pentru a trimite șoferii care vor transporta automobilele la Iași, la dispoziția comandantului frontului. (Ordinul comandantului frontului nr. 2467)

g) Automobilele de turism și autocamioanele, care vor intra în țară din Basarabia, fără a avea bilete de liberă circulațiune, liberate de comandamentul frontului sau comandamentele de armate și vizate de ofițerii români de legătură pe lângă aceste comandamente, vor fi oprite la punctele de trecere și se va raporta la M.C.G. pentru a decide (Ordinul comandantului frontului nr. 2466).

h) Numai comandantul trupelor ruse de pe frontul român este în drept să ia dispoziținni care să facă excepții de la regulile stabilite mai sus.

i) Neînțelegerile ce s-ar ivi pe timpul aplicării acestor măsuri vor fi rezolvate de comandanții de armate, împreună cu ofițerii de legătură români atașați pe lângă aceste armate.

4. Pentru a preveni neînțelegeri între trupele române și unitățile ruse, cu onoare vă rog să bineveniți a aduce aceste dispoziținni la cunoștința comandamentelor din subordine, spre a fi cunoscute și aplicate întocmai."

Sursa - A.M.R. Fond RIJO1, Jurnalul de operațiuni al Diviziei 9 - Regimentul 40 Călugăreni, perioada 14.08.1916 - 01.06.1921, dosar nr. 3523, pag. 149 - 150

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 4

Extras din ziarul *"Neamul Românesc"* nr. 12, ianuarie 1919
Nicolae Iorga - Nenorocirea din Basarabia

Un nou comunicat oficial anunță în părțile Hotinului, unde "luptele sunt în curs" și soldatul României Mari răsbună, pe sfânta dreptate, pe eroicii lor șefi morți întru apărarea drepturilor intangibile ale Românimii în sfârșit liberate, au căzut, aruncându-se cei dintâi asupra tâlharilor bolșevici - și ai lui Petliura, cei cu reprezentant la București, ori ai cui vor fi fost - Generalul Poetaș și sublocotenenții Madgearu și Farcaș, în fruntea a 75 de voinici, care au sfințit cu sîngele tinereței lor pământul Basarabiei libere.

Inima ni se strânge la toți înaintea acestei triste știri.

Generalul Poetaș a luptat cu o vitejie fără seamăn în Dobrogea și în lupta de pe Neajlov, ca și, pe urmă, în ceasul răsbunării noastre, la Mărășești. Oriunde era primejdie, nu îngăduia nimănui să intre în foc înaintea lui. Feciorul acesta de țăran avea în sufletul lui puteri de să înfrunte o lume întreagă.

Îl prețuiau ofițerii și soldații lui. O faimă de legendă îl înconjura. În zilele grele din Decembre 1916, când era vorba de cine va putea opri pe dușman, răsplătindu-i răul pe care ni-l făcuse, între cele dintâi nume pe care le-am auzit rostite din gura Regelui, care-și cunoaște vitejii, a fost acela al colonelului Poetaș.

Se zvonise întâi că, rănit în ciocnirea cu bestiile perfide care s-au strecurat la Hotin, pe când tovarășii lor, de la Moghilău, înnaintau pe linia ferată, luând Ocnița și Securenii, acum recâștigate de noi, a fost rănit și - nu i s-a dat de urmă.

Acum oficialitatea confirmă moartea lui, fără a lămuri încă împrejurările.

Când se vor ispărvi ultimele zvâcniri de agonie ale unui cotropitor care nu înțelege să-i scape prada de la 1812 și, neputând lucra ca țarist, năvălește ca petliurist și bolșevic, pe locul unde a sîngerat generalul român apărând Basarabia de Ruși - aceiași în toate veșmintele - se va ridica un monument de recunoștință pentru unii, de ispășire pentru alții.

În pierderea vrednicului ostaș, de care aveam încă atâta nevoie, și a oamenilor săi este însă pentru ușurătatea noastră, care nu trebuie să fie fără leac, o mare învățătură.

Pacea cea adevărată e încă departe. Toate patimile naționale și sociale sunt deslănțuite. Aventurile cele mai criminale sunt încă posibile. Oamenii cuminți dorm cu ochii întredeschiși, și mâna lor nu se descleaștă de pe armă. Numai așa destoinicia poate păstra ce a dat jertfa, binecuvântată de noroc.

De luare aminte acei care am ațipit, și cei care am fost trezi, să pândim acum de zece ori mai atenți - în Basarabia și aiurea!

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 5

Variante privind asasinarea generaluli Stan Poetaș

1. **Constantin Kirițescu - Istoria Războiului pentru Întregirea României (1916-1919), vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pag. 439**

"În cursul acestei operații am avut de înregistrat o piedere dureroasă. Generalul Poetaș, comandantul Brigăzii a 17-a de Infanterie și al trupelor române din sectorul Atachi, a fost ucis cu focuri de armă de invadatori, pe când mergea în trăsură ca să-și inspecteze trupele. l-a fost dat să moară, lovit de un glonte de mișel, tras din spate, acestui erou legendar al armatei române, care la Topraisar, la Neajlov și la Mărășești înfruntase de atâtea ori moarte în față, în cele mai dramatice momente ale războiului nostru."

2. **Costin Scurtu, Remus Macovei - Regimentul 34 Infanterie, de la Constanța la Kandahar, Ed. Companiei Naționale Administrația Porturilor Maritime SA Constanța, Constanța, 2007, pag. 98**

"În același timp, generalul Stan Poetaș, a dorit să inspecteze sectorul din dreapta al Batalionului 2/Regimentul 34 Infanterie, deși i se atrăsese atenția asupra pericolului să nu intre în sat căci populația e răsculată, ceea ce dânsul nu crede; coboară pe șoseaua Atachi - Calarașofca și este atacat de populația civilă, fiind omorât și cadavrul batjocorit. În timpul inspectării trupelor sale, din zona satului Calarașofca a fost împușcat din spate de către oamenii din banda lui G.I. Bărbuță."

3. **Arhivele Militare Române - Jurnalul de operații al Brigăzii 17 Infanterie, de la 18 octombrie 1918 până la 25 ianuarie 1920, inventar nr. 5395, nr.crt. 938, pag. 1-2**

"În noaptea de 6/7 ianuarei 1919, ora 3:40, bolșevicii au trecut Nistru prin punctul Ungri. Detașamentul Stan Poetaș, format din 2 batalioane din Regimentul 34 Infanterie, 1 batalion din Regimentul 35 Infanterie, un escadron din Regimentul 5 Roșiori, 1 baterie din Regimentul 13 Artilerie și 1 baterie călăreață, ia măsura să restabilească situația. Generalul Poetaș acționează personal cu Batalionul 2/Regimentul 34 Infanterie și pune pe inamic în debandadă. În același timp, cu restabilirea situației la Ungri, se răscoală satele din spate și bolșevicii își fac trecerea prin punctul Naslavcea. Generalul Poetaș pleacă din Ungri pentru a reveni la punctul de comandă de la Atachi. Pe drum este ucis de țăranii răsculați din Calarașovca."

4. **Neculai Moghior - Generalul Stan Poetaș - primul ofițer superior român ucis de bolșevici, în 1918 - 2008. 90 de ani de la unirea Basarabiei cu România, Ed. Muzeului Marinei Române, Constanța, 2008, pag. 114 - 115**

"Generalul Stan Poetaș comanda o brigadă din Divizia 9, care își avea sectorul în nordul Basarabiei, județele Hotin și Soroca.

www.ziuaconstanta.ro

În dimineașa zilei de 6 ianuarie 1919 i s-a adus știrea că trupele bolșevice au trecut Nistrul și că cele românești s-au retras din sectorul Nistrului la ora 24, fiind omorâți mai mulți ofițeri și soldați români.

Generalul Stan Poetaș nu s-a încrezut în cele ce i s-au adus la cunoștință și a plecat de la punctual său de comandă spre satul Atachi. Nu exista nicio legătură telefonică, căci în noaptea de 5/6 ianuarie s-a distrus linia telefonică.

Generalul a plecat cu trăsura, având cu sine numai pe soldatul vizitiu, iar în urma trăsurii mergea ordonanța călare pe calul generalului. În momentul când a ajuns la marginea satului Ataki, a fost încadrat de focuri de armă și de pușcă mitralieră din partea unui grup de bolșevici adăpostiți lângă un zid de piatră. La primele focuri au căzut, răpuși de gloanțe, ambii soldați.

Generalul Stan Poetaș, văzându-se atacat, a luat armele soldaților morți și dându-se jos din trăsură, s-a adăpostit într-un șanț și s-a luptat vitejește o jumătate de oră cu întreaga bandă de bolșevici, trăgând mereu focuri, nelăsându-i să se apropie, până când a terminat toate cartușele, după care, în cele din urmă, a căzut glorios străpuns de nenumărate gloanțe inamice."

5. **Iulian Negrilă - Gheorghe Eminescu: Cum a fost asasinat generalul Stan Poetaș. Un document inedit, Arhivele Statului Iași, Fondul Al husar, Documentul nr. 174, filele 1 - 12**

"Cu ocazia procesului celor patru asasini, care a durat 20 de zile şi acuzaţii s-au bucurat de toate drepturile de apărare, s-au aflat exact împrejurările în care s-a comis asasinatul: Cu trei săptămâni înainte de atacul bandelor venite de peste Nistru, generalul Poetaş trecuse prin satele din sectorul lui şi pusese să se citească locuitorilor Proclamaţia regelui Ferdinand I, prin care anunţa exproprierea moşiilor şi împărţirea pământului la ţărani. Poetaş fusese peste tot purtat în triumf, de aceea, când i s-a raportat că ţăranii din Calaraşovca, care cu trei săptămâni înainte îl ovaţionaseră, s-au răsculat, nu i-a venit să creadă. S-a suit în trăsură şi escortat de un singur călăreţ din escadronul de cavalerie, a plecat spre Calaraşovca. Ajuns pe un deluşor de la marginea satului, a văzut mulţimea adunată, care la vederea trăsurii, a început să urce dealul într-o atitudine ameninţătoare. Soldatul văzând pericolul îi spune:

«- Fugiţi, domnule general, că vă omoară!»

Poetaş, care era un temerar, îi ia carabina, spunându-i:

« - Măgarule! Ţi-e frică?» - apoi, a început să tragă asupra mulţimii, sperând s-o intimideze. Soldatul văzând pericolul, a dat pinteni calului şi a fugit.

Când trupele noastre au sosit şi au restabilit ordinea, au găsit cadavrul generalului Poetaş, ciopârţit cu topoarele."

6. **Lavinica Iacob - Considerații privind viața generalului Stan Poetaș. În volumul Restituiri - Studii și Comunicări (Sesiunea de comunicări științifice 26 iulie 2002, Pitești), Ed. Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003, pag. 146**

Pe când cobora șoseaua pentru a se reîntoarce în Atachi, probabil pentru a da ordine, a fost întâmpinat de o ploaie de gloanțe trase de bolșevici ascunși prin case și după garduri. Domnia sa imediat a sărit din trăsurăși luând arma conducătorului de la trăsură, a început a trage în diferite grupe de bolșevici, se spune chiar că ar fi

www.ziuaconstanta.ro

împușcat 2 - 3. Văzând pericolul mare și fără ajutor, a dat ordin ca trăsura să se întoarcă înapoi pentru a urca dealul. Din cauza înghețului și fiind caii nepotcoviți, n-a putut urca dealul. Din nou s-a pus la luptă și cu curaj de nedescris s-a apărat timp de o oră și mai bine, când terminând cartușele și, fiind părăsit de conductor și călăreț, rămânând singur, a căzut lovit de 3 gloanțe. Fiind rănit de moarte și nemaiputându-se apăra, bolșevicii s-au apropiat de el, l-au lovit cu topoarele, l-au dezbrăcat de haine și îngropat într-o săpătură de câțiva centrimetri (...). Faptele asupra modului cum s-a apărat și luptat fiind singur, le dețin de la doi frați basarabeni tineri de 16 - 17 ani, care au denunțat și pe cei trei bolșevici: Ștefan Placside, Nichita Ștefan Placside și Iancu Băjenaru, ca autori principali omorâtori ai generalului Poetaș Stan.

Acești 3 bolșevici au fost prinși de subsemnatul, trimiși în judecata Curții Marțiale - Bălți și condamnați la moarte.

(*Fragment din memoriul maiorului Ion Niculescu, comandantul Batalionului 2 din Regimentul 34 Infanterie "Constanța"*)

7. **Ethel Greening Pantazzi - România în lumini și umbre (1909 - 1919), Ed. Humanitas, București, 2015, pag. 68**

După armistițiul din ianuarie 1918, a fost trimis în Basarabia pentru a înăbuși mișcările bolșevice. În timp ce lua cina într-un mic local rural, Poetaș a fost împușcat în spate de un asasin trimis de inamici. Soldații generalului l-au găsit pe ucigaș și l-au sfâșiat în bucăți (la propriu). Statuia generalului Poetaș a fost ridicată la Hotin (Basarabia) cu ajutorul donațiilor venite din partea întregii armate.

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 6

Extras din ziarul *"Presa liberă"* - luni, 10 ianuarie 1920
Cum a fost ucis generalul Stan Poetaș.
Adevărul asupra asasinării generalului Poetaș

În ziua de Sf. Ion se împlinește un an de la asasinarea de către bolșevici a generalului Poetaș, comandantul brigadei a XVII - a.

Cu prilejul tristei aniversări, care a costat viața unui erou și care a murit ca un erou apărându-se cu arma în mână, împotriva bandei de asasini, care l-au atacat mișelește, vom căuta să stabilim adevărul asupra faptului.

Anul trecut când bucureștenii au primit trista veste, din cauza cenzurii, presa n-a putut să afle toate amănuntele. Comunicatul guvernului, deși îndurerat, a fost prea laconic. Acum putem să restabilim amănuntele, cu ajutorul informațiilor culese de la martori oculari din acel timp.

Sărbătoarea Bobotezei

"Ziua de bobotează s-a serbat cu mare paradă la Soroca și la Ataki ca și în toate celelalte localități din Basarbia întreagă. Ziua a fost geroasă, uscată, dar fără ca Nistru să înghețe.

În toate părțile domnea o liniște completă și nimic nu făcea să se prevadă sângeroasele evenimente de a doua zi.

Bobotеaza a fost sărbătorită apoi, în toate familiile ortodoxe, ca după obiceiul strămoșesc.

Ofițerii din garnizoane căutau să fie cât mai prevenitori față de populație, participând voios la această mare sărbătoare creștină.

Se știa că paza este bună, nicio informație, niciun semn prevestitor de rău nu se arătase."

Bolșevicii trec Nistrul

Orășelul Atachi este un cap de pod format de trupele noastre. Peste Nistru se află frumosul oraș Moghilău, care este legat prin pod, peste fluviu, cu Atachi. Aici avea reședința generalul Poetaș.

Noaptea spre Sf. Ion a trecut deasemenea liniștită. Nimeni nu a simțit nimic.

Și cu toate acestea, bande și căpetenii de bande bolșevice au trecut Nistrul în puterea nopții, în mod cu totul misterios, transportând în bărci arme, munițiuni, mitraliere și chiar un tun. Ei veneau din Moghilău și împrejurimi. Este un mister cum de nu i-a simțit nimeni.

Ce voiau bolșevicii

Ei au trecut în două puncte simultan: pe la Naslavcea și pe la Ungri. Ei urmăreau învăluirea trupelor noastre și capturarea lor la Atachi.

Deîndată ce au pătruns, dimineața s-au organizat răsculând populația care este rutenă, înarmând-o și pornind asupra posturilor noastre.

Măcelul de la Ocnița

Ocnița este la câțiva kilometri de punctul Naslavcea, pe care îl ocupaseră bolșevicii și este un nod de cale ferată.

www.ziuaconstanta.ro

Acolo au năvălit cu forțe mari, au ocupat gara, și cum tocmai sosise un tren cu soldați de ai noștri, veniți din concediu, au somat pe oamenii care nu erau armați, să se dea jos din tren, au tăbărât asupra lor, au omorât și rănit o mare parte, iar pe alții i-au luat prizonieri și i-au dus la Moghilău. Personalul trenului avu și el aceiași soartă, căci fu și el măcelărit.

Generalul telegrafiază

Pe la ora 9 dimineața, generalul Poetaș prinsese de veste de cele ce petrec în jur de Atachi, la reședința sa.

Își dădu seama de situație și telegrafie, câteva minute mai târziu, la Soroca, arătând că bolșevicii au trecut Nistrul în număr mare și că neputând rezista cere ajutor.

În același timp, luă dispozițiile necesare, împărțind puținile trupe ce le avea la îndemână, ca să ție piept bolșevicilor.

Mai întâi se retrase din orășelul Atachi, apoi porni un mic detașament către Calarașovca și, după ce luă aceste măsuri, se sui în trăsură spre a observa mersul atacurilor și rezistenței.

Asasinarea generalului

Negreșit, telegrama generalului provoacă uimire generală și se luară imediat măsuri.

Între timp generalul Poetaș după ce văzu că trupele sale trimise spre Calarașovca sunt atacte pe la spate de populația care se răscula, dădu ordine de concentrare spre Atachi a tuturor forțelor, spre a rezista pe o poziție aleasă în afara orășelului până la sosirea ajutoarelor. În acest scop întoarse spre Atachi, spre a lua ultimile dispoziții.

Pe capra trăsurii, afară de vizitiu, se afla ordonanța generalului, un turc din Bazargic și avea câțiva călăreți drept escortă.

Abia apucase să treacă câteva case și, de pe ferestre, izbucni un foc violent de arme asupra trăsurii, din toate părțile.

Călărețiii, surprinși, fugiră.

Generalul ceru ordonanței să-i dea carabina și începu să tragă în agresorii invizibili.

Ordonanța și vizitiul fugiră de asemenea.

Generalul, rămas singur, continuă să tragă, până când lovit de patru gloanțe, dintre care unul în pântece mortal, căzu.

Caii și trăsura nu se știe ce s-au făcut.

Bolșevicii ieșind din case l-au dezbrăcat, lăsându-l numai în izmene și cămașe, l-au târât afară din orășel și l-au aruncat într-o râpă, acoperindu-l cu puțină țărână.

Focarul răscoalei

Bolșevicii își întinseseră câmpul operațiunilor în raza localităților Atachi, Ungri, Arionești, Tatrovca Nouă, Temișovca și Calarașovca. Aci toată populația era răsculată și se înarmase spre a porni să propage mai departe anarhia și distrugerea.

În contra acestui focar au pornit în zilele de 9, 10, 11 și 12 ianuarie, de la nord un detașament comandat de generalul Davidoglu, de la vest detașamentul colonelului Cornescu repauzat zilele acestea în București și de la sud detașamentul maior Butunoiu.

www.ziuaconstanta.ro

Represiunea

Soldații noștri, ai căror camarazi și al căror iubit general au fost atât de mișelește măcelăriți, au împresurat focarul de rebeliune și instigație.

Curățirea terenului a durat patru zile și teribila represiune a fost binemeritată. Cei care scăpau de infanterie nu scăpau de cavalerie. Cuiburile de bandiți au fost unse cu gaz și arse. Parte din bolșevici au fos uciși pe loc; alții împinși în Nistru unde s-au înecat. Cei prinși și dovediți vinovați, uciși pe loc. S-au capturat un mare număr de arme, muniții, mitraliere și tunul cu care trăseseră în ai noștri peste sate, care fusese trecut pe la Atachi.

Găsirea cadavrului generalului

Cadavrul generaluli erou a fost găsit în ziua de 9 ianuarie. El căzuse la ora 11:00 în ziua de 7 ianuarie, după două ore după ce telegrafiase, după mărturisirea bolșevicilor prinși ca asasini ai lui, judecați la Bălți, osândiți la moarte și executați.

Generalului i s-au făcut funerarii naționale și a fost înmormântat la Soroca, unde i se va ridica un monument în colțul grădinii publice pe strada ce a primit numele lui.

Doamna Poetaș se afla la Soroca și a primit vestea nefericită, abia după câteva zile, sub forma că ar fi căzut prizonier împreună cu o companie și a fost trecut Nistrul de către bolșevici.

Generalul era o persoană înaltă, bine făcută, caracter franc, leal, om de nădejde.

În timpul războiului a comandat în calitate de colonel Regimentul 40 Călugăreni.

El începuse o scriere *"Luptele din Dobrogea"* pe care nu știm de a terminat-o și pe care voia să o publice.

Cu prilejul împlinirii unui an de la moartea eroului, națiunea se descoperă cu respect înaintea mormântului său. Amintirea lui va rămâne pururea vie, în inimile tuturor românilor.

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 7

Situația centralizatoare cu ofițerii/generalii care au încadrat funcțiile de comandanți de brigadă în perioada 1916 - 1918

Brigada	Comandant la 14/27 august 1916	Comandant la 1/13 iulie 1917	Comandant la 1 iunie 1918	Comandant la 1 noiembrie 1918
Brigada 1 Infanterie	Col. Gheorghe Negruți	Col. Mihail Obogeanu	General de brigadă Obogeanu Mihail	General de brigadă Obogeanu Mihail
Brigada 2 Infanterie	Col. Scarlat Demetriade	Col. Sava Dimitriu	Col.Oproiu Ioan	General de brigadă Tăutu Teodor
Brigada 3 Infanterie	Col. Sava Dimitriu	Col. Traian Epure	General de brigadă Traian Epure	General de brigadă Traian Epure
Brigada 4 Infanterie	Col. Ilie Antonescu	Col. Bucur Bădescu	Col. Vlădescu Gheorghe	General de brigadă Vlădescu Gheorghe
Brigada 5 Infanterie	Col. Anton Brătășanu	Col.Stan Constantinescu	General de brigadă Stan Constantinescu	Col. Calotescu C.
Brigada 6 Infanterie	Col. Ioan Lupescu	Col. Alexandru Alexiu	General de brigadă Ștefănescu Ștefan	General de brigadă Constantinescu S.
Brigada 7 Infanterie	General de brigadă Emanoil Manolescu Mladian	Col. Ștefan Panaitescu	General de brigadă Macri Ioan	General de brigadă Macri Ioan
Brigada 8 Infanterie	General de brigadă Grigore Simionescu	Col. Gheorghe Vlădescu	General de brigadă Bădescu Bucur	Col. Josescu I.
Brigada 9 Infanterie	Col. Dumitru Popovici	Col. Lascăr Caracaș	Col. Lascăr Caracaș	Col. Lascăr Caracaș
Brigada 10 Infanterie	General de brigadă Aristide Razu	Col. Toma Lișcu	Col. Voicescu Grigore	Col. Voicescu Grigore
Brigada 11 Infanterie	Col. Petre Fotescu	Col. Ioan Macri	Col. Botea Gheorghe	Col. Botea Gheorghe
Brigada 12 Infanterie	General de brigadă Gheorghe	Col. Alexandru Stoenescu	Col. Sachelarie Dumitru	Col. Sachelarie Dumitru

www.ziuaconstanta.ro

Brigada	Comandant la 14/27 august 1916	Comandant la 1/13 iulie 1917	Comandant la 1 iunie 1918	Comandant la 1 noiembrie 1918
	Sănătescu			
Brigada 13 Infanterie	Col. Petre Velicu	Col. Mihail Darvari		Col. Gherescu A.
Brigada 14 Infanterie	Col. Octav Boian	Col. Dumitru Colori	General de brigadă Neculcea Constantin	General de brigadă Neculcea Constantin
Brigada 15 Infanterie	General de brigadă Nicolae Petala	Col. Gheorghe Liciu	Col. Liciu Gheorghe	Col. Liciu Gheorghe
Brigada 16 Infanterie	Col. Grigore Bunescu	Col. Gheorghe Dabija	General de brigadă Lecca Aristide	Col. Samsonovici N.
Brigada 17 Infanterie	Col. Stan Poetaș	Col. Stan Poetaș	General de brigadă Stan Poetaș	General de brigadă Stan Poetaș
Brigada 18 Infanterie	Col. Nicolae Mărășescu	Col. Gheorghe Scărlătescu	General de brigadă Dabija Gheorghe	Col. Cornescu Gheorghe
Brigada 19 Infanterie	Col. Nicolae Mihăescu	Col. Nicolae Mihăescu	Col. Florescu Mihail	Col. Florescu Mihail
Brigada 20 Infanterie	Col. Petre Popovăț	Col. Constantin Șerbescu	General de brigadă Șerbescu Constantin	General de brigadă Șerbescu Constantin
Brigada 21 Infanterie	Col. Dumitru Cocorăscu	Col. Alexandru Anastasiu	General de brigadă Anastasiu Alexandru	Col. Gherghiceanu C.
Brigada 22 Infanterie	Col. Ioan Anastasiu	Col. Gheorghe Meleca	Col. Gherghiceanu M. Gheorghe	General de brigadă Dumitrescu C.
Brigada 23 Infanterie	Col. Dumitru Ștefănescu	Col. Ștefan Ștefănescu	General de brigadă Mihăiescu Ilie	General de brigadă Darvari Mihail
Brigada 24 Infanterie	General de brigadă Dumitru Viișoreanu	Col. Gheorghe Damian	Col. Neagu Savel	Col. Oprescu M.
Brigada 25 Infanterie	Col. Gheorghe Topliceanu	Col. Constantin Constantinescu	Col. Constantinescu V. Constantin	Col. Constantinescu V.C.

www.ziuaconstanta.ro

Brigada	Comandant la 14/27 august 1916	Comandant la 1/13 iulie 1917	Comandant la 1 iunie 1918	Comandant la 1 noiembrie 1918
Brigada 26 Infanterie	Col. Pavel Belinschi	Col. Marin Nedeianu	Colonel Marin Nedeianu	Colonel Marin Nedeianu
Brigada 27 Infanterie	General de brigadă Luca Vlădoianu	Col. Ioan Anastasiu	General de brigadă Anastasiu I. Ioan	Col. Niculescu Gabriel
Brigada 28 Infanterie	General de brigadă Claudian Floru Ionescu	Col. Constantin Neculcea	Col. Niculescu Gabriel	General de brigadă Anastasiu I. Ioan
Brigada 29 Infanterie	General de brigadă Savopol Constantin	Col Dimitrie Sachelarie	General de brigadă Panaitescu Ştefan	General de brigadă Frim Constantin
Brigada 30 Infanterie	Col. Gheorghe Anastasiu	Col. Anton Gherăscu		General de brigadă Răşcanu Constantin
Brigada 31 Infanterie	General de brigadă Dumitru Cristu		General de brigadă Dumitrescu Constantin	Col. Mărculescu R.
Brigada 32 Infanterie	Col. Alexandru Cratero		Col. Mărculescu Rafail	Col. Dragu Constantin
Brigada 33 Infanterie	General de brigadă Panait Găiseanu			Col. Neagu Savel
Brigada 34 Infanterie	General de brigadă Dimitrie Lambru		General de brigadă Daravari Mihail	General de brigadă Mihăiescu Ilie
Brigada 35 Infanterie	Col. Tiberiu Robescu		General de brigadă Stambulescu Gheorghe	General de brigadă Stambulescu Gheorghe
Brigada 36 Infanterie	Col. Cristodulo Georgescu		Col. Mihăilescu Nicolae	Col. Mihăilescu Nicolae
Brigada 37 Infanterie	General de brigadă Constantin Petala		General de brigadă Dumitru Sava	General de brigadă Dumitru Sava

www.ziuaconstanta.ro

Brigada	Comandant la 14/27 august 1916	Comandant la 1/13 iulie 1917	Comandant la 1 iunie 1918	Comandant la 1 noiembrie 1918
	Sănătescu			
Brigada 13 Infanterie	Col. Petre Velicu	Col. Mihail Darvari		Col. Gherescu A.
Brigada 14 Infanterie	Col. Octav Boian	Col. Dumitru Colori	General de brigadă Neculcea Constantin	General de brigadă Neculcea Constantin
Brigada 15 Infanterie	General de brigadă Nicolae Petala	Col. Gheorghe Liciu	Col. Liciu Gheorghe	Col. Liciu Gheorghe
Brigada 16 Infanterie	Col. Grigore Bunescu	Col. Gheorghe Dabija	General de brigadă Lecca Aristide	Col. Samsonovici N.
Brigada 17 Infanterie	Col. Stan Poetaș	Col. Stan Poetaș	General de brigadă Stan Poetaș	General de brigadă Stan Poetaș
Brigada 18 Infanterie	Col. Nicolae Mărășescu	Col. Gheorghe Scărlătescu	General de brigadă Dabija Gheorghe	Col. Cornescu Gheorghe
Brigada 19 Infanterie	Col. Nicolae Mihăescu	Col. Nicolae Mihăescu	Col. Florescu Mihail	Col. Florescu Mihail
Brigada 20 Infanterie	Col. Petre Popovăț	Col. Constantin Șerbescu	General de brigadă Șerbescu Constantin	General de brigadă Șerbescu Constantin
Brigada 21 Infanterie	Col. Dumitru Cocorăscu	Col. Alexandru Anastasiu	General de brigadă Anastasiu Alexandru	Col. Gherghiceanu C.
Brigada 22 Infanterie	Col. Ioan Anastasiu	Col. Gheorghe Meleca	Col. Gherghiceanu M. Gheorghe	General de brigadă Dumitrescu C.
Brigada 23 Infanterie	Col. Dumitru Ștefănescu	Col. Ștefan Ștefănescu	General de brigadă Mihăiescu Ilie	General de brigadă Darvari Mihail
Brigada 24 Infanterie	General de brigadă Dumitru Viișoreanu	Col. Gheorghe Damian	Col. Neagu Savel	Col. Oprescu M.
Brigada 25 Infanterie	Col. Gheorghe Topliceanu	Col. Constantin Constantinescu	Col. Constantinescu V. Constantin	Col. Constantinescu V.C.

www.ziuaconstanta.ro

Brigada	Comandant la 14/27 august 1916	Comandant la 1/13 iulie 1917	Comandant la 1 iunie 1918	Comandant la 1 noiembrie 1918
Brigada 26 Infanterie	Col. Pavel Belinschi	Col. Marin Nedeianu	Colonel Marin Nedeianu	Colonel Marin Nedeianu
Brigada 27 Infanterie	General de brigadă Luca Vlădoianu	Col. Ioan Anastasiu	General de brigadă Anastasiu I. Ioan	Col. Niculescu Gabriel
Brigada 28 Infanterie	General de brigadă Claudian Floru Ionescu	Col. Constantin Neculcea	Col. Niculescu Gabriel	General de brigadă Anastasiu I. Ioan
Brigada 29 Infanterie	General de brigadă Savopol Constantin	Col Dimitrie Sachelarie	General de brigadă Panaitescu Ştefan	General de brigadă Frim Constantin
Brigada 30 Infanterie	Col. Gheorghe Anastasiu	Col. Anton Gherăscu		General de brigadă Răşcanu Constantin
Brigada 31 Infanterie	General de brigadă Dumitru Cristu		General de brigadă Dumitrescu Constantin	Col. Mărculescu R.
Brigada 32 Infanterie	Col. Alexandru Cratero		Col. Mărculescu Rafail	Col. Dragu Constantin
Brigada 33 Infanterie	General de brigadă Panait Găiseanu			Col. Neagu Savel
Brigada 34 Infanterie	General de brigadă Dimitrie Lambru		General de brigadă Daravari Mihail	General de brigadă Mihăiescu Ilie
Brigada 35 Infanterie	Col. Tiberiu Robescu		General de brigadă Stambulescu Gheorghe	General de brigadă Stambulescu Gheorghe
Brigada 36 Infanterie	Col. Cristodulo Georgescu		Col. Mihăilescu Nicolae	Col. Mihăilescu Nicolae
Brigada 37 Infanterie	General de brigadă Constantin Petala		General de brigadă Dumitru Sava	General de brigadă Dumitru Sava

www.ziuaconstanta.ro

Brigada	Comandant la 14/27 august 1916	Comandant la 1/13 iulie 1917	Comandant la 1 iunie 1918	Comandant la 1 noiembrie 1918
Brigada 38 Infanterie	Col. Nicolae Rujinschi		Col. Cosmiță Ioachim	Col. Cosmiță Ioachim
Brigada 39 Infanterie	Col. Dumitru Drăgotescu			Col. Damian Petcu
Brigada 40 Infanterie	Col. Ioan Tarnovschi			General de brigadă Panaitescu Ștefan
Brigada 41 Infanterie	Col. Alexandru Văitoianu			
Brigada 42 Infanterie	Col. Dumitru Niculescu			
Brigada 1 Mixtă	Col. Gheorghe Scărlătescu			
Brigada 2 Mixtă	General de brigadă Gheorghe Burghele			
Brigada 3 Mixtă	Col. Grigore Lupan			
Brigada 4 Mixtă	Col. Dumitru Colori			
Brigada 5 Mixtă	General de brigadă Gheorghe Boureanu			
Brigada 6 Mixtă	General de brigadă Ion Anastasiu			

Sursa - Războiul de Întregire (1916-1919) Comandanții militari români, Ed. CTEA, București, 2016

www.ziuaconstanta.ro

Anexa nr. 8

Dinamica structurii Brigăzii 17 Infanterie pe timpul campaniei 1916 - 1919

Data	Acțiunea desfășurată	R.34 I.	R.35 I.	R.36 I.	R.39 I.	R.40 I	R.9 V
14/15 august 1916	Declararea mobilizării					X	X
30.10.1916	Refacere Măcin				X	X	X
Ianuarie-iunie 1917	Reorganizare Moldova	X				X	
Iulie – august	Lupte Mărășești și Muncelu	X				X	
Ianuarie 1918	Dezarmare trupe ruse	X		X		X	
Mai 1918	Apărare pe Nistru	X	X				
28 noiembrie 1918	Apărare pe Nistru	X		X			
Ianuarie 1919	Detașamentul Atachi	X	X				

www.ziuaconstanta.ro

DECRET nr. 799 din 17 decembrie 1964 privind schimbarea denumirii unor localități

EMITENT: CONSILIUL DE STAT
PUBLICAT: MONITORUL OFICIAL nr. 20 din 18 decembrie 1964
Consiliul de Stat al Republicii Populare Romine decretează:

ART. 1
Denumirea unor localităţi se schimba pe data de 1 ianuarie 1965, conform anexei, care face parte integrantă din prezentul decret.
ART. 2
Tabelul anexa al Legii nr. 3 pentru îmbunătăţirea împărţirii administrative a teritoriului Republicii Populare Romine, publicată în Buletinul Oficial al Marii Adunări Naţionale nr. 27 din 27 decembrie 1960, se modifica în mod corespunzător cu prevederile prezentului decret.

Preşedintele Consiliului de Stat,
GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

REGIUNEA GALAŢI

a. Comune

- com. Golasei Brăila Lanurile
- com. Naziru Brăila Silistea
- com. Osmanu Brăila Unirea
- com. Cioara-Doicesti Brăila Baraganul
- com. Strimbu Faurei Lunca
- **com. General Poetas Faurei Ulmul**
- com. Niculesti Jianu Faurei Dudestii

b. Sate

- satul Golasei, com. Golasei Brăila Lanurile
- satul Naziru, com. Naziru Brăila Silistea
- satul Osmanu, com. Osmanu Brăila Unirea
- satul Cioara-Doicesti, com. Cioara-Doicesti Brăila Baraganul
- satul Şerban Raducanu, com. Cioara-Doicesti Brăila Spicul
- satul Cioara Radu Voda, com. Cioara-Doicesti Brăila Radu-Voda
- satul Ciucea, com. Tichilesti Brăila Albina
- satul Strimbu, com. Strimbu Faurei Lunca
- **satul General Poetas, com. General Poetas Faurei Ulmul**
- satul Niculesti Jianu, com. Niculesti Jianu Faurei Dudestii
- satul Colonel A. Grigorescu, com. Ciresu Faurei Vulturenii

Sursa: - http://www.monitoruljuridic.ro/act/decret-nr-799-din-17-decembrie-1964-privind-schimbarea-denumirii-unor-localitati-emitent-consiliul-de-stat-publicat-n-19380.html

www.ziuaconstanta.ro

BIBLIOGRAFIE

I. Izvoare

1. Arhive

- Arhivele Militare Române, fond Registre Istorice şi Jurnale ale acţiunilor de luptă - Diviziile 9 şi 10 Infanterie, Brigada 17 Infanterie, Regimentul 40 infanterie *"Călugăreni"*
- Arhiva Muzeul Militar Naţional *"Regele Ferdinand I"* filiala Constanţa
- Biblioteca Academiei Române
- Biblioteca Muzeului Militar Naţional *"Regele Ferdinand I"* - fond Diverse I
- Secţia Judeţeană Constanţa a Arhivelor Naţionale, fond IOVR, perioada 1919 – 1948

2. Acte normative şi documente oficiale

- Colecţia Monitorul Oficial al României

II. Documente publicate

1. Presa scrisă

- Coleţia *Acţiunea Română* - 1919
- Coleţia *Dobrogea Jună* - 1918
- Coleţia *Epoca* - 1918, 1919
- Colecţia *Izbânda* - 1919
- Colecţia *Îndreptarea* - 1919
- Colecţia *L'independace Roumaine* - 1919
- Colecţia *Neamul Românesc* - 1917, 1919
- Colecţia *Presa Liberă* - 1920
- Colecţia *Răsăritul* - 1919
- Colecţia *Sfatul Ţării* – 1918, 1919
- Colecţia *Steagul* - 1919
- Colecţia *Ziarele României Mari*
- Colecţia *Ziua de Constanţa*
- Colecţia *Viitoru* - 1918, 1919
- Colecţia *Vocea Constanţei*
- Colecţia Ziarul *"Obiectiv - Vocea Brăilei"* 2018
- Analele Dobrogei
- Anuarul Muzeului Marinei Române - 2000 - 2018;
- Revista *Arma pontica*
- Revista *Datina*
- Revista *Document*
- Revista *Historia*
- *Ilustraţiunea Armatei*, anul II, nr. 4, 15 martie 1920

www.ziuaconstanta.ro

- Revista *Magazin Istoric*
- Revista *România Eroică*

2. Internet

- Lazăr Victor - Răsboiu pentru întregirea neamului românesc (1916 -1919), http: // ro. Wikisource.org
- Otu Petre - Armata Română la intrarea în război - www.historia.ro
- Roșulescu Vladimir - Retragerea în Moldova. 1916, Vladimir Rosulescu-istorie, blogspot.ro

III. Lucrări generale

- Generalul Henri Berthelot – Memorii și corespondență 1916 - 1919, Ed. Militară, București, 2015
- Bucur Maria - eroi și victime. România și memoria celor două războaie mondiale, Ed. Polirom, Iași, 2019
- Bulat Nicolae - În căutarea unui mare erou. Generalul Stan Poetaș, Ed. Edithgraph, Buzău, 2019
- Cătănuș Dan - Cadrilaterul. Ideologie cominternistă și iredentism bulgar, Institutul Național pentru studiul totalitarismului, București, 2001
- Ciorbea Valentin - Evoluția Dobrogei între 1918 - 1944, Ed. Ex Ponto, Constanța, 2005
- Cotan Constantin Claudiu - Biserica Ortodoxă Română în timpul Primului Război Mondial, Ed. Universitară, București, 2015
- Crîșmaru Dumitru Dan - Elita militară românească în timpul lui Carol I. 1866 - 1914, Ed. Militară, București, 2017
- Fontaine Marcel - Jurnal de Război. Misiune în România. Noiembrie 1916 - aprilie 1918, Ed. Humanitas, București, 2016
- Greening Pantazzi Ethel - România în lumini și umbre, Ed. Humanitas, București, 2015
- Hornea Alexandru - Documentar privind necesitatea actualizării reabilitării generalului Stan Poetaș, eroul comunei Ulmu, județul Brăila, ucis de bolșevici în anul 1919, București, 2008
- Ichim Eugen - Ordinul militar de război *"Mihai Viteazu"*, Ed. Modelism&Jertfă, București, 2000
- Nicolae Iorga - Războiul nostrum În Note Zilnice, vol. I și II, Ed. TipoMoldova, Iași, 2017
- Jipa Rotaru, Leonida Moise, Ion Giurcă, Costin Scurtu - Divizia 9 Mărășești. 1879-1999, Ed. Punkt, București ,1999
- Jipa Rotaru, Leonida Moise, Spiridon Huchiu - Sacrificii pentru țară, Regimentul 36 Infanterie "Vasile Lupu". 90 de ani de la înființare. 1909 - 1999, Ed. Europolis, Constanța, 1999
- Dr. B. Kesyakov, Prinoskum diplomaticeska istorija na Balgarija, Sofia, 1925

www.ziuaconstanta.ro

- Kirițescu Constantin - Istoria războiului pentru întregirea României. 1916 - 1919, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989
- Lupașcu - Stejar Alexandru - Din războiul României. În lumina adevărului, 1921
- Macovei Remus - De la Turtucaia la Budapesta. Prinosul de sânge al militarilor constănțeni în Campania 1916 - 1919, Ed. Next Book, Constanța, 2017
- Macovei Remus - Ocupația militară a Dobrogei de către puterile Aliate. Noiembrie 1918 - decembrie 1919, Ed. NeXT book, 2018
- Macovei Remus - Regimentul *"Călugăreni"* nr. 40. Sufletul, pușca și mitraliera, Ed. Celebris, Constanța, 2019
- Madgearu Alexandru - Note din războiul de reîntregire a neamului, Ed. Militară, București, 2017
- Mihăiescu Nicolae - Amintiri și învățăminte din războiul de întregire a neamului. 1916 - 1919, Ed. Ziarului Universul, București, 1936
- Gl.bg. (r) Mihalache D. Vasile, gl.bg. (r) Suciu P. Ioan - Istoria Jandarmerie Române. 1850 - 2000, Ed. Sylvi, București, 2000
- MirceaVâlcu Mehedinți - Dezvăluiri. Fața necunoscută a istoriei României. 10. Cadrilaterul. Politica bulgarilor față de România. Otomanii, Ed. Mircea Vâlcu-Mehedinți, București, 2008
- Marghioman Alexandru - Note politice, vol. III, Ed. Machiaveli, București, 1995
- Markov Giorgi - The Great War and the bulgarian sword over the Balkan knot. 1914-1919, "G.S. Rakovski" National Defense College, 2017
- Ministerul Apărării Naționale, Statul Major General, Serviciul Istoric al Armatei - Războiul de Întregire (1916-1919). Comandanți militari români, Ed. ECTEA, București, 2016
- Moise Leonida - Confruntări militare în Dobrogea, Ed. Paideia, București, 2002
- Nazarie Constantin - Activitatea preoților de armată. Campania 1916 - 1918, Imprimeria Ministerului Cultelor și Artelor, București, 1920
- Gl.bg. dr. Seserman Dumitru - Acțiunile armatei române în spațiul dintre Carpații Orientali și Nistru (1917 - 1920), Ed. Universității Naționale de Apărare, București, 2004
- Gl.bg. Neagoe Sever, gl. Tender Ilie, gl.bg. Văduva Gheorghe - Istoria grănicerilor și a începutului Poliției de Frontieră, Ed. Scaiul, București, 2003
- Otu Petre - Mareșalul Constantin Prezan. Vocația datoriei, Ed. Militară, București, 2008
- Petcu Ionuț Constantin - Generalul David Praporgescu. O biografie (1865 - 1916)
- Al. Rațiu, Carol Spigler - Pagini de sânge. Amintiri de pe front 1916 - 1917, ed. II-a, Iași, Institutul de Arte Grafice "Versuri și Proză", 1918
- Rosetti R. Radu - Mărturisiri (1914 - 1919), Ed. Modelism, București, 1919

www.ziuaconstanta.ro

- Scărișoreanu Romulus - Fragmente din războiul 1916 - 1918, Ed. Tiparul cavaleriei, București, 1934
- Scurtu Costin, Macovei Remus - Regimentul 34 Infanterie de la Constanța la Kandahar, Ed. Companiei Naționale Administrația Porturilor Maritime SA Constanța, 2007
- Solcanu Ion - Operațiile și istoricul Regimentului 9 Vânătoriî În Războiul pentru Întregirea "Neamului Românesc" 1916 - 1919, Ed. Enciclopedica, București, 2018
- Solcanu Ion - Un erou din Războiul de întregire a României. Regimentul 9 Vânători, Ed. Junimea, Iași, 2018
- Spânu Alin - Spioni, spioane și dandanale în România neutră (1914 - 1916), Ed. Militară, București, 2016
- Spânu Alin - Spioni, spioane și dandanale în România neutră (1914 - 1916), Ed. Militară, București, 2019
- Statul Major General, Serviciul Istoric al Armatei și Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare istorice - Ghidul Arhivelor Militare Române, Ed. ECTEA, București, 2010
- Stănescu Marin C. - Armata română și unirea Basarabiei și Bucovinei cu România, Ed. Ex Ponto, Constanța, 1999
- Șucu S.Nicolae - Viața și aventruile unui cioban în Bulgaria în vremuri de război. 1908 - 1918, Ed. Humanitas, București, 2017
- Velburg Gerhard - În spatele frontului. Marele Război așa cum l-am văzut eu. Decembrie 1916 - iunie 1918. Însemnările unui soldat german în România ocupată, Ed. Humanitas, București, 2018
- XXX - 140 de ani de la unirea Dobrogei cu România. Studii istorice., Ed. Oamenilor de Știință din România, București, 2018
- XXX Adevărul asupra celor ce s-au petrecut la Regimentul 40 *"Călugăreni"* în timpul și cu ocaziunea campaniei din vara anului 1913 în Bulgaria, Institutul de arte grafice "Biruința", București, 1914
- XXX - Aliatul inamic. Descompunerea armatei ruse și pericolul bolșevizării României - 1917-1918, Ed. Humanitas, București, 2019
- XXX - Direcția Generală a Arhivelor Statului - 1918 la Români. Desăvârșirea unității național statale a poporului român. Documente externe. 1916 - 1918, volumul II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983
- XXX - Dobrogea în contextul Primului Război Mondial, Ed. Top Form, București, 2017
- XXX - Dobrogea și Marea Unire la centenar, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2018
- XXX - Dunărea și Marea Neagră în spațiul euroasiatic. Istorie, Relații politice și diplomație, Ed. Muzeului Național al Marinei Române, Constanța, 2017
- XXX - Enciclopedia Armatei Române, Ed. ECTEA, București, 2009
- XXX - Marea unire de la Marea Neagră, Ed. Litera, București, 2018
- XXX - Memoriu al Administrației Germane de Etapă din Dobrogea. Întocmit la mijlocul lui aprilie 1917, Ed. Ex Ponto, Constanța, 2012

www.ziuaconstanta.ro

- XXX - România în anii Primului Război Mondial, Ed. Militară, București, 1987
- XXX - Satul Major General. 1859 - 2004. Istorie și transformare, Ed. ECTA, București, 2004

IV. Articole publicate în reviste de specialitate

- Cotovu Brutus - Însemnări din timpul refugiului, AnaleleDobrogei X, 1929
- Dumitrașcu Dacia Lavinia - Dobrogea anului 1919. Breviar militar și diplomatic, Omagiu istoricului Gheorghe Buzatu, Ed. Empro, Focșani, 1999
- Gheorghiu Laura, Stan Florin - Violența extremă la granița de sud a României. Câteva date privind situația din Cadrilater în perioada 1919-1924, în Dobrogea și Marea Unire la centenar, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2018
- Giurgiu Luminița - Asaltul bulgar asupra Dobrogei (1916), Revista Document nr. 75/2017
- Giurgiu Teodora, Silviu Daniel Nicolae - Dobrogea în ecuația păcii și războiului, în Dobrogea și Marea Unire la centenar, Editura Tipo Moldova, Iași, 2018
- Lăpușanu Aurelia - Sub semnul unirii Dobrogei, Documentar istoric, ediție specială Datina, Constanța, 2018
- Lavinica Ioacob - Considerații privind viața generalului Stan Poetaș, în volumul Restituiri. Studii și comunicări științifice - 26 iulie 2002, Pitești, Ed. Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003
- Moghior Neculai - Generalul Stan Poetaș - Primul ofițer superior român ucis de bolșevici, în 1918 - 2018. 90 de ani de la unirea Basarabiei cu România, Ed. Muzeului Marinei Române, Constanța, 2008
- Munteanu Anatol - Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România. General Stan Poetaș, Retrăiri istorice în veacul XXI, 2019
- Nae E. Vasilescu "Brăila - Proilavia - Proilabum - Brailova - Ibraila Schițe - documente și însemnări din orașul și județul Brăila 1828-1929, Atelierele Tipografice ale Ziarului "Curierul", Brăila, 1929
- Negrea Cristian - Mobilizarea și operațiunile din 1918, în revista Tactica și strategia, decembrie 2014
- Negrea Cristian - Generalul Stan Poetaș, 2017
- Negrilă Iulian - Gheorghe Eminescu: Cum a fost asasinat generalul Stan Poetaș. Un manuscris inedit, Arhivele Statului Iași, Fondul Al. Husar, Documentul nr. 174, fila 8
- Nicolae Daniel - Contribuții la istoria Diviziei 9 Infanterie în Dobrogea de Sud (1919 - 1924), Revista Document, nr. 3 (81)/2018
- Stănescu M.C. - Hotin - ianuarie 1919. Răscoală sau agresiune, Revista de Istorie Militară, nr. 7 (340), iulie 1995

www.ziuaconstanta.ro

S C H E M E

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

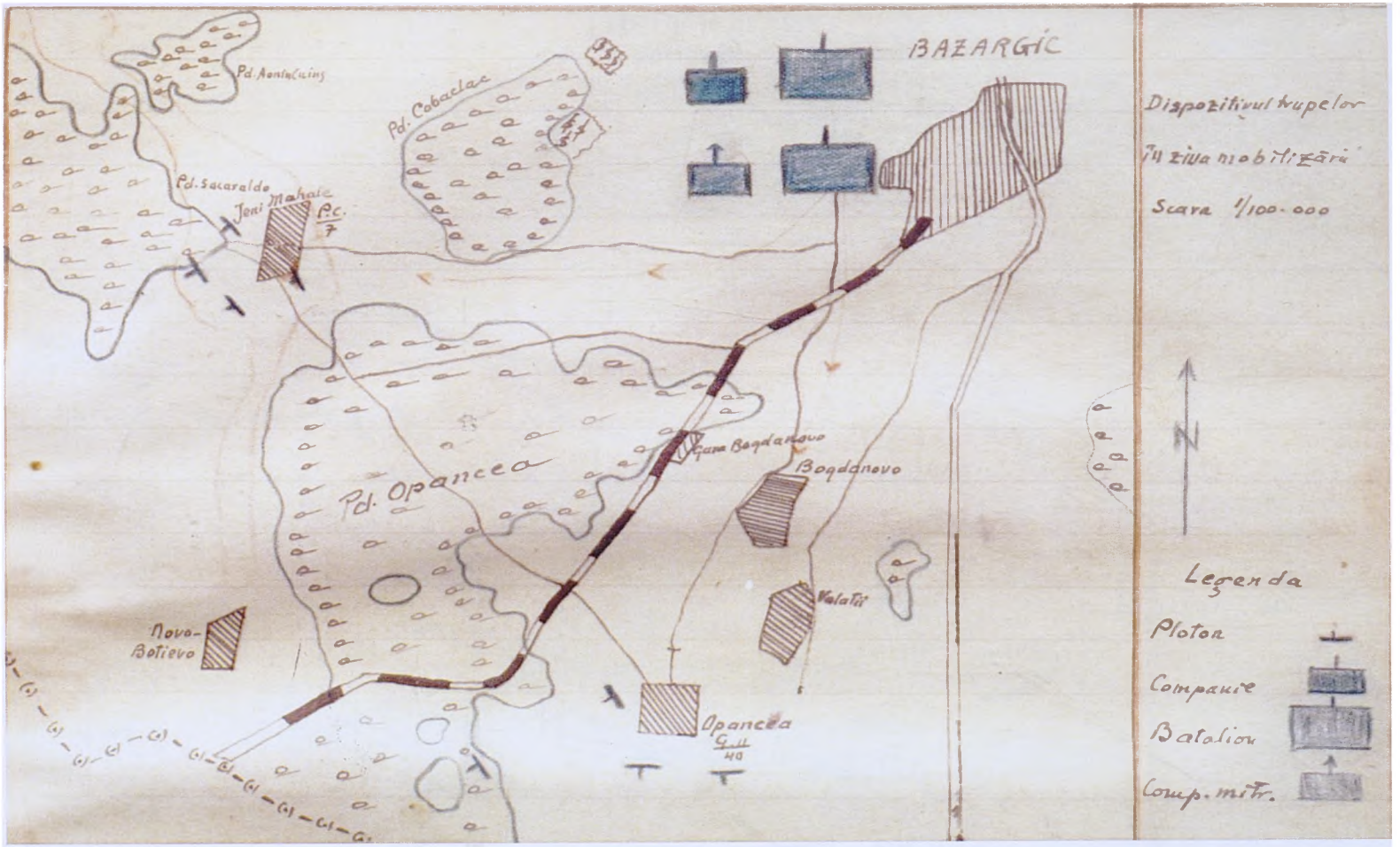

Schema nr. 1
Dispunerea Brigăzii 17 Infanterie la decretarea mobilizării

www.ziuaconstanta.ro

Shema nr. 2
Lupta de la Balagea

www.ziuaconstanta.ro

Schema nr. 3
Luptele de la sud Caraomer

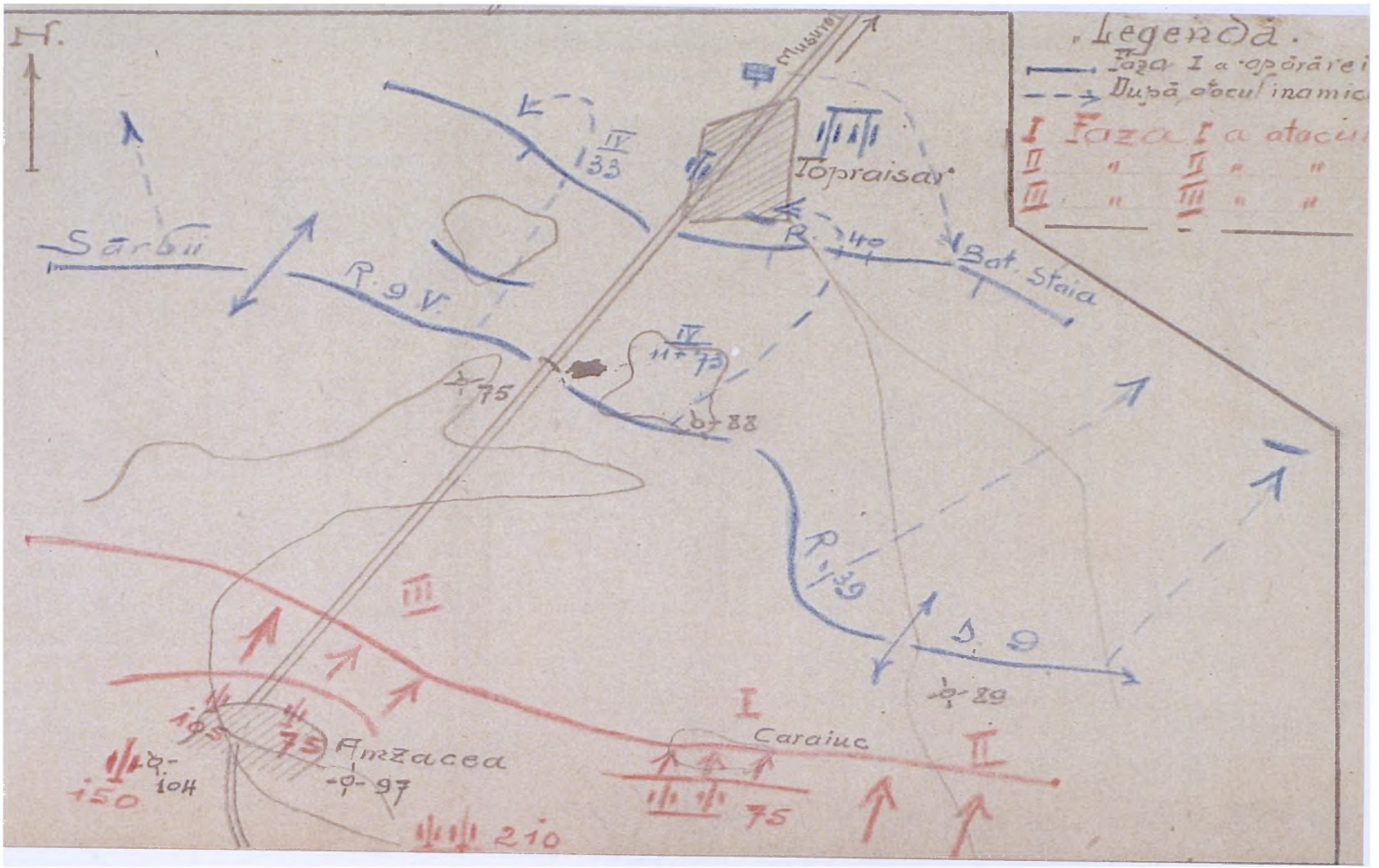

www.ziuaconstanta.ro

Schema nr. 5
Retragerea de la Topraisar

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

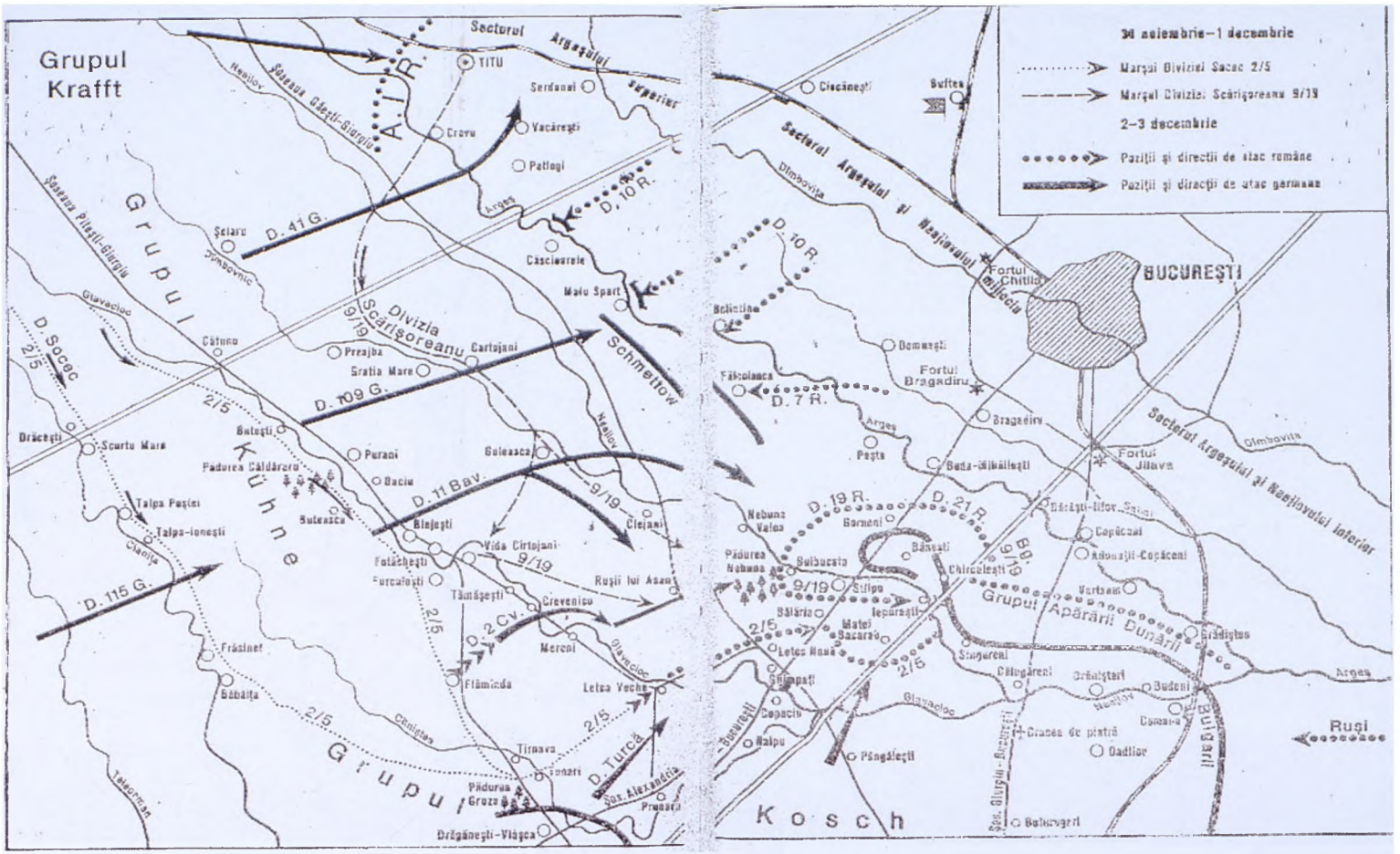

Schema nr. 6
Bătălia Bucureştiului

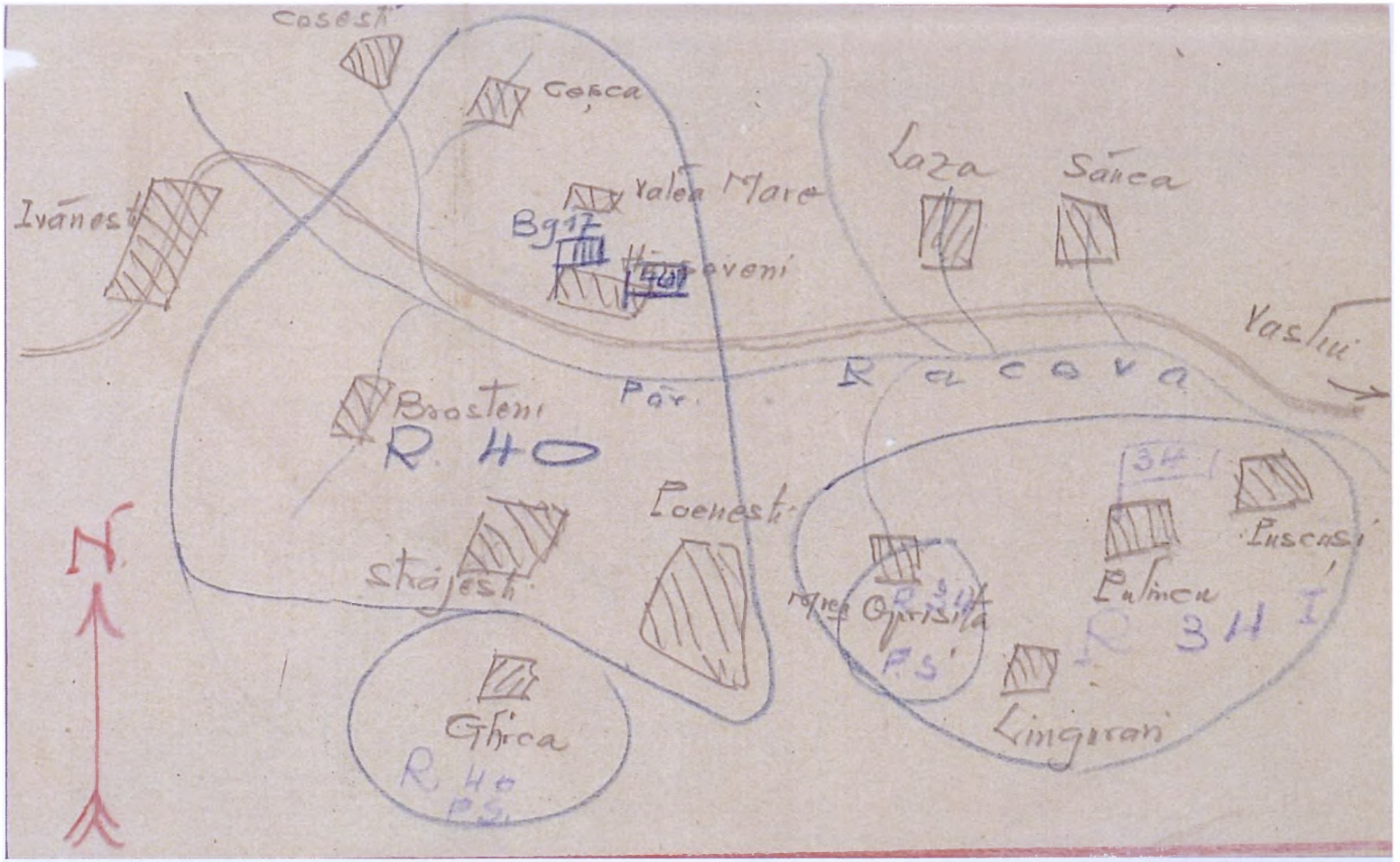

Schema nr. 7
Dispunerea în raionul de refacere din Moldova

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

Schema nr. 8
Dispunerea Brigăzii 17 pe Siret

www.ziuaconstanta.ro

Schema nr. 9
Luptele de la Mărășești

www.ziuaconstanta.ro

Shema nr. 10
Brigade 17 Infanterie la Mărășești

www.ziuaconstanta.ro

Schema nr. 11
Luptele de la Muncelu

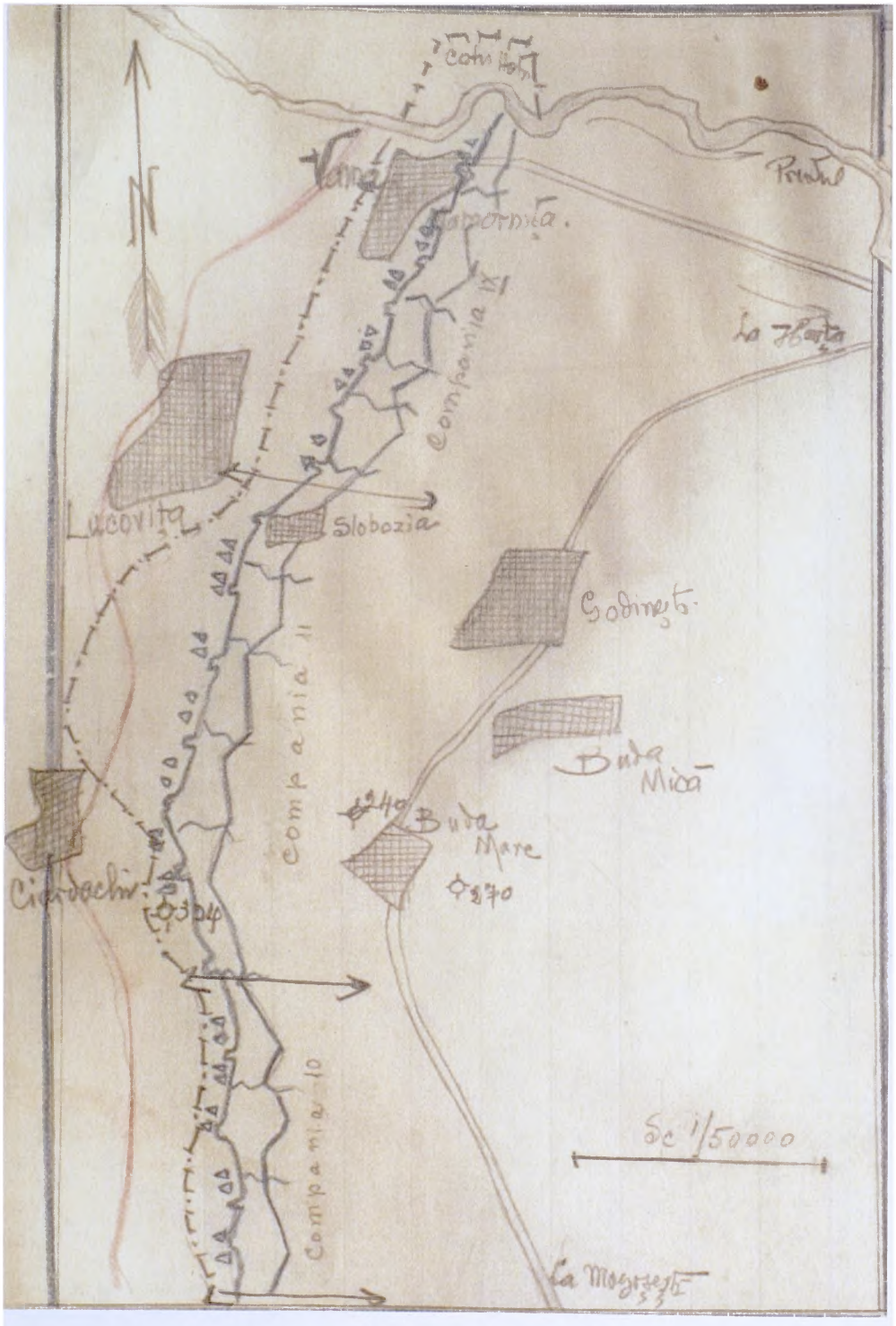

Schema nr. 12
Dispunerea Brigăzii 17 Infanterie pe vechea frontieră a României

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

Schema nr. 13

www.ziuaconstanta.ro

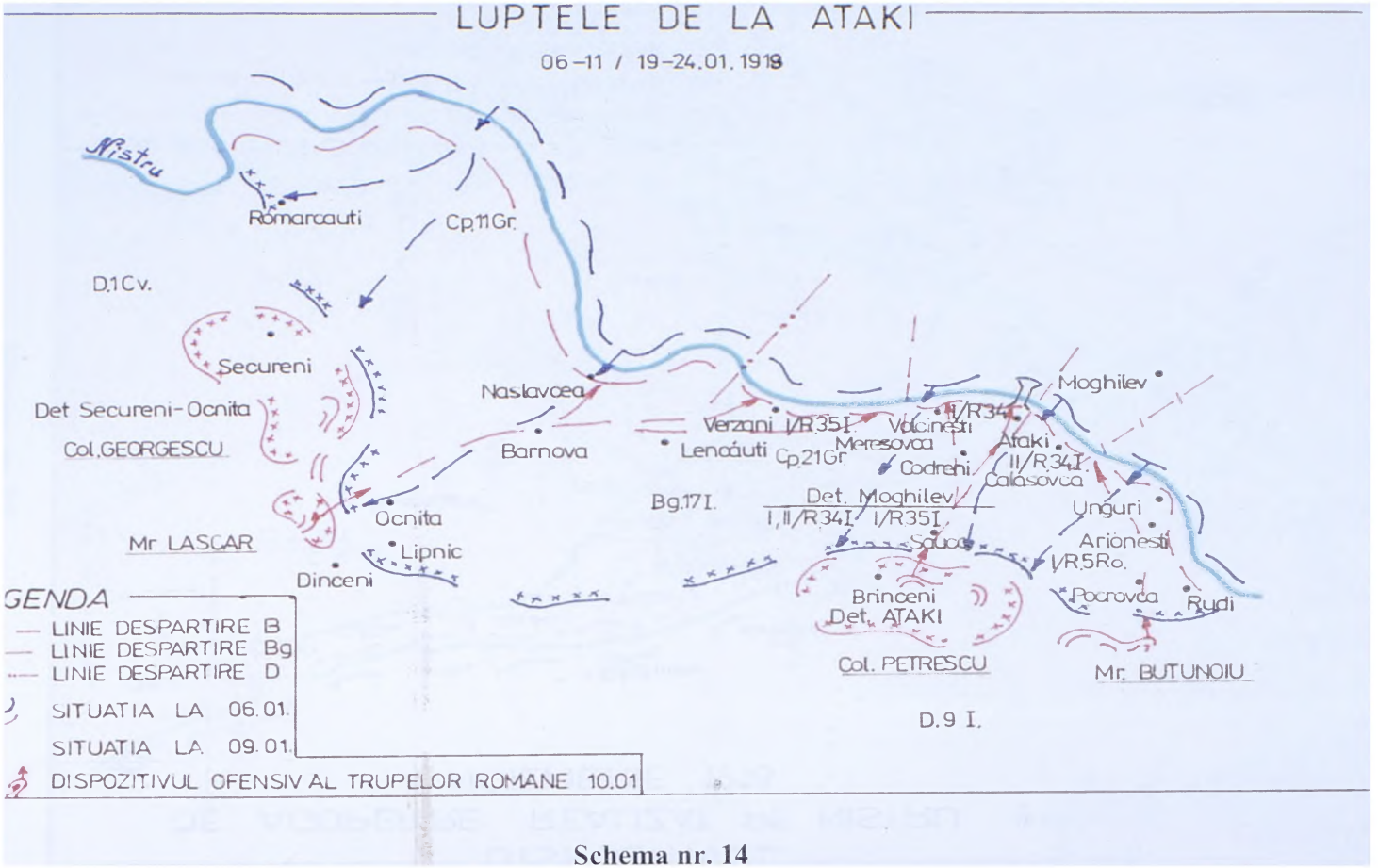

Schema nr. 14

FOTO–DOCUMENTE

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 1

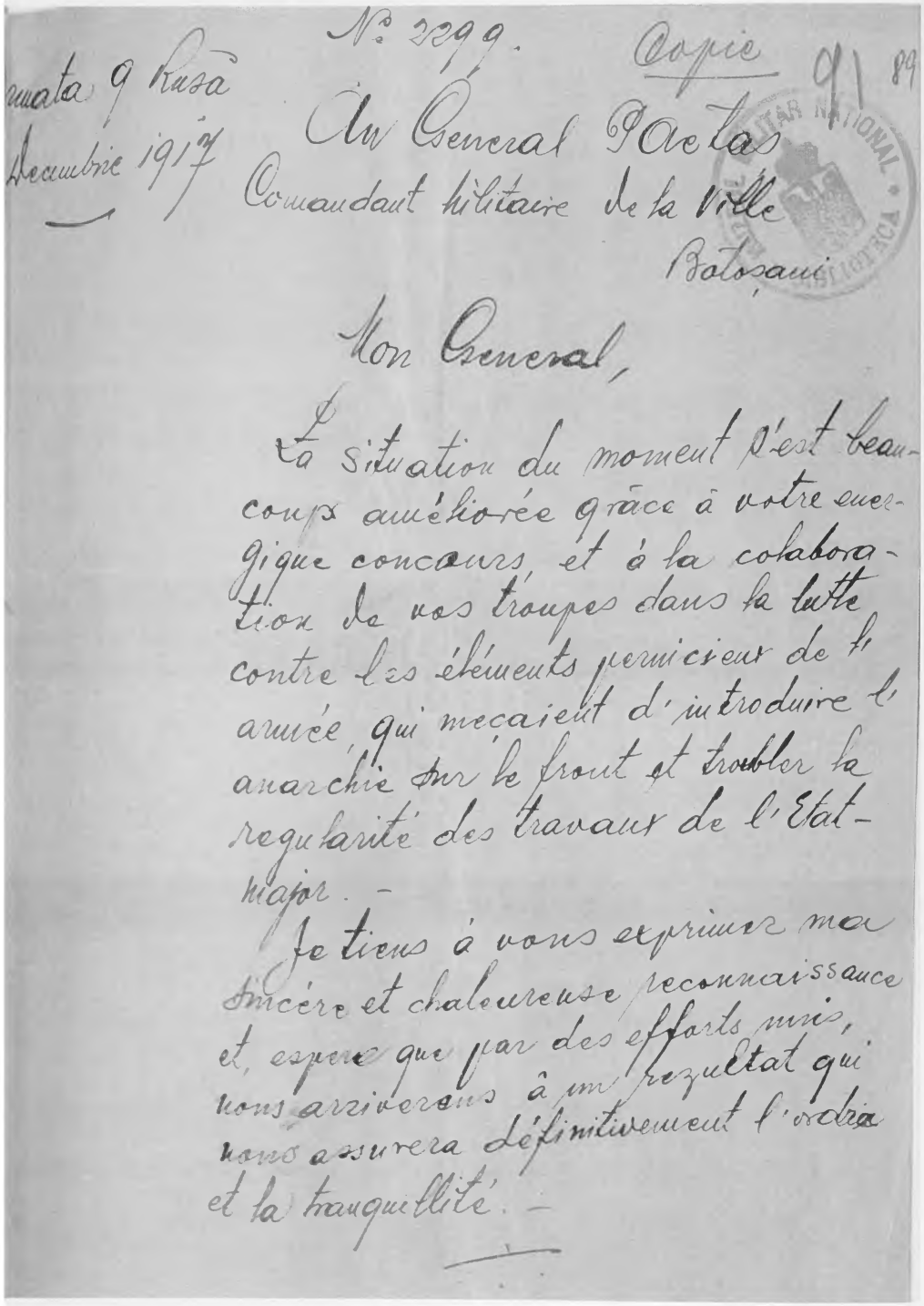

N° 2299. Copie 91 89

...mata 9 Rusă
Decembrie 1917

Au General Paetas
Comandant Militaire de la Ville
Botoșani

Mon General,

La situation du moment s'est beaucoup améliorée grâce à votre energique concours, et à la colaboration de vos troupes dans la lutte contre les éléments pernicieux de l'armée, qui meçaient d'introduire l'anarchie sur le front et troubler la regularité des travaux de l'Etat-major. –

Je tiens à vous exprimer ma sincère et chaleureuse reconnaissance et, espere que par des efforts unis, nous arriverons à un rezultat qui nous assurera définitivement l'ordre et la tranquillité. –

www.ziuaconstanta.ro

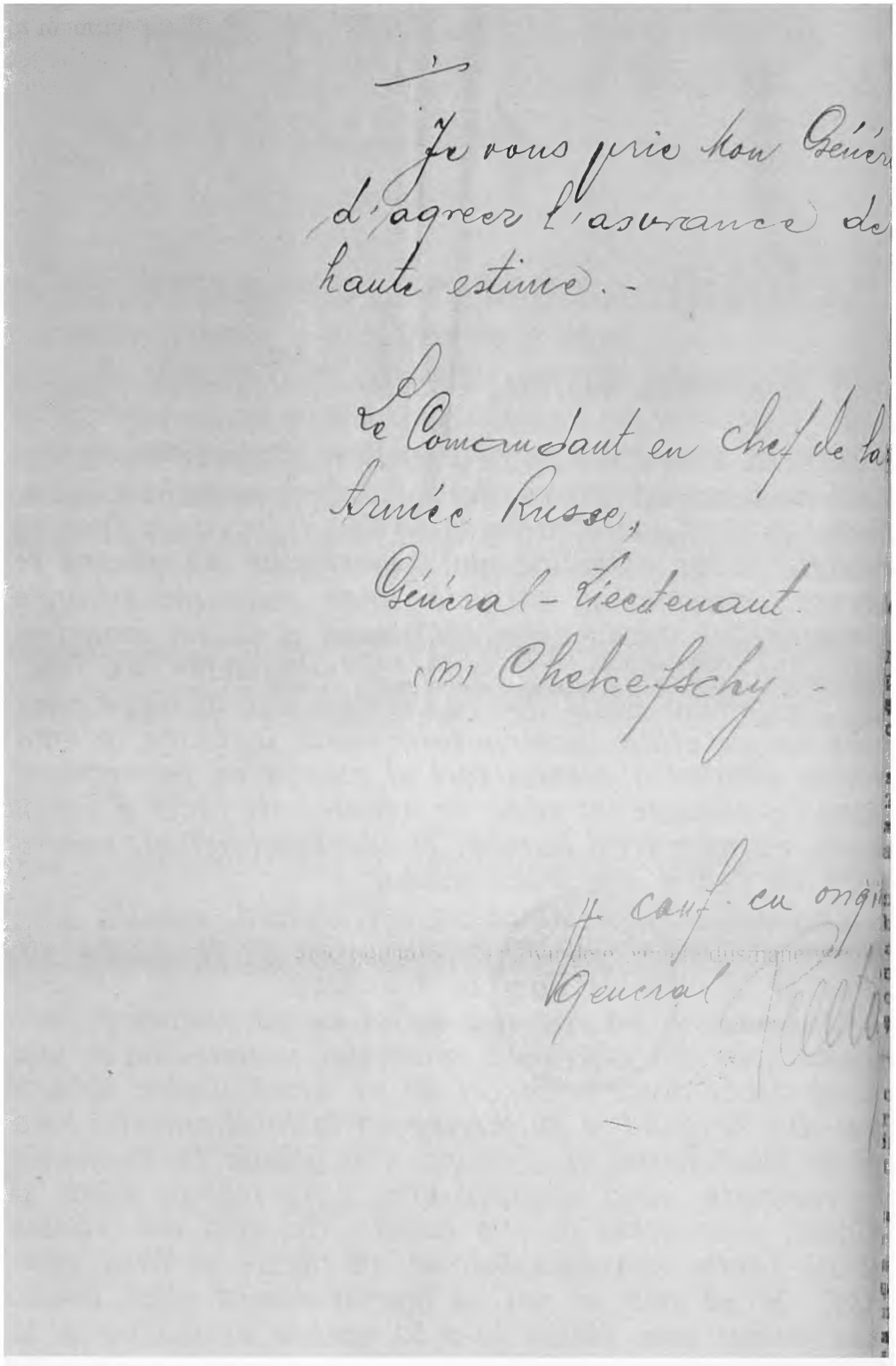

Je vous prie Mon Généra
d'agreer l'asurance de
haute estime.-

Le Comandant en chef de la
Armée Russe,
Général-Lieutenant
(M) Chekefschy.-

p. conf. en origi
Général

www.ziuaconstanta.ro

Iubiți camarazi de arme,

Am cetit cu negrăită emoțiune «Paginile» voastre «de Sânge», cari mi-au evocat, făcându-mă să le trăesc cu adevărat, clipele eroice și zguduitoare cu cari ne-a invrednicit războiul sfânt al neamului nostru. Ș-am prețuit povestea voastră de vitejie ca un frumos omagiu adus ostenilor umili cari știu să moară în tăcere, vărsând cu dărnicia unor risipitori sângele lor atât de scump celor de acasă și nației noastre.

Cu «Sângele» ați scris voi «Paginele» de față.

Tipărind anele din faptele eroilor al căror oase albe au pecetluit pentru totdeauna legătura sfântă dintre pământul acestei țări și ostașii ce l-au apărat până 'n ultimele lor clipe de agonie, ați făcut o faptă bună, de adevărați Români și adevărați oșteni, pentru care vă felicit din toată inima.

Dacă nu mă împac cu voi undeva, este în privința rândurilor în cari bănuesc că ar fi vorba de mine și la care aș dori să renunțați.

Voesc și vă rog din suflet ca să excludeți persoana mea din cuprinsul volumului vostru; nu mi-am făcut decât datoria ca cel de pe urmă dintre soldați mei din Brigadă și nu înțeleg ca în jurul numelui meu să se facă vorbă și gălăgie. Ne găsim în momente de restriște, când singurul erou care trebue slăvit și cântat, este acela care a murit. Cei cari am rămas să ne facem întreaga datorie, pe tăcute și fără zgomot. Și să știm și noi să murim cum a știut acela. Așa numai vom ridica țara la vechea ei mărire și la

www.ziuaconstanta.ro

înălțimea idealului din care Mihai-Bravul eroul Călugărenilor, făcuse o realitate de o clipă.

Și sfârșind aceste puține cuvinte pe care vi le scriu vouă și nu pentru publicitate, vă amintesc ca oștean mai bătrân decât voi, singura lozincă pe care trebue s'o avem astăzi toți câți simțim primejdia și suntem gata de a pune umărul la strivirea ei:

Ofensiva pentru Tron, Neam și Moșie.

Colonel, STAN POETAȘ

Sursa - Alexandru Rațiu, Carol Spigler - Jertfa de sânge. Amintiri de pe front 1916-1917, Ed. Institutului de Arte Grafice *"Versuri și proză"*, Iași, 1918

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 3

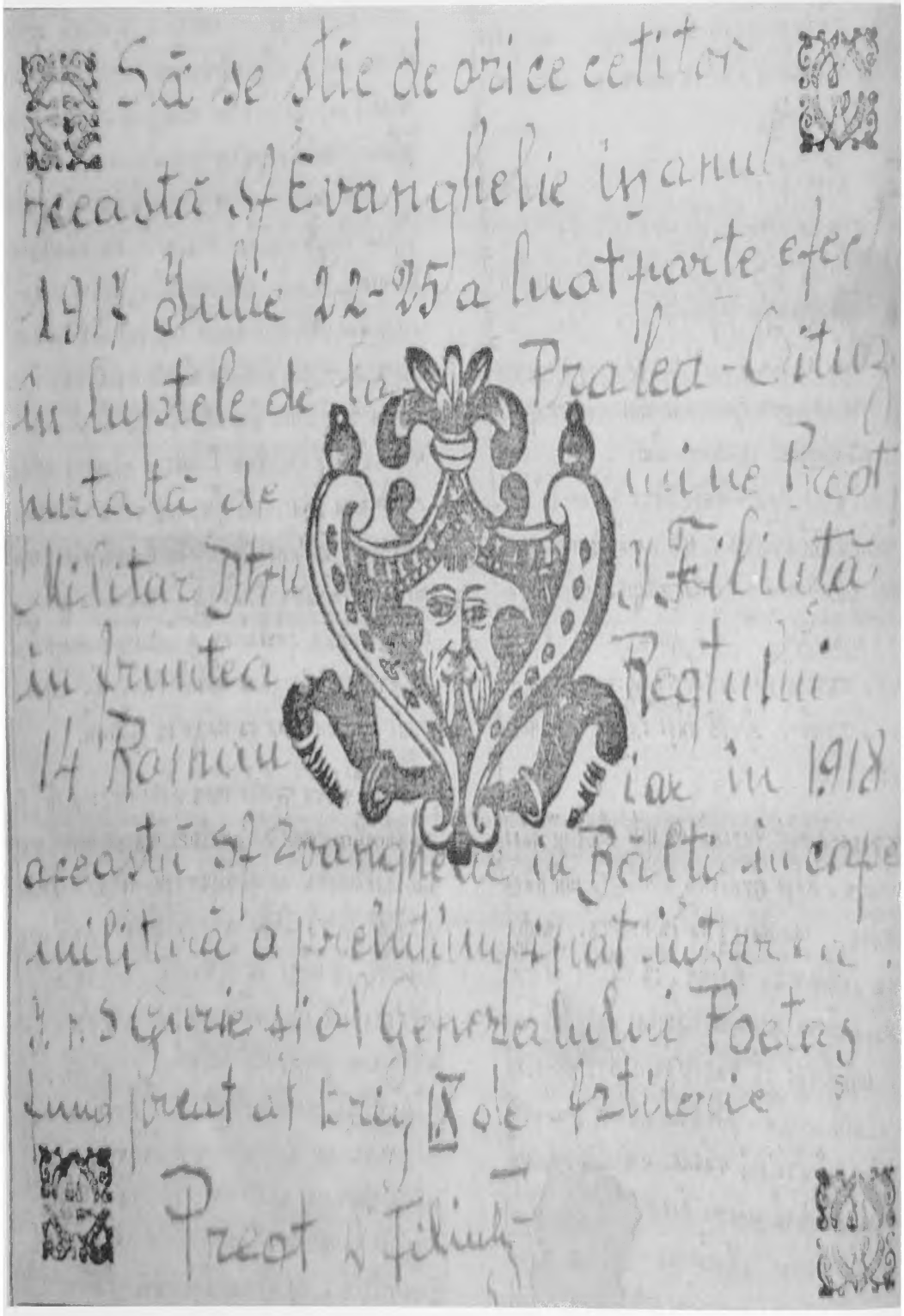

Să se știe de orice cetitor
Această sf Evanghelie în anul
1917 Iulie 22-25 a luat parte efect
în luptele de la Pralea-Oituz
purtată de mine Preot
Militar Dtru I. Filiuță
în fruntea Regtului
14 Roman iar în 1918
această sf Evanghelie în Bălți în cape
militară a preîntâmpinat intrarea
I. P. S. Gurie și al Generalului Poetaș
fund preot al brig IX de Artilerie

Preot I. Filiuță

www.ziuaconstanta.ro

TABEL

De ostaşii Evrei şi alte rituri trecuţi la ortodoxim prin botez în campania 1916

No. curent	NUMELE şi pronumele ostaşului	NUMELE primit la botez	Corpul sau Serviciul	LOCUL şi data naşterii	Data oficierii botezului	NUMELE naşului	PREOTUL militar oficiant
1	Grünberg Sigmund	Gheorghe	Reg. 21 Inf.	14.10.1895 Târgoviste	2 April. 1917	Căpit. Ionescu A.	Pr. I. Mușeteanu
2	Schwartz Max	Petre	Reg. 1 Roşiori	22.10.1889 Craiova	15 Ianuarie 1917	Căp. Drăghici P. Cart. Div. 1 Cavalerie	Pr. N. I. Rădulescu
3	Maria Cosma	Maria		12.1.1897 Drăguşeni Putna	22 Ianuarie 1917	Căpit. Corn. Calotescu	Pr. I. Bărbulescu
4	Tarchi Haim	Vasile Const. Dumitrescu	Reg. 30 Inf.	1.4.1887 Turnu-Severin	21 Mai 1917	Sublt. I. Procopescu şi P. Gheorghiu	Pr. I. Bărbulescu
5	Aronovici Isaac	Constafilin Marinescu	Reg. 40 Inf.	7.8.1889 Bucureşti	30 Aprilie 1917	Sublt. C. Lemnaru	Pr. I. Popescu
6	Isaac Weis	Nicolae Albescu	Reg. 40 Inf.	Bucureşti	30 Aprilie 1917	Lt. Ervati Melidon	Pr. I. Popescu
7	Spiegher Iancu	I. Oglingeanu	Reg. 40 Inf.	28.3.1895 Bucureşti	30 Aprilie 1917	Colonel N. Georgescu	Pr. I. Popescu
8	Coller Bertrand	Constantin Negrilescu	Reg. 40 Inf.	Bucureşti	30 Aprilie 1917	Lt. Const. Cucu	Pr. I. Popescu
9	Perlzveig Moritz	Mihail Perieteanu	Reg. 40 Inf.	24.8.1893 Bucureşti	30 Aprilie 1917	Colonel Poetaş Stan	Pr. I. Popescu
10	Rosenfeld Iancu Natan	Vasile Trandafirescu	Reg. 40 Inf.	1892 Bucureşti	30 Aprilie 1917	Pl. Major Vasile Cărăc	Pr. I. Popescu
11	Glaser Moritz Herman	Mihail Bălteanu	Rep. 40 Inf.	10.5.1891 Bucureşti	30 Aprilie 1917	Sublt. Mihail Claudi	Pr. I. Popescu

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 5

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU	NOTELE ŞEFILOR ERARHICI SUPERIORI
Autoritatea sa se resimte asupra trupei în sub ordine. In luptele de la Turtucaia a comandat Comp. 10 luând parte la un contra-atac, dat cu batalionul; contra-atac care a avut de efect respingerea inamicului și antrenarea la o contra-ofensivă a întregului Regiment. Cu pilejul acesta, a dat dovadă de multă vitejie și de calitățile sale militare. Retragerea companiei sale s'a făcut în toată ordinea, necedând inamicului terenul decât disputându-i-l pas cu pas. In timpul captivitatei sale, nimic nu l'a mlădiat, ci a dovedit multă abnegație și patriotism. Merita și îl propun pentru înaintare la gradul pe care l'a obținut camarazii săi de promoție, precum și pentru a fi decorat cu „Steaua României cl. V Comand Regim. Constanta N. 34 Lt Colonel. (s) Jonescu Dobrogeanu 14 Iunie Mențiu propunerile de înaintare și decorare. Comand Brig 17 General (s) Poetas 14 Iunie 918 Mențiu propunerile de înaintare și decorare Comand Diviziei 9 General (s) Poetas	în mijlocul companiei sa, până în ultimul moment al luptei, contribuind la menținerea moralului trupei care trecea prin grele momente. In captivitate s'a condus bine și cu demnitate, dând dovadă de multă putere de rezistă fizică. Mențiu propunerea de a fi înaintat la gradul la care are drept cu promoția sa, precum și a fi decorat cu ordinul „Steaua României cl. V. cu insemnul de Răsboi Comand Brig 29 Infant Colonel. (s) C. Răscanu 12. 6. 918 Mențiu notele și propunerile de mai sus. Comand Armatei 1a General (s) Grigorescu p. Conformitate Lokst. [illegible] Popescu II

Certific că memoriul de față are ..... file

Comandantul

Extras notare căpitan Niculescu V. Ioan

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 6

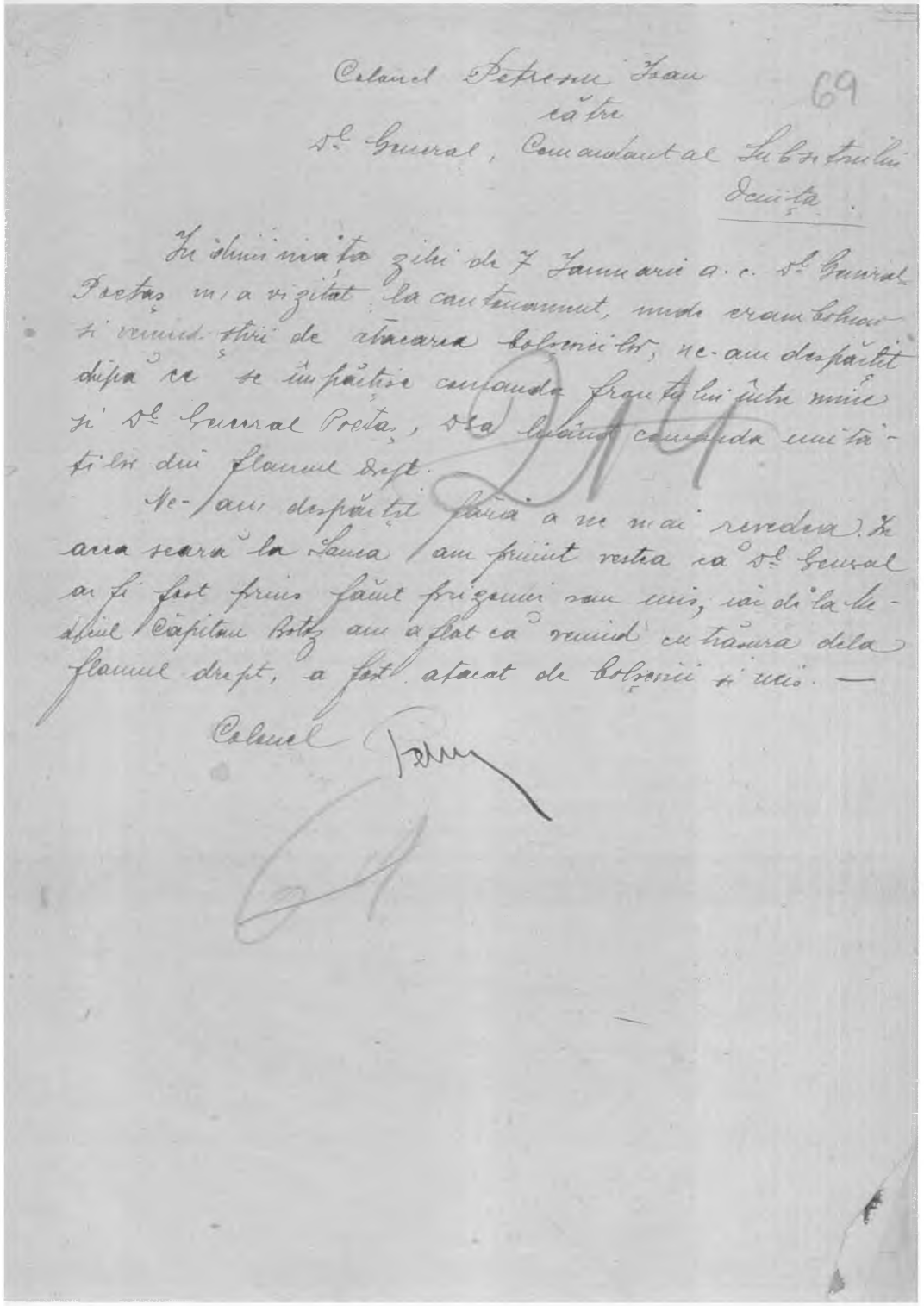

Colonel Petrescu Ioan
către
Dl. General, Comandant al Subsetorului
Deniţa.

69

In dimineaţa zilei de 7 Ianuarie a. c. Dl. General Poetaş m-a vizitat la cantonament, unde erambolnor şi venind ştiri de atacarea bolşevicilor, ne-am despărţit după ce se împărţise comanda frontului între mine şi Dl. General Poetaş, dsa luând comanda unităţilor din flanul drept.

Ne-am despărţit fără a ne mai revedea. In acea seară la Lanca am primit vestea că Dl. General ar fi fost prins făcut prizonier sau mis, iar de la Medicul Căpitan Botoz am aflat că venind cu trăsura dela flanul drept, a fost atacat de bolşevici şi mis. —

Colonel [signature]

www.ziuaconstanta.ro

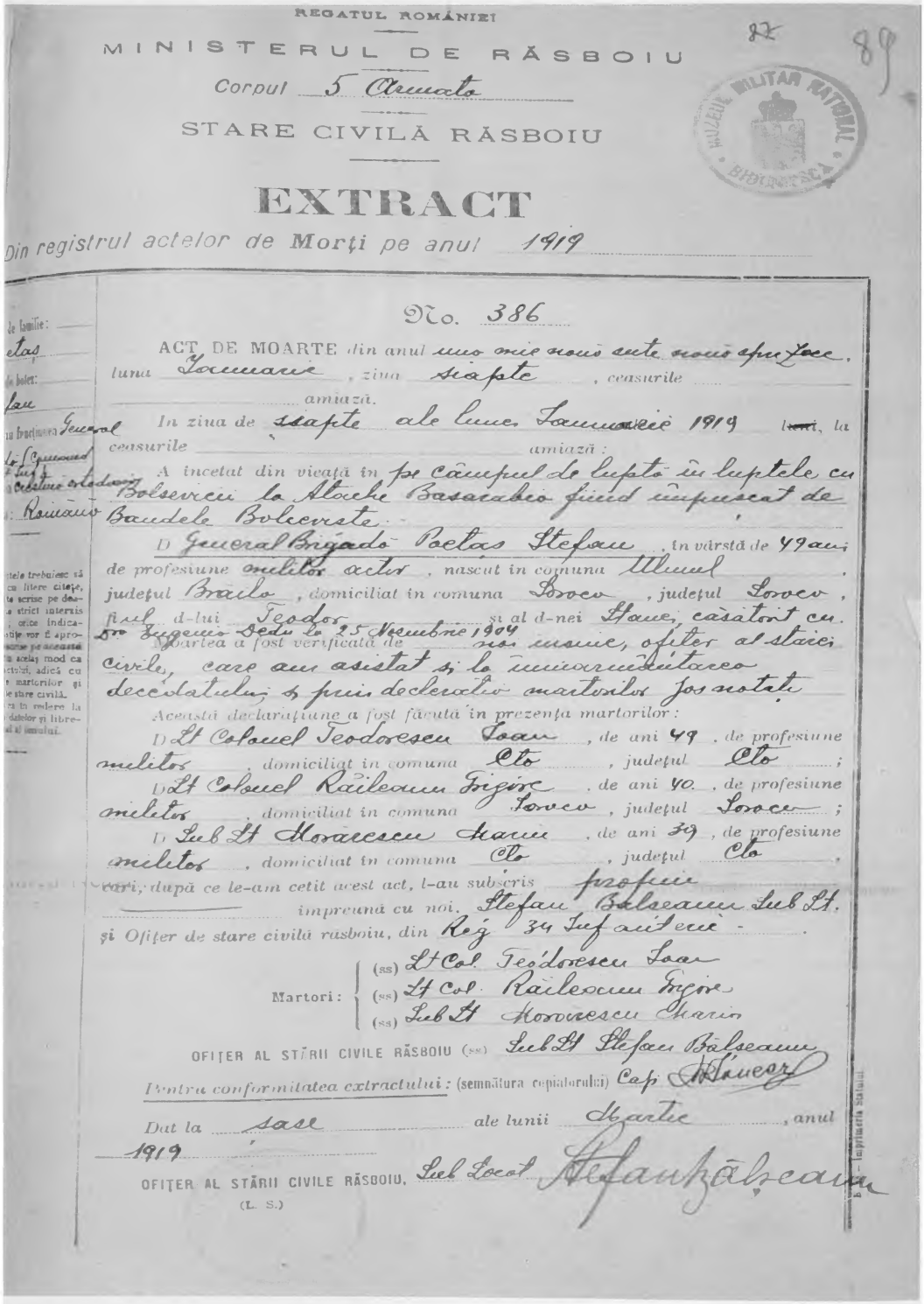

REGATUL ROMÂNIEI

MINISTERUL DE RĂSBOIU

Corpul 5 Armata

STARE CIVILĂ RĂSBOIU

MUZEUL MILITAR NATIONAL BIBLIOTECA

87 89

EXTRACT

Din registrul actelor de Morţi pe anul 1919

No. 386

ACT DE MOARTE din anul una mie nouă sute nouă spre zece, luna Ianuarie, ziua şaptea, ceasurile ..... amiază.

In ziua de şaptea ale lunei Ianuarie 1919 (una), la ceasurile ..... amiază:

A încetat din viaţă în pe Câmpul de luptă în luptele cu Bolşevicii la Atachi Basarabia fiind împuşcat de Bandele Bolşevicste.

D Jeneral Brigadă Poetas Ştefan, în vârstă de 49 ani; de profesiune militar acter, născut în comuna Ulmul, judeţul Brăila, domiciliat în comuna Tovcu, judeţul Tovcu, fiul d-lui Teodor şi al d-nei Ilanca, căsătorit cu Eugenia Petru la 25 Noembre 1904

Cuarta a fost verificată de noi unsuse, ofiţer al stării civile, care am asistat şi la înmormântarea decedatului şi prin declaraţie martorilor jos notaţi.

Această declaraţiune a fost făcută în prezenţa martorilor:

D Lt Colonel Teodorescu Ioan, de ani 49, de profesiune militar, domiciliat în comuna Cto, judeţul Cto;

D Lt Colonel Răileanu Grigore, de ani 40, de profesiune militar, domiciliat în comuna Tovcu, judeţul Tovcu;

D Sub Lt Horaescu Ilarie, de ani 39, de profesiune militar, domiciliat în comuna Cto, judeţul Cto,

cari, după ce le-am cetit acest act, l-au subscris profesie împreună cu noi. Ştefan Bălceanu Sub Lt. şi Ofiţer de stare civilă rasboiu, din Rej 34 Sef auţerei.

Martori: (ss) Lt Col. Teodorescu Ioan
(ss) Lt Col. Răileanu Grigore
(ss) Sub Lt Horaescu Ilarie

OFIŢER AL STĂRII CIVILE RĂSBOIU (ss) Sub Lt Ştefan Bălceanu

Pentru conformitatea extractului: (semnătura copiatorului) Capi Dănescu

Dat la Sase ale lunii Martie, anul 1919

OFIŢER AL STĂRII CIVILE RĂSBOIU, Sub Locot Ştefan Bălceanu

(L. S.)

Imprimeria Statului.

www.ziuaconstanta.ro

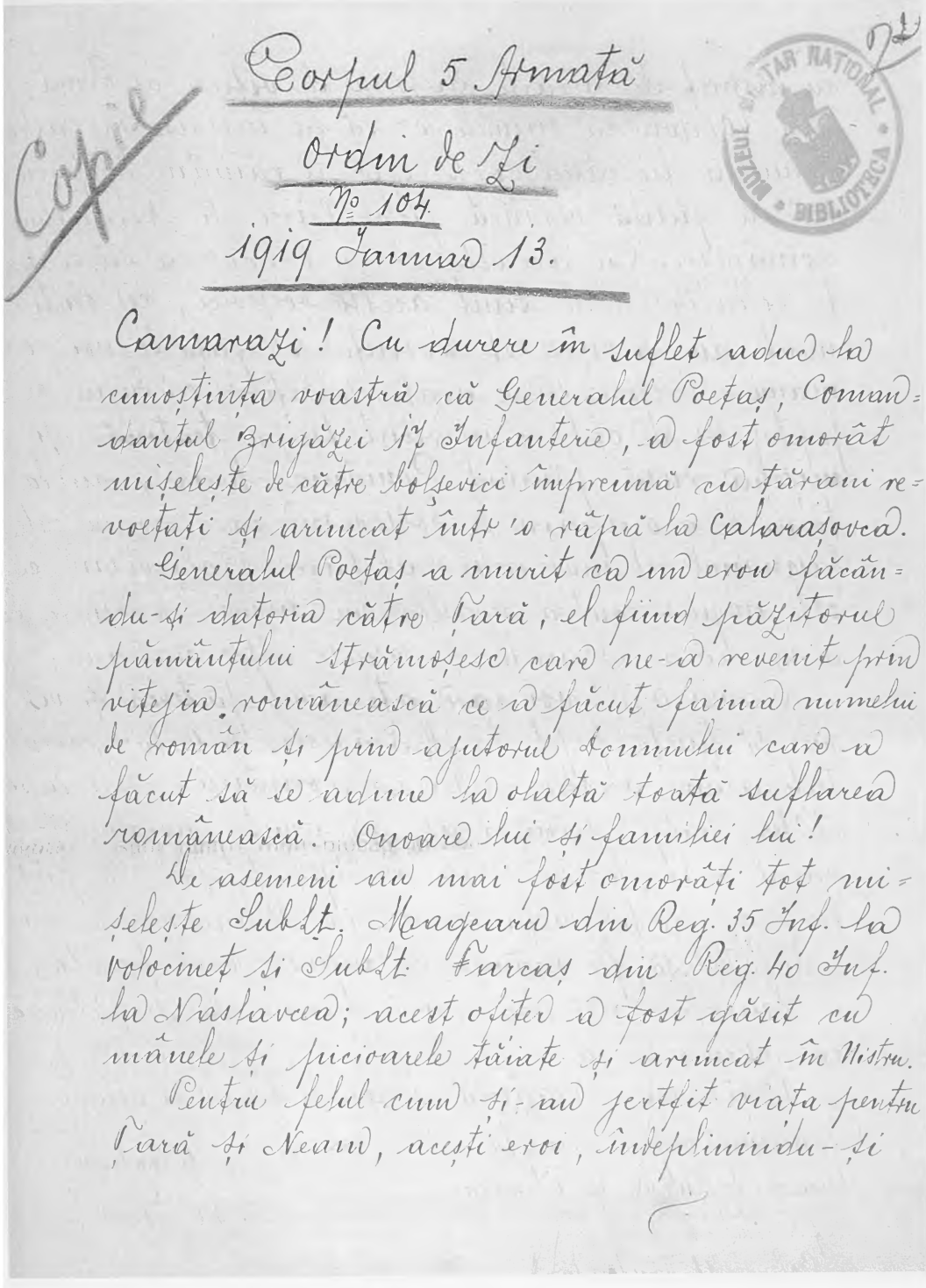

Copie

Corpul 5 Armată

Ordin de Zi

№ 104.

1919 Ianuar 13.

MUZEUL MILITAR NAȚIONAL BIBLIOTECA

Camarazi! Cu durere în suflet aduc la cunoștința voastră că Generalul Poetaș, Comandantul Brigăzei 17 Infanterie, a fost omorât mișelește de către bolșevici împreună cu țărani revoetați și aruncat într'o râpă la Calarașovca.

Generalul Poetaș a murit ca un erou făcându-și datoria către Țară, el fiind păzitorul pământului strămoșesc care ne-a revenit prin vitejia românească ce a făcut faima numelui de român și prin ajutorul Domnului care a făcut să se adune la olaltă toată suflarea românească. Onoare lui și familiei lui!

De asemeni au mai fost omorâți tot mișelește Sublt. Magearu din Reg. 35 Inf. la Volocineț și Sublt. Farcaș din Reg. 40 Inf. la Naslavcea; acest ofițer a fost găsit cu mânele și picioarele tăiate și aruncat în Nistru.

Pentru felul cum și-au jertfit viața pentru Țară și Neam, acești eroi, îndeplinindu-și

www.ziuaconstanta.ro

cu dispreț de moarte datoria de ostași ai Românei, ordon ca numele lor să fie înscrise în cartea de aur a fie cărui corp spre a rămâne deapururea ca pildă veșnică fiilor Țărei și Neamului românesc. Cu această ocazie ordon ca să se arate soldaților cine sunt acești bolșevici, ce sentimente au și care este dorința lor față de noi românii. Trebuie să se arate soldaților că după ce peptul lor de oțel a înfrânt trupa teutonă și mișelia rusă făurind România Mare, au datoria de a o apăra de bolșevism care acum este dușmanul cel mai mare al Țărei. Bolșevism ce este impus contra noastră din invidie și dorința de a ne vedea desbinați și supuși altor națiuni.

Camarazi! voi care ați avut puterea și vitejia să țineți pept la Mărășești și Oituz, arătați acum acestor mișei că românii, cari după atâtea jertfe sângeroase au avut fericirea să-și vadă visul lor de secole înfăptuit, știe să păstreze cu prețul vieței lor moșia strămoșească și mai știu să fie mândri de numele ce-l poartă.

Scumpa noastră Țară trebuie să se fălească cu asemenea fii.-

Trăiască România Mare și bravii ei ostași.-

Comand. Corp. 5 Armată
General de Divizie sf. Pătrașcu
Șef de Stat Major
Colonel sf. Tzuhasii.-

p. Conform.
A. C. J. Toporescu

www.ziuaconstanta.ro

MARELE CARTIER GENERAL
Secţia Informaţiilor

T E L E G R A M A

GRUPUL GENERAL POPOVICI
către
MAR LE CARTIER GENERAL

La ordinul Nr. 4317 din 25.VIII.919 relativ la represaliile executate în urma asasinării generalului Poetaş, am onoare a înainta în copie raportul Nr.4134/919 al subsectorului Ocniţa şi raportul Nr. 2560 al subsectorului Soroca.-

Din Ordin
p.Sef de Stat Major
Lt.Colonel (es) Bolintineanu

Nr. 157 din 28.VIII.919

Copie după raportul subsectorului Ocniţa Nr. 4134/919.

In zilele dela 7 la 11 Ianuarie 1919 trupele acestui subsector au luptat contra bolşevicilor cari răsculaseră satele din Basarabia cu care ocazie a fost omorît generalul Poetaş. Măsurile de represalii luate cu această ocazie au fost:

1). Artileria a bombardat următoarele sate: Cm Mort, Arianeşti, Ungry, Sawki, Kodreni, Woloszkowo, Naslawczy, Wasilewcy, Raspopincy, Romankaucy, Sikureni, Waszkaucy şi Mandakoucy.-

2). Nici un sat n'a fost distrus complectamente de artileri a noastră ci s'au dat foc la un număr aproximativ de 80 case în satele arătate mai sus.-

3). Locuitori răsvrătiţi au fost executaţi aproximativ 125, afară de cei cari au fost omoraţi în timpul luptelor.-

Copie după raportul subsectorului Soroca Nr. 2560/919.

Am onoare a raporta următoarele:

Din informaţiile luate dela locuitori şi autorităţi:

1). A fost bombardat satul Petrovka de artileria noastră.

2). Au fost distruse de artileria noastră 20 case din satul Pocrovca.

3). Au fost executaţi aproximativ 27 locuitori răsvrătiţi.-

-------oooo-------

www.ziuaconstanta.ro

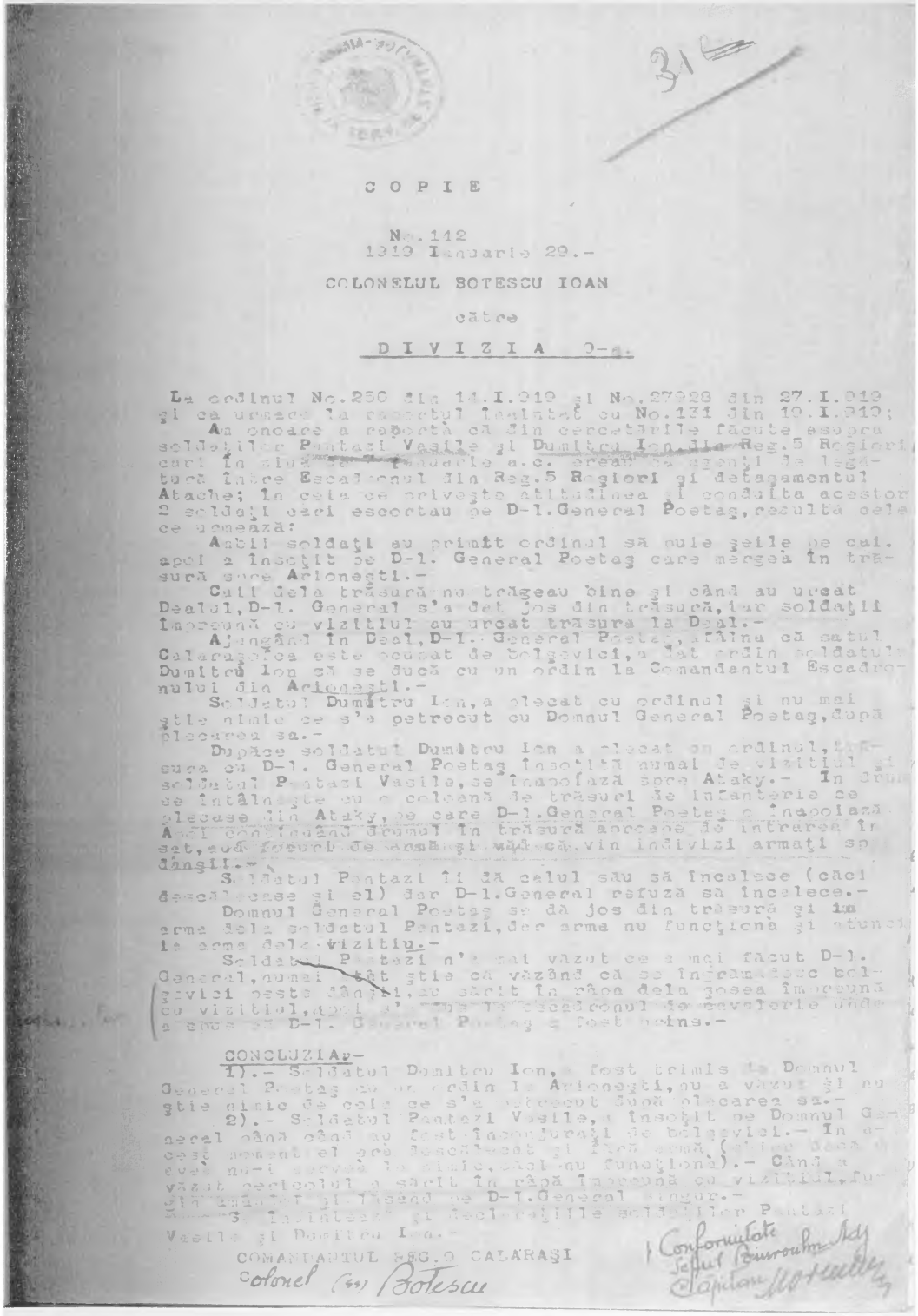

C O P I E

No.112
1919 Ianuarie 29.-

COLONELUL BOTESCU IOAN

către

D I V I Z I A 3-a.

La ordinul No.250 din 14.I.919 şi No.27023 din 27.I.919 şi ca urmare la raportul înaintat cu No.131 din 10.I.919;

Am onoare a raporta că din cercetările făcute asupra soldaţilor Pentazi Vasile şi Dumitru Ion din Reg.5 Roşiori cari în ziua de 7 Ianuarie a.c. erau de agenţi de legătură între Escadronul din Reg.5 Roşiori şi detaşamentul Atache; în ceia ce priveşte atitudinea şi conduita acestor 2 soldaţi căci escortau pe D-l.General Poetaş, resultă cele ce urmează:

Aceştii soldaţi au primit ordinul să aducă şeile pe cai. apoi a însoţit pe D-l. General Poetaş care mergea în trăsură spre Arlonegti.-

Caii dela trăsură nu ţinea bine şi când au urcat Dealul, D-l. General s'a dat jos din trăsură, iar soldaţii împreună cu vizitiul au urcat trăsura la Deal.-

Ajungând în Deal, D-l. General Poetaş, aflînu că satul Calarăşeica este ocupat de bolşevici, a dat ordin soldatului Dumitru Ion că se ducă cu un ordin la Comandantul Escadronului din Arlonegti.-

Soldatul Dumitru Ion, a plecat cu ordinul şi nu mai ştie nimic ce s'a petrecut cu Domnul General Poetaş, după plecarea sa.-

După ce soldatul Dumitru Ion a plecat cu ordinul, trăsura cu D-l. General Poetaş însoţită numai de vizitiul şi soldatul Pentazi Vasile, se înapoiază spre Ataky.- In drum se întâlneşte cu o coloană de trăsuri de infanterie ce plecase din Ataky, pe care D-l.General Poetaş o înapoiază Apoi conducând dumnl în trăsură aceeaşi de intrarea în sat, sub focuri de armă şi mitralieră, vin individ armaţi sp dânşii.-

Soldatul Pentazi îi dă calul său să încalece (căci escadronese şi el) dar D-l.General refuză să încalece.-

Domnul General Poetaş se dă jos din trăsură şi în arma dela soldatul Pentazi, dar arma nu funcţiona şi atunci la arma dela vizitiu.-

Soldatul Pentazi n'a mai văzut ce a mai făcut D-l. General, numai ştie că văzând că se îngrămădesc bolşevici peste dânşii, au săcuit în văea dela gosea împreună cu vizitiul, apoi s'a dus la escadronul de cavalerie unde a rămas şi D-l. General Poetaş a fost bine.-

CONCLUZIA:-

1).- Soldatul Dumitru Ion, a fost trimis de Domnul General Poetaş cu un ordin la Arlonegti, nu a văzut şi nu ştie nimic de cele ce s'a petrecut după plecarea sa.-

2).- Soldatul Pentazi Vasile, a însoţit pe Domnul General până când au fost înconjuraţi de bolşevici.- In acest moment el a descălecat şi luând arma (calul dela el avea nu-i servea la nimic, căci nu funcţiona).- Când a văzut pericolul a săcuit în văgăună împreună cu vizitiul, fugind înainte şi lăsând pe D-l.General singur.-

3). Iscălesc şi declaraţiile soldaţilor Pentazi Vasile şi Dumitru Ion.-

COMANDANTUL REG.5 CĂLĂRAŞI
Colonel (ss) Botescu

Conformitate
Şeful Biroului Adj
Capitan Motoescu

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 11

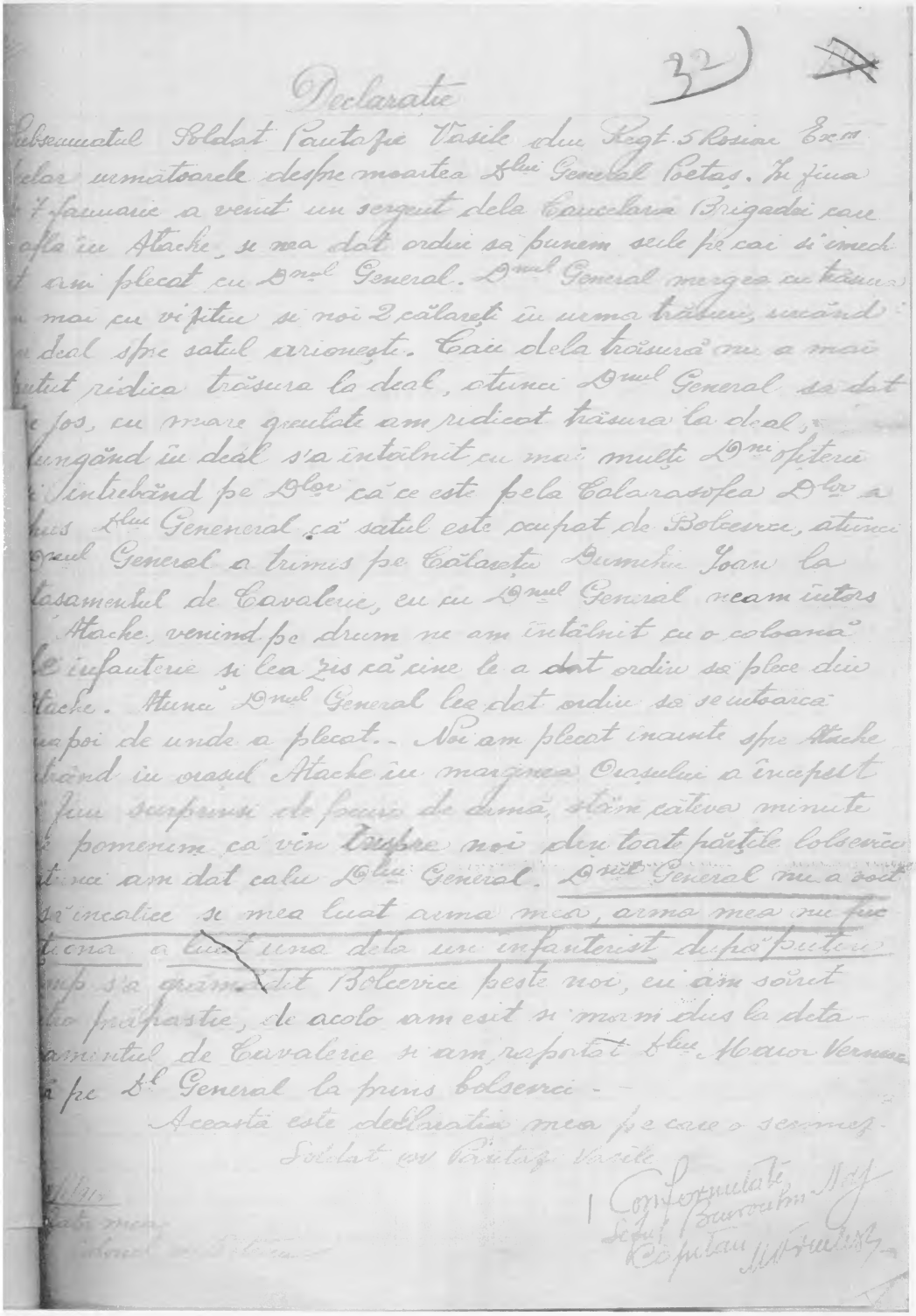

32)

Declaratie

Subsemnatul Soldat Pantazie Vasile din Regt. 5 Rosiori Ex.ni declar următoarele despre moartea D-lui General Poetaș. In ziua de 7 ianuarie a venit un sergent dela Cancelaria Brigadei care se afla în Atache, și nea dat ordin să punem șeile pe cai și imediat am plecat cu D-nul General. D-nul General mergea cu trăsura și mai cu vizitiu și noi 2 călăreți în urma trăsuri, urcând un deal spre satul arionești. Caii dela trăsură nu a mai putut ridica trăsura la deal, atunci D-nul General sa dat de jos, cu mare greutate am ridicat trăsura la deal, ajungând în deal s'a întâlnit cu mai mulți D-ni ofițerii și întrebând pe D-lor că ce este pela Calarasofea D-lor a spus D-lui Geneneral că satul este ocupat de Bolcevici, atunci D-nul General a trimis pe Călărețu Dumihiu Ioan la Detașamentul de Cavalerie, eu cu D-nul General neam întors în Atache, venind pe drum ne am întâlnit cu o coloană de infanterie și lea zis că cine le a dat ordin să plece din Atache. Atunci D-nul General lea dat ordin să se întoarcă înapoi de unde a plecat. - Noi am plecat înainte spre Atache intrând în orașul Atache în marginea Orașului a început să fim surprinși de focuri de armă, stăm câteva minute și pomenim că vin înspre noi din toate părțile bolsevicii atunci am dat calu D-lui General. D-nul General nu a voit să încalice și mea luat arma mea, arma mea nu funcționa a luat una deta un infanterist după puțin timp s'a grămădit Bolcevici peste noi, eu am sărit într'o prăpastie, de acolo am esit și mam dus la detașamentul de Cavalerie și am raportat D-lui Maior Vernescu și pe D-l General la prins bolsevici. -

Această este declarația mea pe care o semnez.

Soldat cu Pantazi Vasile

[illegible]

Conformitate
Seful Biurului Adj.
Capitan [illegible]

www.ziuaconstanta.ro

3 3

PROGRAMUL

FUNERARIILOR NATIONALE, LA IMORMANTAREA GENERALULUI DE BRIGADA POETASU STAN, COMANDANTUL CARNIZOANEI SOROCA ,MORT CA UN EROU IN MIJLOCUL BANDELOR BOLSEVISTE. IN ZIUA DE 7 IANUARIE A C. LA CALARASOFCA

1) Corpul regretatului si in veci neuitatului **GENERAL POETASU,** va fi depus in biserica Soborului. O garda de onoare va fi data de Regimentul 34 infanterie in jurul catafalcului.

2) Imormantarea va avea loc in ziua de Luni 14 Ianuarie orele 2 p. m. Cortegiul pornind pe strazile principale ale orasului, unde regretatul general a fost atat de mult iubit de oamenii cu cugetul cinstit, se indreapta apoi spre cimitirul orasului:

3) ORDINEA DE CEREMONIE ESTE URMATORREA:

1) Una sectie cavalerie calare va dischide cortegiul.

2) Capetele, odajdiile sfinte

3) Preotii Orasului.

4) Corul Catedralei.

5) Ordinele si decoratiunile defunctului asezate pe 2 perne purtate de: Maiorul Simionescu, asistat de capitanul Barsanescu si Locotenentul Banica si de Maiorul Dobrovici asistat de capitanul Enescu si de Locotenentul Caloenescu.

6) Carul funebru cu panglicile purtate de:
Domnul Prefect al judetului.
Domnul Presedinte al Tribunalului Soroca.
Domnul Primar al Orasului.
Domnul Comandant al Regimentului 34 Infanterie.
7) Familiea defunctului.
Calul defunctului.

8) Oficerii garnizoanei si delegatii Diviziei cu autoritatile locale.

9) Delegatiunile corporatiilor si societatilor locale.

10) Delegatiunile satesti din judet.

11) Scolile locale cu muzica poloneza in cap.

12) Armata in Ordinea urmatoare:.

a) O companie din Reg-tul 34 cu muzica si cornisti
b) Un pluton din Reg-tul 74 cu drapel si cu cornisti.
c) Un pluton de graniceri.
d) Un escadron din Reg-tul 5 Rosiori pe jos cu stendard si Trompeti.
e) Una sectie de artilerie.

13) Una sectie de cavalerie calare va inchide cortegiul.

14) Parada va fi comandata de Locot—Colonel. Pascu Aurel.

PREFECTUL JUDET. SOROCA — COMAND. GARNIZOANEI

N. RADULESCU-DOBROGEA. — COLONEL FARCASANU

SOROCA

14 Ianuarie 1919.

Domnul Comandant al Regimentului 34 Infanterie.

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 13

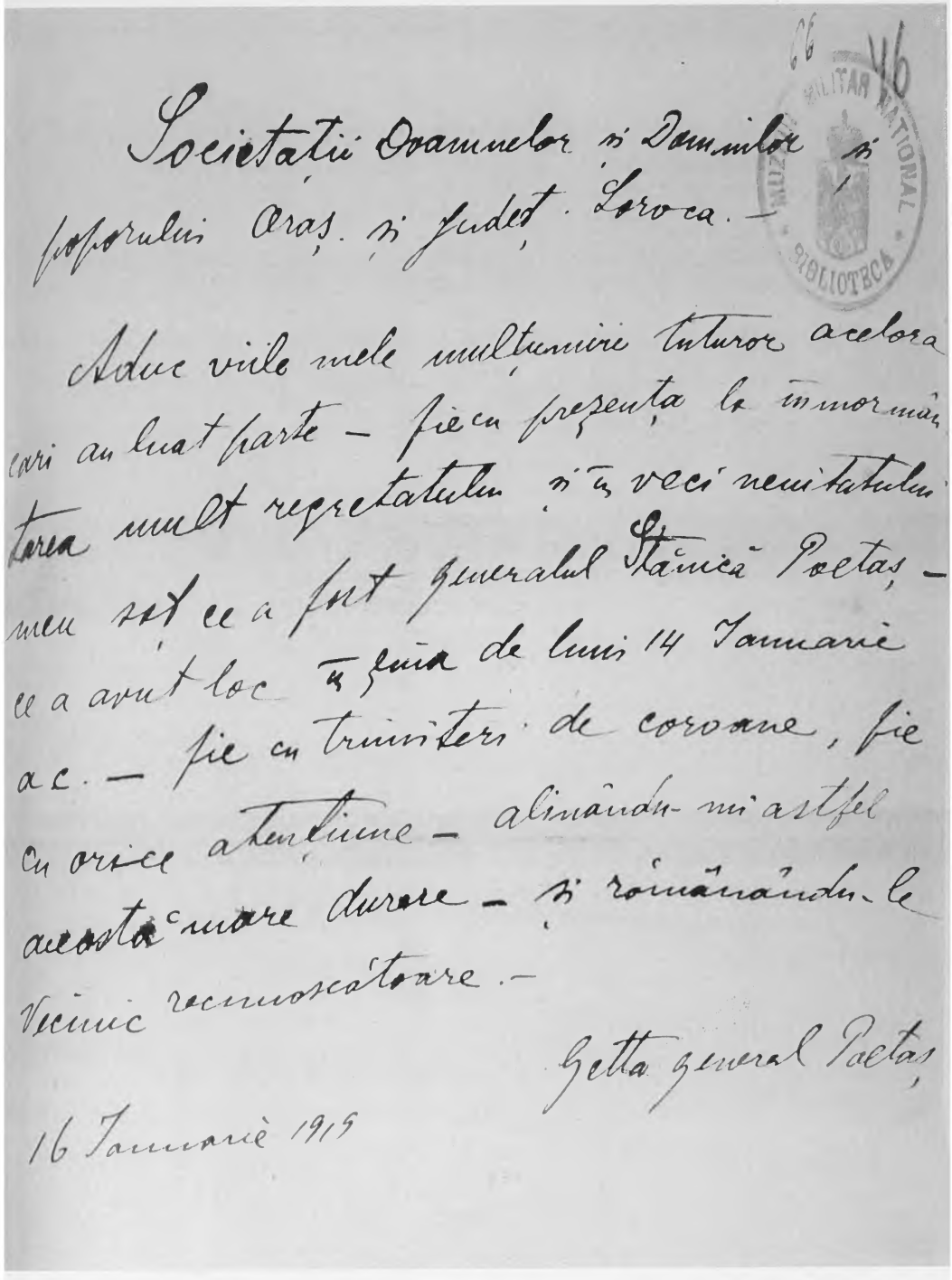

66 46
MUZEUL MILITAR NATIONAL BIBLIOTECA

Societăţii Doamnelor şi Domnilor şi poporului Oraş. şi Judeţ. Loroca. —

Aduc viile mele mulţumiri tuturor acelora cari au luat parte — fie cu prezenţa la înmormântarea mult regretatului şi în veci neuitatului meu soţ ce a fost generalul Stănică Poetaş — ce a avut loc în ziua de luni 14 Ianuarie a.c. — fie cu trimiteri de coroane, fie cu orice atenţiune — alinându-mi astfel aceasta mare durere — şi rămânându-le Vecinic recunoscătoare. —

Getta general Poetaş

16 Ianuarie 1919

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 14

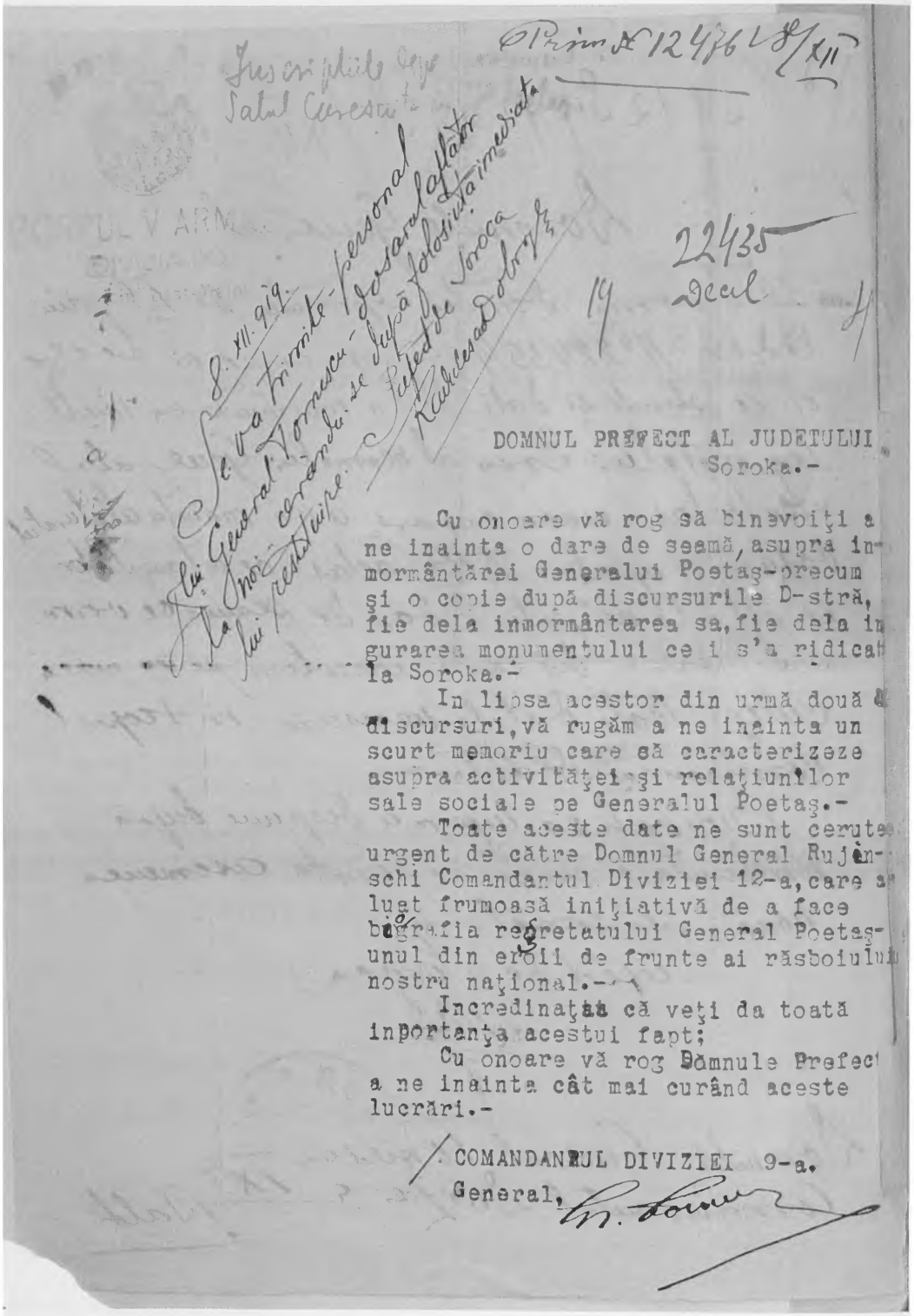

Inscripțiile depe Satul Curescu

Prim. Nr. 12476 28/XII

8. XII. 919.
Se va trimite personal lui General Tomescu - dosarul aflător la noi cerându-se după folosință imediata lui restituire.
Prefect de Soroca
Radulescu Dobrogea

22435
19 Decel

DOMNUL PREFECT AL JUDETULUI
Soroka.-

Cu onoare vă rog să binevoiţi a ne inainta o dare de seamă, asupra inmormântărei Generalui Poetaş-precum şi o copie după discursurile D-stră, fie dela inmormântarea sa, fie dela ingurarea monumentului ce i s'a ridicat la Soroka.-

In lipsa acestor din urmă două discursuri, vă rugăm a ne inainta un scurt memoriu care să caracterizeze asupra activităţei şi relaţiunilor sale sociale pe Generalul Poetaş.-

Toate aceste date ne sunt cerute urgent de către Domnul General Rujinschi Comandantul Diviziei 12-a, care a luat frumoasă iniţiativă de a face biografia regretatului General Poetaş-unul din eroii de frunte ai răsboiului nostru naţional.-

Incredinaţat că veţi da toată inportanţa acestui fapt;

Cu onoare vă rog Domnule Prefect a ne inainta cât mai curând aceste lucrări.-

COMANDANTUL DIVIZIEI 9-a.
General,

www.ziuaconstanta.ro

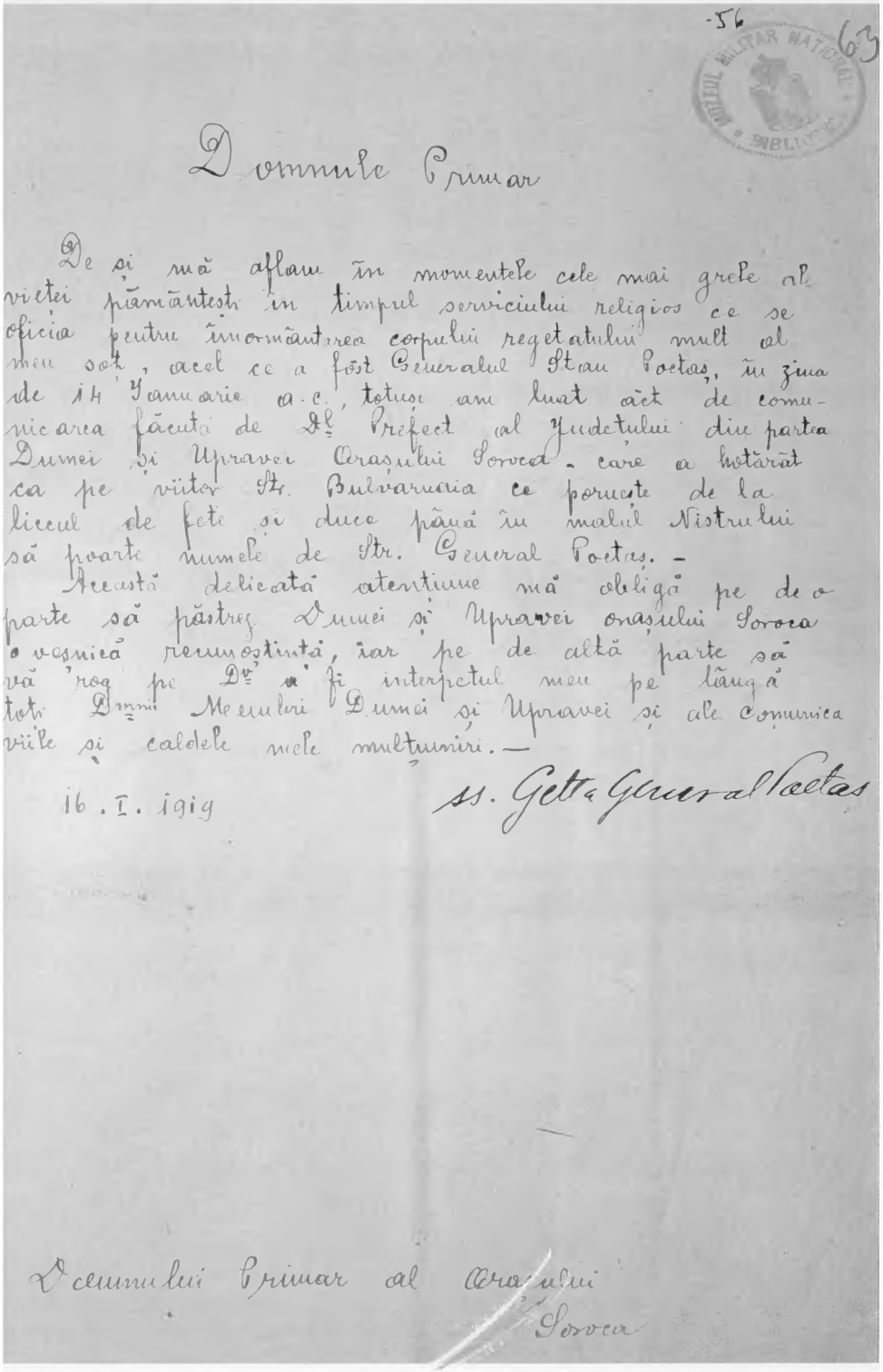

-56 (63)

MUZEUL MILITAR NAȚIONAL BIBLIOTECA

Domnule Primar

De și mă aflam în momentele cele mai grele ale vieței pământești în timpul serviciului religios ce se oficia pentru înmormântarea corpului regretatului mult al meu soț, acel ce a fost Generalul Ștefan Poetaș, în ziua de 14 Ianuarie a.c., totuși am luat act de comunicarea făcută de Dl. Prefect al Județului din partea Dumei și Upravei Orașului Sorocа - care a hotărât ca pe viitor Șt. Bulvarnaia ce pornește de la liceul de fete și duce până în malul Nistrului să poarte numele de Str. General Poetaș. -

Această delicată atențiune mă obligă pe de o parte să păstrez Dumei și Upravei orașului Soroca o veșnică recunoștință, iar pe de altă parte să vă rog pe Dv. a fi interpretul meu pe lângă toți Dnii Membri ai Dumei și Upravei și ale comunica vîile și caldele mele mulțumiri. —

16. I. 1919

ss. Getta General Poetas

Domnului Primar al Orașului
Soroca

www.ziuaconstanta.ro

58 45
MUZEUL MILITAR NAȚIONAL
BIBLIOTECA

Mult Stimată și Scumpă Doamnă

Primul congres agrar al țăranilor cinstiți gospodari moldoveni din acest județ, adunat astă-zi 27 Ianuarie 1919, ascultând cu sufletele îndurerate jertfa ce Țara întreagă a dat și suferit, prin perderea bravului Domniei Voastră soț, eroul ce a fost **Generalul Stan Poetaș**, ne dă însărcinarea a exprima prin această adresă expresiunea cea mai vie a regretelor unanime ale lor însoțite de asigurarea unei eterne recunoștințe și a păstrări pentru veșnicie a memoriei acestui brav ostaș General, ce va fi de noi, la timp așa cum se cuvine glorificat și de-a-pururea pomenit..

El, Generalul Poetaș, deși mort, va trăi de-a-pururea prin sufletul său și va fi de veșnică pază inspirând veghea de la Oituț din

www.ziuaconstanta.ro

Prin noi:

L'am iubit și stimat mult pe bunul meu prieten și sfătuitor Generalul Poetaș.

Pentru veșnicie-i voi iubi și respecta memoria. O voi dovedi — și nu-l voi uita „nici o dată.

Prefectul jud. Soroca

N. Radulescu Dobrogea

Hotin până la Mare, drept santinelă a României, și cum cu peptul său a luptat la Mărășești, făcând zid în fața dușmanului german, ajutând la lozinca „pe aici nu se trece", va fi veșnic de pază și va striga prin ecoul sufletului său, din timp în timp, în tot cursul Nistrului ce curge lin, să se știe, să nu încerce nimeni căci „nici pe aicea nu se mai trece".

Resemnați-vă Stimată Doamnă prin această slabă consolare ce vă aducem, Dumnezeu să vă dea putere și deplină sănătate ca cu toată mândria demnă de Dvs. să păstrați eternă memoria, alături de noi, a acelui ce a fost Generalul Stan Poetașu.

Domnul Prefect al județului Soroca a fost rugat de noi să binevoiască a vă prezenta această respectuoasă adresă.

Președintele
Primului congres țărănesc în jud. Soroca

Pan Halippa.

Președintele
Upravei Zemstvei ținutului Soroca

Boris Beatmy

Secretarul congresului

Andrei Const. Dobrogea

www.ziuaconstanta.ro

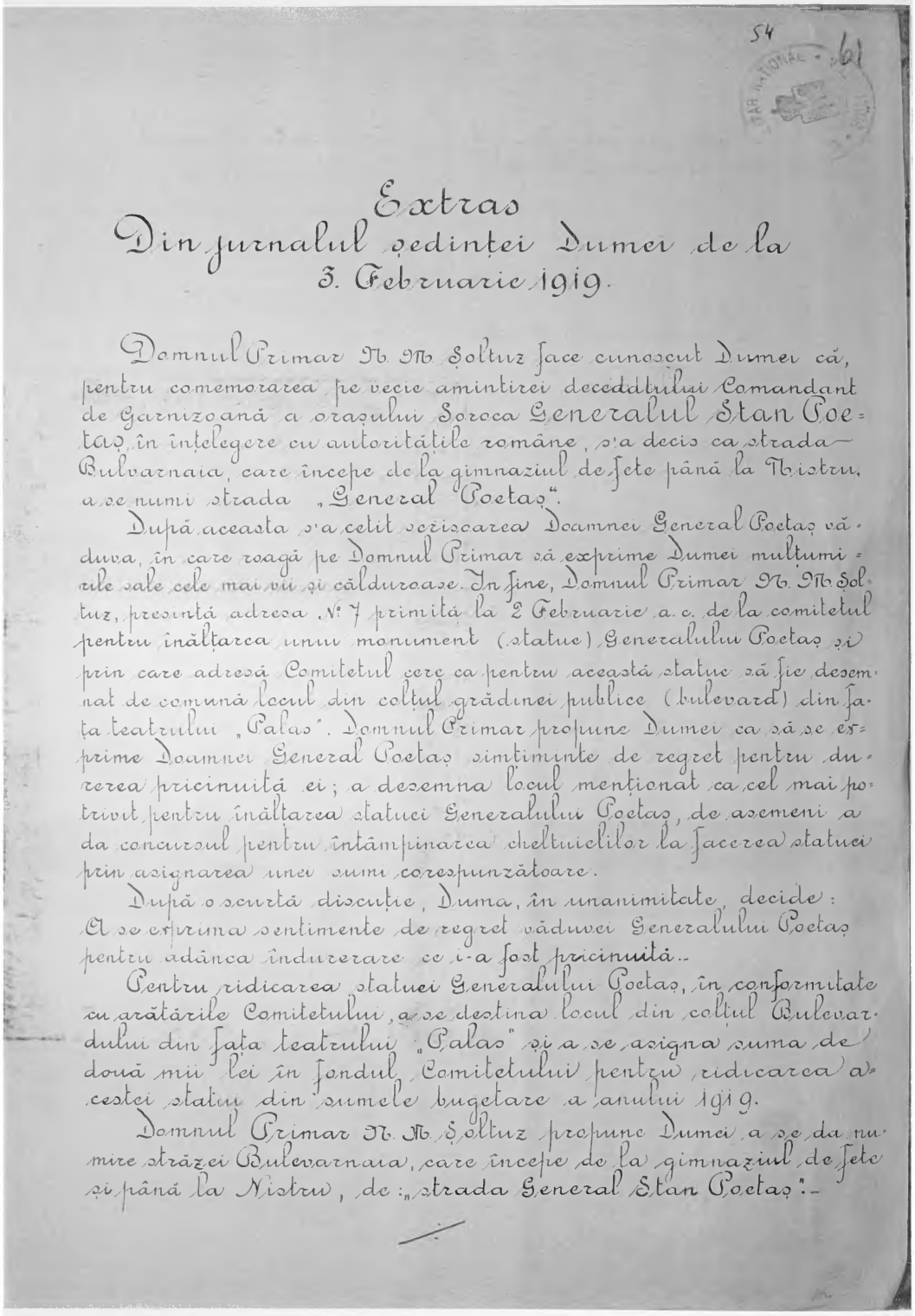

54

Extras
Din jurnalul ședinței Dumei de la 3. Februarie 1919.

Domnul Primar N. M. Șoltuz face cunoscut Dumei că, pentru comemorarea pe veci amintirei decedatului Comandant de Garnizoană a orașului Soroca Generalul Stan Poetaș, în înțelegere cu autoritățile române, s'a decis ca strada Bulvarnaia, care începe de la gimnaziul de fete până la Nistru, a se numi strada „General Poetaș".

După aceasta s'a cetit scrisoarea Doamnei General Poetaș văduva, în care roagă pe Domnul Primar să exprime Dumei mulțumirile sale cele mai vii și călduroase. În fine, Domnul Primar N. M. Șoltuz, presintă adresa № 7 primită la 2 Februarie a. c. de la comitetul pentru înălțarea unui monument (statue) Generalului Poetaș și prin care adresă Comitetul cere ca pentru această statue să fie desemnat de comună locul din colțul grădinei publice (bulevard) din fața teatrului „Palas". Domnul Primar propune Dumei ca să se exprime Doamnei General Poetaș simțiminte de regret pentru durerea pricinuită ei; a desemna locul menționat ca cel mai potrivit pentru înălțarea statuei Generalului Poetaș, de asemeni a da concursul pentru întâmpinarea cheltuielilor la facerea statuei prin asignarea unei sume corespunzătoare.

După o scurtă discuție, Duma, în unanimitate, decide:
A se exprima sentimente de regret văduvei Generalului Poetaș pentru adânca îndurerare ce i-a fost pricinuită.-

Pentru ridicarea statuei Generalului Poetaș, în conformitate cu arătările Comitetului, a se destina locul din colțul Bulevardului din fața teatrului „Palas" și a se asigna suma de două mii lei în fondul Comitetului pentru ridicarea acestei statue din sumele bugetare a anului 1919.

Domnul Primar N. M. Șoltuz propune Dumei a se da numire străzei Bulvarnaia, care începe de la gimnaziul de fete și până la Nistru, de: „strada General Stan Poetaș".-

www.ziuaconstanta.ro

Duma aprobă în totul propunerile Domnului Primar N. Gh. Șoltuz.

Conformă cu originalul.

Primar orașului Soroca. Șoltuz

ROMANIA BASARABIA PRIMARIA SOROCA

Secretar Switsch

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 18

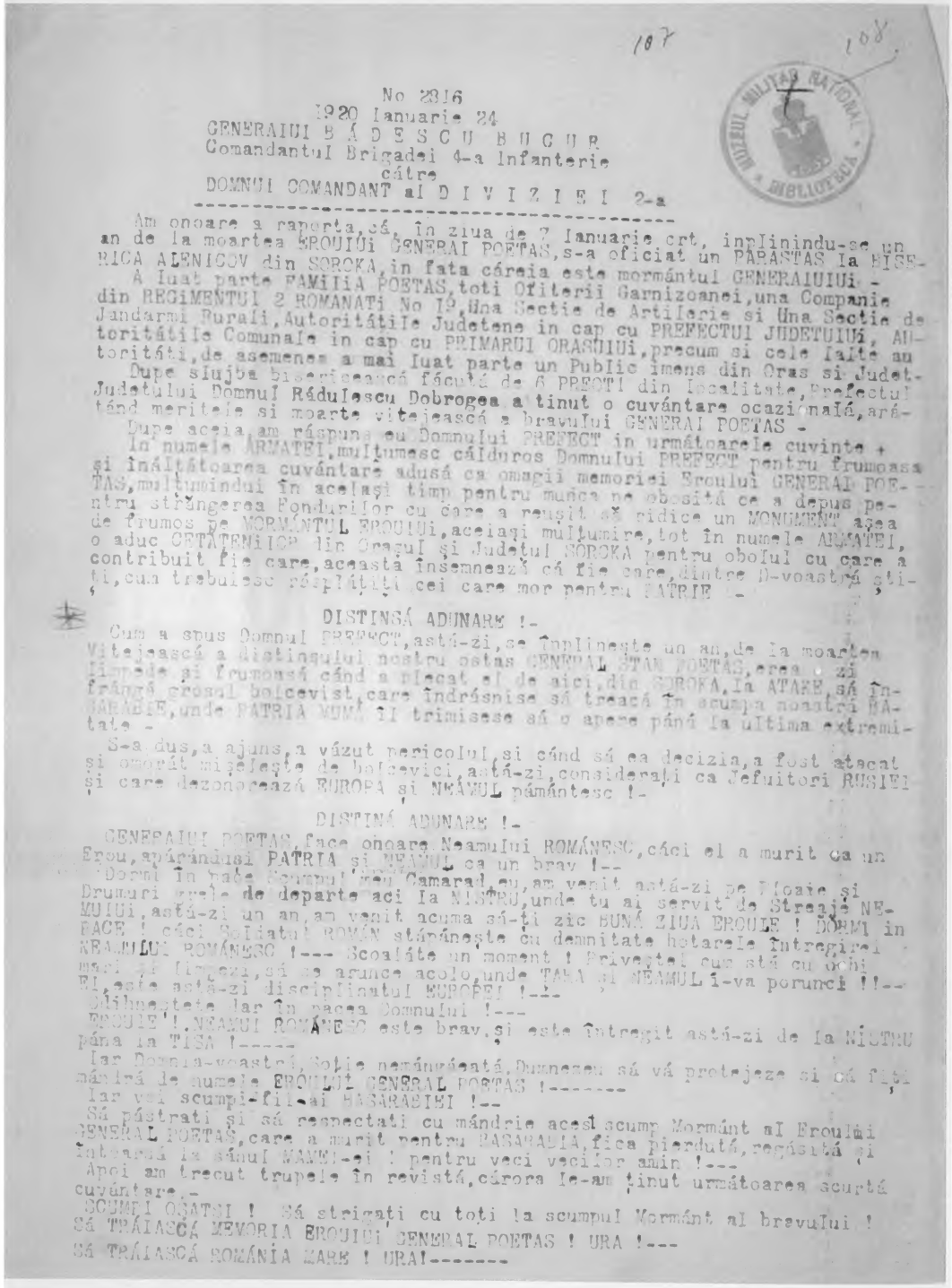

107 108

MUZEUL MILITAR NATIONAL BIBLIOTECA

No 2816
1920 Ianuarie 24
GENERAIUI B Á D E S C U B U C U R
Comandantul Brigadei 4-a Infanterie
cátre
DOMNUI COMANDANT al D I V I Z I E I 2-a

Am onoare a raporta, cá, în ziua de 7 Ianuarie crt, inplinindu-se un an de la moartea EROUIUi GENERAI POETAS, s-a oficiat un PARASTAS la BISERICA ALENICOV din SOROKA, in fata cáreia este mormántul GENERAIUIUi -

A luat parte FAMiliA POETAS, toti Ofiterii Garnizoanei, una Companie din REGIMENTUI 2 ROMANATi No 19, Una Sectie de Artilerie si Una Sectie de Jandarmi Rurali, Autoritátile Judetene in cap cu PREFECTUI JUDETUIUi, Autoritátile Comunale in cap cu PRIMARUI ORASUIUi, precum si cele lalte autoritáti, de asemenea a mai luat parte un Public imens din Oras si Judet-

Dupe slujba bisericeascá fácutá de 6 PREOTI din localitate, Prefectul Judetului Domnul Rádulescu Dobrogea a tinut o cuvántare ocazionalá, arátánd meritele si moarte vitejeascá a bravului GENERAI POETAS -

Dupe aceia, am ráspuns eu Domnului PREFECT in urmátoarele cuvinte +

In numele ARMATEI, multumesc cálduros Domnului PREFECT pentru frumoasa si ináltatoarea cuvántare adusá ca omagii memoriei Eroului GENERAI POETAS, multumindui în acelaşi timp pentru munca pe obositá ce a depus pentru strângerea Fondurilor cu care a reuşit să ridice un MONUMENT aşea de frumos pe MORMÁNTUL EROUIUi, aceiaşi multumire, tot în numele ARMATEI, o aduc CETÁTENiLOR din Oraşul şi Judetul SOROKA pentru obolul cu care a contribuit fie care, aceasta însemnează cá fie care, dintre D-voastrá ştiţi, cum trebuiesc ráspláţiţi cei care mor pentru PATRIE !-

DISTINSÁ ADUNARE !-

Cum a spus Domnul PREFECT, astá-zi, se înplineşte un an, de la moartea Vitejeascá a distinsului nostru ostas GENERAL STAN POETAS, erea o zi limpede şi frumoasá cánd a plecat el de aici, din SOROKA, la ATAKE, sá înfrángá grosul bolcevist, care îndrásnise sá treacá în scumpa noastrá BASARABIE, unde PATRIA MUMÁ îl trimisese sá o apere páná la ultima extremitate -

S-a dus, a ajuns, a vázut pericolul, si cánd sá ea decizia, a fost atacat şi omorát mişeleşte de bolcevici, astá-zi, consideraţi ca Jefuitori RUSIEI şi care dezonorează EUROPA şi NEAMUL pámántesc !-

DISTINÁ ADUNARE !-

GENERAIUI POETAS, face onoare Neamului ROMÁNESC, cáci el a murit ca un Erou, apárándusi PATRIA şi NEAMUL ca un brav !--

Dormi în pace Scumpul meu Camarad, eu, am venit astá-zi pe Ploaie şi Drumuri grele de departe aci la NISTRU, unde tu ai servit de Streaje NEMUIUi, astá-zi un an, am venit acuma sá-ţi zic BUNÁ ZIUA EROULE ! DORMI in PACE ! cáci Soldatul ROMÁN stápáneşte cu demnitate hotarele întregirei NEAMULUI ROMÁNESC !--- Scoaláte un moment ! Priveştel cum stá cu ochi mari şi limpezi, sá se arunce acolo, unde TARA şi NEAMUL i-va porunci !!-- El, este astá-zi disciplinatul EUROPEI !--

Odihneştete dar în pacea Domnului !---

EROULE !. NEAMUI ROMÁNESC este brav, şi este întregit astá-zi de la NISTRU páná la TISA !-----

Iar Domnia-voastrá, Soţie nemángáeatá, Dumnezeu sá vá protejeze si cá fiţi mándrá de numele EROULUI GENERAL POETAS !-------

Iar voi scumpi-fii-ai BASARABIEI !--

Sá pástrati şi sá respectati cu mándrie acest scump Mormánt al Eroului GENERAL POETAS, care a murit pentru BASARABIA, fica pierdutá, regásitá şi întoarsá la sánul MAMEI-ei ! pentru veci vecilor amin !---

Apoi am trecut trupele în revistá, cárora le-am ţinut urmátoarea scurtá cuvántare.-

SCUMPI OŞATSI ! Sá strigaţi cu toţi la scumpul Mormánt al bravului !

Sá TRÁIASCÁ MEMORIA EROUIUi GENERAL POETAS ! URA !---

Sá TRÁIASCÁ ROMÁNIA MARE ! URA!-------

www.ziuaconstanta.ro

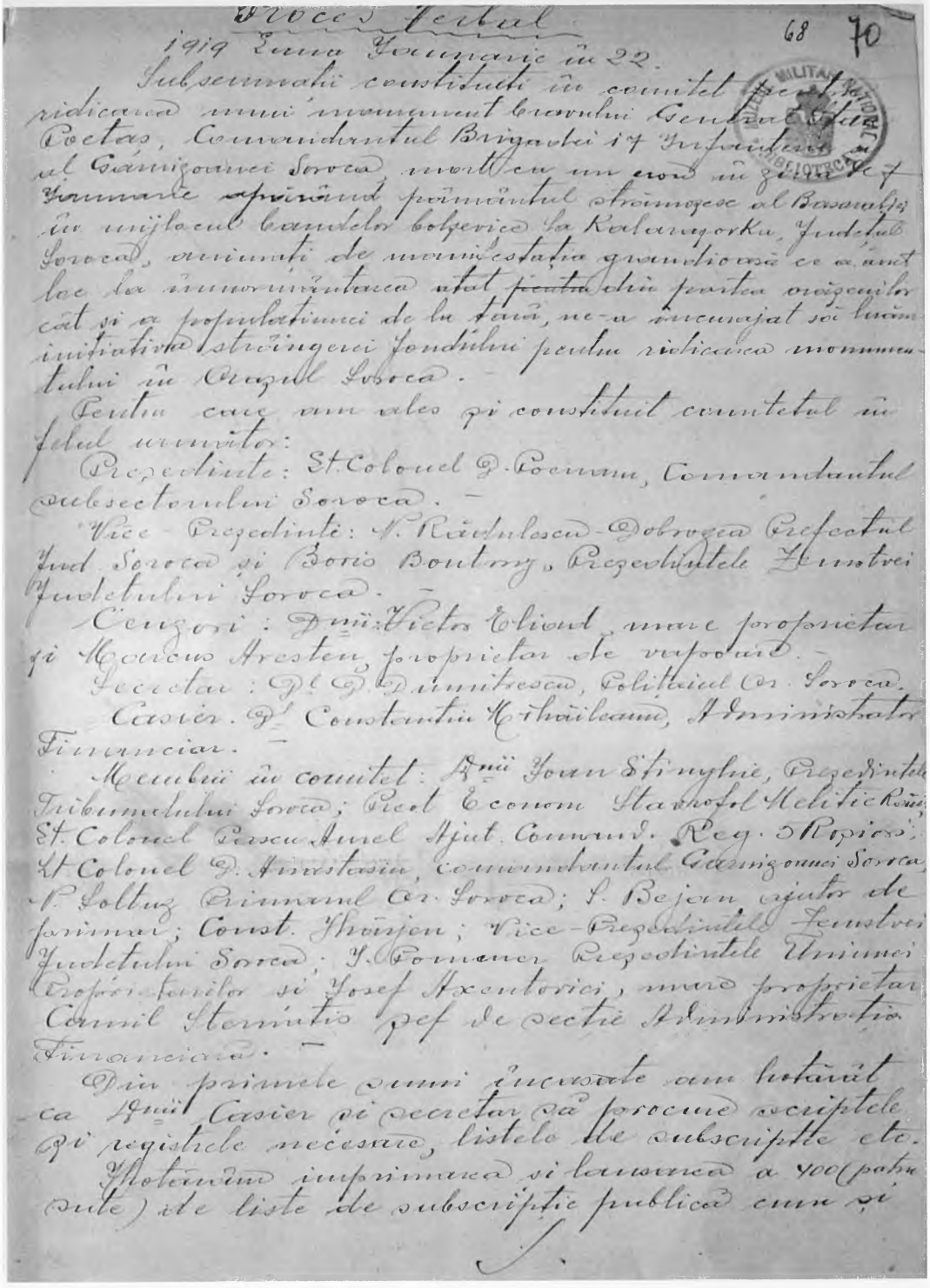

Proces Verbal 68 70

1919 Ianuarie în 22.

Subsemnaţi constituiţi în comitet spre ridicarea unui monument Eroului General Poetaş, Comandantul Brigadei 17 Infanterie şi al Garnizoanei Sorocа, murind cu un an în urmă de Ianuarie aparând pământul strămoşesc al Basarabiei în mijlocul bandelor bolşevice la Kalarasovka, Judeţul Soroca, animaţi de manifestaţia grandioasă ce a avut loc la înmormântarea atât a eroului pentru oraşenii cât şi a populaţiunei de la ţară, ne-a încuragiat să luăm iniţiativa strângerei fondului pentru ridicarea monumentului în Oraşul Soroca.

Pentru care am ales şi constituit comitetul în felul următor:

Preşedinte: St. Colonel D. Poenaru, Comandantul subsectorului Soroca.

Vice-Preşedinţi: I. Rădulescu-Dobrogea Prefectul Jud. Soroca şi Boris Boutnoy, Preşedintele Zemstvei Judeţului Soroca.

Cenzori: D-nii Victor Eliad, mare proprietar şi Mercur Arestin, proprietar de vapoare.

Secretar: D-l G. D. Dumitrescu, Politaiul Or. Soroca.

Casier. D-l Constantin Mihăileanu, Administrator Financiar.

Membrii în comitet: D-nii Ioan Stinghie, Preşedintele Tribunalului Soroca; Preot Economu Stavrofor Melitie Romaş; St. Colonel Pascu Ionel Ajut. Comand. Reg. 1 Roşiori; Lt. Colonel D. Anastasiu, Comandantul Garnizoanei Soroca; I. Soltuz Primarul Or. Soroca; I. Bejan ajutor de primar; Const. Ghinjon; Vice-Preşedintele Zemstvei Judeţului Soroca; I. Romanov Preşedintele Uniunei Proprietarilor şi Iosef Axentovici, mare proprietar Camil Sternitis şef de secţie Administraţia Financiară.

Din primele sume încasate au hotărât ca D-nii Casier şi Secretar să procure scripţele şi registrele necesare, listele de subscripţie etc.

Hotărâm imprimarea şi lansarea a 400 (patru sute) de liste de subscripţie publică cum şi

www.ziuaconstanta.ro

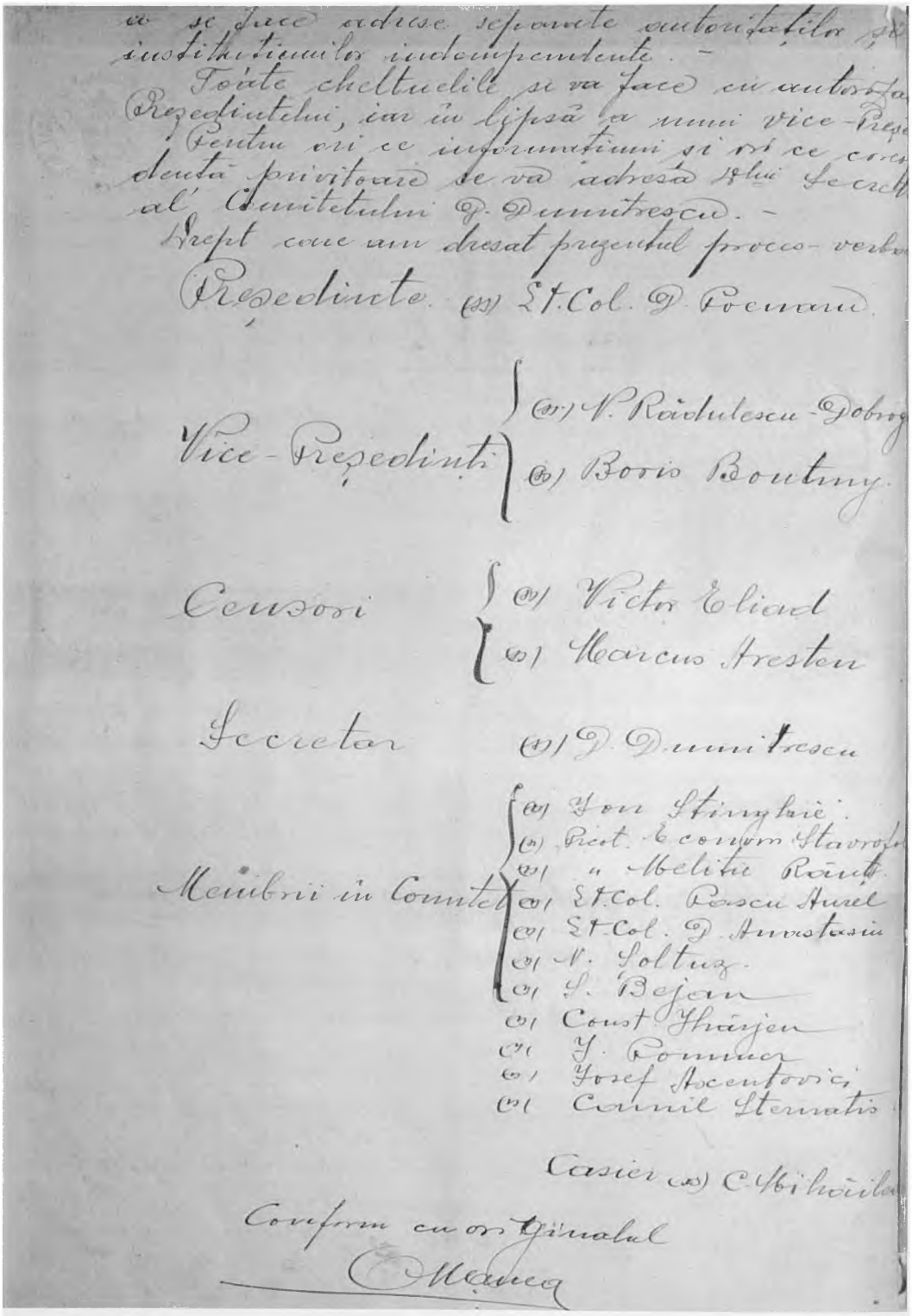

a se face adrese separate autorităților și instituțiunilor independente. –

Toate cheltuelile se va face cu autorizaț[illegible] Prezedintelui, iar în lipsă a unui vice-Preze[illegible]

Pentru ori ce informațiuni și ori ce corespondență privitoare se va adresa D-lui Secret[illegible] al Comitetului D. Dumitrescu. –

Drept care am dresat prezentul proces-verbal

Prezedinte (ss) Lt. Col. D. Poenaru

Vice-Prezedinți
(ss) N. Rădulescu-Dobrog[illegible]
(ss) Boris Boutmy

Censori
(ss) Victor Eliad
(ss) Marcus Arestan

Secretar (ss) D. Dumitrescu

Membrii în Comitet
(ss) Ion Stinghie
(ss) Preot. Econom Stavrofo[illegible]
(ss) " Melitie Răuț
(ss) Lt. Col. Pascu Aurel
(ss) Lt. Col. D. Anastasiu
(ss) N. Soltuz
(ss) S. Bejan
(ss) Const. Thărjen
(ss) J. Pommer
(ss) Josef Axentovici
(ss) Camil Sternatis

Casier (ss) C. Mihăilea[illegible]

Conform cu originalul
C. Mănea

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 20

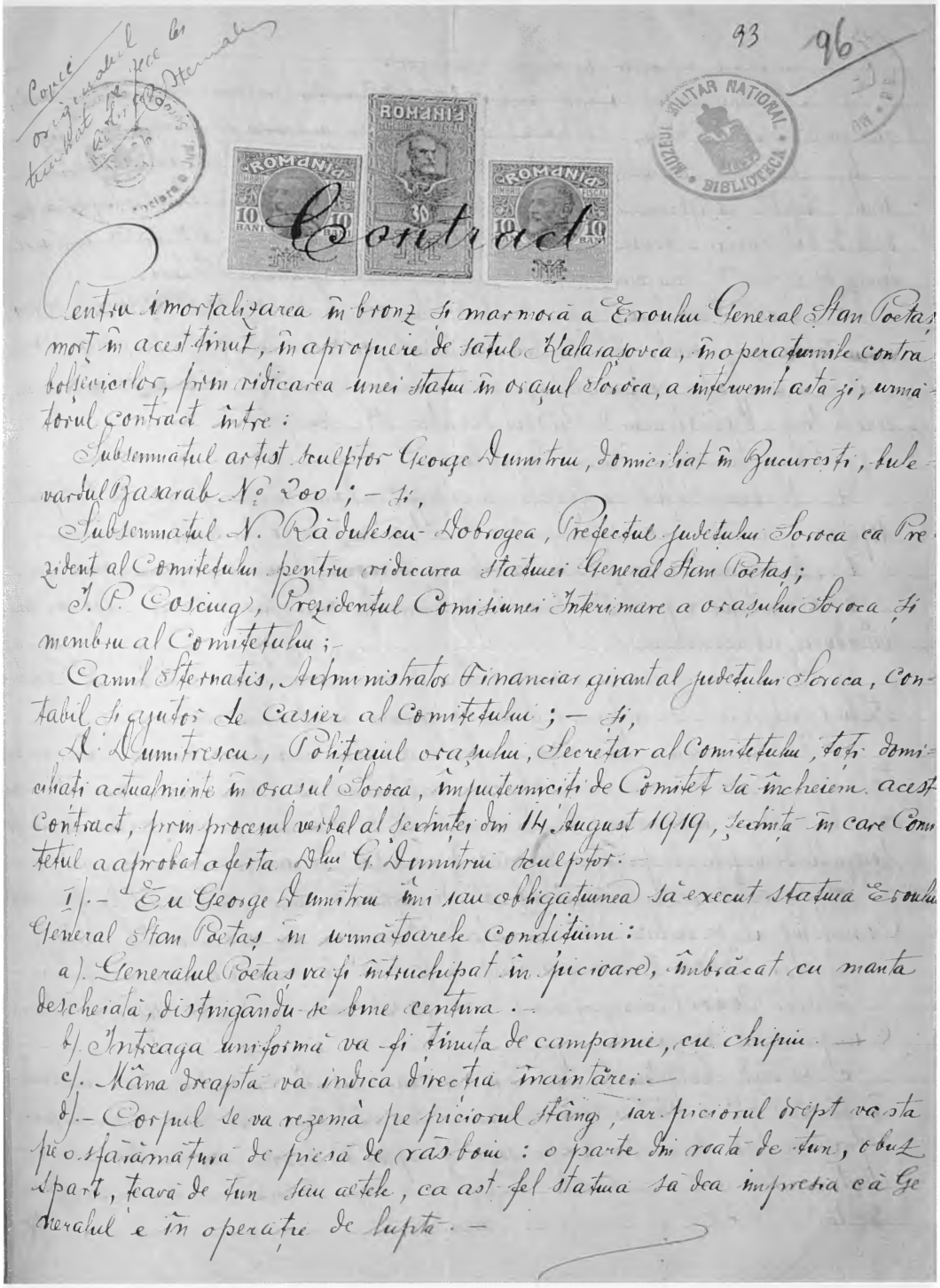

93 96

Copie originalul [illegible] Sternatis

MUZEUL MILITAR NATIONAL BIBLIOTECA

Contract

Pentru imortalizarea în bronz și marmoră a Eroului General Stan Poetaș mort în acest ținut, în apropiere de satul Kalarașovca, în operațiunile contra bolșevicilor, prin ridicarea unei statui în orașul Soroca, a intervenit astă zi, următorul contract între:

Subsemnatul artist sculptor George Dumitriu, domiciliat în București, bulevardul Basarab No. 200; — și,

Subsemnatul N. Rădulescu-Dobrogea, Prefectul județului Soroca ca Prezident al Comitetului pentru ridicarea statuei General Stan Poetaș;

I. P. Cosciug, Prezidentul Comisiunei Interimare a orașului Soroca și membru al Comitetului; —

Camil Sternatis, Administrator Financiar girant al județului Soroca, Contabil și ajutor de Casier al Comitetului; — și,

D. Dumitrescu, Polițaiul orașului, Secretar al Comitetului, toți domiciliați actualminte în orașul Soroca, împuterniciți de Comitet să încheiem acest Contract, prin procesul verbal al ședinței din 14 August 1919, ședință în care Comitetul a aprobat oferta Dlui G. Dumitriu sculptor. —

1/. — Eu George Dumitriu îmi iau obligațiunea să execut statua Eroului General Stan Poetaș în următoarele condițiuni:

a). Generalul Poetaș va fi întruchipat în picioare, îmbrăcat cu manta descheiată, distingându-se bine centura. —

b). Întreaga uniformă va fi ținuta de campanie, cu chipiu. —

c). Mâna dreaptă va indica direcția înaintărei. —

d). — Corpul se va rezemà pe piciorul stâng, iar piciorul drept va sta pe o sfărâmătură de piesă de răsboiu: o parte din roată de tun, obuz spart, țeavă de tun sau altele, ca ast fel statua să dea impresia că Generalul e în operație de luptă. —

www.ziuaconstanta.ro

e). Va avea ochelari în mâna stângă.-

f). Monumentul întreg va fi înalt de 7 metri, adică Statua de 3 metri iar piedestalul de 4 metri.- Piedestalul va fi făcut din marmora de Câmpu-Lung.-

g). Pe fețele laterale ale piedestalului va fi câte un basorelief ce vor reprezenta: unul, luptele cu germanii și turcii din războiul mondial și celalt o luptă cu ființele de bolșevici.- Aceste basoreliefuri vor avea lățimea de 1m 20cm iar înălțimea de 0.60cm sau mai mari ca să corespundă esteticei Statuei.-

h). Pe celelalte două fețe a piedestalului vor fi scrise inscripțiunile ce ni se va anunța la timp, cea din față cu litere aplicate, iar cea din spate pe placă de bronz.

i). La cele patru colțuri ale bazei piedestalului se va așeza câte un obuz ce ni se va cere la timp Ministerului de Război de către D-l Sculptor.

j). Fundația va fi făcută din beton.

k). Monumentul va fi gata și așezat celmai târziu până la 1 Septembre 1920.- Această dată nu se va amâna decât în caz de forță majoră dovedită.-

l). Monumentul va fi adus la Sinaia și montat prin îngrijirea mea.-

II). Comitetul reprezentat prin împuterniciții mai sus numiți, își ia, la rându-i, obligațiunea:

a). Lasă, în genere, la inspirația și imaginația artistului atât execuția statuei cât și a basoreliefurilor cum și forma piedestalului.-

b). Pentru reușita cât mai perfectă a monumentului, Comitetul va da tot sprijinul de care va avea nevoie Sculptorul G. Dumitrescu, în executarea lui cum de pildă: intervenirea la Ministerul de Război pentru obținerea de fotografii de lupte, de poziții, de piese de război, de uniforme, etc.-

III). Costul acestui monument este de 100.000 (una sută mii) lei pe care Comitetul îl va achita D-lui Sculptor G. Dumitrescu în următoarele rate:

a). Lei 20.000 (două zeci mii) la facerea și semnarea Contractului.

b). Lei 20.000 (două zeci mii) la începutul lunei Decembre 1919 pentru cumpărarea marmorei.-

c). Când Sculptorul G. Dumitrescu ne va anunța că a terminat lucrările în pământ atât a Statuei Generalului Poetaș cât și a celor două basoreliefuri, spre a se face turnarea lor în gips și apoi în bronz, ne va trimite o fotografie sau mai multe, după care vom înmâna artistului suma de lei 30.000 (treizeci mii).-

www.ziuaconstanta.ro

97 94

d). Când lucrările vor fi turnate în bronz, iar piesele piedestalului vor fi terminate spre a se putea transporta, vom achita d-lui Dumitriu suma de 10.000 (zece mii) lei.

c). Restul de 20.000 (două zeci mii) lei se va da artistului atunci când lucrarea va fi montată și așezată pe locul indicat.

IV). Locul ce Comitetul a decis și indicat pentru așezarea monumentului este orașul Soroca, acolo unde se va hotărâ în urmă de Comitet, în unire cu autoritatea Comunală.

V). Dacă eventual s'ar schimba unul sau mai mulți membri din Comitet, persoanele alese în locul lor se vor conforma întocmai condițiunilor Contractului.

VI). Acest Contract s'a făcut în triplu exemplare: unul va fi primit de d-l Sculptor Dumitriu, altul la dosarul Comitetului și al treilea se va trimite Ministerului de Răsboi, de către Comitet spre cunoștință.

Făcut astă-zi 12 Septembre 1919 în orașul Soroca.

Prezidentul Comitetului
pentru ridicarea
Statuei „Generalului Poetaș"
N. Radulescu Dobrogea
Prefectul Jud. Soroca

Membri Delegați
Coșcing
Președintele Comisiei interimare
E. Siemaș adrifu gerant
[illegible]

Sculptorul George Dimitriu

Cu subsemnatul adeverese ca prezentele semnaturi au fost facute cu mânale proprie în prezența noastră Judecatorului ocolului urban Soroca în camera pe str. Soborului casa lui Tesmeneț.

www.ziuaconstanta.ro

109

PROGRAMMA

CONCERTULUI

Din seara de 21 Martie stil nou 1920.

Organizat de comitetul instituit pentru ridicarea unei statui

„EROULUI GENERAL STAN POETAS"

pentru complectarea fondului necesar

sub patronajul

D-nei GETTA GENERAL POETAS

1.	Desteaptate Romane Pouipouri Ucrainian- Hora Unirei---Hora Sarba Mazurca Regretul despartirei (vals) Zoco Mare	Orchestra liceului Technic cu mandoline
2.	Tosca Solo di Cavaradosi „Elucevan lestelle" de Puccini Ce te legeni Codrule Romanta de G. Schaleti La donna è mobile Rigoletto—Gh. Verdi	d-l D. Dumitrescu voce d-l N. Macarescu piano
3.	Prierre de Fallade op. 3	d-sora Nadejda Plescov Harpa
4	Grenadirii de Suman Fluerasa de Fag	d-l A. Stefanelli voce d-l N Macarescu piano
5.	Le rossignol de Aliabieff —Vieux-Temps	d-l M. Bogosevici
6.	E greu sa uiti romanta de O. Sperescu Mandro unde inserezi romanta populara	d-na Adriana Baciu voce d-l Risavi piano
7.	E prea tarziu romanta de D. Mornzi Ochi in fiacarati romanta de Th. Budalia Floarea de crin romanta.	d-l D. Dumitrescu voce d-l N Macarescu piano

PROGRAMUL ESTE GRATUIT.

La intrare și în tot timpul concertului și balului nu se va face nici o vanzare în sala.

COMITETUL.

Soroca, tip. G. B. Litv...

www.ziuaconstanta.ro

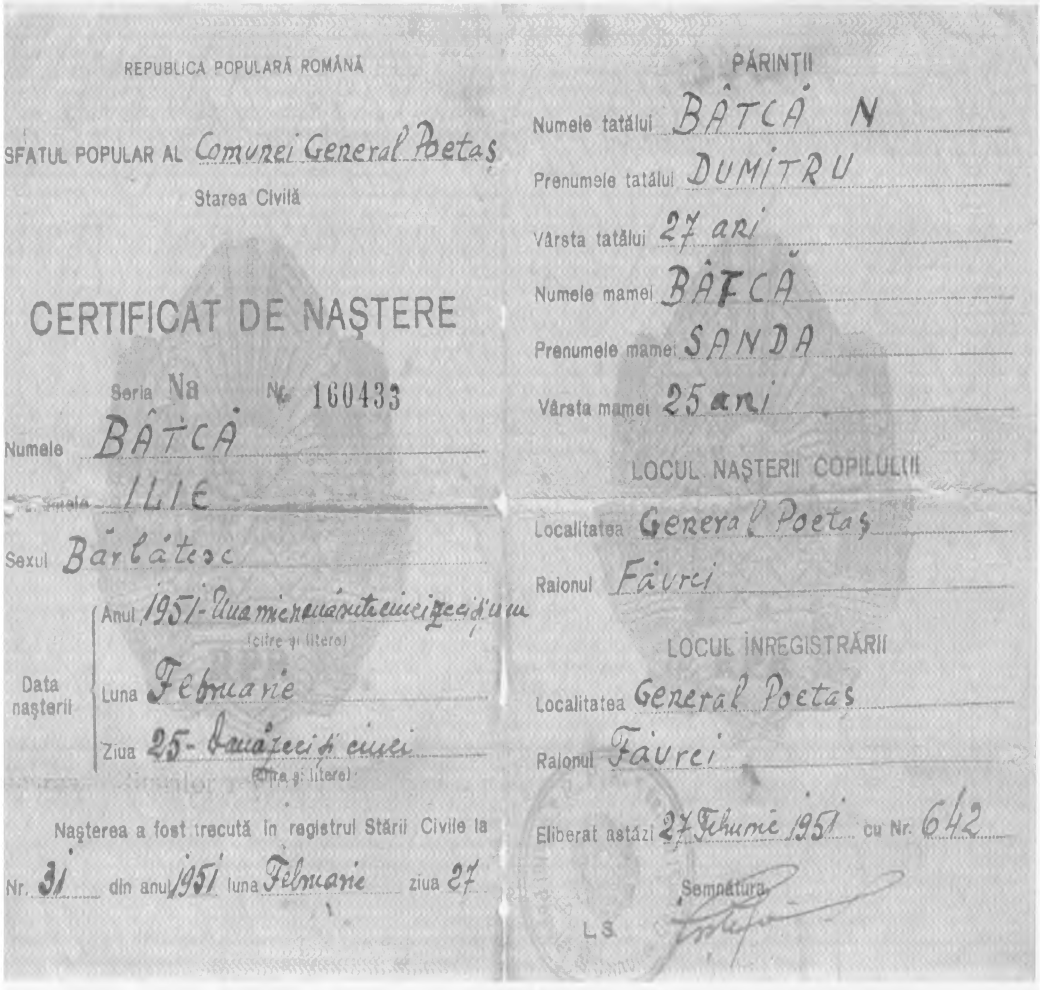

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

SFATUL POPULAR AL Comunei General Poetas

Starea Civilă

CERTIFICAT DE NAȘTERE

Seria Na Nr. 160433

Numele BÂTCĂ

Prenumele ILIE

Sexul Bărbătesc

Data nașterii: Anul 1951 - Una mie nouă sute cincizeci și unu (cifre și litere)

Luna Februarie

Ziua 25 - Douăzeci și cinci (cifre și litere)

Născterea a fost trecută în registrul Stării Civile la Nr. 31 din anul 1951 luna Februarie ziua 27

PĂRINȚII

Numele tatălui BÂTCĂ N

Prenumele tatălui DUMITRU

Vârsta tatălui 27 ani

Numele mamei BÂTCĂ

Prenumele mamei SANDA

Vârsta mamei 25 ani

LOCUL NAȘTERII COPILULUI

Localitatea General Poetas

Raionul Fălurei

LOCUL ÎNREGISTRĂRII

Localitatea General Poetas

Raionul Fălurei

Eliberat astăzi 27 Februarie 1951 cu Nr. 642

Semnătura

L.Ș.

www.ziuaconstanta.ro

ROMÂNIA
ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ CULTUL EROILOR
„REGINA MARIA"
- Asociație de utilitate publică -
Filiala Județeană Brăila"General Stan Poetaș"
Str. Calea Călărașilor nr. 309, cod poștal 810829
Telefon 0749102965; e-mail: *theo_ionel@yahoo.com*

Nr. 29 din 31.05.2018

Către

UNITATEA ADMINISTRATIV TERITORIALĂ A COMUNEI ULMU
Domnului Primar Marian ICONARU

Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria", organizație nonguvernamentală, patriotică și democratică, funcționează **sub patronajul de onoare** al Ministerului Apărării Naționale și **sub oblăduirea** Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române. Asociația are structură reprezentativă, respectiv filiale, în fiecare județ al țării, printre membrii săi aflându-se persoane de aproape toate vârstele, de la elevi la pensionari și din toate categoriile socio-profesionale.

Filiala județeană Brăila **a fost înființată în anul 1992** și are două subfiliale, la Ianca și Ciocile. Filiala noastră are 90 de membri cotizanți și peste 1.500 de simpatizanți. Din anul 2003, **filiala editează revista "Brăila Eroică".**

Din anul 2017, la propunerea conducerii filialei și ca urmare a aprobării Biroului Executiv Central al asociației, **filiala noastră și-a ales ca patron spiritual pe generalul Stan Poetaș, brăilean născut în comuna Ulmu. Participant, cu unitățile pe care le-a comandat, la luptele din Primul Război Mondial, generalul Stan Poetaș a fost ucis, mișelește, de către bolșevici, în Basarabia.**

După cum cunoașteți, pe data de **13 martie 2018,** o delegație a filialei noastre, căreia i s-a alăturat și domnul Bejgu Daniel, secretarul comunei dumneavoastră, a participat, **la Soroca**, la activitatea de sfințire a pietrei funerare a generalului Stan Poetaș.

Dorim să vă informăm că unul dintre scopurile, statutare, ce se realizează prin **efortul voluntar** al membrilor asociației, îl reprezintă **înaintarea de propuneri autorităților în drept, pentru ca numele unor eroi și martiri să fie atribuite unor localități, străzi, piețe, unități militare, instituții de învățământ.**

În sensul celor menționate, având în vedere anul festiv pe care îl parcurgem, vă rugăm respectuos să analizați propunerea filialei noastre ca **ȘCOALA GIMNAZIALĂ DIN COMUNA ULMU SĂ POARTE DENUMIREA "GENERAL STAN POETAȘ".** Ne susținem propunerea noastră având în vedere că **în anul 2019 se vor împlini 100 de ani de la moartea generalului Stan Poetaș.**

Ne arătăm întreaga disponibilitate în acordarea sprijinului necesar transpunerii în practică a propunerii noastre.

Pentru orice alte detalii cât și pentru menținerea legăturii, vă punem la dispoziție **datele de contact** aparținând unor persoane din conducerea filialei, respectiv: **Teodorescu Ionel**, președinte filială - telefon 0749102965, adresă mail *theo_ionel@yahoo.com*; **Giurgea Constantin**, secretar executiv - telefon 0724254566, adresă mail *giurgea_constantin56@yahoo.com*.

PREȘEDINTELE FILIALEI
Col. (rz.)
Teodorescu Ionel

PREȘEDINTE

www.ziuaconstanta.ro

Asociația STINDARD

Un erou al Razboiului
de Intregire a Neamului Românesc

Generalul STAN POETAȘ

(1870 – 1919)

www.ziuaconstanta.ro

Fotodocument nr. 25

www.ziuaconstanta.ro

POETAŞ(U), Stan, general, brav soldat, n. 5 Dec. 1870. Sublocot. 8 Iulie 1891, lt. 10 Mai 1894, căp. 1 Mai 1902, maior 10 Mai 1910, lt.-col. 1 Aprilie 1914. La intrarea României în Războiul cel Mare din 1916, cu gradul de colonel a comandat brigada XVII de infant., cu care s'a distins prin bravură în luptele din Dobrogea, dela Amzacea şi Topraisar (1916) şi apoi în marea bătălie de pe Neajlov şi Argeş, dela 18—21 Nov. 1916, când div. 217 germ. fu zdrobită, pierzând aproape 2000 prizonieri, 20 tunuri şi 30 mitraliere. La Mărăşeşti, se luptă ca un erou cu sânge rece şi cu curaj, care îmbărbătează ofiţerii şi trupa. In 1919 este trimis în Basarabia pentru a întări garda la Nistru, având gradul de general de brigadă, şi i se încredinţează comanda sectorului Atachi. La 6 Ian. 1919 moare ucis de bolşevici, cu focuri de armă, în comuna Atachi (Soroca).

Sursa – Enciclopeia României (Predescu) - 1940

www.ziuaconstanta.ro

ARHIVA FOTO

www.ziuaconstanta.ro

Basorelief bronz Stan Poetaș

Fotografie Stan Poetaș

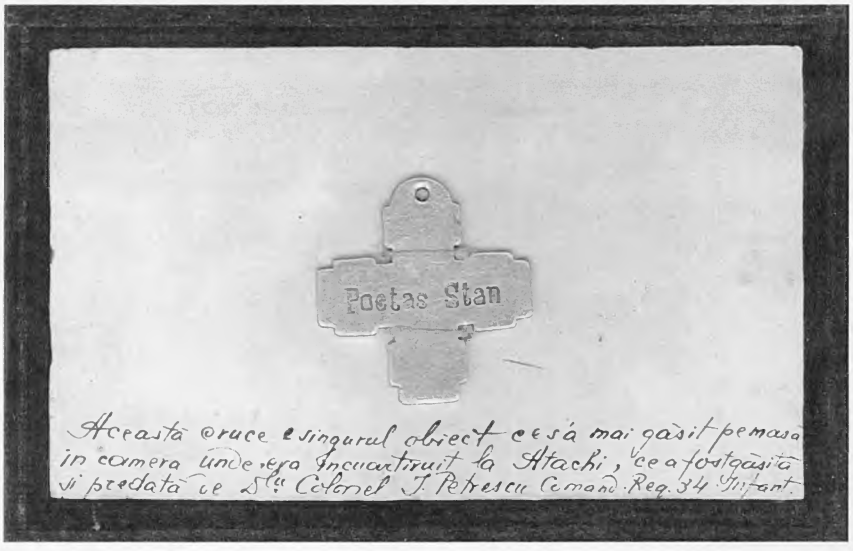

Cruce personală Stan Poetaș

www.ziuaconstanta.ro

Militari români asasinați de bolșevici

www.ziuaconstanta.ro

Comitetul de inițiativă al realizării statuii generalului Stan Poetaș - 1921

www.ziuaconstanta.ro

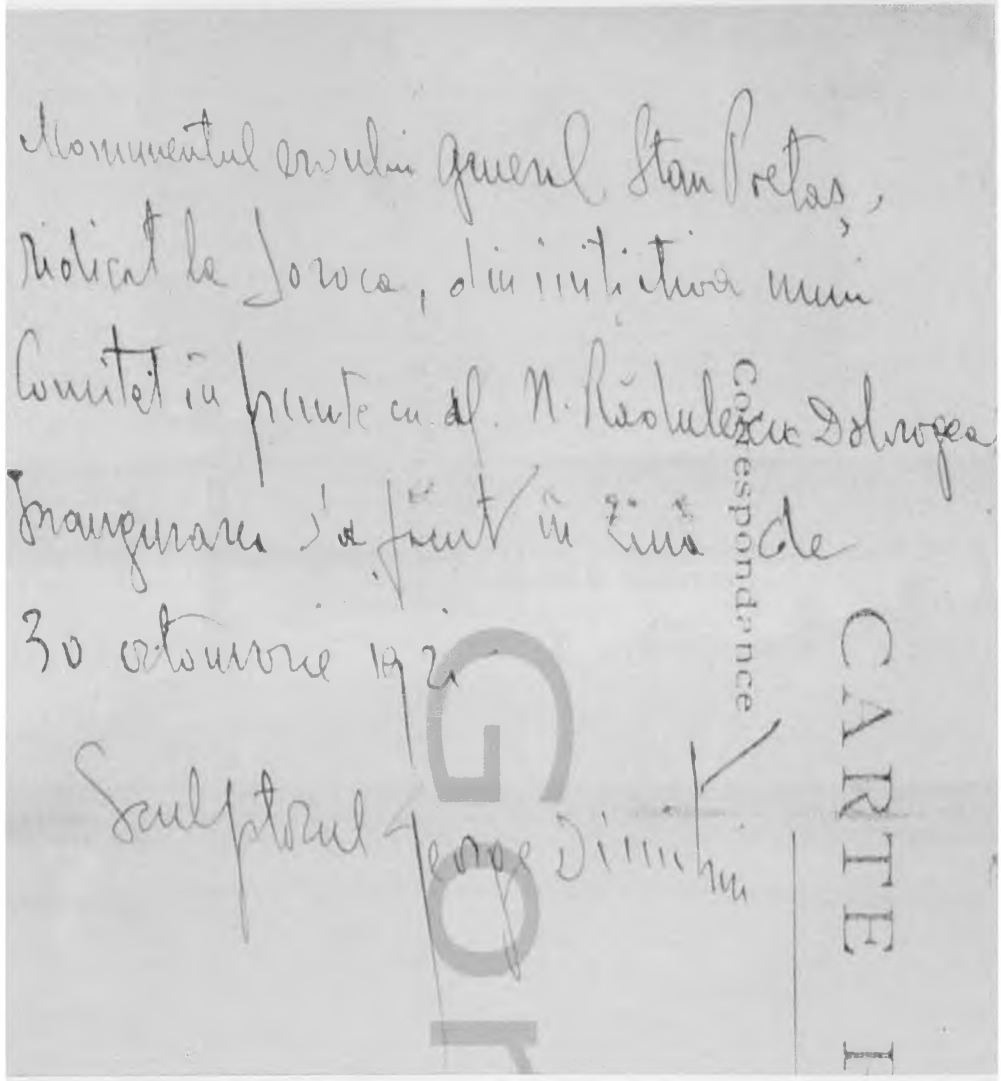

Verso carte poștală cu statuia generalului Stan Poetaș

www.ziuaconstanta.ro

Statuia generalului Stan Poetaș - 1921

www.ziuaconstanta.ro

Reabilitarea Monumentului funerar al generalului Stan Poetaș - 2018

www.ziuaconstanta.ro

Monumentul funerar al generalului Stan Poetaș reabilitat

www.ziuaconstanta.ro

Ceremonialul sfințirii Monumentului funerar al generalului Stan Poetaș - 2018

www.ziuaconstanta.ro

Ceremonialul militar și religios al inaugurării
Ansamblului Comemorativ al Eroilor Neamului – Brăila 2018

www.ziuaconstanta.ro

Bustul generalului Stan Poetaș – Ansamblul Comemorativ al Eroilor Neamului

www.ziuaconstanta.ro

Monumentul Eroilor Ianca

www.ziuaconstanta.ro

Monumentul Eroilor Regimentului 34 Infanterie

Constanța 1938

www.ziuaconstanta.ro

Simpozion dedicat generalului Stan Poetaș – Medgidia 2019

www.ziuaconstanta.ro

Participanți la Simpozionul dedicat generalului Stan Poetaș Medgidia 2019

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

"Generalul Poetaș a luptat cu o vitejie fără seamăn în Dobrogea și în lupta de pe Naejlov, ca și, pe urmă, în ceasul răzbunării noastre, la Mărășești. Oriunde era primejdie, nu îngăduia nimănui să intre în foc înaintea lui. Feciorul acesta de țăran avea în sufletul lui puteri de să înfrunte o lume întreagă.

Îl prețuiau ofițerii și soldații lui. O faimă de legendă îl înconjura. În zilele grele din decembrie 1916, când era vorba de cine va putea opri pe dușman, răsplătindu – i răul pe care ni – l făcuse, între cele dintâi nume pe care le – am auzit rostite din gura Regelui, care - și cunoștea vitejii, a fost acela al colonelului Poetaș. "

Nicolae Iorga, în Neamul românesc, nr.12, ianuarie 1919

ISBN:978-606-9060-
www.ziuaconstanta.ro